

Overijssel - OER Fase 2b ontwerp- Omgevingsvisie Overijssel en Regionaal Water Programma

9 mei 2025

Kenmerk R013-1294146AVG-V01-agv-NL

Verantwoording

Titel	Overijssel - OER Fase 2b ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel en Regionaal Water Programma
Opdrachtgever	Provincie Overijssel
Projectleider	Sybren Boukema
Auteur(s)	Alisa van Gent, Lorena van der Meer
Tweede lezer	Joost de Jong
Kenmerk	R013-1294146AVG-V01-agv-NL
Aantal pagina's	207 (exclusief bijlagen)
Datum	9 mei 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

0	Samenvatting.....	10
0.1	Aanleiding	10
0.1.1	Fasering.....	10
0.2	Waarom een OER?	11
0.3	Doel OER	11
0.4	Besluitvorming Omgevingsvisie en RWP.....	11
0.5	Ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO).....	11
0.6	Regionaal Waterprogramma	12
0.7	Proces omgevingseffectonderzoek.....	12
0.8	De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie	16
0.9	De effecten van het Regionaal Water Programma	19
0.9.1	Conclusie effecten alternatieven drinkwater	21
0.10	Conclusie doelbereik.....	23
0.10.1	Conclusie doelbereik ontwerp-omgevingsvisie	23
0.10.2	Conclusie doelbereik RWP.....	26
0.11	Conclusie passende beoordeling	27
0.12	Mitigerende maatregelen en aanbevelingen	28
0.13	Leemten in kennis.....	28
0.14	Monitoring en evaluatie.....	28
0.14.1	Monitoring voor de Omgevingsvisie en RWP.....	28
0.14.2	Relatie met uitwerking verschillende programma's	29
1	Inleiding en toelichting op OER	30
1.1	Aanleiding	30
1.1.1	Fasering.....	30
1.2	Waarom een OER?	31
1.3	Doel OER	32
1.4	Uitgangspunten OER	32
1.5	Besluitvorming Omgevingsvisie en RWP.....	32
1.6	Leeswijzer	32
2	Toelichting op Omgevingsvisie en Regionaal Waterprogramma.....	33

2.1	Ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO).....	33
2.2	Regionaal Waterprogramma	35
3	Proces omgevingseffectonderzoek	36
3.1	Stap 1: Beoordelingskader vaststellen.....	36
3.2	Stap 2: In beeld brengen huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)	38
3.3	Stap 3: Ontwikkeling alternatieven.....	39
3.3.1	Beoordeling alternatieven Omgevingsvisie in OER fase 1	39
3.3.2	Ontwikkeling alternatieven drinkwater RWP	39
3.4	Stap 4: Uitvoeren effectbeoordeling.....	40
3.5	Stap 5: Beoordeling doelbereik	41
3.6	Stap 6: Beschrijven aanbevelingen en mitigerende maatregelen	43
3.7	Stap 7: Aanzet monitoringsprogramma.....	43
4	Effectbeoordeling van de Omgevingsvisie (NOO).....	43
4.1	Inleiding.....	43
4.2	Effecten van ontwerp-omgevingsvisie samengevat	44
4.3	Milieukwaliteit en Gezondheid.....	45
4.3.1	Inleiding.....	45
4.3.2	Beoordelingsoverzicht.....	45
4.3.3	Geluid.....	45
4.3.4	Luchtkwaliteit.....	47
4.3.5	Geur	48
4.3.6	Licht.....	50
4.3.7	Zoönosen en Endotoxine	50
4.4	Veiligheidsrisico's.....	51
4.4.1	Inleiding.....	51
4.4.2	Beoordelingsoverzicht.....	51
4.4.3	Overstromingen.....	51
4.4.4	Milieurampen.....	53
4.4.5	Verkeersveiligheid.....	54
4.5	Klimaatadaptatie	55
4.5.1	Inleiding.....	55
4.5.2	Beoordelingsoverzicht.....	55

4.5.3	Droogte	56
4.5.4	Hitte.....	57
4.5.5	Wateroverlast.....	58
4.6	Energietransitie	59
4.6.1	Inleiding.....	59
4.6.2	Beoordelingsoverzicht.....	59
4.6.3	Emissie van broeikasgassen.....	60
4.6.4	Het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie	61
4.7	Natuurlijke hulpbronnen	63
4.7.1	Inleiding.....	63
4.7.2	Beoordelingsoverzicht.....	63
4.7.3	Materiaalgebruik.....	63
4.7.4	Grondstoffenkring.....	65
4.8	Natuurlijke systemen.....	65
4.8.1	Inleiding.....	65
4.8.2	Beoordelingsoverzicht.....	65
4.8.3	Bodem en ondergrond	66
4.8.4	Bodemdaling	68
4.8.5	Waterkwaliteit.....	69
4.8.6	Waterkwantiteit.....	71
4.9	Natuur	72
4.9.1	Inleiding.....	72
4.9.2	Beoordelingsoverzicht.....	72
4.9.3	Biodiversiteit.....	73
4.9.4	Areaal en kwaliteit natuurgebieden	74
4.10	Landschap en openbare ruimte	75
4.10.1	Inleiding	75
4.10.2	Beoordelingsoverzicht	75
4.10.3	Waardevolle landschappen	76
4.10.4	Erfgoed en archeologie	77
4.11	Economie	78
4.11.1	Inleiding	78

4.11.2	Beoordelingsoverzicht	78
4.11.3	Werkgelegenheid en werkloosheid.....	78
4.11.4	Kennis en innovatie	80
4.11.5	Bereikbaarheid	81
4.11.6	Vestigingslocaties.....	82
4.12	Mobiliteit	83
4.12.1	Inleiding	83
4.12.2	Beoordelingsoverzicht	83
4.12.3	Autogebruik	84
4.12.4	OV-gebruik	85
4.12.5	Fietsgebruik.....	86
4.13	Wonen en woonomgeving.....	87
4.13.1	Inleiding	87
4.13.2	Beoordelingsoverzicht	87
4.13.3	Woningbouwlocaties.....	88
4.13.4	Voorzieningen.....	89
4.14	Welzijn.....	90
4.14.1	Inleiding	90
4.14.2	Beoordelingsoverzicht	90
4.14.3	Sociale samenhang.....	91
4.14.4	Inclusiviteit.....	92
4.14.5	(Sociale) veiligheid	92
4.14.6	Gezondheidsbevordering	93
4.14.7	Toegankelijk groen	94
5	Effectbeoordeling Regionaal Waterprogramma	95
5.1	Inleiding.....	95
5.2	Beschrijving alternatieven voor drinkwater.....	95
5.2.1	Alternatief 1: Groei uit bestaande winningen	98
5.2.2	Alternatief 2: (Oppervlakte)waterwinning uit de IJsselvallei.....	99
5.2.3	Alternatief 3: Winning uit Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) en IJsselvallei 102	
5.3	Effecten RWP samengevat	104

5.3.1	Overstromingen.....	106
5.3.2	Droogte	107
5.3.3	Hitte.....	109
5.3.4	Wateroverlast.....	110
5.3.5	Emissie van broeikasgassen.....	111
5.3.6	hernieuwbare energie.....	111
5.3.7	Materiaalgebruik.....	112
5.3.8	Bodem en ondergrond	113
5.3.9	Bodemdaling	115
5.3.10	Waterkwaliteit	116
5.3.11	Waterkwantiteit	119
5.3.12	Biodiversiteit	122
5.3.13	Areaal en kwaliteit natuurgebieden	123
5.3.14	Waardevolle landschappen	125
5.3.15	Erfgoed en archeologie	125
5.3.16	Vestigingslocaties.....	126
5.3.17	Woningbouwlocaties.....	126
5.3.18	Toegankelijk groen	127
5.4	Effectbeoordeling alternatieven voor drinkwater	127
5.4.1	Overstromingen.....	129
5.4.2	Droogte	130
5.4.3	Wateroverlast.....	131
5.4.4	Materiaalgebruik.....	132
5.4.5	Bodem en ondergrond	133
5.4.6	Bodemdaling	134
5.4.7	Waterkwaliteit.....	135
5.4.8	Waterkwantiteit.....	137
5.4.9	Biodiversiteit.....	138
5.4.10	Beschermde natuurgebieden	139
5.4.11	Waardevolle landschappen	141
5.4.12	Erfgoed en archeologie	142
6	Conclusie passende beoordeling Natura 2000-gebieden	143

6.1	Waarom een passende beoordeling?	143
6.2	Ontwikkelingen Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel.....	143
6.3	Ontwikkelingen RWP	144
6.4	Doel passende beoordeling	144
6.5	Natura 2000-gebieden	145
6.6	Potentiële effecten	147
6.6.1	Oppervlakteverlies en versnippering.....	150
6.6.2	Hydrologie.....	150
6.6.3	Verstoring (licht, geluid, optisch, trillingen)	151
6.6.4	Stikstofdepositie.....	153
6.6.5	Conclusie Passende Beoordeling	154
7	Beoordeling doelbereik.....	154
7.1	Beoordeling doelbereik ambities ontwerp-omgevingsvisie	155
7.1.1	Water, bodem en klimaatadaptatie	155
7.1.2	Klimaatmitigatie en energie(transitie).....	157
7.1.3	Landbouw en voedselvoorziening.....	159
7.1.4	Natuur en landschap.....	160
7.1.5	Cultureel erfgoed.....	162
7.1.6	Verstedelijking.....	164
7.1.7	Wonen.....	166
7.1.8	Ondernemen, werken, voorzieningen en logistiek	168
7.1.9	Mobiliteit en luchtvaart	170
7.1.10	Vrije tijd, recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie).....	171
7.1.11	Milieu en Gezondheid.....	173
7.1.12	Sociale kwaliteit en (positieve) gezondheid.....	174
7.2	Beoordeling doelbereik doelen RWP	176
7.2.1	Ruimtelijke adaptatie.....	176
7.2.2	Drinkwater	178
7.2.3	Oppervlaktewatersysteem.....	180
7.2.4	Bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit	181
7.2.5	Grondwaterkwantiteit	183
7.2.6	Duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond	184

7.2.7	Waterveiligheid en wateroverlast	187
8	Mitigerende maatregelen en aanbevelingen	188
8.1	Milieukwaliteit en Gezondheid.....	188
8.2	Veiligheidsrisico's	189
8.3	Klimaatadaptatie	191
8.4	Energietransitie	192
8.5	Natuurlijke hulpbronnen	194
8.6	Natuurlijke systemen.....	195
8.7	Natuur	197
8.8	Landschap en openbare ruimte	199
8.9	Economie	200
8.10	Mobiliteit	201
8.11	Wonen en woonomgeving.....	202
8.12	Welzijn.....	203
9	Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid.....	204
9.1	Leemten in kennis	204
9.2	Monitoring en evaluatie	204
9.2.1	Belang van monitoring en evaluatie.....	204
9.2.2	Monitoring voor de Omgevingsvisie en RWP	205
9.2.3	Relatie met uitwerking verschillende programma's.....	206
Bijlage 1	Begrippen- en afkortingenlijst	
Bijlage 2	Omgevingseffectrapportage - Beoordeling Perspectieven door Witteveen + Bos	
Bijlage 3	Deelrapport Natuur, actualisatie najaar 2023 (OER fase 1)	
Bijlage 4	Relatie ontwerp-omgevingsvisie en aspecten beoordelingskader OER	
Bijlage 5	Relatie RWP en aspecten beoordelingskader OER	

0 Samenvatting

0.1 Aanleiding

De provincie Overijssel werkt aan het opstellen van een nieuwe versie van haar Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de provincie. Het opstellen van een milieueffectrapport (MER) of - in dit geval- een Omgevingseffectrapport (OER) is een belangrijke stap in de procedure. Dit OER brengt de omgevings- en milieueffecten van de nieuwe Omgevingsvisie in beeld.

Gelijktijdig werkt de provincie aan de herziening van haar Regionale Water Programma (RWP). Dit OER bevat ook het plan-MER voor dit programma.

0.1.1 Fasering

Met de [Onderzoeksagenda](#) als vertrekpunt is het OER voor de Omgevingsvisie gefaseerd uitgevoerd:

- Fase 1, actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsverordening 2022 – inclusief beoordeling perspectieven op Overijssel (status: afgerond)
- Fase 2a, Provinciaal Programma Energie (status: afgerond)
- Fase 2b, ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO) en herziening van het Regionaal Waterprogramma (RWP) (onderwerp van voorliggend OER)

In de actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening 2022 hebben twee urgente opgaven een plek gekregen. Dit ging om toepassing van water en bodem sturend bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en om aanpassing van het beleid voor windenergie. Het ontwerp van de actualisatie heeft samen met OER Fase 1 ter inzage gelegen. OER Fase 1 bevat een beoordeling van de (effecten van de) urgente opgaven. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft in haar advies van 9 september 2022 geoordeeld dat OER Fase 1 de essentiële milieu-informatie voor de actualisatie bevat. Dit deel van het advies geldt als eindadvies. De actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening 2022 is op 16 november 2022 vastgesteld door Provinciale Staten (PS).

In OER Fase 1 zijn vier alternatieven beoordeeld. In het hiervoor genoemde advies van 9 september 2022 heeft de Commissie voor de mer een aantal aanbevelingen gedaan voor de beoordeling van de vier alternatieven. Deze aanbevelingen zijn verwerkt in het rapport Omgevingseffectrapportage - Beoordeling Perspectieven door Witteveen + Bos d.d. 10 januari 2024, bijlage 2 van dit rapport. Ook het deelrapport Natuur van OER Fase 1 is aangepast naar aanleiding van het advies van de Commissie voor de mer, zie bijlage 3.

Fase 2a heeft betrekking op het Provinciaal Programma Energietransitie 2024 (PPE). Dit programma is vastgesteld op 1 oktober 2024 door Gedeputeerde Staten (GS) met het rapport [OER Fase 2a](#) als onderbouwing.

Voorliggend OER heeft betrekking op Fase 2b. Hierin worden de effecten van de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel (NOO) en de herziening van het Regionaal Water Programma (RWP) beoordeeld.

0.2 Waarom een OER?

Een Omgevingsvisie en een regionaal waterprogramma voor een provincie zijn beide een wettelijk voorgeschreven plan (resp. artikel 3.1 en artikel 3.8 Omgevingswet. De Omgevingsvisie en het RWP zijn plan-mer-plichtig¹ (artikel 16.34, eerste lid van de Omgevingswet) omdat deze plannen kaderstellend zijn voor mer-(beoordelings)plichtige activiteiten (artikel 16.36 Omgevingswet). Voorgenoemde projecten zijn terug te vinden in kolom 1 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarnaast is de vraag of voor het plan een passende beoordeling in het kader van Natura 2000 gemaakt moet worden. Ook in dat geval is sprake van een plan-mer-plicht.

0.3 Doel OER

Het doel van het OER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie en het RWP op de leefomgeving en te bepalen in hoeverre de voorgestelde koers bijdraagt aan het behalen van de gestelde ambities. Het OER geeft de (milieu-)informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie en het RWP. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het OER volwaardig zijn meegewogen.

0.4 Besluitvorming Omgevingsvisie en RWP

Gedeputeerde Staten geven de ontwerpstukken van Omgevingsvisie en RWP en OER vrij voor formele inspraak, in de periode medio mei tot eind juni van 2025. Vervolgens is er voor alle Overijsselaren en partijen de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het voorgenomen nieuwe beleid en de ontwerpstukken. Vervolgens worden binnengekomen zienswijzen behandeld en verwerkt, waar nodig en/of mogelijk, in de definitieve stukken. De definitieve stukken worden vervolgens ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026.

0.5 Ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO)

De Ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO) genaamd 'Overijssel voor en met elkaar' zet een toekomstbeeld neer van het Overijssel in 2035 met een doorkijk naar 2050.

Ambities, doelen en opgaven

De Omgevingsvisie is een visie voor de fysieke leefomgeving van Overijssel die richting geeft en integrale afwegingen mogelijk maakt voor bijvoorbeeld beleids- en/of uitvoeringsprogramma's of gebiedsprocessen. In hoofdstuk 6 van de ontwerp-omgevingsvisie zijn de ambities, doelen en opgaven en de strekking van het beleid beschreven die de provincie Overijssel met deze Omgevingsvisie meegeeft voor verdere uitwerking en detaillering. Voor de volgende thema's zijn ambities, doelen en opgaven en een strekking voor beleid als kaderstelling voor de verschillende beleidsterreinen in de fysieke leefomgeving opgenomen:

- Water, bodem en klimaatadaptatie
- Klimaatmitigatie en energie(transitie)
- Landbouw en voedselvoorziening
- Natuur en landschap

¹ 1 In een aantal gevallen is het mogelijk om eerst een plan-mer-beoordeling te doen. Hieruit blijkt of het plan of programma aanzienlijke milieueffecten heeft. Als dat niet het geval is, kan een plan-milieueffectrapportage achterwege blijven. Een plan-mer-beoordeling is mogelijk als:

- Het om een kleine wijziging van een plan of programma gaat
- Het plan betrekking heeft op een klein gebied op lokaal niveau
- Het plan het kader vormt voor projecten die niet in bijlage V bij het Omgevingsbesluit zijn opgenomen maar die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben

- Cultureel erfgoed
- Verstedelijking
- Wonen
- Ondernemen, werken, voorzieningen en logistiek
- Goede bereikbaarheid
- Mobiliteit en luchtvaart
- Vrije tijd, recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)
- Milieu en Gezondheid
- Sociale Kwaliteit en (positieve) gezondheid

0.6 Regionaal Waterprogramma

Met de invoering van de Omgevingswet is het Regionaal Waterprogramma (RWP) verplicht geworden. Dit programma, samen met het beleidskader voor klimaatadaptatie en verdrogingsbestrijding uit de Omgevingsvisie van Overijssel, vormt de basis voor het uitvoeren van wettelijke taken en doelstellingen. Het Regionaal Waterprogramma is een onderdeel van de Omgevingsvisie, en de bijbehorende regels worden vastgelegd in de Omgevingsverordening.

Het RWP biedt een beleidskader voor waterschappen en gemeenten en is bindend voor bepaalde aspecten van oppervlakte- en grondwater, zoals vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het programma stimuleert samenwerking tussen inwoners, ondernemers en de overheid, met als doel een klimaatbestendig en waterrobuust Overijssel in 2050 te realiseren.

Het RWP bouwt voort op eerder beleid, aangevuld met recente onderzoeken, evaluaties en nieuwe inzichten in water- en bodemsystemen. Dit omvat strategieën voor het aanpakken van waterkwaliteitsproblemen en de resultaten van regionale en nationale waterkwaliteitsprocessen en -analyses.

Het RWP Overijssel bestaat uit twee delen. Het eerste deel van het programma is bedoeld voor een breed publiek. De bijlagen zijn opgenomen in deel 2. Het RWP behandelt de volgende thema's:

- Drinkwater
- Oppervlakte- en zwemwater
- Bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit
- Duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond
- Waterveiligheid en wateroverlast
- Klimaatadaptatie

0.7 Proces omgevingseffectonderzoek

Dit OER is opgesteld in de volgende stappen:

1. Beoordelingskader vaststellen
2. In beeld brengen huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)
3. Ontwikkelen alternatieven
4. Uitvoeren effectbeoordeling
5. Beoordeling doelbereik
6. Beschrijven mitigerende maatregelen en aanbevelingen
7. Aanzet monitoringsprogramma

Stap 1: Beoordelingskader vaststellen

Wat betreft de te beoordelen aspecten voor het in kaart brengen van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen (stap 2) en het uitvoeren van de effectbeoordeling (stap 4) is uitgegaan van Het Rad van de Overijsselse Leefomgeving, zie figuur 3.1.

Figuur 0.1 Rad van de Overijsselse Leefomgeving

Stap 2: In beeld brengen huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)

De volgende stap is het in beeld brengen van de huidige situatie en de verwachte autonome ontwikkelingen (HSAO). Autonome ontwikkeling betekent de te verwachten voortgang van de huidige situatie zonder dat er nieuw beleid van kracht is. Het omvat alle ontwikkelingen en activiteiten die met enige zekerheid zullen plaatsvinden, ook al gaat de voorgenomen activiteit niet door. In deze fase is het kwaliteitsniveau voor de vooraf bepaalde aspecten beschreven. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, overwegend goed, redelijk, matig en slecht (tabel 0.1). De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover in stap 4 het effect van de Omgevingsvisie is afgezet.

Tabel 0.1 Legenda met kleuren van de kwaliteitsniveaus referentiesituatie

Goed	Overwegend goed	Redelijk	Matig	Slecht

Stap 3: Ontwikkeling alternatieven

In een OER is het gebruikelijk om verschillende alternatieven voor een plan of programma te beoordelen. In dit OER voor Overijssel zijn alternatieven voor de Omgevingsvisie in fase 1 beoordeeld. De alternatieven voor het RWP zijn in fase 2b onderzocht.

Beoordeling alternatieven Omgevingsvisie in OER fase 1

In OER Fase 2b worden geen alternatieven beoordeeld voor de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel. In OER fase 1 zijn al alternatieven (de vier 'perspectieven') beoordeeld voor de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie. Hieruit is het perspectief Zelfbewust Overijssel als basis voor de ontwerp-omgevingsvisie naar voren gekomen.

Ontwikkeling alternatieven drinkwater RWP

Het RWP behandelt en omschrijft maatregelen die op diverse manieren relateren aan waterbeheer. Dit betreft drinkwater, oppervlaktewater en zwemwater, bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit, duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waterveiligheid en wateroverlast, en klimaatadaptatie. Voor het onderwerp drinkwater zijn nog impactvolle keuzes te maken om Overijssel te kunnen blijven voorzien van drinkwater in de toekomst. De manier waarop drinkwaterwinning vorm wordt gegeven staat nog grotendeels open. Daarom worden er in dit OER alternatieven uitgewerkt voor de winning van drinkwater. Voor overige onderwerpen is er naar verhouding minder keuzevrijheid. De alternatieven voor de drinkwaterwinning zijn beschreven in paragraaf 5.2. Het gaat hier om drie verschillende concepten waarmee de toekomstige drinkwater vraag ingevuld kan worden met winningen in Overijssel. Het betreft nog geen concreet uitgewerkte plannen. In het OER worden deze alternatieven getoetst op haalbaarheid en realiteitswaarde. Er worden dan ook geen modelberekeningen gedaan om effecten te bepalen; de winconcepten zijn hiervoor niet concreet genoeg. Bij een nadere uitwerking in de toekomst is voor de drinkwaterwinningen meer onderzoek nodig. Daarmee komen dan in een verdere uitwerking diverse factoren, zoals de verhouding tussen oppervlaktewater en grondwater, de benodigde voorzieningen zoals zuiveringen, lokale effecten op grondgebruik en de mogelijke calamiteiten die kunnen optreden aan bod. Deze factoren vallen buiten de scope van het RWP en worden hierom niet meegenomen in de beoordeling van de alternatieven in dit OER.

Stap 4: Uitvoeren effectbeoordeling

In stap 4 is de effectbeoordeling uitgevoerd en het doelbereik in beeld gebracht. De effectbeoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP. De effecten zijn bepaald op basis van 'expert judgement'. Hiervoor hebben specialisten van TAUW een beoordeling van de beleidskeuzes gemaakt, die is gecontroleerd door een collega-specialist. Daarna heeft review door specialisten van de provincie plaatsgevonden. Waar nodig is de effectbeoordeling hierop aangevuld en aangescherpt.

Stap 4a: Uitvoeren effectbeoordeling ontwerp-omgevingsvisie

Om de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie te bepalen is eerst de relatie tussen het beleid en de aspecten uit het Rad van de Overijsselse leefomgeving in kaart gebracht. Deze relatie is in kaart gebracht in een beleidsmatrix, deze is opgenomen in bijlage 4. Voor de aspecten waar een relatie met het beleid van de ontwerp-omgevingsvisie is, zijn de effecten beoordeeld. Er is beoordeeld of er sprake is van een mogelijk positief, licht positief, neutraal, licht negatief, negatief of geen invloed in relatie tot de referentiesituatie (de beoordelingen zijn aangeduid met de symbolen in tabel 0.2). Het is daarbij mogelijk dat de ene beleidskeuze uit de ontwerp-omgevingsvisie een (licht) positieve invloed op een aspect heeft, maar een andere beleidskeuze juist zorgt voor een (licht) negatieve invloed op datzelfde aspect. Ook deze situaties worden in de beoordeling tot uitdrukking gebracht.

Tabel 0.2 Legenda symbolen effecten

Symbol	Beoordeling
	Positieve invloed
	Licht positieve invloed
	Neutrale invloed
	Licht negatieve invloed
	Negatieve invloed
	Niet te beoordelen

Stap 4b: Uitvoeren effectbeoordeling RWP

Om de effecten van het RWP te bepalen is eerst de relatie tussen het beleid en de aspecten in kaart gebracht. Het gaat hierbij om een selectie van de relevante aspecten uit het Rad voor de Leefomgeving. Het RWP kent bijvoorbeeld geen directe relatie met het thema welzijn. Deze relaties zijn in kaart gebracht in een beleidsmatrix, deze is opgenomen in bijlage 5. Op basis daarvan is met het beoordelingskader voor het nieuwe beleid beoordeeld of er sprake is van een mogelijk positief, licht positief, neutraal, licht negatief, negatief of geen invloed in relatie tot de referentiesituatie (de beoordelingen zijn aangeduid met de symbolen in tabel 0.2). Er is dus gebruik gemaakt van hetzelfde toetsingskader als voor de ontwerp-omgevingsvisie (stap 4a). De effecten van het RWP zijn ook afgezet tegen dezelfde referentiesituatie als de ontwerp-omgevingsvisie. Daarnaast zijn alternatieven voor drinkwaterwinning beoordeeld.

Stap 4c: Passende Beoordeling Natura 2000

De Passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. De Passende Beoordeling is opgesteld op basis van het ontwerp-ontwerp-omgevingsvisie en de concept versie van het RWP (08-04-2025) en is onderdeel van dit OER fase 2b.

Stap 5: Beoordeling doelbereik

In dit OER is ook het doelbereik van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP beoordeeld. In hoofdstuk 8 van dit OER is beoordeeld in welke mate de vooraf gestelde ambities in de ontwerp-omgevingsvisie en de doelen van het RWP behaald kunnen worden met de beleidskeuzes uit de betreffende documenten. In de ontwerp-omgevingsvisie heeft de provincie elf ambities opgesteld en voor het RWP zeven doelen.

Stap 6: Beschrijven mitigerende maatregelen en aanbevelingen voor vervolg

Aan de hand van de effectbeoordeling en de beoordeling van het doelbereik zijn, indien van toepassing, aanbevelingen voor mitigerende maatregelen gedaan waardoor problemen of knelpunten verminderd of weggenomen kunnen worden. Mitigeren betekent dan ook verzachten of verminderen. Daarnaast zijn aanbevelingen voor het vervolg beschreven. Deze aanbevelingen zijn het startpunt voor de verdere uitwerking van het beleid in omgevingsprogramma's en gebiedsvisies.

Stap 7: Aanzet monitoringsprogramma

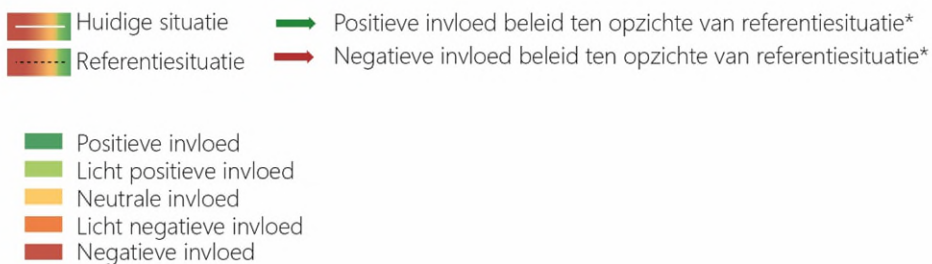
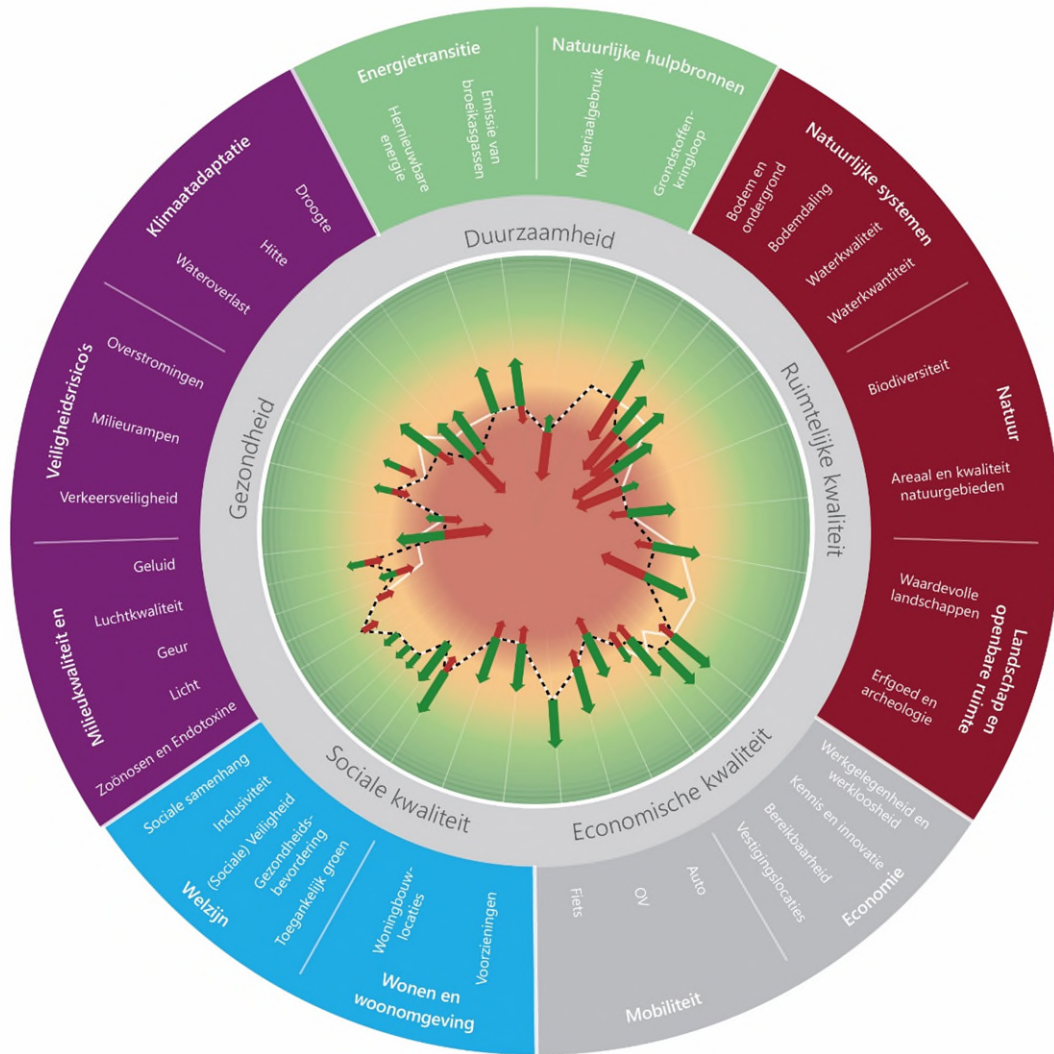
Het is nodig om het kwaliteitsniveau van de fysieke leefomgeving op gezette tijden en geordend bij te houden. Dit kan door middel van monitoring. Dit is nodig om te kunnen bepalen of gewenste doelen en voorspelde effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Als dit niet het geval is, kan worden bijgestuurd door maatregelen in te zetten of door het beleid aan te passen. Om de effecten van de Omgevingsvisie en het RWP te kunnen volgen wordt aansluiting gezocht bij de [Monitor Leefomgeving](#). Deze monitor is ontwikkeld voor de ontwerp-omgevingsvisie en bestaat uit de twaalf thema's van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving. Op basis van de effectbeoordeling, de passende beoordeling en het doelbereik zijn aanbevelingen gedaan voor het monitoringsprogramma.

0.8 De leefomgeving en de effecten van de Omgevingsvisie

De ontwerp-omgevingsvisie schetst de visie van de provincie op de gewenste ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Overijssel. Dit beleidsdocument zet in op uiteenlopende opgaves in de leefomgeving. Figuur 0.2 laat voor alle aspecten van het Rad van de Leefomgeving zien wat de invloed van de beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie is ten opzichte van de referentiesituatie. De beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de Omgevingsvisie. Wat opvalt is dat de ontwerp-omgevingsvisie zowel (licht) positieve als (licht) negatieve invloed heeft op de aspecten. Dit is ook te verklaren door de verschillende opgaves waarvoor beleid is geformuleerd. Die opgaves zijn uiteenlopend en soms ook tegenstrijdig, wat inherent is aan de veelomvattendheid van de fysieke leefomgeving. De figuur laat verder zien dat er relatief meer (licht) positieve invloed is, dan (licht) negatieve invloed van de ontwerp-omgevingsvisie op de aspecten.

Daarbij is het zo dat op sommige aspecten de ontwerp-omgevingsvisie zowel positieve als negatieve invloed heeft. Dit gaat onder meer op voor de aspecten van het thema natuurlijke systemen (aspecten: bodem en ondergrond; bodemdaling; waterkwaliteit; waterkwantiteit) als voor het aspect erfgoed en archeologie, het aspect geluid en het aspect hitte. Een reden waarom er bijvoorbeeld een positieve invloed op het aspect hitte is, zijn de beleidskeuzes die specifiek gericht zijn op het tegengaan van hittestress en/of het vergroenen. Bijvoorbeeld doordat meer rekening wordt gehouden met bovennormatieve weersextremen in beleid, ruimtelijke inrichting en het ontwerpen van maatregelen. Dit doet de provincie door gebruik te maken van klimaatrobuuste ontwerpprincipes zoals die bijvoorbeeld in de Maatlat klimaatadaptief bouwen zijn uitgewerkt. Tegelijkertijd zijn er beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie die een negatieve invloed op hittestress hebben. Door extra woningbouwlocaties en verstedelijking (extra verharding) zal de intensiteit en periodes van hitte toenemen. Omdat stedelijke gebieden 's nachts ook warmte vasthouden wordt het stedelijk hitte-eiland effect ook versterkt.

Op een aantal aspecten heeft de ontwerp-omgevingsvisie enkel een positieve invloed. Dit zijn kennis en innovatie; fiets; gezondheidsbevordering en het aspect hernieuwbare energie. Daarnaast zijn er enkele aspecten die alleen een licht positieve invloed van de ontwerp-omgevingsvisie kennen. Er is geen enkel aspect waar de ontwerp-omgevingsvisie alleen maar een negatieve invloed heeft. Wel heeft de ontwerp-omgevingsvisie voor de aspecten zoönosen & endotoxine en voor licht alleen een licht negatieve invloed, omdat de ontwerp-omgevingsvisie geen beleidskeuze(s) bevat die specifiek ingaan op het terugdringen van zoönosen. De ontwerp-omgevingsvisie noemt wel wat betreft licht dat de provincie verdere lichthinder wil voorkomen, maar werkt dit niet verder uit. In de effectbeoordeling is hiervoor ook aangegeven dat die betreffende beleidskeuze niet te beoordelen is.

* Hoe groter de pijl, hoe groter de positieve / negatieve invloed

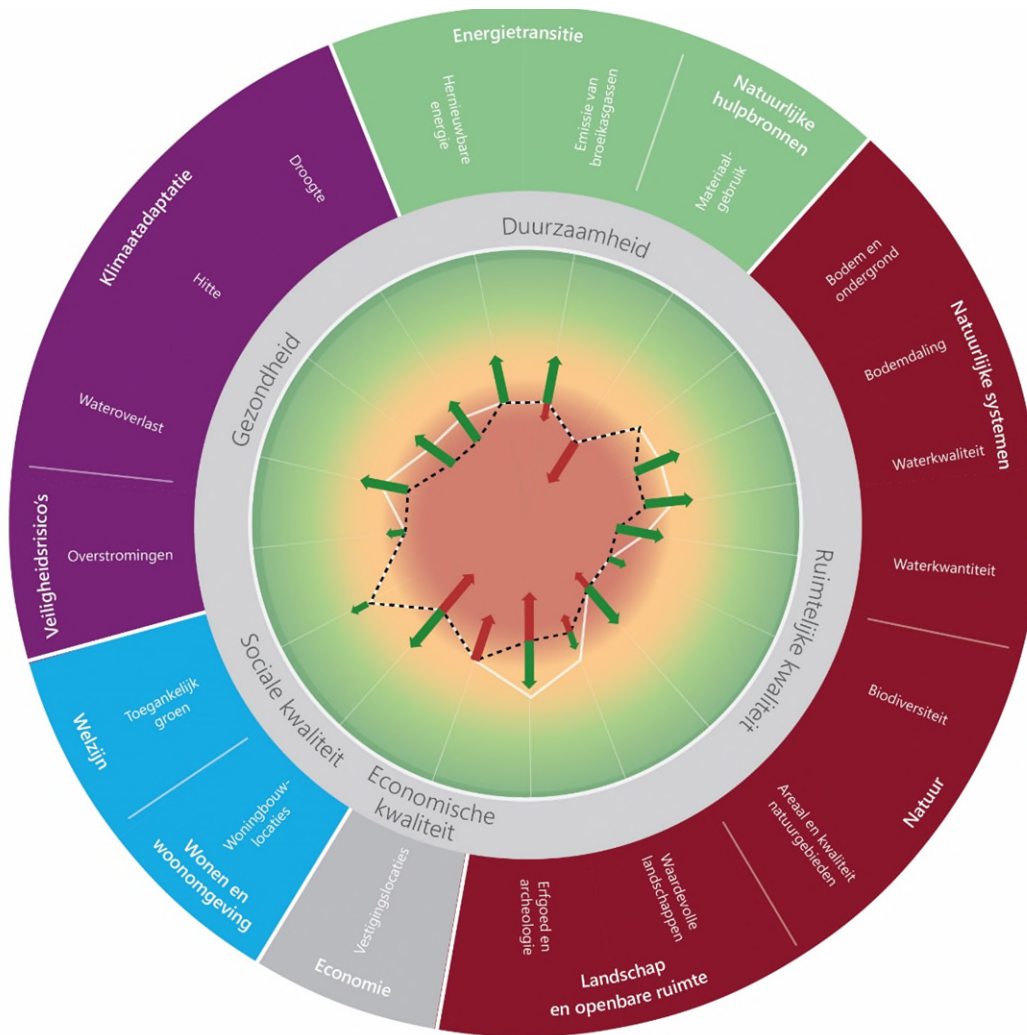
Figuur 0.2 Invloed van de beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie t.o.v. de referentiesituatie (stippellijn) en de huidige situatie (witte lijn). De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die plaatsvinden als de omgevingsvisie niet door zou gaan

0.9 De effecten van het Regionaal Water Programma

Het RWP heeft op de verschillende aspecten uit het Rad van de Leefomgeving waar een relatie mee is, zowel (licht) positieve invloed als (licht) negatieve invloed. Het RWP heeft een (licht) positieve invloed op de volgende aspecten waar het RWP ook specifiek op gericht is, zoals voor de aspecten overstromingen, droogte, wateroverlast, waterkwaliteit en waterkwantiteit. Bij sommige van deze aspecten zijn ook beleidskeuzes bestempeld als niet te beoordelen, omdat hiervoor nog een uitwerking volgt, zoals voor verder onderzoek of monitoring en evaluatie met daarna te treffen maatregelen. Tegelijkertijd heeft het RWP ook een (licht) positieve invloed op verschillende aspecten waar het RWP primair niet voor bedoeld is. Dit betreft de aspecten hernieuwbare energie, biodiversiteit, areaal en kwaliteit natuurgebieden, toegankelijk groen. Voor de aspecten van natuur komt dit door de beleidskeuzes die gericht zijn op meer ruimte voor groen en water en ook voor een verbetering van de (grond)waterkwaliteit en KRW-doelen.

Het RWP heeft een negatieve invloed op materiaalgebruik en vestigingslocaties. Voor materiaalgebruik komt dit onder meer door de infrastructuur die nodig is voor de mogelijke winning uit alternatieve bronnen en de aanvullende zuiveringscapaciteit voor hergebruikt water wat voor een aanzienlijke primaire grondstofvraag zorgt. Op het aspect vestigingslocaties heeft het RWP een negatieve invloed, omdat bedrijven belemmerd kunnen worden door de beleidskeuzes van het RWP. Dit gaat om bijvoorbeeld dat er bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen er rekening moet worden gehouden met klimaatadaptief bouwen, zoals het reguleren van waterbeheer, bouwvoorschriften in overstromingsgebieden of normen voor hittebestendige stedelijke ontwikkeling. Maar ook doordat de provincie bij de programmering van bedrijventerreinen de nieuwvestiging van bedrijven met een extreem grote watervraag in Oost-Overijssel ontmoedigt.

Op de aspecten erfgoed en archeologie; en woningbouwlocaties heeft het RWP zowel een positieve als een negatieve invloed. Zo kunnen beleidskeuzes gericht op de waterveiligheid en wateroverlast belemmerend zijn voor ontwikkelingen in specifieke gebieden zoals overstroombare gebieden, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen. Tegelijkertijd draagt het RWP bij aan duurzame en veilige woningbouwlocaties.

Huidige situatie
 Referentiesituatie
 Positieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*
 Negatieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*

Positieve invloed
 Licht positieve invloed
 Neutrale invloed
 Licht negatieve invloed
 Negatieve invloed

* Hoe groter de pijl, hoe groter de positieve / negatieve invloed

Figuur 0.3 Visualisatie invloed van het RWP t.o.v. referentiesituatie (stippellijn) en de huidige situatie (witte lijn). De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die plaatsvinden als de omgevingsvisie niet door zou gaan

0.9.1 Conclusie effecten alternatieven drinkwater

In dit OER zijn drie alternatieven voor drinkwater beoordeeld. Dit zijn:

1. Groei uit bestaande winningen
2. (Oppervlakte)waterwinning uit de IJsselvallei en Sallands Diep
3. Winning uit Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) en IJsselvallei

Alle drie de alternatieven voor drinkwater hebben zowel (licht) negatieve als (licht) positieve invloed op de verschillende aspecten. In tabel 0.3 zijn de beoordelingen van de alternatieven samengevat. Hieronder worden enkele opvallende beoordelingen en verschillen tussen de alternatieven toegelicht.

Opvallend daarbij is dat de drie alternatieven zowel een positieve invloed als een licht negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit. Bij alternatief 3 spelen meer zaken waardoor er meer negatieve beïnvloedingen zijn, maar ook meer positieve beïnvloedingen. Alternatief 1 en 3 hebben een positieve uitwerking op de waterkwaliteit vanwege de grondwaterbeschermingszone waar o.a. bestrijdingsmiddelen geweerd worden en daardoor niet extra in het water komen. Er is sprake van een licht negatieve invloed vanwege het risico op veranderende grondwaterstromen die verontreinigingen kunnen verplaatsen. Alternatief 2 en 3 hebben beide een licht negatieve beïnvloeding op de waterkwaliteit. Alternatief 2 vanwege de lozing van de reststroom van waterzuivering wat een risico vormt voor de waterkwaliteit. Dit speelt bij alternatief 3 ook, maar in mindere mate. Daarnaast is er licht negatieve invloed door de kans op het infiltreren van vervuild water.

Op het aspect waterkwantiteit heeft RWP 1 een negatieve invloed, RWP 2 een licht negatieve en neutrale invloed en RWP 3 alleen een neutrale invloed. Alternatief 1 heeft een negatieve beïnvloeding doordat grondwaterstanden dalen en extra water wordt gewonnen. Alternatief 2 heeft ook een licht negatieve beïnvloeding vanwege het winnen van grondwater uit het natuurlijke systeem. Bij Alternatief 3 heeft dit aspect een neutrale beoordeling doordat er extra water wordt geïnfiltreerd en vastgehouden.

Op het aspect droogte hebben alle drie de alternatieven een zowel (licht) negatieve als (licht) positieve invloed. Alternatief 1 heeft een negatieve beïnvloeding doordat grondwaterstanden dalen als gevolg van de extra waterwinning. Alternatief 2 heeft ook een negatieve beïnvloeding vanwege het winnen van water uit het natuurlijke systeem. Bij alternatief 3 heeft dit aspect, naast een positieve, ook een neutrale beoordeling doordat er extra water wordt geïnfiltreerd en vastgehouden. Alternatief 3 heeft mogelijk een negatieve beïnvloeding wanneer ingezet wordt op oppervlaktewater uit de IJsselvallei vanwege dezelfde reden als alternatief 2, echter wordt er eerst ingezet op winning vanuit de Sallandse Heuvelrug waardoor de potentiële negatieve beïnvloeding kleiner is dan bij alternatief 2.

Waar RWP 1 en 2 zowel een (licht) negatieve invloed als een (licht) positieve hebben op biodiversiteit en areaal en kwaliteit van natuurgebieden, heeft RWP 3 een licht positieve invloed op die aspecten. Bij alternatief 3 wordt ingezet op een combinatie van oppervlaktewinning en winning uit de heuvelrug. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied.

Door de flexibiliteit van het watersysteem heeft dit alternatief een licht positieve invloed op biodiversiteit en ook op areaal en kwaliteit natuurgebieden.

Alle drie de alternatieven hebben een (licht) negatieve invloed op bodemdaling. Alternatief 1 heeft een licht negatieve beïnvloeding op bodemdaling doordat grondwaterstanden extra dalen, wat kan resulteren in bodemdaling indien het bij veenweidegebieden of zettingsgevoelige gebieden gebeurt. Alternatief 2 heeft een licht negatieve beïnvloeding vanwege het risico op inklinken van de bodem door vergrote druk van spaarbekken en waterzuiveringsinstallaties, en neutrale beïnvloeding. Alternatief 3 heeft mogelijk een licht negatieve beïnvloeding wanneer ingezet wordt op oppervlaktewater uit de IJsselvallei vanwege dezelfde reden als alternatief 2, echter wordt er eerst ingezet op winning vanuit de Sallandse Heuvelrug waardoor de potentiële negatieve beïnvloeding kleiner is dan bij alternatief 2.

Alle drie de alternatieven leiden tot meer materiaalgebruik. Voor alternatief 1 betreft dit voornamelijk uitbreidingen van bestaande netwerken en niet volledig nieuwe netwerken. Hierdoor wordt het materiaalgebruik enigszins beperkt ten opzichte van het materiaal dat nodig is bij alternatieven 2 en 3. Daarmee heeft alternatief 1 een licht negatieve invloed en alternatieven 2 en 3 een negatieve invloed op het thema materiaalgebruik.

Tabel 0.3 Overzicht beoordeling invloed van alternatieven voor drinkwater

Aspect	Doel	Criterium	RWP 1	RWP 2	RWP 3
Droogte	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater en het tegengaan van droogte	De intensiteit en periode van droogte	 	 	
Wateroverlast	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater, het sturen op kansrijke keuzes binnen de HWBP-projecten en het tegengaan van droogte, hitte en wateroverlast	Kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast			
Materiaalgebruik	Terugdringen van het grondstoffen- en materiaalgebruik (tot 50% in 2030 en 100% in 2050) en bijbehorende milieu-impact	Grondstoffen- en materiaalgebruik in Overijssel en bijbehorende milieu-impact			
Bodem en ondergrond	Een vitale bodem voor toekomstige generaties en zorgvuldig beheer van bodem en ondergrond.	Kwaliteit en het natuurlijke systeem van de bodem en ondergrond: bodemverontreiniging, bodemverdichting, bodemkoolstof en bodemvruchtbaarheid.	 		

Aspect	Doel	Criterium	RWP 1	RWP 2	RWP 3
Bodemdaling	Een mate van bodemdaling die (huidige en toekomstige) functies en gebruik van het gebied niet belemmeren of niet leiden tot groeiende beheerkosten	Beperkte bodemdaling die de huidige en toekomstige gebruiksfuncties niet belemmeren		 	
Waterkwaliteit	Voldoen aan KRW-doelstellingen: verbetering grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	Grond- en oppervlakte-waterkwaliteit	 	 	
Waterkwantiteit	Voldoende water aanwezig in ondergrond voor natuur, landbouw en drinkwater	Grond- en oppervlaktewater-kwantiteit	 	 	
Biodiversiteit	Conditie voor planten- en diersoorten op orde	Staat van de biodiversiteit	 	 	
Areaal en kwaliteit natuurgebieden	Behoud en versterking van de kwaliteit van natuur en een samenhangend netwerk van natuurgebieden	Areaal en kwaliteit van het Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000-gebieden	 	 	
Waardevolle landschappen	Zichtbaar en beleefbaar mooi	Het areaal en de kwaliteit van waardevolle landschappen	 	 	
Erfgoed en archeologie	Behouden en versterken van het (cultureel) erfgoed als drager van identiteit	Behoud en ontwikkeling van archeologie, gebouwd erfgoed (monumenten/ stads- en dorpsgezichten) en cultuurlandschap	 	 	

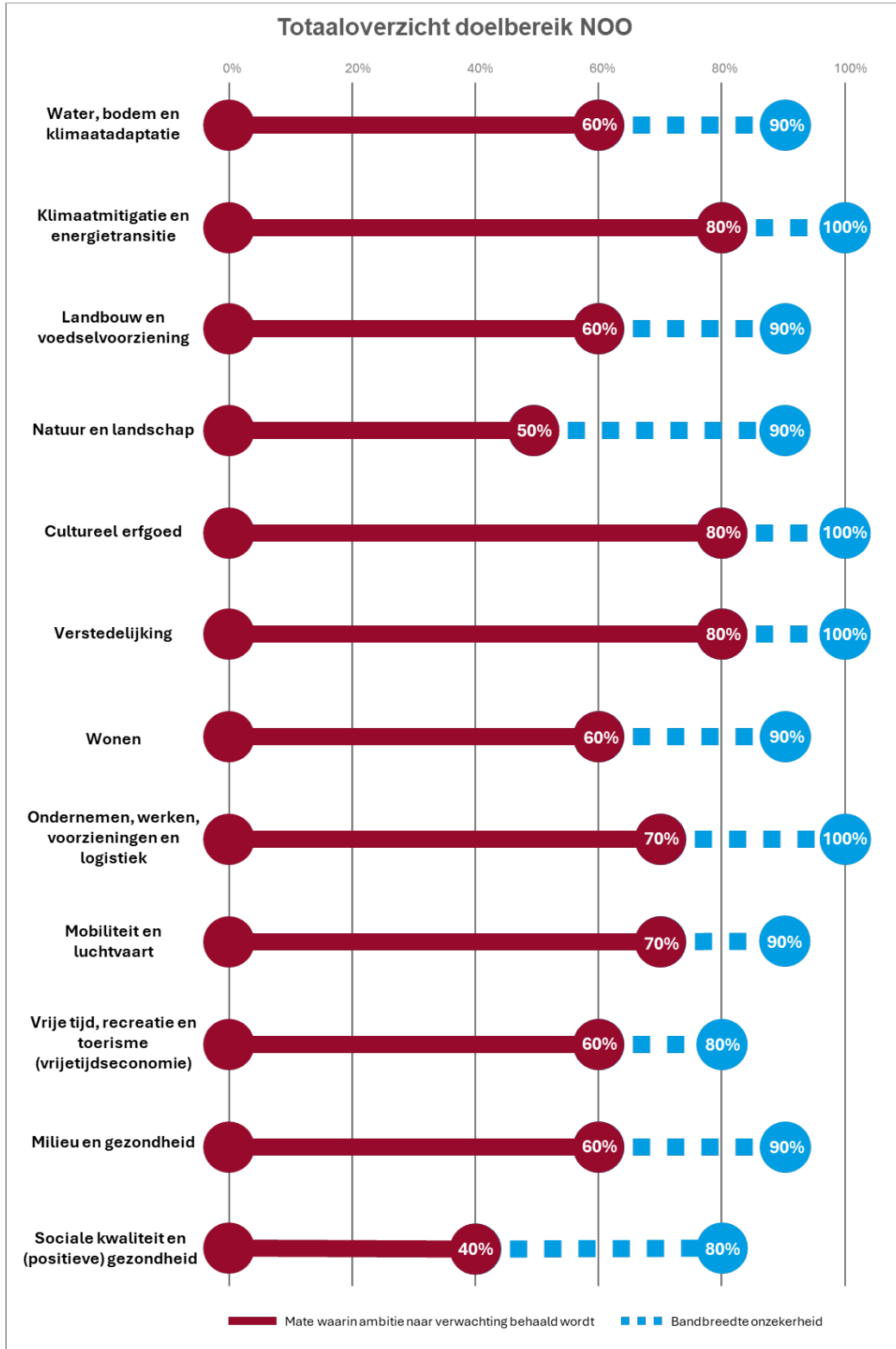
0.10 Conclusie doelbereik

0.10.1 Conclusie doelbereik ontwerp-omgevingsvisie

Uit de beoordeling van het doelbereik van de ontwerp-omgevingsvisie is op te maken dat met de beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie de ambities van de ontwerp-omgevingsvisie over het algemeen in redelijke mate worden gehaald. Daarbij worden de ambities voor klimaatmitigatie en energie(transitie); cultureel erfgoed en verstedelijking; ruim voldoende gehaald. Voor klimaatmitigatie en energie(transitie) lukt het beperken van klimaatverandering niet alleen door beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie, maar ook door de beleidskeuzes uit het reeds vastgestelde Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE). Voor het vergaand halen van de ambitie voor cultureel erfgoed draagt het vigerend beleid al in sterke mate bij en bevestigt de ontwerp-omgevingsvisie vooral dit beleid nog eens. De ambitie voor sociale kwaliteit en (positieve) gezondheid wordt van alle ambities naar verwachting matig gehaald. Daarbij is nog een redelijke mate van onzekerheid of de ambitie nog verder te halen is.

De Omgevingsvisie bevat diverse beleidskeuzes die potentieel bijdragen aan deze ambitie. Echter de effectbeoordeling laat ook zien dat de invloed van sommige beleidskeuzes nog onduidelijk is. Zo zijn er verschillende beleidskeuzes voor dit thema die inzetten op het stimuleren of ondersteunen van initiatieven. Ook is de provincie voor deze ambitie sterk afhankelijk van de inspanningen van andere partijen, wat de grote onzekerheid rondom het behalen van de ambitie verklaart.

Bij iedere ambitie is er een bepaalde mate van onzekerheid. Dit komt dan veelal door beleidskeuzes die nog niet uitgewerkt zijn, beleidskeuzes die enkel stimulerend of faciliterend van aard zijn en waar sprake van afhankelijkheid is van partijen als rijk (denk aan bijvoorbeeld rijksbeleid voor natuur, stikstof en landbouw), gemeentes, waterschappen (zoals bijvoorbeeld maatregelen op het gebied van water, bodem en klimaatadaptatie), terreinbeherende organisaties, ondernemers en bewoners(organisaties).

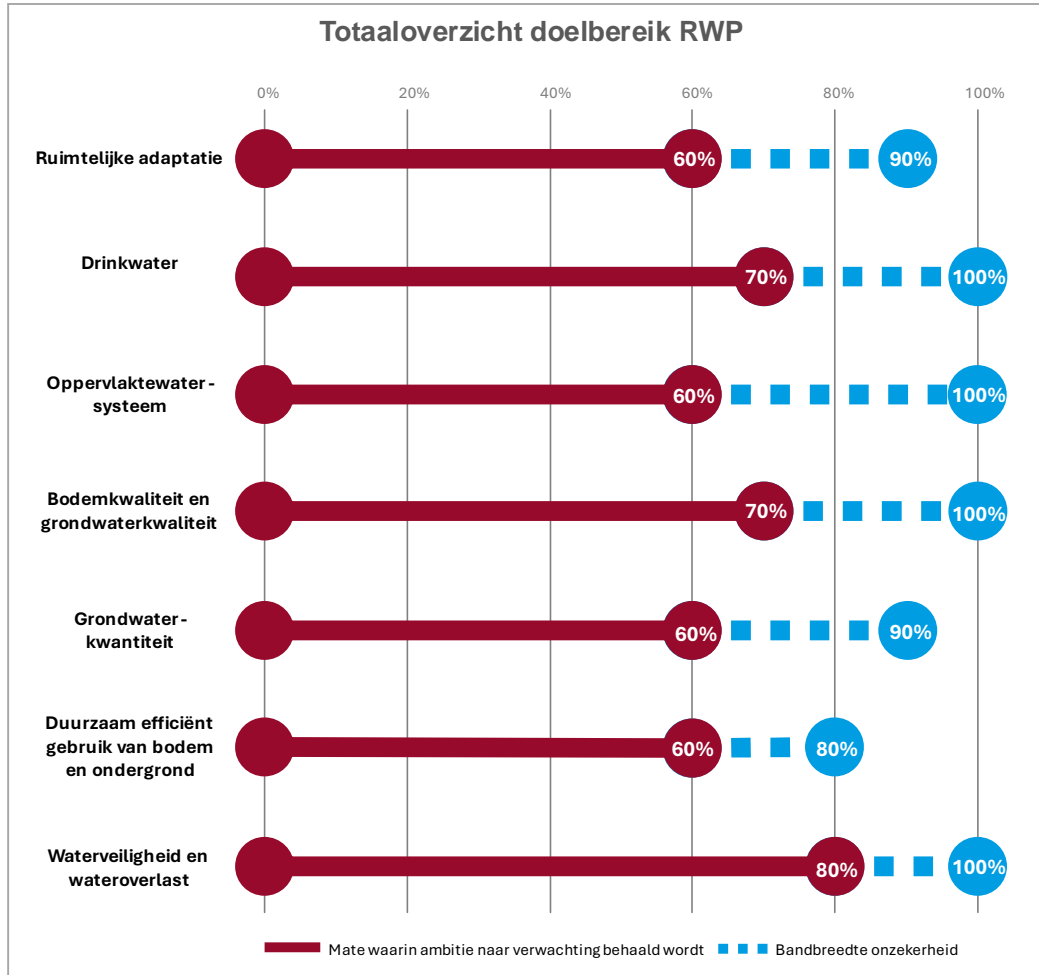

Figuur 0.4 Overzicht doelbereik alle ambities uit de ontwerp-omgevingsvisie

0.10.2 Conclusie doelbereik RWP

Uit de beoordeling van het doelbereik van de doelen van het RWP is op te maken dat met de beleidskeuzes deze doelen over het algemeen in redelijke mate worden gehaald. De doelen voor drinkwater; oppervlaktewatersystemen; bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit; waterveiligheid en wateroverlast zouden in potentie geheel behaald kunnen worden. Bij elk van deze doelen spelen nog onzekerheden mee of dit wel helemaal te halen is. Bij drinkwater is daarin bepalend voor welke alternatief voor drinkwaterwinning de provincie gaat kiezen. De onzekerheid komt ook door beleidskeuzes die nog in een volgende fase verder uitwerking krijgen, soms op basis van onderzoek of monitoring die nog zal starten. Een voorbeeld daarvan is dat de provincie met betrekking tot grond- en oppervlaktewaterkwaliteit onderzoek gaat doen naar de oorzaken van de vergrijzing van het grondwater. Uit de resultaten moeten blijken of uiteindelijk regulering nodig is voor deze activiteiten. Daarnaast is de provincie ook voor de doelen van het RWP afhankelijk van partijen zoals waterschappen, drinkwaterbedrijven, (agrarische) ondernemers en andere overheden. Een voorbeeld van de laatste is de afhankelijkheid van de rijksoverheid voor de mogelijke doorwerking van het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater.

Het doel van een duurzaam efficiënt gebruik van bodem en ondergrond wordt naar verwachting matig gehaald. Verschillende beleidskeuzes dragen positief bij aan het halen van dit doel, maar er zijn ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft bijvoorbeeld de uitwerking van een landbouwvisie in aanvulling op de ontwerp-omgevingsvisie.. Maar ook de grotere rol van gemeentes op dit onderwerp sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet en ook weer de mogelijke doorwerking van het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater van het rijk.

Figuur 0.5 Overzicht doelbereik alle doelen van het RWP

0.11 Conclusie passende beoordeling

De ontwerp-omgevingsvisie en het RWP zijn lange termijn visies die effect hebben op de fysieke leefomgeving tot 2035 met een doorkijk naar 2050. Door de lange looptijd en het hoge abstractieniveau kunnen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP niet met zekerheid op voorhand uitgesloten worden. Dit betekent niet dat de plannen (de NOO en het RWP) niet uitvoerbaar zijn. Tegelijkertijd is namelijk ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten. Zowel bij de realisatie van beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP als het gebruik hiervan kunnen doorgaans mogelijkheden gevonden worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Door het betrekken van mitigerende maatregelen en een zorgvuldige inpassing kan het plan alsnog uitvoerbaar zijn binnen het Natura 2000-beschermingsregime. Hierbij is te denken aan bronmaatregelen of een zorgvuldige locatiekeuze van onder meer woningbouwontwikkelingen en uitbreiding van bedrijventerreinen om verstoring (zoals licht, geluid, optisch) te voorkomen. Daarnaast kan het nodig zijn om op Natura 2000-gebiedsniveau de huidige impact van recreatie verder inzichtelijk te maken, voordat onderbouwd kan worden dat nieuwe recreatieve ontwikkelingen geen effect hebben op Natura 2000-gebieden. Door te voorzien in een zonering in locatie, type recreatie en/of tijd is het mogelijk de recreatieve druk op Natura 2000-gebieden te verminderen. Daarnaast kunnen de overgangsgebieden mogelijk ook een rol spelen in het mitigeren van de recreatieve druk op Natura 2000-gebieden.

Daarbij geldt wel de kanttekening dat uit de sterk negatieve autonome trend een duidelijke 'sense of urgency' volgt voor robuust natuurherstel. De ontwerp-omgevingsvisie lijkt vooralsnog niet gericht op een duidelijke trendbreuk voor robuust natuurherstel, waarmee de vraag ontstaat of de autonome trend tijdig en voldoende bijgestuurd kan worden om ook meer ruimte te bieden voor andere gewenste maatschappelijke ontwikkelingen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt, in bijvoorbeeld opvolgende programma's en de omgevingsverordening, en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, kan nader onderzoek nodig zijn naar de effecten op Natura 2000-gebieden en de mogelijkheden om deze te beperken (passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

0.12 Mitigerende maatregelen en aanbevelingen

In de deelrapporten bij dit OER fase 2b zijn per thema en aspect mitigerende maatregelen genoemd om een negatieve invloed van beleidskeuze te verminderen en zijn aanbevelingen voor vervolg beschreven.

0.13 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit OER is kwalitatief van aard, gericht op kansen en risico's en sluit aan bij het strategische en lange termijn karakter van de Omgevingsvisie en het RWP. De visie is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in programma's of andere instrumenten. Voor dit OER zijn de gedane aannames afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijn. Meer gedetailleerde effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking in bijvoorbeeld (meer gedetailleerde) programma's en concrete projecten. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring en evaluatie in beeld worden gebracht.

0.14 Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn essentieel om te kunnen bepalen of de ambities en bijbehorende effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Met maatregelen of door het beleid aan te passen kan hierop worden bijgestuurd als dit niet het geval is.

0.14.1 Monitoring voor de Omgevingsvisie en RWP

Om deze effecten van de Omgevingsvisie en het RWP te kunnen volgen wordt aansluiting gezocht bij de [Monitor Leefomgeving](#). Deze monitor is ontwikkeld voor de ontwerp-omgevingsvisie en bestaat uit de twaalf thema's van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving. Voor elk thema zijn drie indicatoren gekozen die samen een beeld geven van de kwaliteit van de bestaande en te verwachten Overijsselse leefomgeving. Per aspect kan de gebruiker doorklikken, om meer informatie te krijgen over de betreffende indicator en de beoordeling daarvan.

Om tot de Monitor Leefomgeving te komen is een selectie gemaakt van 3 aspecten voor elk van de 12 in het Rad onderscheiden thema's (en 4 voor het thema natuur en landbouw), dus in totaal 37 indicatoren.

Bij de selectie van indicatoren zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Wat zijn voor (bijstelling van) de Omgevingsvisie de belangrijkste indicatoren?
- Is sprake van een relatief constante of juist veranderlijke indicator? Een adaptieve Omgevingsvisie wordt immers aangepast aan veranderende omstandigheden
- Welke data is beschikbaar, en hoe recent en op welk schaalniveau is dat? Voor sturing op basis van informatie uit de monitor zijn recente gegevens nodig. Soms zullen daartoe aanvullende gegevens moeten worden verzameld, ook op regionaal niveau

Het streven is om op basis van de informatie uit de monitor na te gaan of bijsturing van het in de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP vastgestelde beleid nodig is. Daartoe stelt de provincie per indicator in samenspraak met bestuur en politiek grenswaarden vast. Zo wordt op voorhand bepaald wanneer sprake is van een goede, matige of slechte situatie, en of de provincie al dan niet 'op koers ligt'. Dit is vergelijkbaar met de beoordeling van de 'huidige situatie' en de 'autonome ontwikkeling' in het OER.

Monitoring op deze thema's is van belang. De rol van monitoring ligt echter niet altijd primair bij de provincie; ook andere partijen kunnen hier een rol in spelen, zoals gemeenten, terreinbeherende organisaties en waterschappen. Mogelijk heeft dit op een later moment invloed op het beleid in de Omgevingsvisie en effectbeoordeling zoals opgenomen in deze OER.

0.14.2 Relatie met uitwerking verschillende programma's

De provincie Overijssel heeft als doel om een effectief omgevingsbeleid te ontwikkelen dat gericht is op het behalen van specifieke doelen en opgaven. De provincie werkt aan de uitvoering van dit beleid door in gebiedsprocessen samen te werken met medeoverheden, partners, ondernemers en inwoners. Dit houdt in dat de provincie in nauw overleg met deze betrokkenen onderzoekt en bepaalt welke maatregelen nodig zijn om de gestelde doelen te behalen.

Om de klimaat- en milieudoelstellingen te realiseren, maakt de provincie gebruik van een hoofdstrategie genaamd 'doelgerichte samenwerking en uitvoering in gebiedsprocessen', naast thematische samenwerking en uitvoering. Deze thematische samenwerking gebeurt onder andere via programma's die onder de Omgevingswet vallen, zoals het Regionaal Waterprogramma, Natura 2000-beheerplannen en het Provinciaal Programma Energiestrategie.

De provincie stimuleert en inspireert ook door middel van kennisdeling, subsidies en het aanbieden van handreikingen. Dit omvat ook kwaliteitsimpulsen die gericht zijn op duurzame ontwikkeling in de regio. De reguliere werkzaamheden van de provincie op het gebied van beheer, vergunningverlening en toezicht zijn eveneens van belang voor de uitvoering van het omgevingsbeleid.

Bij de samenwerking en uitvoering richt de provincie Overijssel zich op de meest effectieve en geschikte methoden en instrumenten om de gestelde doelen te bereiken.

1 Inleiding en toelichting op OER

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding voor het opstellen van het OER en het doel ervan, de uitgangspunten voor het OER, de besluitvorming omtrent het OER en de interactie tussen het OER en de Omgevingsvisie en het Regionaal Water Programma (RWP). Hoofdstuk 1 sluit af met een leeswijzer.

1.1 Aanleiding

De provincie Overijssel werkt aan het opstellen van een nieuwe versie van haar Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de provincie. Een belangrijk onderdeel van het proces om tot een Omgevingsvisie te komen is het doorlopen van de mer-procedure. Het opstellen van een milieueffectrapport (MER) of - in dit geval, zie 1.2 - een Omgevingseffectrapport (OER) is een belangrijke stap in de procedure. Een OER brengt de omgevings- en milieueffecten van de nieuwe Omgevingsvisie in beeld.

Gelijktijdig werkt de provincie aan de herziening van haar Regionale Water Programma (RWP). Er is besloten om het plan-MER voor dit programma op te nemen in het OER voor de Omgevingsvisie en hiermee tevens te voorzien in de plan-mer-verplichting voor dit programma.

1.1.1 Fasering

Met de [Onderzoeksagenda](#) als vertrekpunt is het OER voor de Omgevingsvisie gefaseerd uitgevoerd:

- Fase 1, actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsverordening 2022 – inclusief beoordeling perspectieven op Overijssel
- Fase 2a, Provinciaal Programma Energie (PPE)
- Fase 2b, Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel (NOO) en herziening van het Regionaal Waterprogramma (RWP)

In de actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening 2022 hebben twee urgente opgaven een plek gekregen. Het ontwerp van de actualisatie heeft samen met OER Fase 1 ter inzage gelegen. OER Fase 1 bevat een beoordeling van de (effecten van de) urgente opgaven. De Commissie voor de mer heeft in haar advies van 9 september 2022 geoordeeld dat OER Fase 1 de essentiële milieu-informatie voor de actualisatie bevat. Dit deel van het advies geldt als eindadvies. De actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening 2022 is op 16 november 2022 vastgesteld door Provinciale Staten (PS).

In OER Fase 1 zijn ook vier perspectieven op Overijssel beoordeeld, namelijk Eigenwijs Overijssel, Geconcentreerd Overijssel, Ontspannen Overijssel en Zelfbewust Overijssel. In het hiervoor genoemde advies van 9 september 2022 heeft de Commissie voor de mer een aantal aanbevelingen gedaan voor de beoordeling van de vier perspectieven. Deze aanbevelingen zijn verwerkt in het rapport Omgevingseffectrapportage - Beoordeling Perspectieven door Witteveen + Bos d.d. 10 januari 2024, bijlage 2 van dit rapport. Ook het deelrapport Natuur van OER Fase 1 is aangepast naar aanleiding van het advies van de Commissie voor de mer, zie bijlage 3.

Fase 2a heeft betrekking op het Provinciaal Programma Energietransitie 2024 (PPE). Dit programma is vastgesteld op 1 oktober 2024 door Gedeputeerde Staten (GS) met het rapport [OER Fase 2a](#) als onderbouwing.

Voorliggend rapport heeft betrekking op Fase 2b. Hierin worden de effecten van de ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO) en de herziening van het Regionaal Water Programma (RWP) beoordeeld.

1.2 Waarom een OER?

Een Omgevingsvisie en een regionaal waterprogramma voor een provincie zijn beide een wettelijk voorgeschreven plan (resp. artikel 3.1 en artikel 3.8 Omgevingswet). Een dergelijk plan is plan-mer-plichtig² (artikel 16.34, eerste lid van de Omgevingswet) wanneer deze kaderstellend is voor mer-(beoordelings)plichtige activiteiten (artikel 16.36 Omgevingswet). Voorgenoemde projecten zijn terug te vinden in kolom 1 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarnaast is de vraag of voor het plan een passende beoordeling in het kader van Natura 2000 gemaakt moet worden. Ook in dat geval is sprake van een plan-mer-plicht.

De Omgevingsvisie van Overijssel is kaderstellend voor een aantal categorieën projecten die zijn opgenomen in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Het betreft in ieder geval de categorieën C2 (Windparken) omdat voorkeursgebieden voor het opwekken van duurzame energie met wind worden aangewezen, J10 (Industrieterrein) in verband met de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, J11 (Stedelijk ontwikkelingsproject) vanwege de afspraken over de verdeling én realisatie van de woningbouwopgave en J12 (Landinrichtingsproject) omdat er gebieden worden aangewezen om piekberging en waterafvoer op te vangen. Voor het RWP gaat het ook om categorie K1 (werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater) en K4 (werken voor kanalisering en werken ter beperking van overstromingen). Daarnaast is niet op voorhand uit te sluiten dat significante effecten op Natura 2000-gebieden optreden door de ontwikkelingen die worden mogelijk gemaakt door de Omgevingsvisie en het RWP. Om deze reden is ook een passende beoordeling opgesteld wat eveneens leidt tot een mer-plicht.

De provincie heeft besloten om meer effecten in beeld brengt dan alleen de (verplichte) milieueffecten en breder te kijken naar thema's in de fysieke leefomgeving. Zo wordt gekeken naar de effecten op het gebied van economie en welzijn. Wanneer niet alleen wordt gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat, wordt vaak de term omgevingseffectrapport (OER) gebruikt. Een OER moet voldoen aan dezelfde wettelijke vereisten als een plan-MER. Ook dit rapport kent een verbrede reikwijdte en wordt daarom OER genoemd.

² 1 In een aantal gevallen is het mogelijk om eerst een plan-mer-beoordeling te doen. Hieruit blijkt of het plan of programma aanzienlijke milieueffecten heeft. Als dat niet het geval is, kan een plan-milieueffectrapportage achterwege blijven. Een plan-mer-beoordeling is mogelijk als:

- Het om een kleine wijziging van een plan of programma gaat
- Het plan betrekking heeft op een klein gebied op lokaal niveau
- Het plan het kader vormt voor projecten die niet in bijlage V bij het Omgevingsbesluit zijn opgenomen maar die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben

1.3 Doel OER

Het doel van het OER is het inzichtelijk maken van de effecten van de Omgevingsvisie en het RWP op de leefomgeving en in hoeverre de voorgestelde koers bijdraagt aan het behalen van de gestelde ambities. Het OER geeft de (milieu-)informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de Omgevingsvisie en het RWP. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het OER volwaardig zijn meegewogen.

1.4 Uitgangspunten OER

De uitgangspunten van dit OER voor de Omgevingsvisie en het RWP van de provincie Overijssel zijn als volgt:

- Het OER en de Passende Beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie en het RWP. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard
- De Omgevingsvisie is een integrale lange-termijn-ontwikkelkoers. Het doel van de mer-procedure is om effecten van de Omgevingsvisie en het RWP in beeld te brengen. Dit kan echter niet los gezien worden van de verdere uitwerking waarvoor de Omgevingsvisie en het RWP de kaders vormen. Deze uitwerking wordt samen met gebiedspartners en betrokkenen gedaan in de vorm van beleids- en/of uitvoeringsprogramma's, de Omgevingsverordening, gebiedsprocessen en met projecten en initiatieven. Daarom omvat het OER een doorkijk naar de haalbaarheid van ambities (doelbereik). In het verlengde hiervan geeft het OER aanbevelingen voor de verdere uitwerking. Deze aanbevelingen helpen om de gestelde ambities in de Omgevingsvisie en het RWP daadwerkelijk te behalen
- De ontwerp-omgevingsvisie richt zich op 2035 met een doorkijk naar 2050. De herziening van het RWP richt zich op de periode tot 2030. Het OER sluit hierop aan

1.5 Besluitvorming Omgevingsvisie en RWP

Gedeputeerde Staten geven de ontwerpstukken van Omgevingsvisie en RWP en OER vrij voor formele inspraak, in de periode medio mei tot eind juni van 2025. Vervolgens is er voor alle Overijsselaren en partijen de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het voorgenoemde nieuwe beleid en de ontwerpstukken. Vervolgens worden binnengekomen zienswijzen behandeld en verwerkt, waar nodig en/of mogelijk, in de definitieve stukken. De definitieve stukken worden vervolgens ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026.

1.6 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, staat een toelichting op de Omgevingsvisie en het RWP. Hoofdstuk 3 beschrijft hoe het omgevingseffectonderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de effecten op de leefomgeving als gevolg van de ontwerp-Omgevingsvisie. In hoofdstuk 5 is de effectbeoordeling van het RWP te lezen. Hoofdstuk 6 bevat de conclusie van de Passende Beoordeling van Natura 2000-gebieden. In hoofdstuk 7 wordt de beoordeling van het doelbereik beschreven voor de ambities van de ontwerp-omgevingsvisie en voor de doelen van het RWP. Hoofdstuk 8 beschrijft de mitigerende maatregelen en aanbevelingen voor vervolg. In hoofdstuk 9 wordt ingegaan op leemten in kennis en de manier waarop kan worden gemonitord.

2 Toelichting op Omgevingsvisie en Regionaal Waterprogramma

2.1 Ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel (NOO)

De ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel 'Overijssel voor en met elkaar' beschrijft doelen, kaders en biedt houvast voor hoe we omgaan met de opgaven voor Overijssel voor de periode tot 2035 met een doorkijk naar 2050. Het document kent de volgende bijlages:

- De kaartenbijlage
- Bijlage 1: Gebiedseigen perspectieven voor vier windstreken
- Bijlage 2: Totstandkoming en participatie
- Bijlage 3: Omgevingseffectrapport (OER)
- Bijlage 4: Gebiedsvisie Technology Base
- Bijlage 5: Begrippenlijst

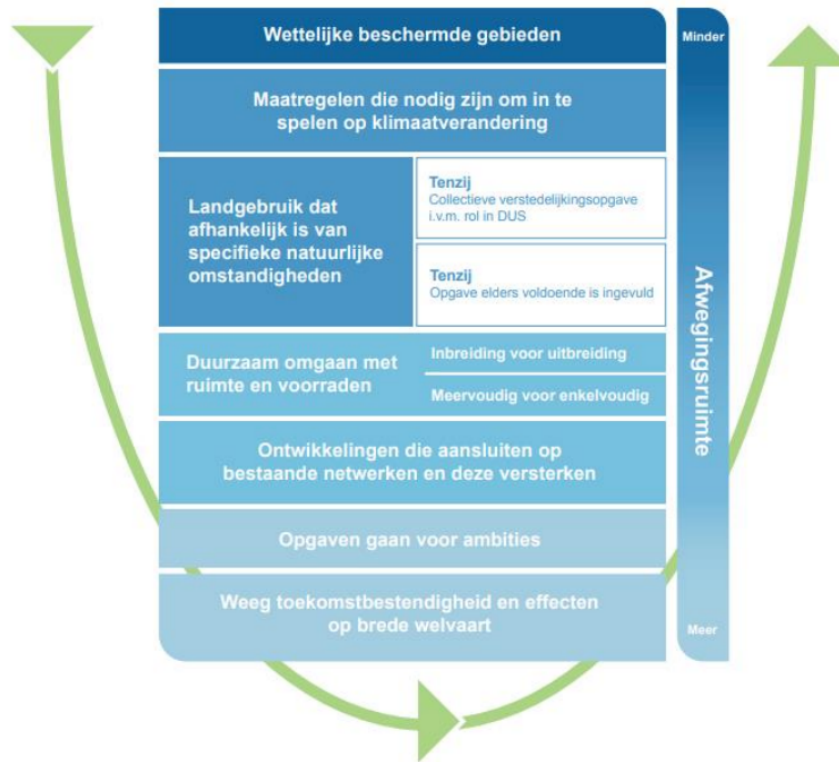
Om richting te geven bij het maken van keuzes zijn in de ontwerp-Omgevingsvisie Leidende principes opgenomen, deze worden hieronder uiteengezet. Ook bevat de Omgevingsvisie Rode Draden.

Leidende principes en Redeneerlijn

De provincie Overijssel heeft Leidende principes opgesteld om houvast te bieden bij het maken van keuzes:

- Duurzaam omgaan met onze ruimte en voorraden
- Water en bodem sturend maken in onze ruimtelijke inrichting
- Inzetten op krachtige DSS-regio's (Dagelijkse Stedelijke Netwerken)
- Voortbouwen op onze bestaande sterke netwerken

Op basis van deze Leidende principes heeft de provincie Overijssel een Redeneerlijn ontwikkeld. Bij het maken van keuzes en prioritering is het belangrijk dat er integrale afwegingen gemaakt worden. Er moet verder gekeken worden dan alleen de thematische opgave. En ook moet worden afgewogen hoe de oplossingen bijdragen aan de brede welvaart. In de Redeneerlijn komen deze aspecten ook terug om zo een brede afweging en prioritering te laten plaatsvinden. Het is daarmee een hulpmiddel dat helpt om binnen de kaders van de Omgevingsvisie een afweging te maken, of om te kunnen reageren op een initiatief tot functieverandering. Deze Redeneerlijn is opgenomen in figuur 2.1. De Leidende principes en de Redeneerlijn zijn de basis geweest voor de ontwerp-omgevingsvisie. In de ontwerp-omgevingsvisie wordt de Redeneerlijn en het toepassen van de Leidende principes verder toegelicht.

Figuur 2.1 De Redeneerlijn op basis van de vier Leidende principes (bron: ontwerp-omgevingsvisie)

Rode draden

Met deze Omgevingsvisie wil de provincie Overijssel bijdragen aan de brede welvaart van haar inwoners door economische en sociaal-maatschappelijke aspecten mee te nemen in haar ruimtelijke overwegingen. Brede welvaart omvat alles wat mensen waardevol vinden, waaronder niet alleen materiële en economische welvaart, maar ook gezondheid, onderwijs, milieu, sociale cohesie, persoonlijke ontwikkeling en (on)veiligheid. Het gaat niet alleen om de huidige kwaliteit van leven, maar ook om de effecten van de manier van leven op het welzijn van mensen elders en toekomstige generaties. De provincie wil de impact op mensen en de maatschappij in de gaten houden, vooral via de Rode Draden en haar economische beleid. Nieuwe initiatieven moeten onderbouwen hoe zij bijdragen aan brede welvaart. De provincie Overijssel streeft naar het behouden en verbeteren van brede welvaart met haar Rode Draden:

- Ruimtelijke Kwaliteit
- Sociale Kwaliteit
- Gezondheid
- Duurzaamheid

Deze waarden zijn cruciaal voor het creëren van een mooi, sociaal, duurzaam en gezond Overijssel. De provincie heeft kwaliteitsambities opgesteld die betrekking hebben op alle thema's binnen de fysieke leefomgeving.

Ambities, doelen en opgaven

In de ontwerp-omgevingsvisie borduurt de provincie voort op haar vorige Omgevingsvisie. In de ontwerp-omgevingsvisie zijn alle thema's met bijbehorende opgaven en uitdagingen in samenhang bekeken en beschreven. Deze Omgevingsvisie is een visie die richting geeft en integrale afwegingen mogelijk maakt voor bijvoorbeeld beleids- en/of uitvoeringsprogramma's of gebiedsprocessen. In hoofdstuk 6 van de ontwerp-omgevingsvisie zijn de ambities, doelen en opgaven en de strekking van het beleid beschreven die de provincie Overijssel met deze Omgevingsvisie meegeeft voor verdere uitwerking en detaillering. Hierin is ook nieuw beleid opgenomen dat ontwikkeld is voor de grote uitdagingen op het gebied van klimaat en energie, verstedelijking, mobiliteit en natuur en landbouw. Voor de volgende thema's zijn ambities, doelen en opgaven en een strekking voor beleid als kaderstelling voor de verschillende beleidsterreinen in de fysieke leefomgeving opgenomen:

- Water, bodem en klimaatadaptatie
- Klimaatmitigatie en energie(transitie)
- Landbouw en voedselvoorziening
- Natuur en landschap
- Cultureel erfgoed
- Verstedelijking
- Wonen
- Ondernemen, werken, voorzieningen en logistiek
- Mobiliteit en luchtvaart
- Vrije tijd, recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)
- Milieu en Gezondheid
- Sociale Kwaliteit en (positieve) gezondheid

Paragraaf 3.4 van dit rapport geeft een toelichting op welke onderdelen van de ontwerp-omgevingsvisie beoordeeld worden in dit OER.

2.2 Regionaal Waterprogramma

Met de invoering van de Omgevingswet is het Regionaal Waterprogramma (RWP) verplicht geworden. Dit programma, samen met het beleidskader voor klimaatadaptatie en verdrogingsbestrijding uit de Omgevingsvisie van Overijssel, vormt de basis voor het uitvoeren van wettelijke taken en doelstellingen. Het Regionaal Waterprogramma is een onderdeel van de Omgevingsvisie, en de bijbehorende regels worden vastgelegd in de Omgevingsverordening.

Het RWP biedt een beleidskader voor waterschappen en gemeenten en is bindend voor bepaalde aspecten van oppervlakte- en grondwater, zoals vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het programma stimuleert samenwerking tussen inwoners, ondernemers en de overheid, met als doel een klimaatbestendig en waterrobuust Overijssel in 2050 te realiseren.

Het RWP bouwt voort op eerder beleid, aangevuld met recente onderzoeken, evaluaties en nieuwe inzichten in water- en bodemsystemen. Dit omvat strategieën voor het aanpakken van waterkwaliteitsproblemen en de resultaten van regionale en nationale waterkwaliteitsprocessen en -analyses.

Het RWP Overijssel bestaat uit twee delen. Het eerste deel van het programma is bedoeld voor een breed publiek en behandelt de volgende thema's:

- Drinkwater
- Oppervlakte- en zwemwater
- Bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit
- Duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond
- Waterveiligheid en wateroverlast
- Klimaatadaptatie

De technische uitwerkingen zijn opgenomen in deel 2, waarna de bijlagen ook zijn opgenomen.

Paragraaf 3.4 van dit rapport geeft een toelichting op welke onderdelen van het RWP beoordeeld worden in dit OER.

3 Proces omgevingseffectonderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft de stappen die voor het OER bij de ontwerp-omgevingsvisie en RWP zijn gezet. Dit OER is opgesteld in de volgende stappen:

1. Beoordelingskader vaststellen
2. In beeld brengen huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)
3. Ontwikkelen alternatieven
4. Uitvoeren effectbeoordeling
5. Beoordeling doelbereik
6. Beschrijven mitigerende maatregelen en aanbevelingen
7. Aanzet monitoringsprogramma

3.1 Stap 1: Beoordelingskader vaststellen

Wat betreft de te beoordelen aspecten voor het in kaart brengen van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen (stap 2) en het uitvoeren van de effectbeoordeling (stap 4) is uitgegaan van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving, zie figuur 3.1.

Figuur 3.1 Rad van de Overijsselse Leefomgeving

De basis voor het Rad is gelegd in de [Onderzoeksagenda](#). Het Rad voor fase 2b, zoals opgenomen in figuur 3.1, wijkt op sommige punten af van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving van fase 1 respectievelijk 2a. Deze verschillen betreffen de volgende aspecten en zijn hieronder inzichtelijk gemaakt per onderwerp:

Gezondheid

Het thema milieukwaliteit en gezondheid bestond in fase 2a uit het aspect 'gezondheidsbescherming'. Voor OER Fase 2b is dit thema uiteengezet in de aspecten: 'geluid', 'luchtkwaliteit', 'geur', 'licht' en 'zoönose en endotoxine'. Ook in de voorgaande fases van het OER zijn deze aspecten behandeld. Echter, deze aspecten waren eerder samengevat in één aspect. Om het verschil van effecten op deze losse aspecten (lucht, geluid, geur en licht) in beeld te brengen is ervoor gekozen om de aspecten uit de splitsen in het Rad. Daarnaast zijn zoönose en endotoxinen opgenomen in het omgevingsbeleid van de provincie Overijssel en daarom ook opgenomen als aspect binnen het onderwerp gezondheid. Het thema Milieu en gezondheid is gerelateerd aan de andere thema's, de beoordeling hiervan heeft (ook) consequenties voor de eindbeoordeling.

Duurzaamheid

Het thema energietransitie bestond in OER fase 1 alleen uit het aspect: 'emissie en vastlegging van broeikasgassen'. In dit rapport is dit expliciet opgedeeld in de aspecten: 'emissie van broeikasgassen' en 'hernieuwbare energie' gehanteerd, met als gevolg dat de effecten op beide aspecten beter inzichtelijk kan worden gemaakt.

Voor het thema natuurlijke hulpbronnen zijn in OER fase 2a twee aspecten opgenomen, namelijk: 'minerale en fossiele hulpbronnen' en 'grondstoffenkringloop (circulariteit)'. In OER fase 2b zijn de aspecten van het thema natuurlijke hulpbronnen aangepast naar: 'materiaalgebruik' en 'grondstoffenkringloop'. In het najaar van 2023 is een nieuwe beschrijving gemaakt van het beleid, de huidige situatie en de autonome ontwikkeling met voor een deel ook nieuwe aspecten voor het thema: natuurlijke hulpbronnen.

Economische kwaliteit

In fase 2b zijn de economische aspecten, waaronder 'bereikbaarheid' en 'vestigingslocaties' gebundeld tot het thema economie. In OER fase 1 is het thema bereikbaarheid onderbelicht gebleven. Daarom is het thema mobiliteit aanvullend opgenomen bij het onderwerp economische kwaliteit met de aspecten: 'fiets', 'auto' en 'ov'.

3.2 Stap 2: In beeld brengen huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie)

De volgende stap is het in beeld brengen van de huidige situatie en de verwachte autonome ontwikkelingen (HSAO). Autonome ontwikkeling betekent de te verwachten voortgang van de huidige situatie zonder dat er nieuw beleid van kracht is. Het omvat alle ontwikkelingen en activiteiten die met enige zekerheid zullen plaatsvinden, ook al gaat de voorgenomen activiteit niet door. In deze fase is het kwaliteitsniveau voor de vooraf bepaalde aspecten beschreven. De beoordeling van het kwaliteitsniveau is uitgedrukt in goed, overwegend goed, redelijk, matig en slecht (tabel 3.1). De beoordeling is voor alle aspecten uit het beoordelingskader onderbouwd in de huidige situatie en autonome ontwikkelingen (zie deelrapporten). De huidige situatie en autonome ontwikkeling vormen samen de 'referentiesituatie' waartegenover in stap 4 het effect van de Omgevingsvisie is afgezet.

Tabel 3.1 Legenda met kleuren van de kwaliteitsniveaus referentiesituatie

Goed	Overwegend goed	Redelijk	Matig	Slecht

Voor de HSAO is gebruik gemaakt van de deelrapporten van OER fase 1, die zijn opgesteld door Witteveen+Bos. Inmiddels hebben er verschillende ontwikkelingen plaatsgevonden in de provincie Overijssel, die ook behoren tot de HSAO OER fase 2b. Vergeleken met de deelrapporten uit fase 1 zijn er daarom aspecten en criteria aangepast, zodat deze aansluiten bij de huidige realiteit, zie ook stap 1 (paragraaf 3.1). Daarnaast is de indeling van het Overijsselse Rad voor de Leefomgeving aangescherpt, vergeleken met het rad van OER fase 1. Bovendien is de beschrijving van de aspecten waar nodig geactualiseerd met de meest recent beschikbare data. Ook is in dit OER de geconsolideerde Omgevingsvisie vanaf 2017 meegenomen omdat deze visie onderdeel is van het huidige beleid van de provincie en hiermee relevante context geeft.

Dit bestaat uit de Omgevingsvisie Overijssel 2017 tot en met de Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie 2022, die op 8 november 2023 in de Provinciale Staten (PS) is vastgesteld. Overal waar in de HSAO wordt verwezen naar de Omgevingsvisie, gaat het dus om de geconsolideerde Omgevingsvisie vanaf 2017 voor de provincie Overijssel.

3.3 Stap 3: Ontwikkeling alternatieven

In een OER is het gebruikelijk om verschillende alternatieven voor een plan of programma te beoordelen. In dit OER voor Overijssel zijn alternatieven voor de Omgevingsvisie in fase 1 beoordeeld. De alternatieven voor het RWP zijn in fase 2b onderzocht. Dit wordt hieronder kort toegelicht.

3.3.1 Beoordeling alternatieven Omgevingsvisie in OER fase 1

In OER Fase 2b worden geen alternatieven beoordeeld voor de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel. In OER fase 1 zijn al alternatieven (de vier 'perspectieven') beoordeeld voor de nieuwe Omgevingsvisie van de provincie. Hieruit is het perspectief Zelfbewust Overijssel als basis voor de ontwerp-omgevingsvisie naar voren gekomen. Voor de ontwerp-omgevingsvisie zijn geen grote keuzes te maken die als alternatief kunnen gelden.

3.3.2 Ontwikkeling alternatieven drinkwater RWP

De provincie streeft naar een duurzaam en robuust water- en bodemsysteem in het licht van klimaatverandering. Het water en bodem systeem speelt een belangrijke rol in Overijssel als basis voor de landbouw, natuurbehoud, drinkwatervoorziening en recreatie. Het doel van de provincie is schoon grond- en oppervlaktewater dat voldoet aan de eisen van de KRW, beschermt tegen wateroverlast en een balans creëert voor planten en dieren. Het RWP beschrijft de maatregelen en acties die nodig zijn om deze doelen te bereiken, in overeenstemming met Europese richtlijnen. De provincie werkt samen met diverse partijen aan deze maatregelen en acties die bijdragen aan een duurzame en veerkrachtige toekomst voor Overijssel.

Het RWP behandelt en omschrijft maatregelen die op diverse manieren relateren aan waterbeheer. Dit betreft drinkwater, oppervlaktewater en zwemwater, bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit, duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waterveiligheid en wateroverlast, en klimaatadaptatie. Voor het onderwerp drinkwater zijn nog impactvolle keuzes te maken om Overijssel te kunnen blijven voorzien van drinkwater in de toekomst. De manier waarop drinkwaterwinning vorm wordt gegeven staat nog grotendeels open. Daarom worden er in dit OER alternatieven uitgewerkt voor de winning van drinkwater. Voor overige onderwerpen is er naar verhouding minder keuzevrijheid. De alternatieven voor de drinkwaterwinning zijn beschreven in paragraaf 5.2. Het gaat hier om drie verschillende concepten waarmee de toekomstige drinkwatervraag ingevuld kan worden met winningen in Overijssel. Het betreft nog geen concreet uitgewerkte plannen. In het OER worden deze alternatieven getoetst op haalbaarheid en realiteitswaarde. Er worden dan ook geen modelberekeningen gedaan om effecten te bepalen; de winconcepten zijn hiervoor niet concreet genoeg. Bij een nadere uitwerking in de toekomst is voor de drinkwaterwinningen meer onderzoek nodig. Daarmee komen dan in een verdere uitwerking diverse factoren, zoals de verhouding tussen oppervlaktewater en grondwater, de benodigde voorzieningen zoals zuiveringen, lokale effecten op grondgebruik en de mogelijke calamiteiten die kunnen optreden aan bod. Deze factoren vallen buiten de scope van het RWP en worden hierom niet meegenomen in de beoordeling van de alternatieven in dit OER.

3.4 Stap 4: Uitvoeren effectbeoordeling

In stap 4 is de effectbeoordeling uitgevoerd en het doelbereik in beeld gebracht. De effectbeoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP. De effecten zijn bepaald op basis van 'expert judgement'. Hiervoor hebben specialisten van TAUW een beoordeling van de beleidskeuzes gemaakt, die is gecontroleerd door een collega-specialist. Daarna heeft review door specialisten van de provincie plaatsgevonden. Waar nodig is de effectbeoordeling hierop aangevuld en aangescherpt.

Stap 4a: Uitvoeren effectbeoordeling ontwerp-omgevingsvisie

Om de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie te bepalen is eerst de relatie tussen het beleid en de aspecten uit het Rad van de Overijsselse leefomgeving in kaart gebracht. Deze relatie is in kaart gebracht in een beleidsmatrix, deze is opgenomen in bijlage 4. Voor de aspecten waar een relatie met het beleid van de ontwerp-omgevingsvisie is, zijn de effecten beoordeeld. Er is beoordeeld of er sprake is van een mogelijk positief, licht positief, neutraal, licht negatief, negatief of geen invloed in relatie tot de referentiesituatie (de beoordelingen zijn aangeduid met de symbolen in tabel 3.2). Het is daarbij mogelijk dat de ene beleidskeuze uit de ontwerp-omgevingsvisie een (licht) positieve invloed op een aspect heeft, maar een andere beleidskeuze juist zorgt voor een (licht) negatieve invloed op datzelfde aspect. Ook deze situaties worden in de beoordeling tot uitdrukking gebracht. Zo is een eerste beeld gecreëerd van de mate waarin het relevante nieuwe beleid of de ambities tot effecten kan leiden op het betreffende aspect. Daarnaast is het ook mogelijk dat de invloed van het beleid op de aspecten niet goed te beoordelen is. Dit betekent dat het beleid onvoldoende is uitgewerkt om de invloed ervan te kunnen beoordelen. In het OER wordt dit aangegeven met een kruisje, zie de onderste regel van tabel 3.2.

In de hoofdtekst van dit OER is een overzicht van deze beoordeling opgenomen. In bijlage deelrapport [thema] is de meer uitgebreide beoordeling terug te vinden.

Tabel 3.2 Legenda symbolen effecten

Symbol	Beoordeling
	Positieve invloed
	Licht positieve invloed
	Neutrale invloed
	Licht negatieve invloed
	Negatieve invloed
	Niet te beoordelen

Effectbeoordeling ontwerp-omgevingsvisie in verschillende rondes

De beoordeling van de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie heeft plaatsgevonden in verschillende rondes. Onderstaand is een overzicht gegeven van deze rondes.

Voorjaar 2024: Beoordeling op hoofdlijnen eerste concept omgevingsvisie

In het voorjaar van 2024 is door TAUW een effectbeoordeling gedaan op het eerste concept van de omgevingsvisie. Deze effectbeoordeling op hoofdlijnen is besproken in een werksessie met het kernteam van de omgevingsvisie en specialisten van de provincie Overijssel.

Zomer 2024: Beoordeling op hoofdlijnen concept-Omgevingsvisie

In de zomer van 2024 is een nieuw concept van de Omgevingsvisie vrijgegeven. Deze is voor consultatie aan gebiedspartners van de provincie Overijssel voorgelegd. Parallel hieraan is een tweede ronde effectbeoordeling uitgevoerd in het kader van het OER.

Begin 2025: beoordeling ontwerp-omgevingsvisie

Op basis van de reactie van de gebiedspartners en de effectbeoordeling op hoofdlijnen is de concept omgevingsvisie aangescherpt naar een ontwerp-omgevingsvisie. De ontwerp-omgevingsvisie is in dit OER meegenomen in de uitwerking van de effectbeoordeling.

Stap 4b: Uitvoeren effectbeoordeling RWP

Om de effecten van het RWP te bepalen is eerst de relatie tussen het beleid en de aspecten in kaart gebracht. Het gaat hierbij om een selectie van de relevante aspecten uit het Rad voor de Leefomgeving. Het RWP kent bijvoorbeeld geen directe relatie met het thema welzijn. Deze relaties zijn in kaart gebracht in een beleidsmatrix, deze is opgenomen in bijlage 5. Op basis daarvan is met het beoordelingskader voor het nieuwe beleid beoordeeld of er sprake is van een mogelijk positief, licht positief, neutraal, licht negatief, negatief of geen invloed in relatie tot de referentiesituatie (de beoordelingen zijn aangeduid met de symbolen in tabel 3.1). Er is dus gebruik gemaakt van hetzelfde toetsingskader als voor de ontwerp-omgevingsvisie (stap 4a). De effecten van het RWP zijn ook afgezet tegen dezelfde referentiesituatie als de ontwerp-omgevingsvisie.

Daarnaast zijn alternatieven voor drinkwaterwinning beoordeeld.

Stap 4c: Passende Beoordeling

De Passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. De Passende Beoordeling is opgesteld op basis van het ontwerp-omgevingsvisie en de concept versie van het RWP (08-04-2025) en is onderdeel van dit OER fase 2b.

3.5 Stap 5: Beoordeling doelbereik

In dit OER is ook het doelbereik van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP beoordeeld. In hoofdstuk 8 van dit OER is beoordeeld in welke mate de vooraf gestelde ambities in de ontwerp-omgevingsvisie en de doelen van het RWP behaald kunnen worden met de beleidskeuzes uit de betreffende documenten. In de ontwerp-omgevingsvisie heeft de provincie elf ambities opgesteld en voor het RWP zeven doelen. Deze zijn hieronder opgesomd. In het hoofdstuk doelbereik (hoofdstuk 8) is elke ambitie en doel volledig uitgeschreven.

Ambities ontwerp-omgevingsvisie voor de thema's:

- Water, bodem en klimaatadaptatie
- Klimaatmitigatie en energie(transitie)
- Landbouw en voedselvoorziening
- Natuur en landschap
- Cultureel erfgoed
- Verstedelijking
- Wonen
- Ondernemen, werken, voorzieningen en logistiek
- Mobiliteit en luchtvaart
- Vrije tijd, recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)
- Milieu en gezondheid
- Sociale kwaliteit en (positieve) gezondheid

Doelen RWP voor de thema's:

- Ruimtelijke adaptatie
- Drinkwater
- Oppervlaktewaterkwaliteit
- Bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit
- Grondwaterkwantiteit
- Duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond
- Waterveiligheid en wateroverlast

In het hoofdstuk doelbereik worden alle ambities uit de ontwerp-omgevingsvisie beoordeeld die worden genoemd in de paragrafen van hoofdstuk 6 van de ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel. De beoordeling van het doelbereik van de doelen van het RWP zijn ook beschreven in dit OER. In het doelbereik van de ambities op Klimaatmitigatie en energie(transitie) (paragraaf 6.2 van de ontwerp-omgevingsvisie) wordt waar nodig een verwijzing gemaakt naar de effectbeoordeling/het doelbereik van het PPE in OER fase 2a met betrekking tot windenergie.

Het detailniveau van het doelbereik sluit aan op het abstractieniveau van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP en de effectbeoordeling daarvan in het OER. In het hoofdstuk doelbereik is beoordeeld in hoeverre de beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie/het RWP bijdragen aan het halen van de ambitie van de ontwerp-omgevingsvisie/ dan wel het doel van het RWP. Hierbij is gebruikt gemaakt van de effectbeoordeling uit hoofdstuk 4 en 5. Het doelbereik is ook gevisualiseerd in grafieken per ambitie/doel op een schaal van 0 tot 100. Daarin is 40 te zien als een matig doelbereik, 50 als gemiddeld, 60 als redelijk, 70 als voldoende en 80 als ruim voldoende.

Daarnaast brengen we in beeld in hoeverre er onzekerheid is of de doelen nog verder te halen zijn. Deze onzekerheid wordt bepaald doordat de provincie ook afhankelijk is van andere partijen en doordat bepaalde beleidskeuzes van ontwerp-omgevingsvisie en RWP nog niet te beoordelen zijn. De onzekerheid wordt groter naarmate de provincie afhankelijk is van andere partijen. In het geval dat een beleidskeuze niet of te beperkt is uitgewerkt, wordt deze in de effectbeoordeling bestempeld als 'niet te beoordelen' en leidt dit ook tot een grotere onzekerheid.

Ook bepaalde trends (bijvoorbeeld autonome ontwikkeling van klimaatverandering) en een aanpassing of aanvulling van het beleid en/of programma worden meegenomen in de beoordeling.

3.6 Stap 6: Beschrijven aanbevelingen en mitigerende maatregelen

Aan de hand van de effectbeoordeling en de beoordeling van het doelbereik zijn aanbevelingen opgenomen en, indien van toepassing, aanbevelingen voor mitigerende maatregelen gedaan waardoor problemen of knelpunten verminderd of weggenomen kunnen worden. Mitigeren betekent dan ook verzachten of verminderen. Daarnaast zijn aanbevelingen voor het vervolg beschreven. Deze aanbevelingen zijn het startpunt voor de verdere uitwerking van het beleid in omgevingsprogramma's en gebiedsvisies.

3.7 Stap 7: Aanzet monitoringsprogramma

Het is nodig om het kwaliteitsniveau van de fysieke leefomgeving op gezette tijden en geordend bij te houden. Dit kan door middel van monitoring. Dit is nodig om te kunnen bepalen of gewenste doelen en voorspelde effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Als dit niet het geval is, kan worden bijgestuurd door maatregelen in te zetten of door het beleid aan te passen. Om de effecten van de Omgevingsvisie en het RWP te kunnen volgen wordt aansluiting gezocht bij de [Monitor Leefomgeving](#). Deze monitor is ontwikkeld voor de ontwerp-omgevingsvisie en bestaat uit de twaalf thema's van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving. Op basis van de effectbeoordeling, de passende beoordeling en het doelbereik worden aanbevelingen gedaan voor het monitoringsprogramma.

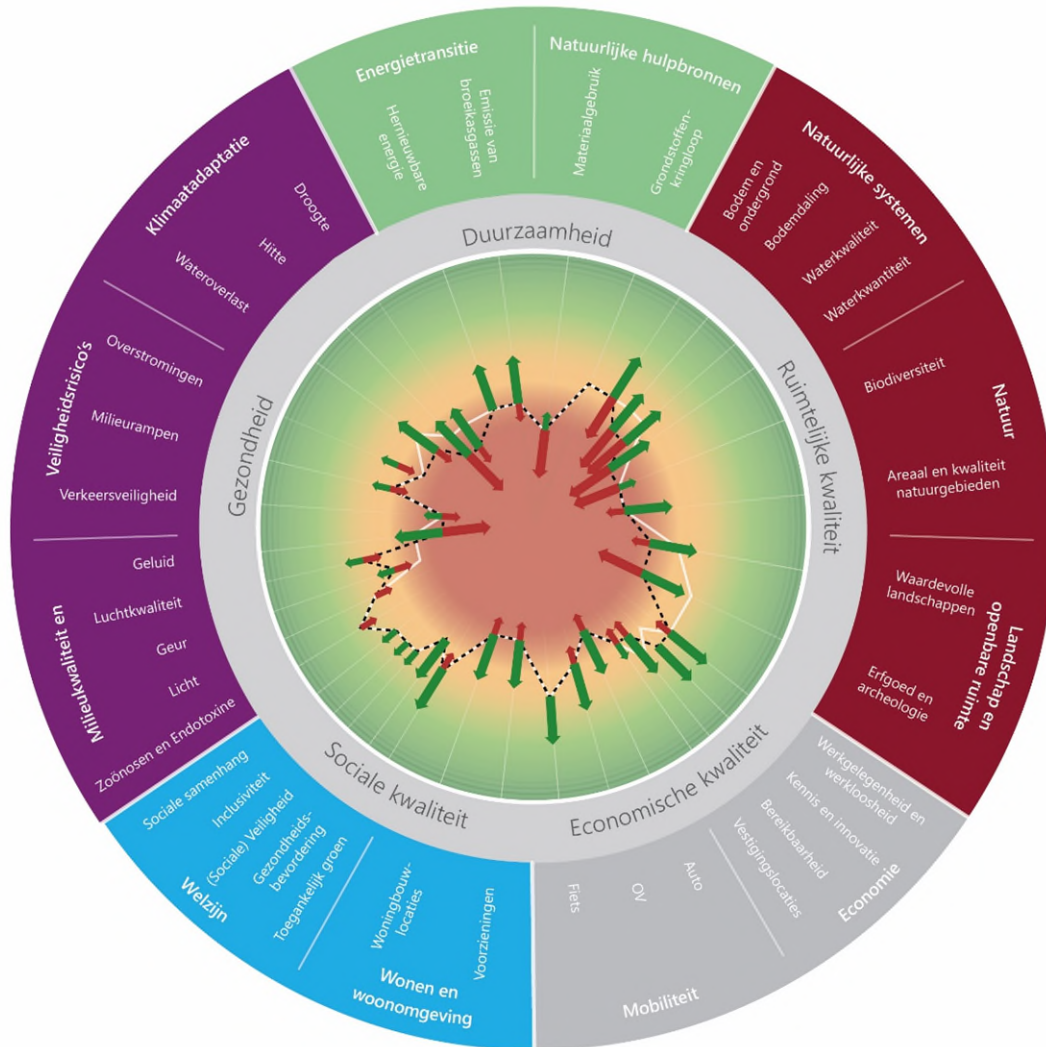
4 Effectbeoordeling van de Omgevingsvisie (NOO)

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de effecten van de voorgestelde beleidskeuzes en bijhorende uitwerking uit de Omgevingsvisie beschreven. Dit wordt afgezet tegen de referentiesituatie. De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de situatie bij ongewijzigd beleid (autonome ontwikkeling). Het hoofdstuk is opgezet aan de hand van de thema's en aspecten uit het Rad van de Leefomgeving. Per aspect zijn criteria opgesteld die iets zeggen over dit aspect, waarvan de huidige situatie, autonome ontwikkeling en het effect van de Omgevingsvisie vervolgens is beoordeeld. Figuur 4.1 visualiseert per aspect de huidige situatie en de autonome ontwikkeling en wat de invloed van de ontwerp-omgevingsvisie daarop is. Een gedetailleerde beschrijving van de kwaliteitsniveaus van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling per aspect is opgenomen in de deelrapporten. In de paragrafen 4.3 tot en met 4.14 zijn de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie per thema beschreven.

Voor de effectbeoordeling is als eerste gekeken welke beleidskeuzes van de ontwerp-omgevingsvisie een relatie hebben met de aspecten van het Rad van de Leefomgeving. Als er een relatie is tussen een beleidskeuze en een aspect, dan is daarvan het effect beoordeeld. De relaties tussen alle beleidskeuzes van de ontwerp-omgevingsvisie en de aspecten van het Rad van de Leefomgeving zijn weergegeven in een beleidsmatrix (bijlage 4).

4.2 Effecten van ontwerp-omgevingsvisie samengevat

 Huidige situatie Positieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*
 Referentiesituatie Negatieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*

 Positieve invloed
 Licht positieve invloed
 Neutrale invloed
 Licht negatieve invloed
 Negatieve invloed

* Hoe groter de pijl, hoe groter de positieve / negatieve invloed

Figuur 4.1 Overzicht invloed van de ontwerp-omgevingsvisie t.o.v. de referentiesituatie (stippellijn) en de huidige situatie (witte lijn). De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die plaatsvinden als de omgevingsvisie niet door zou gaan

4.3 Milieukwaliteit en Gezondheid

4.3.1 Inleiding

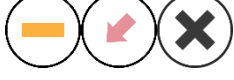
Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema Milieukwaliteit en gezondheid.

Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'geluid', 'luchtkwaliteit', 'geur', 'licht' en 'zoönose en endotoxine'.

4.3.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.1 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.1 Beoordelingsoverzicht Milieukwaliteit en Gezondheid ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Geluid	Voldoen aan wettelijke normen voor geluid en streven naar verdere gezondheidswinst onder deze normen.	De landelijke normen (Omgevingswet), GGD richtwaarden en de WHO-advieswaarden voor geluid.	
Luchtkwaliteit	Voldoen aan wettelijke normen voor luchtkwaliteit en streven naar verdere gezondheidswinst onder deze normen.	De EU grenswaarde en de WHO advieswaarde voor luchtkwaliteit.	
Geur	Onbekend	(Ervaren) hinder door geur	
Licht	Onbekend	(Ervaren) hinder door licht	
Zoönosen en endotoxines	Onbekend	Frequentie van infectieziekte door zoönosen en endotoxine.	

4.3.3 Geluid

De Rijksopgave voor woningbouw heeft geleid tot een interbestuurlijke afspraak, vastgelegd in twee woondeals, om in Overijssel 47.300 woningen te realiseren, met als ambitie 60.000 woningen. De Omgevingsvisie heeft als voorkeur om te ontwikkelen in de steden en rond knooppunten die goed bereikbaar zijn met openbaar vervoer. Desondanks leidt de komst van deze extra woningen naar verwachting tot extra vervoersbewegingen met de auto. Dit extra verkeer, als gevolg van de beoogde woningbouw, kan een toename in de geluidsbelasting betekenen en heeft daarom een **negatieve invloed** op het aspect geluid.

Daarnaast streeft de provincie naar multifunctioneel ruimtegebruik op gebieds- en gebouwniveau in binnensteden, en waar mogelijk in wijken, centrumschil, dorpen en bedrijventerreinen. Op bestaande en nieuwe locaties wordt in de planontwikkeling ingezet op intensief ruimtegebruik (meerlaags bouwen en functiemenging), duurzame energie, klimaatadaptatie (water/bodem), circulaire economie, duurzame ruimtelijke inpassing (groene omlijsting) en landschappelijke kwaliteit. Dit kan mogelijk leiden tot extra geluidsoverlast omdat voorzieningen en bedrijven op deze manier nabij woningen en andere geluidsgevoelige gebouwen komen te liggen. Ook zet de provincie bij voorkeur in op ontwikkelingen rondom de stationsomgeving en andere knooppunten die goed bereikbaar zijn met het OV. Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving. Desondanks is de invloed van deze beleidskeuzes op het aspect geluid **negatief**.

Vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik wil de provincie het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën behouden. Het uitgangspunt is inbreiding gaat voor uitbreiding bij de ontwikkeling van nieuw aanbod bedrijventerrein. Extra bedrijfsruimte resulteert in meer vervoersbewegingen naar deze werklocaties met extra geluidsbelasting tot gevolg. De geluidsbelasting kan op specifieke locaties ook toenemen door clustering van regionale bedrijventerreinen. Bij deze clusters zal meer geluid zijn afkomstig van meer werkverkeer en geluidsproductie van de bedrijven op deze terreinen. Daarnaast werkt de provincie mee aan nieuwe bedrijventerreinen wanneer de regionale meerwaarde is aangetoond. Als gevolg van deze uitbreiding neemt naar verwachting het aantal vervoersbewegingen toe, dit heeft een **negatieve invloed** op het aspect geluid.

De Omgevingsvisie bevat ook beleid over het opwekken van duurzame energie. Met name de opwekking van energie met windturbines kan leiden tot geluidsbelasting op gevoelige bestemmingen. In de kaartenbijlage van de ontwerp-omgevingsvisie zijn voorkeursgebieden voor de opwekking van windenergie aangewezen. Dit kan plaatselijk een **negatieve invloed** hebben op het aspect geluid. [OER Fase 2a](#) bevat een beoordeling voor de plaatsing van windmolens op het aspect geluid.

Gelijktijdig zet de provincie in op toepassing van het STOMP-principe. Dit betekent dat de voorkeursvolgorde van personenverplaatsingen is: Stappen, Trappen, OV, Mobiliteitsdiensten, Privéauto. Volgens het STOMP-principe gaat de voorkeur dus uit naar actieve mobiliteit, zoals wandelen en fietsen. Deze vormen van activiteit voorkomen geluidsbelasting door andere vormen van mobiliteit. Om het STOMP-principe te faciliteren, stimuleert de provincie de realisatie van (logistieke) hubs om de nabijheid van voorzieningen/bestemmingen te garanderen. Daarnaast zet de provincie bij voorkeur in op ontwikkelingen rondom de stationsomgeving en andere knooppunten die goed bereikbaar zijn met het OV. Er wordt verdicht op goed bereikbare plekken met oog voor het creëren van nabijheid. Bij inbreiding wordt rekening gehouden worden met de bestaande omgeving. Hierbij spelen de grenswaarden voor geluid ook een rol voor inbreiding. Aangezien het STOMP-principe is opgenomen als uitgangspunt voor duurzame mobiliteit, er rekening gehouden wordt met de bestaande omgeving bij inbreiding, de provincie inzet op (logistieke) hubs en het ontwikkelen nabij goed te bereiken OV-locaties heeft dit beleid naar verwachting een **positieve invloed** op de aspect geluid.

Daarnaast wordt ingezet op de spreiding van recreatieve druk, het gaat hier om het spreiden van bezoekers en inwoners in ruimte en tijd. Dit zorgt ervoor dat geluidsoverlast van toerisme zich ook over de provincie uitspreidt. Geluidsoverlast op specifieke locaties kan hierdoor beperkt worden, dit heeft een **positieve invloed** op het aspect geluid.

Tenslotte kent de Omgevingsvisie ook een aantal beleidskeuzes waarvan de invloed op het aspect geluid nog niet te bepalen is. Dit geldt voor het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem als belangrijk onderdeel van het Dagelijks Stedelijk Systeem (DSS), wat in de visie omschreven wordt. Ook is het nog onvoldoende duidelijk wat de toekomstige ruimtevrage voor de circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) voor een invloed heeft op het aspect geluid. Tot slot bevat de Omgevingsvisie de beleidskeuze om een verdere toename van geluidsbelasting te voorkomen, overlast door cumulatie tegen te gaan en een daling van het aantal geluidgehinderden terug te dringen. Uit de visie blijkt niet welke concrete maatregelen worden genomen om dit te bereiken. De invloed van dit beleid is daarom **niet te beoordelen** op het aspect geluid.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op geluid zowel positief als negatief beoordeeld. Ook is het effect van een deel van het beleid op het aspect geluid nog niet te beoordelen.

4.3.4 Luchtkwaliteit

De provincie zet in op de duurzame mobiliteit en ontwikkelen op slimme locaties met een goede bereikbaarheid. Het STOMP-principe is een uitgangspunt van de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel voor duurzame mobiliteit, de provincie stimuleert de realisatie van (logistieke) hubs en het ontwikkelen rondom OV-locaties. Dit beleid zal de verschuiving van het gebruik van verschillende vervoerswijzen stimuleren, zoals van auto naar openbaar vervoer, fietsen of lopen. Deze verschuiving kan leiden tot een potentiële afname van luchtverontreiniging, en heeft daarom een **licht positieve invloed** op het aspect luchtkwaliteit.

Gelijktijdig bevat de Omgevingsvisie beleid wat kan resulteren in een verslechtering van de luchtkwaliteit zoals de inzet op economische groei, bio-energie en woningbouw. De provincie stuurt namelijk op inbreiding in plaats van uitbreiding, dit is niet gunstig voor de luchtkwaliteit in de bebouwde gebieden. De drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen worden namelijk versterkt (Regio Zwolle, Regio Stedendriehoek (Deventer) en Regio Twente). Luchtverontreiniging en de gevolgen daarvan zijn onlosmakelijk verbonden met bevolkingsdichtheid. Dit resulteert in een **licht negatieve invloed** op het aspect luchtkwaliteit.

Daarnaast leidt bouwen en het gebruik van nieuwe bebouwing tot uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. Circulair bouwen (van het nieuwe aanbod bedrijventerreinen) betekent daarentegen wel minder emissies van luchtverontreinigende stoffen. Deze beleidskeuze heeft daarom een **licht positieve invloed** op de luchtkwaliteit.

Overijssel zet in op het opwekken van duurzame energie via bio-energie. Biomassa kan worden gebruikt voor energieopwekking wanneer hoogwaardige toepassingen als materiaal of grondstof niet meer mogelijk zijn en er op termijn geen alternatieven beschikbaar of kosteneffectief zijn. De provincie richt zich op innovatie om technologieën te ontwikkelen die biomassa kunnen vervangen en de inzet van biomassa efficiënter en waardevoller te maken.

Het inzetten op de energie- en biobrandstofwinning (middels mono-mestvergisting en verbranden van biomassa) is een stap in de goede richting qua emissies van broeikasgassen. Dit levert echter geen winst op wat betreft luchtverontreiniging, een toename van bio-energie kan de luchtkwaliteit lokaal verslechteren, de invloed is daarom **licht negatief**.

Om passend werk met mogelijkheden om zich te ontwikkelen voor alle inwoners te garanderen zet de provincie Overijssel in op economische groei. In de praktijk betekent dit dat de provincie meewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. Ook wordt ingezet op de logistieke sector, als versterkende factor voor de regionale economie. Voldoende ruimte en (internationale) bereikbaarheid is voor deze sector essentieel. De strekking van het beleid op deze ambities kan een verkeerstoename betekenen en resulteert in een **licht negatieve invloed** op de luchtkwaliteit.

Tenslotte kent de Omgevingsvisie ook een aantal beleidskeuzes waarvan de invloed op het aspect luchtkwaliteit nog niet te bepalen is. Dit geldt voor het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem als belangrijk onderdeel van het Dagelijkse Stedelijke Systeem (DSS) wat in de visie omschreven wordt. Daarnaast wordt bij inbreiding rekening gehouden met de bestaande omgeving. Het is hierbij wenselijk dat bij het (ver)plaatsen van kwetsbare functies rekening wordt gehouden met de lokale luchtkwaliteit. Aangezien dit geen onderdeel is van het beoordelingskader, is de invloed van deze beleidskeuze nu nog **niet te beoordelen**.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op luchtkwaliteit zowel licht positief als licht negatief beoordeeld. Ook is de invloed van een deel van het beleid op het aspect luchtkwaliteit nog niet te beoordelen.

4.3.5 Geur

Een deel van het beleid van de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel heeft een licht positieve invloed op het aspect geur. Er wordt namelijk ingezet op het voorkomen van de normopvulling op het gebied van geur, hierbij is aandacht voor cumulatie en de gevoelige bestemmingen. Dit heeft een **licht positieve invloed** op het aspect geur. Tevens stimuleert de provincie natuurinclusieve landbouw, dit kan leiden tot minder mestproductie en mestverbruik en daardoor lagere geuremissies. Er is sprake van een **licht positieve invloed** op het aspect geur.

De provincie zet in op duidelijkheid over ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw door onderscheid te maken tussen 'landbouwgebieden met generieke opgaven en kansen' en 'landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor klimaat, water en natuur'. Landbouwgebieden met generieke opgaven en kansen zijn landbouwgebieden die vanuit de aanwezige omgevingscondities geschikt zijn voor landbouw. Met name in deze gebieden zet de provincie in op behoud van ruimte voor landbouw en zuinig omgaan met andere ruimtevragers. Landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, klimaat en water. In deze gebieden zien we naast voedselproductie, ook mogelijkheden voor maatschappelijke diensten op het gebied van natuur, water en klimaat en combinaties met andere functies. Voorwaarde hiervoor is de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen. De provincie zet zich richting het Rijk dan ook in voor noodzakelijke financiering voor langjarige ecosysteemdiensten. In deze gebieden zien we vooral potentie voor multidimensionaal en multifunctioneel ruimtegebruik, vanwege de meervoudige opgaven.

Als gevolg van deze beleidskeuze kan de geurhinder lokaal toe of afnemen door functieverandering en functiemening. De invloed van deze beleidskeuze is daarom zowel **licht positief** als **licht negatief**.

De provincie Overijssel zet in op het opwekken van duurzame energie via bio-energie. Biomassa kan worden gebruikt voor energieopwekking wanneer hoogwaardige toepassingen als materiaal of grondstof niet meer mogelijk zijn en er op termijn geen alternatieven beschikbaar of kosteneffectief zijn. Dit levert echter geen winst op wat betreft geur, een toename van bio-energie heeft een **licht negatieve** invloed op het aspect geurhinder. Daarnaast wordt ingezet op mono-mestvergisting. Het stimuleren van het verwerken van mest in mono-mestvergistingsinstallaties kan potentieel leiden tot minder geur emissie. Er zijn echter ook situaties bekend waarin monovergisting leidt tot meer geurhinder. De invloed van deze beleidskeuze op het aspect geurhinder is daarom **niet te beoordelen**.

Het vinden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving is een speerpunt voor de provincie. Daarbij wordt ingezet op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond. In aanvulling op deze Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. De invloed van deze beleidskeuze op geur is nu nog **niet te beoordelen** en afhankelijk van de uitwerking van de landbouwvisie. Gelijktijdig zet de provincie in op multifunctioneel en multidimensionaal ruimtegebruik om de landbouwfunctie goed samen te laten gaan met andere opgaven met behoud van ruimtelijke kwaliteit (uitwerking in gebieden door middel van onder andere gebiedsprocessen). Dit mogelijk leiden tot extra geurhinder wanneer (geur)gevoelige locaties worden gecombineerd met geurbronnen, gelijktijdig kan een goede uitwerking hiervan in een gebiedsproces ook het geurhinder verminderen. De invloed van deze beleidskeuze is daarom nu **niet te beoordelen**.

Op het gebied van het zuinig omgaan met voorraden werkt de provincie toe naar een circulaire economie en maatschappij. Dit is een economie en maatschappij die spaarzaam omgaat met grondstoffen, waaronder drinkwater. Door de beperking van watergebruik (publiek en privaat) is er mogelijk een lagere RWZI capaciteit met als gevolg lagere geuremissies van RWZI's. Gelijktijdig kent de provincie een flinke opgave rond woningbouw (47.300 woningen in Overijssel met een ambitie van 60.000 woningen). Deze beoogde woningbouw vereist juist een hogere capaciteit van RWZI's met als gevolg een hogere geuremissie. Al met al is er sprake van een **licht negatieve invloed**.

In nauw overleg met haar partners verkent de provincie de ruimtevraag naar een circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) en stuurt zij op (toekomstig) ruimtebeslag. Deze ruimteclaim kan mogelijk ook extra geurhinder met zich mee brengen. De invloed van deze beleidskeuze is momenteel nog **niet te beoordelen**.

Daarbij wordt ingezet op inbreiding in plaats van uitbreiding, dit kan potentieel leiden tot meer geurhinder. Doordat de bevolkingsdichtheid in het gebouwde gebied toeneemt (inbreiding) krijgen gemiddeld meer personen te maken met geurhinder per geurbron (denk aan houtstook en barbecues, maar ook landbouw en mestvergisting).

Ook in het buitengebied worden kansen gezien voor het invullen van vrijkomende agrarische bebouwing bijvoorbeeld voor een recreatieve of toeristische invulling of woningbouw. Ook deze beleidskeuzes kunnen negatieve gevolgen hebben op hoeveel hinder die wordt ervaren door geur. Dit resulteert in een **licht negatieve invloed** op het aspect geur.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op geur zowel licht positief als licht negatief beoordeeld.

4.3.6 Licht

Wat betreft lichthinder kent het beleid van de Omgevingsvisie een aantal onderdelen die een invloed hebben op het aspect lichthinder.

Daarnaast komen er in Overijssel een flink aantal woningen bij zoals vastgelegd in de woondeals (West-Overijssel en Twente). Ook worden er in- en uitbreidingsmogelijkheden genoemd van de werklocaties en bedrijventerreinen. Verlichting in en rondom deze extra woningen, werklocaties en bedrijventerreinen, zoals bijvoorbeeld buitenverlichting kan zorgen voor extra lichthinder. Echter vinden deze ontwikkelingen voornamelijk plaats in bestaand bebouwd gebied, waar reeds al sprake is van lichtvervuiling. De invloed is daardoor minder groot dan wanneer deze ontwikkeling plaats zou vinden in het buitengebied. Dit resulteert in een **licht negatieve invloed** op het aspect licht.

Tot slot is in het beleid opgenomen dat verdere lichthinder, verstoring en gezondheidsschade als gevolg van lichthinder wordt voorkomen. Aangezien in de visie onvoldoende is uitgewerkt welke maatregelen worden gekoppeld aan dit beleid, is het effect op het aspect licht niet te beoordelen. Ook werkt de provincie met gebiedspartners aan een toekomstige situatie van de glastuinbouw in de Koekoekspolder. De uitkomst hiervan is nog onbekend en daarom is de invloed op het aspect licht ook **nog niet te bepalen**.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op licht, licht negatief beoordeeld. Ook is het effect van een deel van het beleid op het aspect licht **nog niet te beoordelen**.

4.3.7 Zoönosen en Endotoxine

De provincie zet in op de bescherming van goede landbouwgrond. Er wordt zorgvuldig omgegaan met de grond die geschikt is voor grondgebonden landbouw. Dit betekent dat de huidige ruimte voor veehouderijen beschermd blijft, wat betekent dat de referentiesituatie zich voortzet. Dit resulteert in een **neutrale invloed** van dit beleid.

In de landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven wordt gestuurd op multifunctioneel en multidimensionaal ruimtegebruik. Ook ziet de provincie kansen voor een recreatieve/toeristische invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), en worden er 47.3000 woningen gebouwd in Overijssel. Dit kan in sommige gevallen betekenen dat de nabijheid tussen mens en dier toeneemt, denk bijvoorbeeld aan een camping op een melkveebedrijf. Als gevolg hiervan kan het aantal gevallen van infectieziekte door zoönosen en endotoxine ook toenemen. Het beleid wat betreft multifunctioneel ruimtegebruik in de landbouwgebieden wordt daarom **licht negatief** beoordeeld voor dit aspect

Rond dit thema is nog veel onbekend. Men weet bijvoorbeeld nog weinig van bepaalde transmissielijnen. Daarom is de invloed van een deel van het beleid nu ook nog **niet te beoordelen**.

De invloed van de Omgevingsvisie op zoönose en endotoxine wordt zowel neutraal als licht negatief beoordeeld. Rond dit thema is nog veel onbekend daarom is de invloed van het beleid deels nog niet te beoordelen.

4.4 Veiligheidsrisico's

4.4.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op de veiligheidsrisico's. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'overstromingen', 'milieurampen' en 'verkeersveiligheid'.

4.4.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.2 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.2 Beoordelingsoverzicht Veiligheidsrisico's ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Overstromingen	Het overstromingsrisico niet laten toenemen	De kans op en het gevolg van overstromingen: het overstromingsrisico	
Milieurampen	De externe veiligheidsrisico's voor mens en samenleving zoveel mogelijk beperken	Kans en het gevolg van milieurampen als gevolg van risico's van economische activiteiten	
Verkeersveiligheid	Bevorderen verkeersveiligheid voor alle verkeersdeelnemers in Overijssel, zodat iedereen elke dag veilig thuiskomt. 0 verkeersslachtoffers in 2050	Kans op en gevolg van verkeersongevallen	

4.4.3 Overstromingen

De provincie heeft een grote opgave voor zich liggen met betrekking tot woningbouw. Het gaat om twee woondeals waarin is vastgelegd om 47.300 woningen te bouwen in Overijssel, met een ambitie van 60.000 woningen. Hierbij worden de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen versterkt, en ruimte geboden om te bouwen voor lokale behoefte. Vanuit het oogpunt: zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik geeft de provincie de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding. Uitbreiding is alleen mogelijk als goed onderbouwd is dat inbreiding niet mogelijk is.

Een groot aantal van de aangewezen verstedelijkingsgebieden op de visiekaart verstedelijking en mobiliteit liggen in en rondom gebieden met een middelgrote overstromingskans volgens het LIWO. Het overstromingsrisico is het product van de kans dat er een overstroming plaatsvindt en de gevolgen die zo'n overstroming kan hebben. Door een toename van verstedelijking in een overstroombaar gebied nemen de gevolgen in schade (euro's) en slachtoffers (aantal) toe. Het beleid wat betreft woningbouw heeft daarom een **licht negatieve invloed** op het overstromingsrisico door een toename van verstedelijking in een overstroombaar gebied.

Naast woningbouw zet de provincie ook in op een vitale economische ontwikkeling bijdragend aan de brede welvaart van alle inwoners van de provincie. Afhankelijk van waar en op welke manier deze ontwikkelingen worden gerealiseerd kan ook deze beleidskeuze een invloed hebben op het overstromingsrisico. Wat de invloed van deze beleidskeuze is op het aspect overstromingen is nu nog **niet te beoordelen**.

In de Omgevingsvisie geeft de provincie aan om in te zetten op meerlaagse veiligheid (MLV), om de kans op en de gevolgen van overstromingen in te toekomst te beperken. Het concept meerlaagse veiligheid is in 2009 geïntroduceerd in het Nationaal Waterplan voor een duurzaam waterveiligheidsbeleid voor overstromingen uit het hoofdwatersysteem. Deze benadering werkt in drie 'lagen'. Hierna volgt een korte toelichting op deze lagen:

1. Preventie: verkleinen van de overstromingskans door aanleg en versterken van dijken en keringen
2. Gevolgbeperking: met behulp van ruimtelijke inrichting en maatregelen de effecten van een overstroming beperken. Denk aan bescherming van kritische infrastructuur, aangepast bouwen of instellen van risicozones
3. Crisisbeheersing: voorbereiden op een overstroming door verbeteren van de crisisbeheersing (organisatie en communicatie bij een eventuele calamiteit)

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat in het kader van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) de overstromingsrisico's in beeld worden gebracht en een Overstromingsrisicobeheerplan wordt opgesteld, waarin meerlaagse veiligheid centraal staat. Door in te zetten op meerlaagse veiligheid wordt de kans op en het risico van een overstroming verkleind. Dit heeft een **licht positieve invloed** op het dit aspect. Het RWP bevat een verdere uitwerking van het principe: meerlaagse veiligheid.

Gelijktijdig is in de Omgevingsvisie opgenomen dat de provincie het water- en bodemsysteem sturend wil laten zijn in haar ruimtelijke inrichting bij nieuwe ontwikkelingen en bestaand gebruik na verloop van tijd hier op aan te passen. Hierbij moet worden ingespeeld op klimaatverandering. Omdat de Omgevingsvisie geen concrete uitwerking geeft aan de strekking van dit beleid is de invloed ervan op het aspect overstromingen niet te bepalen. Wanneer water en bodem sturend in een beleids- en/of uitvoeringsprogramma's of gebiedsprocessen verder wordt uitgewerkt, wordt het overstromingsrisico naar verwachting verkleind. Daarnaast is in de Omgevingsvisie opgenomen dat de primaire en regionale keringen uiterlijk 2050 voldoen aan de gestelde normen of omgevingswaarden. Dit betreft landelijke wet- en regelgeving (Besluit Kwaliteit Leefomgeving artikel 2.0d) wat betrekking heeft op overstromingen. Dit beleid is dus onderdeel van de autonome ontwikkeling en daarom **niet te beoordelen**.

Al met al kent de Omgevingsvisie beleid dat zowel een licht positieve als een licht negatieve invloed heeft op het aspect overstromingen. Daarnaast bevat de Omgevingsvisie ook beleid waarvan de invloed op het aspect overstromingen niet te beoordelen is omdat het beleid onderdeel is van de autonome ontwikkeling ofwel onvoldoende concretisering kent.

4.4.4 Milieurampen

De provincie reguleert de veiligheidsrisico's van het transport van gevaarlijke stoffen over wegen door in de verordening provinciale wegen aan te wijzen die aansluiten op de landelijke basisnetroutes. Daarnaast stemt de provincie met gemeenten af om een routeringsbesluit te nemen om een dekkend en verantwoord netwerk te creëren voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het landelijke basisnet met routes voor spoor- en waterwegen wordt aangewezen door het Rijk. Het reguleren van de veiligheidsrisico's van het transport over het Basisnet verkleint de kans en het gevolg van een milieuramp en heeft daarom een positieve invloed op dit aspect. Daarnaast zet de provincie in op kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus en wordt er bij inbreiding rekening gehouden met de bestaande omgeving. Door ook rekening te houden met risico's op een milieuramp heeft dit een **positieve invloed** op het aspect. Ook wordt ingezet op maatregelen om rekening te houden met bovennormatieve weersextremen. Een overstroming is een mogelijke natuurramp die grote gevolgen kan hebben, en ook kan leiden tot een milieuramp. Door rekening te houden met deze weersextremen wordt de kans op een milieuramp verkleint.

Gelijktijdig resulteert de bouw van meer woningen, verdichting, inzet op vitale economische ontwikkeling en multifunctioneel gebruik erin dat woningen en voorzieningen/bedrijven in potentie dichter bij elkaar komen te liggen. Deze ontwikkelen vinden plaats binnen de DSS-regio's en deels nabij bestaande buisleidingen van gas. Als gevolg hiervan neemt de kans op een milieuramp niet toe maar wel het mogelijke effect, omdat door deze functiemenging een grotere (kwetsbare) groep wordt blootgesteld aan de milieuramp. Dit resulteert daarom in een **negatieve invloed** op dit aspect.

Bovendien kan de infrastructuur die nodig is voor de transitie naar hernieuwbare energie zorgen voor een toename van veiligheidsrisico's. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het plaatsen van windturbines, zie ook de visiekaart hiervoor. Windturbines kunnen door het afbreken van een blad, gondel of mastbreuk een risicobron zijn voor de omgeving. [OER Fase 2a](#) bevat een meer uitgebreide beoordeling voor de plaatsing van windmolens op externe veiligheid.

Daarnaast zet de provincie in op zonne-energie, dit is ook aangegeven op de visiekaart. Hierbij gaat de voorkeur uit naar het plaatsen van zonnepanelen op daken in bebouwd gebied, te bebouwen gebieden of bruikbare restruimte. In de groene omgeving worden zelfstandige opstellingen van zonnepanelen beperkt toegestaan. Al hoewel zonnepanelen zelf geen risico vormen voor een milieuramp. Zijn energieopslagsystemen (EOS), bijvoorbeeld als onderdeel van een zonnepark, ook potentiële risicobronnen voor externe veiligheid. Dit zijn grote lithium-ion batterijen. Deze kunnen bij een calamiteit brand, explosie of een gifwolk veroorzaken. Aangezien de visie niet expliciet ingaat op het gebruik van energieopslagsystemen is de invloed hiervan op milieurampen nog **niet te beoordelen**.

Waterstof ziet de provincie als belangrijke bron van energie voor haar industrie en logistiek. Belangrijk is dat er perspectief komt voor ondernemers op aanbod. Daarbij wordt ingezet op lokale productie voor lokale toepassingen. Aanvullend wordt ingezet op de komst van een drietal aftakkingen van de landelijke 'backbone' waarmee een robuuste aanvoer van grotere volumes waterstof mogelijk wordt. Het streven is om hiervoor een deel van de bestaande gashoofdinfrastructuur te hergebruiken. Waterstof introduceert nieuwe risico's wat betreft omgevingsveiligheid. Waterstof is een licht en snel ontvlambaar gas dat in de mobiliteit onder hoge druk (tot 700 bar) wordt toegepast. Wanneer waterstof in bestaande gasleidingen wordt gebruikt, is het belangrijk om het gedrag van waterstof in de praktijk te onderzoeken, omdat het lichter is dan aardgas en gemakkelijker kan ontsnappen bij kleppen en afsluiters. Momenteel werken verschillende partijen aan een Waterstof Veiligheid Innovatie Programma (WVIP) waarin duidelijke regels en voorschriften worden vastgelegd voor het gebruik van waterstof. De verwachting is dat waterstof dan ook in de maatschappij veilig gebruikt kan worden. De invloed van het gebruik van waterstof op de kans en het gevolg van een milieuramp is daarom momenteel **niet te beoordelen**.

Tot slot worden de mogelijkheden van kernenergie in Overijssel onderzocht. Daarbij wordt aangesloten bij diverse studies en doen we waar nodig zelf onderzoek, bijvoorbeeld naar geschikte locaties. Of en de mate waarin kernenergie – in de vorm van (micro-)SMR's – een rol gaat spelen in Overijssel wordt definitief bepaald in een herijking van onze energievisie (voorzien in 2028). Aangezien er slechts wordt gesproken over onderzoek naar kernenergie is de invloed hiervan op de kans en het gevolg van een milieuramp **neutraal**.

Ook zet de provincie in op het verbeteren van haar circulaire economie. Hoe een circulaire economie er precies uit zal zien is nog onduidelijk. Wel is evident dat er een groeiende behoefte zal zijn aan bedrijventerreinen voor recycling en (bio)grondstofverwerking. Deze ontwikkelingen kunnen op het gebied van externe veiligheid risico's met zich meebrengen.

In de strekking van het beleid van de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie vitale functies en voorzieningen (denk hierbij aan zorgcentra en energiecentrales) beschermt. Ook zet de provincie zich in om de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen en van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën te beperken. Uit de visie blijkt echter niet op welke manier de provincie de functies en voorzieningen wil beschermen of de risico's van gevaarlijke stoffen wil beperken, de invloed van dit beleid op milieurampen is daarom **niet te beoordelen**.

Al met al is de invloed van ontwerp-omgevingsvisie op het aspect milieurampen zowel licht positief, neutraal, als licht negatief. Een deel van het beleid is onvoldoende uitgewerkt om de effecten hiervan op de kans en het gevolg van een milieuramp te kunnen bepalen.

4.4.5 Verkeersveiligheid

Er wordt in de Omgevingsvisie ingezet op de mobiliteitstransitie, waarbij volgens het STOMP-principe prioriteit wordt gegeven aan voetgangers, fietsers en openbaar vervoer boven autoverkeer. Daarnaast worden autoluwe zones en een flankerend parkeerbeleid ingezet. Echter zijn de genomen maatregelen niet verder uitgewerkt en wordt daarom bestempeld als '**niet te beoordelen**'. Dit maakt het minder aantrekkelijk om de auto te gebruiken in de betrokken gebieden.

Minder auto's op de weg betekent namelijk vaak minder kans op verkeersongevallen. Met minder auto's is er minder drukte en congestie, wat de kans op botsingen en andere ongevallen kan verminderen. Bovendien kan een grotere focus op voetgangers, fietsers en openbaar vervoer ervoor zorgen dat de verkeersstromen beter verdeeld worden en dat er meer ruimte is voor kwetsbare weggebruikers, zoals fietsers en voetgangers. Deze beleidskeuzes hebben een **licht positieve invloed** op de verkeersveiligheid.

Door routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters zal het aantal bezoekers en dus het aantal verplaatsen toenemen, wat de kans op opgevallen vergroot. Dit betekent een **licht negatieve invloed** op dit aspect. Echter is de verwachting dat door een gelijkmatigere verdeling door het spreiden van bezoekers in populaire gebieden de doorstroming van verkeer verbetert, wat bijdraagt aan een verkeersveiligheid. Daarnaast leidt het aanpakken van ontbrekende verbindingen en knelpunten in diverse infrastructurele netwerken ook tot een betere doorstroming van het verkeer. Dit vermindert de kans op ongevallen die vaak optreden tijdens drukke piekuren. Deze beleidskeuzes hebben een **licht positieve invloed** op de verkeersveiligheid.

Daarnaast wil de provincie de verkeersveiligheid verbeteren door het toepassen van diverse maatregelen. Dit omvat zowel infrastructurele als technologische maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de veiligheid op de wegen. Ook gedragsverandering en bewustwording is van belang voor de verkeersveiligheid volgens de provincie. Naast infrastructurele maatregelen en maatregelen gericht op gedragsverandering zullen vooral ook diverse slimme verkeerssystemen bijdragen aan een verbetering van de verkeersveiligheid. Deze maatregelen worden echter niet specifiek beschreven in de ontwerp-omgevingsvisie en kan daardoor **niet beoordeeld worden**. De provincie stelt dat een zelfstandig programma om de verkeersveiligheid te verbeteren onvoldoende werkt om tot een structurele daling van het aantal verkeersslachtoffers te komen. Uitgangspunt is dat de provincie ontwikkelingen in de netwerken en ruimtelijke ordening aangrijpt om de verkeersveiligheid te verbeteren, en eventueel nieuwe risico's te mitigeren. Deze beleidskeuze heeft een **licht positieve invloed** op de verkeersveiligheid.

De verwachte verstedelijking in de Stedendriehoek, Twente en Zwolle zal naar verwachting zorgen voor een toename van weggebruikers. Bovendien kan verdichting, multifunctioneel ruimtegebruik en de komst van meer woningen leiden tot extra verkeersbewegingen. Dit kan theoretisch gezien de kans op ongevallen vergroten. Echter is het belangrijk om te benadrukken dat de impact op de verkeersveiligheid afhankelijk is van verschillende factoren, zoals de infrastructuur, verkeersmaatregelen en het gedrag van de weggebruikers.

4.5 Klimaatadaptatie

4.5.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema klimaatadaptatie. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'droogte', 'hitte' en 'wateroverlast'.

4.5.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.3 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.3 Beoordelingsoverzicht Klimaatadaptatie ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Droogte	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater en het tegengaan van droogte	De intensiteit en periode van droogte	
Hitte	Het tegengaan van hitte	De intensiteit en periode van hitte	
Wateroverlast	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater, het sturen op kansrijke keuzes binnen de HWBP-projecten en het tegengaan van droogte, hitte en wateroverlast	Kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast	

4.5.3 Droogte

De Omgevingsvisie kent een aantal beleidskeuzes die een positieve invloed hebben op de intensiteit en periode van droogte. Zo wordt er bijvoorbeeld meer rekening gehouden met boven normatieve weersextremen in beleid, ruimtelijke inrichting en het ontwerpen van maatregelen. Daarnaast zet de provincie in op een vitale bodem. Duurzaam beheerde bodems zijn beter bestand tegen klimaateffecten. Bodemafdekking met ondoordringbaar materiaal en het verdichten van bodems wordt tegen gegaan, hierdoor kan er meer water infiltreren om droogte tegen te gaan. Water- en bodemsysteem zijn de onderlegger voor ruimtelijke opgaven zoals: verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening. Daarnaast wordt bij nieuwe ontwikkelingen worden klimaatrobuuste ontwerpprincipes gehanteerd. Deze beleidskeuzes dragen **positief** bij aan het aspect droogte.

Ook wordt ingezet op het (tijdelijk) ruimte maken voor voldoende berging in de bodem en het grondwater middels vergroting van het organische stof gehalte in de bovenlaag en het vergroten van de sponswerking. Deze maatregelen hebben een positieve invloed op het aspect droogte. Tevens vraagt de provincie in de planontwikkeling van bestaande en nieuwe locaties voor bedrijventerreinen inzet op klimaatadaptatie. Dit heeft een **positieve invloed** op het aspect droogte. Ook zet de provincie in op de ontwikkelopgave Natura2000, natuurinclusieve steden en 10% Groen-Blauwe dooradering. Het uitbreiden van het areaal en toevoegen van natuur in deze gebieden zal een positieve invloed hebben op de mate waarin water kan infiltreren en dus het tegengaan van droogte. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect droogte. Daarnaast onderscheidt de provincie in haar omgevingsbeleid verschillende typen landbouwgebieden. Met dit onderscheid wordt richting en meer duidelijkheid gegeven voor toekomstige ontwikkelingen in deze typen landbouwgebieden. In landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, klimaat en water ziet de provincie naast voedselproductie, vooral ook potentie voor multifunctionele landbouw en andere verbredingsactiviteiten die bijdragen aan gebiedsopgaven op het gebied van natuur, water en klimaat. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed** op het aspect droogte.

Gelijktijdig zet de provincie in op extra woningbouwlocaties en verstedelijking. Als gevolg hiervan zal de drinkwatervraag toenemen. In deze verstedelijkte gebieden zal minder ruimte zijn voor de infiltratie van water. Dit heeft een negatief effect op het aspect droogte. Daarnaast is het aannemelijk dat de watervraag zal toenemen als gevolg van extra werklocaties. De extra werklocaties wordt mogelijk gemaakt middels de beleidskeuze omtrent de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. Ook dit heeft een **licht negatieve invloed** op het aspect droogte.

Om de extra woningbouw en verstedelijking mogelijk te maken wordt ingezet op inbreiding boven uitbreiding. Voor werklocaties geldt hetzelfde, vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik zet de provincie in op het behoud van het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën. Het uitgangspunt is inbreiding gaat voor uitbreiding bij de ontwikkeling van nieuw aanbod bedrijventerrein. Als gevolg van deze verdichting, is er minder ruimte voor groen en infiltratie. Dit heeft een **licht negatieve invloed** op het aspect droogte.

Tot slot gaat de provincie opzoek naar hydrologische bufferzones om wegzijging en afvloeiing van kwalitatief goed gebiedseigen water tegen te gaan. Het vasthouden en infiltreren van hemelwater naar de ondergrond heeft een positief effect op dit aspect, echter heeft een verkenning naar deze zones geen direct effect, en is dit beleid daarom niet beoordeeld. Ook zet de provincie in op het zuinig omgaan met de voorraden (voldoende en schoon water beschikbaar is voor functies, zoals wonen, natuur, landbouw, (industriële) consumptie of drinkwaterwinning). Aangezien in de visie onvoldoende is uitgewerkt op welke manier wordt ingezet op waterbesparing is de invloed op droogte **niet te beoordelen**.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect droogte zowel positief als licht negatief beoordeeld. Ook is de invloed van een beleidskeuze op het aspect droogte niet te beoordelen.

4.5.4 Hitte

De provincie zet in op inbreiding voor uitbreiding om de woningbouwopgave en de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen te realiseren. Door extra woningbouwlocaties en verstedelijking (extra verharding) zal de intensiteit en periodes van hitte toenemen. Omdat stedelijke gebieden 's nachts ook warmte vasthouden wordt het stedelijk hitte-eiland effect ook versterkt. Er is sprake van een **licht negatieve invloed** op het aspect hitte.

Om de extra woningbouw en verstedelijking mogelijk te maken wordt ingezet op inbreiding boven uitbreiding. Voor werklocaties geldt hetzelfde, vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik zet de provincie in op het behoud van het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën. Het uitgangspunt is inbreiding gaat voor uitbreiding bij de ontwikkeling van nieuw aanbod bedrijventerrein. Als gevolg van deze verdichting, is er minder ruimte voor groen en verkoeling. Dit heeft een **licht negatieve invloed** op het aspect hitte.

Gelijktijdig wordt meer rekening gehouden met bovennormatieve weersextremen in beleid, ruimtelijke inrichting en het ontwerpen van maatregelen. Dit doet de provincie door gebruik te maken van klimaatrobuuste ontwerpprincipes zoals die bijvoorbeeld in de Maatlat klimaatadaptief bouwen zijn uitgewerkt. Daarnaast wordt bodemafdekking tegen gegaan, extra verharding wat bijdraagt aan hitte wordt teruggedrongen.

Ook zijn het water- en bodemsysteem de onderlegger voor ruimtelijke opgaven zoals: verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening. Op bestaande en nieuwe locaties voor bedrijventerreinen vraagt de provincie inzet bij planontwikkeling op klimaatadaptatie, dit draagt bij aan het tegengaan van hittestress. Ook zijn de gemeenten: Enschede, Hengelo, Almelo, Tubbergen, Hardenberg, Zwolle, Raalte, Deventer, Kampen en Steenwijkerland allemaal aangewezen als gemeenten waarin wordt gezocht naar natuurinclusiviteit. Natuurinclusief bouwen vermindert de kans op hittestress door warmte-absorptie, verdamping en schaduw. Tot slot wordt bij inbreiding ruimte geboden voor de opgaves op het gebied van klimaatverandering en wordt bestaand gebruik na verloop van tijd hier ook aangepast. Deze maatregelen hebben een **positieve invloed** op het aspect hitte.

Al met al is de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect hitte zowel positief als negatief.

4.5.5 Wateroverlast

Er wordt meer rekening gehouden met bovennormatieve weersextremen en klimaatverandering in beleid, ruimtelijke inrichting en het ontwerpen van maatregelen. Op bestaande en nieuwe locaties voor bedrijventerreinen vraagt de provincie inzet bij planontwikkeling op klimaatadaptatie. Bij nieuwe ontwikkelingen worden klimaatrobuuste ontwerpprincipes gehanteerd. Dit heeft een positieve invloed op de kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast. Enschede, Hengelo, Almelo, Tubbergen, Hardenberg, Zwolle, Raalte, Deventer, Kampen en Steenwijk zijn allemaal aangewezen steden waarin wordt gezocht naar natuurinclusiviteit. Tevens wordt toegewerkt naar 10% Groen-Blauwe dooradering binnen de provincie Overijssel. Het toevoegen natuur (in de stad) draagt over het algemeen ook bij aan een betere infiltratiecapaciteit van de bodem, en heeft dus een **positieve invloed** op het aspect wateroverlast.

Daarnaast zet de provincie in op een vitale bodem. Duurzaam beheerde bodems zijn beter bestand tegen klimaat effecten. Bodemafdekking met ondoordringbaar materiaal en bodemverdichting worden tegen gegaan, hierdoor kan er meer water infiltreren om wateroverlast te voorkomen. Ook zet de provincie in op de vergroting van het organische stof gehalte in de bovenlaag van de bodem en de sponswerking. Water- en bodemsysteem zijn de onderlegger voor ruimtelijke opgaven zoals: verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening.

Ruimte maken voor voldoende berging in de bodem en het grondwater heeft een **positieve invloed** op het aspect wateroverlast.

Ook wijst de provincie gebieden aan die geschikt zijn om piekberging van waterafvoer op te vangen. Een piekberging is een gebied dat wordt gebruikt om omliggende waterlichamen te ontlasten tijdens hevige en langdurige regenval. Dit kan lokaal extra wateroverlast veroorzaken, en gelijktijdig wateroverlast op andere locaties voorkomen. Deze maatregel heeft daarom zowel een **negatieve** als een **positieve invloed** op het aspect wateroverlast.

Extra woningbouwlocaties, werklocaties en verstedelijking (inbreiding), zoals opgenomen in de Omgevingsvisie, resulteren in meer verharding. Als gevolg hiervan zal er in de verstedelijkte gebieden minder ruimte zijn voor de infiltratie van water en de kans op wateroverlast toenemen. Dit heeft een negatieve invloed op het aspect wateroverlast.

Om de extra woningbouw en verstedelijking mogelijk te maken wordt ingezet op inbreiding boven uitbreiding. Voor werklocaties geldt hetzelfde, vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik zet de provincie in op het behoud van het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën. Het uitgangspunt is inbreiding gaat voor uitbreiding bij de ontwikkeling van nieuw aanbod bedrijventerrein. Als gevolg van deze verdichting, is er minder ruimte voor groen en infiltratie. Dit heeft een **licht negatieve invloed** op het aspect wateroverlast.

Tot slot gaat de provincie opzoek naar hydrologische bufferzones om wegzijging en afvloeiing van kwalitatief goed gebiedseigen water tegen te gaan. Het vasthouden en infiltreren van hemelwater naar de ondergrond heeft een positief effect op dit aspect, echter heeft een verkenning naar deze zones geen direct effect, en is dit beleid daarom **niet te beoordelen**.

Al met al is de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect wateroverlast zowel positief als negatief. Van een deel van het beleid van de Omgevingsvisie is de invloed op het aspect wateroverlast niet te beoordelen.

Duurzaamheid

4.6 Energietransitie

4.6.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema energietransitie. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'emissie van broeikasgassen' en 'hernieuwbare energie'.

4.6.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.4 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.4 Beoordelingsoverzicht Energietransitie ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Emissie van broeikasgassen	Een bijdrage leveren aan de nationale klimaatdoelstellingen met betrekking tot emissiereductie van broeikasgassen, waaronder 11-14 % emissiereductie van uitstoot afkomstig uit Overijsselse veenweidegebieden.	De emissie van broeikasgassen: energiegerelateerde en niet-energiegerelateerde emissies	
Hernieuwbare energie	In 2050 een bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen met betrekking tot het aandeel van de hoeveelheid hernieuwbare energie	Het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie	

4.6.3 Emissie van broeikasgassen

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie het principe “functie volgt peil” hanteert als uitgangspunt. Mogelijkheden voor vernatting in het veenweidegebied zijn afhankelijk van de locatie specifieke omstandigheden op het gebied van waterhuishouding, bodemkenmerken en het landschap en vraagt om maatwerk. Dit heeft een positieve invloed op de emissie van broeikasgassen omdat de cyclus van bodemdaling, veenoxidatie door grondwaterstands daling wordt doorbroken. Door een laag grondwaterpeil breekt organisch materiaal af. Dit komt door de interactie tussen zuurstof en het veen, dit leidt tot de productie van methaan. Door het waterpeil te verhogen vindt er minder veenafbraak plaats, waardoor de methaanemissie uit Overijssels veenweidegebieden afneemt. Hierdoor scoort de maatregel “functie volgt peil” **positief** op het aspect ‘emissie van broeikasgassen’.

Daarnaast wil de provincie broeikasgassen vastleggen door bos uit te breiden en te revitaliseren. Ook het uitbreiden van houtige landschapselementen als onderdeel van groenblauwe dooradering en het benutten van kansen voor vernatting van natuur, zijn opgenomen als beleidsambities. Ook zijn middels de Omgevingsvisie landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, klimaat en water aangewezen. In deze gebieden met meervoudige opgaven, waar landbouw mogelijk blijft, ziet de provincie naast voedselproductie, vooral ook potentie voor multifunctionele landbouw en andere verbredingsactiviteiten die bijdragen aan gebiedsopgaven op het gebied van natuur, water en klimaat. Door deze maatregelen worden broeikasgassen vastgelegd via het gebruik van natuur en de uitstoot van broeikasgassen verminderd. Hierdoor vermindert de emissie van broeikasgassen en heeft de ontwerp-omgevingsvisie dus een **positieve invloed**.

Tevens zet de provincie Overijssel in op schonere mobiliteit (zero emissie), maar ook op minder en ander gebruik van mobiliteit, met als uitgangspunt STOMP. Dat houdt in dat de voorkeursvolgorde van personenverplaatsingen is: Stappen, Trappen, OV, Mobiliteitsdiensten, Privéauto. De provincie stimuleert de realisatie van (ook logistieke) hubs in centra, wijken, stadsranden en op grotere afstand van de steden. Dit stimuleert actieve mobiliteit (fietsen/lopen) en de nabijheid van voorzieningen en/of bestemmingen. Dit beleid heeft een **positieve invloed** op het aspect ‘emissie van broeikasgassen’, omdat de emissiearme mobiliteitswijzen worden gestimuleerd ten opzichte van de privéauto.

Wat betreft het opwekken van duurzame energie zet de provincie in op wind- en zonne-energie. Ook kan op de opwek van hernieuwbare energie via biomassa worden ingezet, dit gebeurt alleen als hoogwaardige toepassing van biomassa niet meer mogelijk is. Daarnaast verhindert regulering vanuit de Europese Commissie het gebruik van niet-duurzame biomassa (waarbij er een risico is op ketenemissies). De provincie biedt geen ruimte meer voor de opsporing en het winnen van schalie- en steenkoolgas. De overstap naar duurzame energie heeft over het algemeen een **positieve invloed** op de emissie van broeikasgassen.

Tot slot bevat de Omgevingsvisie woningbouwplannen (inbreiding boven uitbreiding) en de ontwikkeling van werklocaties en (nieuwe/ inbreiding van) bedrijventerreinen. Deze nieuwe ontwikkelingen leiden tot extra vervoersbewegingen binnen de provincie. Deze extra vervoersbewegingen leiden tot extra emissie van broeikasgassen ervanuit gaande dat (nog) niet alle privé- en bedrijfsauto's en vrachtwagens geëlektrificeerd zijn in 2035. Voor woningen en bedrijventerreinen geldt dat de voorkeur uitgaat naar inbreiding boven uitbreiding.

Dit zal in een aantal gevallen betekenen dat de nieuwe locaties zich dichtbij (bestaande) OV-verbindingen en/of logistieke hubs gaan bevinden waardoor de negatieve invloed enigszins wordt beperkt. De focus op inbreiding zal mogelijk leiden tot minder broeikasgassen in vergelijking met grootschalige uitbreiding. Woningen op inbreidingslocaties zijn over het algemeen kleiner dan in uitbreidingslocaties en hebben een relatief een lager energieverbruik per vierkante meter gebruiksoppervlak. Deze beleidskeuzes hebben een **licht negatieve** invloed op de emissie van broeikasgassen.

De provincie zet in op het stimuleren van en kennis delen over maatregelen voor het verminderen van broeikasgasemissies vanuit de landbouw als gevolg van verteringsprocessen in dieren en mest. De invloed hiervan op de emissie van broeikasgassen is in potentie positief, echter is de daadwerkelijke invloed nu nog **niet te beoordelen**, en afhankelijk van initiatief nemers.

Daarnaast wil de provincie het lokale en regionale verkeer in het Dagelijkse Stedelijke Systeem zoveel mogelijk te scheiden van het (inter)nationale verkeer op de hoofdinfrastructuur/corridors, om een goede bereikbaarheid te waarborgen. Het provinciale en stedelijke hoofdwegennet en het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem vormen de ruggengraat van de mobiliteit in het DSS van de stedelijke gebieden. Om dit publieke mobiliteitssysteem nog dient vorm gegeven te worden is de invloed op de emissie van broeikasgassen momenteel **niet te beoordelen**.

Al met al is de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect 'emissie van broeikasgassen' zowel positief, licht negatief als niet te beoordelen.

4.6.4 Het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie

De provincie zet in op de energie- en warmtetransitie door energie op te wekken uit bronnen zoals zon, wind, biomassa, mono-mestvergisting en andere bronnen. Dit beleid heeft een positieve invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Om dit te realiseren heeft de provincie diverse voorkeursgebieden aangewezen voor windenergie, waaronder locaties in en rondom Hardenberg, ten westen van Hardenberg, ten noorden en westen van Almelo, ten westen van Hengelo en Enschede, ten oosten van Deventer en ten noordoosten van Zwolle. OER Fase 2a (bijlage bij het PPE) bevat een beoordeling van de voorkeursgebieden voor windenergie.

Verspreid over de hele provincie liggen daarnaast ook locaties voor zon op dak, met de grootste concentraties in Enschede, Hengelo, Almelo, Hardenberg, Deventer en Zwolle. Het aanwijzen van deze gebieden draagt bij aan het toekomstige aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Verder wordt op bestaande en nieuwe locaties voor bedrijventerreinen ingezet op intensief ruimtegebruik en duurzame energie, wat ook bijdraagt aan een toename van het aandeel hernieuwbare energie, aangezien deze bedrijventerreinen hernieuwbare energie opwekken in plaats van fossiel energieverbruik. Gelijkijdig wordt energiebesparing bij bijvoorbeeld woningen, bedrijven, scholen en verenigingen en wordt ingezet op schonere en efficiëntere keuzes voor mobiliteit, en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van (rest)energie en nabijheid/concentraties van functies. Deze beleidskeuzes hebben een positieve invloed op het aspect hernieuwbare energie.

De provincie ziet waterstof als een belangrijke bron van energie voor haar industrie en logistiek. Belangrijk is daarbij dat er perspectief komt voor ondernemers op aanbod. Ingezet wordt daarbij op lokale productie voor lokale toepassingen. Aanvullend wordt ingezet op de komst van een drietal aftakkingen van de landelijke backbone waarmee een robuuste aanvoer van grotere volumes waterstof mogelijk wordt. Het streven is om hiervoor een deel van de bestaande gashoofdinfrastructuur te hergebruiken. Deze beleidskeuze heeft een positieve invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie.

Ook worden de mogelijkheden van kernenergie in Overijssel onderzocht. Daarbij wordt aangesloten bij diverse studies en doet de provincie waar nodig zelf onderzoek, bijvoorbeeld naar geschikte locaties. Of en de mate waarin kernenergie – in de vorm van (micro-)SMR's – een rol gaat spelen in Overijssel wordt definitief bepaald in een herijking van onze energievisie (voorzien in 2028). De invloed van deze beleidskeuze is neutraal om het slechts gaat om een verkenning. Dit heeft geen directe invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Hoe de energievraag van de provincie er in 2050 uitziet en ingevuld wordt is verder uitgewerkt in de Energievisie Overijssel 2050. De energievisie wordt de komende tijd verder uitgewerkt in een programma en/of via de omgevingsverordening.

Echter, de woningbouwopgave en de bijkomende toename van het aantal huishoudens, de inzet op voldoende werklocaties (ongeveer 1000 hectare tot 2040) samen met inbreiding van bestaande bedrijventerreinen, zorgt voor een toenemende vraag naar energie. Dit kan betekenen dat deze vraag niet geheel met hernieuwbare energie kan worden ingevuld op de korte en middellange termijn. Doordat nieuwbouw echter aardgasvrij moet zijn en moet voldoen aan BENG-normen is de energievraag van deze nieuwbouwwoningen echter zeer laag. Op basis van alleen de ontwerp-omgevingsvisie is het nog niet te beoordelen of dit tot een negatieve invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie leidt.

Bij nieuwe ontwikkelingen wordt rekening gehouden met duurzaamheid, dit betekent dat de energievraag van deze nieuwe woningen waar mogelijk wordt teruggedrongen en worden voorzien van duurzame energiebronnen zoals een warmtepomp of zonnepanelen. Ook wil de provincie haar energienetwerken en energie-infrastructuur verbeteren zodat het energiesysteem nu en in de toekomst betaalbaar, betrouwbaar, veilig, duurzaam en rechtvaardig is. Dit zijn belangrijke bouwstenen die bijdragen aan het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. De provincie hanteert van een ladder als het gaat om prioriteitstelling van het gebruik van de ondergrond: 1. Drinkwater, 2. Energietransitie, 3. Tijdelijk gebruik, 4. Permanent gebruik, 5. Verboden activiteiten (o.a. schaliegas en opslag kernafval). Het feit dat de energietransitie op de tweede plaats van deze ladder staat, draagt bij aan het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Deze beleidskeuzes hebben dus een positieve invloed op dit aspect.

De provincie stuurt op ruimtelijke kwaliteit en basiskwaliteit natuur in het agrarisch gebied onder andere met behulp van de Catalogus Gebiedskenmerken en de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO). Bij het realiseren van windturbines en zelfstandige opstellingen van zonnepanelen wordt getoetst aan de Catalogus Gebiedskenmerken en is de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO) van toepassing. Dit kan betekenen dat het realiseren van windturbines en/of zonnepanelen wordt bemoeilijkt, de invloed van deze beleidskeuze op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie is nu nog niet te beoordelen.

Samenvattend heeft het beleid van de provincie een positieve invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Ook kent de Omgevingsvisie beleid waarvan de invloed op het aspect nog niet te beoordelen is.

4.7 Natuurlijke hulpbronnen

4.7.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema natuurlijke hulpbronnen. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'materiaalgebruik' en 'grondstoffenkringloop'.

4.7.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.5 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.5 Beoordelingsoverzicht Natuurlijke hulpbronnen

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Materiaalgebruik	Terugdringen van het grondstoffen- en materiaalgebruik (tot 50% in 2030 en 100% in 2050) en bijbehorende milieu-impact	Grondstoffen- en materiaalgebruik in Overijssel en bijbehorende milieu-impact	
Grondstoffenkringloop	Het sluiten van grondstofkringlopen	Aandeel laagwaardige verwerking van bedrijfsafval in Overijssel	

4.7.3 Materiaalgebruik

De provincie streeft naar een transitie naar de circulaire economie. Zo is in de ontwerp-omgevingsvisie opgenomen dat de provincie zuinig om wil gaan met voorraden om zo stappen richting de circulaire economie te zetten. Volgens de ontwerp-omgevingsvisie omvat de circulaire economie voor de provincie Overijssel een maatschappij die spaarzaam omgaat met grondstoffen, waaronder energie en drinkwater, waar winning, gebruik en maximaal hergebruik dichtbij elkaar plaatsvinden en waar het gebruik van hernieuwbare grondstoffen wordt gestimuleerd. Daarnaast noemt de ontwerp-omgevingsvisie dat de provincie duurzaam wilt ontgronden en grondstoffen zo veel mogelijk circulair wilt benutten. Met deze basishouding ten opzichte van materiaalgebruik kan het materiaalgebruik in de provincie afnemen en kan de bijkomende milieu-impact lager worden. In de praktijk wil de provincie voorwaarden scheppen waarmee groene innovaties tot stand kunnen komen, door het stimuleren van kennisdeling, ketenontwikkeling en, waar mogelijk en gewenst, door actieve ondersteuning van bedrijven. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het terugdringen van het materiaalgebruik en de bijkomende milieu-impact.

De provincie heeft een grote woningbouwopgave waar mede met de ontwerp-omgevingsvisie invulling aan wordt gegeven. In de ontwerp-omgevingsvisie wordt de voorkeur voor inbreiding boven uitbreiding uitgesproken. Deze voorkeur voor inbreiding geldt niet alleen voor woningbouw, maar ook voor het areaal van werklocaties. Bij inbreiding neemt het totale benodigde materiaal voor nieuwbouw af vergeleken met uitbreiding. Bijvoorbeeld doordat er geen of minder aanvullende verkeersinfrastructuur hoeft te worden gerealiseerd in vergelijking met uitbreidingslocaties. Daarnaast noemt de visie dat vrijkomende agrarische gebouwen mogelijk kunnen worden hergebruikt voor het toevoegen van woningen. Deze keuzes hebben een **positieve invloed** op het materiaalgebruik en bijkomende milieu-impact van de provincie.

Ondanks de voorkeur voor inbreiding en het herbestemmen van vrijkomende agrarische gebouwen zal de beoogde woningbouw voor een aanzienlijke toename van het materiaalgebruik zorgen. Daarnaast is in kleine kernen ruimte voor bouwen en ontwikkelen naar eigen behoefte. Een toename van het aantal woningen zorgt ervoor dat de druk op primaire grondstoffen verder toeneemt. Voor de nieuwbouw van woningen is namelijk een groot volume beton en staal nodig; deze materialen hebben daarnaast ook een hoge milieu-impact. Deze beleidskeuzes hebben een **negatieve invloed** op het materiaalgebruik in de provincie.

De provincie noemt in haar ontwerp-omgevingsvisie dat de verbinding tussen de alle kernen van de provincie verbeterd moet worden. Voor het verbeteren van de mobiliteit tussen de Dagelijkse Stedelijk Systeem-regio's Zwolle, Stedendriehoek, Twente en de gebieden daarbuiten zorgt voor een aanzienlijk vraag naar primaire grondstoffen. Verbeteringen van de mobiliteit worden namelijk gerealiseerd door het verbreden van wegen en de spoorweg infrastructuur. Voor deze verbeteringen is een aanzienlijke hoeveelheid primaire grondstoffen nodig, waardoor het materiaalgebruik van de provincie en de bijkomende milieu-impact toe zal nemen, een **negatieve invloed**.

De ontwerp-omgevingsvisie noemt dat er een streven is om een deel van het bestaande gashoofdinfrastructuur te gebruiken voor een waterstofnetwerk, waardoor het toevoegen van nieuwe materialen voor dit doeleinde beperkt wordt. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed**.

Echter, om de ambities voor hernieuwbare energie te behalen, moet er veel nieuwe infrastructuur worden aangelegd. Er wordt ingezet op het verbeteren van energienetwerken en energie-infrastructuur. Bijvoorbeeld de verzwaring van het bestaande elektriciteitsnet, aanvullende transportkabels en verdelingsstations. Voor het aanleggen van deze infrastructuur is veel primair materiaal nodig. Daarnaast heeft het benodigde materiaal, bijvoorbeeld staal en koper voor kabels en leidingen, een hoge milieu-impact. Deze ruimtelijke ontwikkelingen hebben daarmee een **negatieve invloed** op het materiaalgebruik van de provincie Overijssel.

De invloed van de ontwerp-omgevingsvisie op het materiaalgebruik en de bijkomende milieu-impact wordt daarmee licht positief en negatief beoordeeld.

4.7.4 Grondstoffenkring

Voor het aspect grondstoffenkringloop wordt op enkele manieren ingezet in de nieuwe visie van de provincie Overijssel. In de visie wordt genoemd dat de provincie gaat inzetten op duurzaam omgaan met het gebruik van materialen, het hergebruik van grondstoffen en het sluiten van kringlopen (circulaire economie). Ook richt de provincie zich op het voorkomen, verminderen en recyclen van afval, kennisdeling en de toepassing van het VTH-instrumentarium. De visie noemt verder dat er zal worden ingezet op de optimalisatie van productieprocessen, waaronder het zuinig omgaan met en scheiden van grondstoffen en zeer zorgwekkende stoffen. Dit betreft productieprocessen van het bedrijfsleven, de overheid, de agro- en foodsector en dergelijken.

Het aspect grondstoffenkringloop heeft als criterium het aandeel laagwaardige verwerking van bedrijfsafval in Overijssel. De provincie zet in op het verder ontwikkelen van een vitale economie met voldoende en toekomstbestendige werklocaties. Dit kan betekenen dat de hoeveelheid bedrijfsafval van de provincie toeneemt. In de ontwerp-omgevingsvisie staat echter beperkt tot geen informatie over maatregelen die worden genomen om het aandeel laagwaardige verwerking van bedrijfsafval te verminderen. Dit beleid is daarom **niet te beoordelen**.

Ruimtelijke kwaliteit

4.8 Natuurlijke systemen

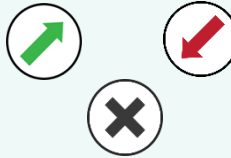
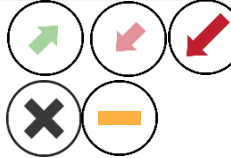
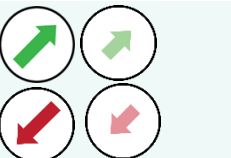
4.8.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema natuurlijke systemen. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'bodem en ondergrond', 'waterkwaliteit' 'waterkwantiteit' en 'bodemdaling'.

4.8.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.6 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.6 Beoordelingsoverzicht Natuurlijke systemen ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Bodem en ondergrond	Een vitale bodem voor toekomstige generaties en zorgvuldig beheer van bodem en ondergrond	Kwaliteit en het natuurlijke systeem van de bodem en ondergrond: bodemverontreiniging, bodemverdichting, bodemkoolstof en bodemvruchtbaarheid	
Bodemdaling	Een mate van bodemdaling die (huidige en toekomstige) functies en gebruik van het gebied niet belemmeren of niet leiden tot groeiende beheerkosten	Bodemdaling	
Waterkwaliteit	Voldoen aan KRW-doelstellingen: verbetering grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	
Waterkwantiteit	Voldoende water aanwezig in ondergrond voor natuur, landbouw en drinkwater	Oppervlaktewater grondwater	

4.8.3 Bodem en ondergrond

De provincie noemt in de ontwerp-omgevingsvisie dat ze inzetten op duurzaam bodembeheer met de bodem als startpunt voor gezonde en veerkrachtige bodemecosystemen, een duurzame agrarische bedrijfsvoering en stedelijke ontwikkeling met inachtneming van de specifieke eigenschappen van de bodem. Het principe “functie volgt peil”, waarbij de plek in het water- en bodemsysteem bepalend moet zijn voor de geschiktheid van een functie, heeft ook een licht positieve invloed op de bodem. Hieronder valt ook het beperken van uitstoot van broeikasgassen uit veenweiden door het meer vastleggen van koolstof via het gebruik van natuur en landbouwgrond. Daarnaast werkt de provincie naar 10% groenblauwe dooradering ook dit heeft een positieve invloed op het natuurlijke systeem van de bodem en grond.

De provincie zet in op minder bodemafdekking met ondoordringbaar materiaal of door verwoesting. Vanuit het perspectief van water- en bodem sturend beleid streeft de provincie daarnaast naar de bodem niet te vergraven en niet te verontreinigen. Minder vergraving en afdekking zorgt voor het behouden van een intact profiel van de bodem; een intact bodemprofiel is beter in staat om water vast te houden, behoud een groter bodemdiversiteit en kan beter nutriënten en verontreinigende stoffen bufferen.

Dit heeft een positieve invloed op de bodemvruchtbaarheid en bodemverdichting wanneer het om ook daadwerkelijk lukt om niet te vergraven, verontreinigen en minder af te dekken. Het is niet concreet uitgewerkt hoe dit in zijn werk zal gaan en daarmee is lastig in te schatten of er daadwerkelijk een positief effect bereikt gaat worden. Dit punt is niet te beoordelen.

Echter, door de toenemende verstedelijking (werklocaties, bedrijventerreinen, inbreiding) zal de druk op de ondergrond toenemen. Ondergronds ruimtegebruik zoals parkeren en de (infrastructuur voor) warmte/energie-transitie vormt ook een extra druk op de ondergrond en beïnvloedt de ondergrond negatief. Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen werkt de provincie mee aan grootschalige nieuwe bedrijventerreinen voor kavelgrootte > 3 ha. De verstedelijking zorgt ook voor bodemverdichting (en bodemdaling) door de extra druk van funderingen en gebouwen. Bij nieuwe verstedelijkingsplannen vraagt de provincie om de ondergrond zo veel mogelijk open te houden en zo min mogelijk te verdichten of te beroeren. Daarnaast worden bij nieuwe ontwikkelingen klimaatrobuste ontwerpprincipes gehanteerd, wat de druk om de bodem en ondergrond enigszins verlichten. Er is echter een woningbouwopgave en dat lukt niet zonder invloed op de bodem. Bouw vindt zo veel mogelijk plaats in harmonie met het water- en bodemsysteem. Dit leidt er hopelijk toe dat er minder impact is dan met traditionele bouwplannen maar een negatief effect zal er nog steeds zijn.

De provincie wil daarnaast de kwaliteit van de bodem verbeteren door het verlies van nutriënten en gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen met 50% terug te dringen. De EU-wetgeving over chemische stoffen moet waarborgen dat chemische stoffen worden geproduceerd en gebruikt op een wijze waarmee eventuele significante nadelige effecten op o.a. de bodem zo veel mogelijk worden beperkt, en verontreinigingen terug te dringen. Dit komt voort uit EU-wetgeving en is geen nieuw of eigen beleid met concrete maatregelen. Dit punt is daarom neutraal.

Tot slot valt bodemkwaliteit samen met de ontwikkeling van de landbouw. De provincie zet in op het zuinig omgaan met ruimte en het beschermen van de ruimte voor de landbouw. Landbouw heeft in algemene zin een uitputtend effect op de bodem. Er wordt duidelijkheid geboden over de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw door onderscheid te maken in twee type grondgebonden landbouwgebieden: landbouwgebieden met generieke opgaven en kansen, en landbouwgebieden met gebiedspecifieke opgaven voor water, klimaat en natuur. In aanvulling op deze Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. Afhankelijk van de uitwerking hiervan kan dit plaatselijk de vitaliteit van de bodem zowel verbeteren als verslechteren, de invloed hiervan is nu nog niet te bepalen.

De invloed van de Omgevingsvisie op het aspect bodem en ondergrond wordt zowel positief als negatief beoordeeld, en neutraal indien het niet om nieuw beleid gaat. Een aantal punten zijn niet te beoordelen omdat een concrete uitwerking ontbreekt en het daarmee niet inzichtelijk is of een feitelijk effect bereikt wordt.

4.8.4 Bodemdaling

De provincie wil broeikasgasemissies uit veenweiden verminderen in het veenweidegebied Noordwest Overijssel (H2.7 en H6.2 in ontwerp-omgevingsvisie). Om deze emissies te reduceren en bodemdaling tegen te gaan, legt de provincie focus op het aanpassen van de waterhuishouding op basis van op maatwerk gebaseerde vernatting van delen van het gebied. Het verminderen van veenoxidatie (en het gevolg van broeikasemissie) heeft een positief effect op het tegengaan van bodemdaling in veenweidegebieden. Het toepassen van het principe 'functie volgt peil' in veenweidegebieden moet ook bodemdaling tegengaan (H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie). Daarnaast wil de provincie inzetten op een vitale bodem, het benutten van de natuurlijke kracht van de bodem voor het vastleggen en opslaan van CO₂ en duurzaam bodembeheer (H3.3 en H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie). In het veenweidegebied wordt hiermee de cyclus van grondwaterstanddaling, veenoxidatie en bodemdaling doorbroken. Dit leidt tot een positief effect op het aspect bodemdaling

In de ruimtelijke inrichting is het water- en bodem systeem sturend bij nieuwe ontwikkelingen (H2.7 in ontwerp-omgevingsvisie). Daarnaast is het streven om bestaand gebruik na verloop van tijd hierop aan te passen waardoor de ruimtelijke ordening meer in lijn komt met het water- en bodemsysteem. Dit zal een licht positief effect op bodemdaling, omdat dalende bodem hierdoor de kans hebben om minder belast te worden. Daarbij komt ook het accepteren van nattere omstandigheden in het voorjaar in lagere gebieden (veenweidegebieden) (H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie). Het streven van de provincie is in de ontwerp-omgevingsvisie niet concreet uitgewerkt. Het feit dat men nadrukkelijk het water- en bodemsysteem centraal stelt leidt ertoe dat het als licht positief beoordeeld is. Dit is wel een omslag in het denken over ruimtelijke ontwikkelingen.

Echter, de toenemende verstedelijking en het inzetten op stedelijke verdichting heeft een negatief effect op bodemdaling doordat de druk van gebouwen en funderingen op de bodem toeneemt wat leidt tot bodemverdichting en bodemdaling. De provincie wil bij stedelijke ontwikkelingen de waterschappen vroegtijdig betrekken bij de planvorming zodat zij hun kennis van het bodem- en watersysteem kunnen inbrengen en daarmee de bouw op kwetsbare plekken en slappe ondergrond zoveel mogelijk beperken. De provincie zet ook in op het zo goed mogelijk inpassen van nieuwe ontwikkelingen zowel bovengronds als ondergronds, hiervan zijn geen concrete uitwerkingen. Het inzetten op water bodem sturend en het vroegtijdig betrekken van de waterschappen bij stedelijke ontwikkeling is positief. De woningbouwopgave kan niet zonder druk en negatieve invloed op de bodem. Dat maakt dat de verstedelijking zowel een positieve als negatieve invloed heeft op bodemdaling.

De provincie zet in op het opwekken van duurzame energie. Ze kijken hierbij naar verschillende mogelijkheden voor het opwekken van energie. Ze bieden geen ruimte voor de opsporing en het winnen van schaliegas en steenkoolgas. Dat is positieve voor bodemdaling omdat de kans op bodemdaling door deze winningen toeneemt. Het verandert echter niet de huidige situatie waardoor de invloed neutraal is.

Tot slot wordt bodemdaling beïnvloed door de ontwikkeling van de landbouw. De provincie wil zuinig omgaan met de ruimte en voldoende grond behouden voor de landbouw (H6.3 in ontwerp-omgevingsvisie). Gebieden waar goede kansen zijn voor de landbouw wil de provincie behouden voor grondgebonden landbouw (H2.9 in ontwerp-omgevingsvisie). Er wordt duidelijkheid geboden over de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw door onderscheid te maken in twee type grondgebonden landbouwgebieden: landbouwgebieden met generieke opgaven en kansen, en landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven voor water, klimaat en natuur. In aanvulling op deze Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. Afhankelijk van de uitwerking hiervan kan dit plaatselijk leiden tot bodemverdichting en mogelijk bodemdaling, maar andere gebieden hier misschien (deels) van vrijwaren. De invloed hiervan is nog niet te bepalen.

De invloed van de Omgevingsvisie op het aspect bodemdaling wordt zowel positief als negatief beoordeeld. Daarnaast zijn er ook beleidskeuzes niet te beoordelen omdat een concrete uitwerking ontbreekt en het daarmee niet inzichtelijk is of een feitelijk effect bereikt wordt.

4.8.5 Waterkwaliteit

Verontreinigingen (industrie, landbouw, RWZI's, overstorten en medicijngebruik) wordt aan de bron tegengegaan (H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie). Chemische bestrijdingsmiddelen en verlies van nutriënten vanuit de bodem moeten met 50% teruggedrongen worden, en Zeer Zorgwekkende Stoffen moeten in 2030 gehalveerd zijn t.o.v. 2023 conform de Europese doelstellingen. Daarnaast wil de provincie inzetten op het voorkomen van afwenteling naar andere gebieden of functies (H3.3 in ontwerp-omgevingsvisie): activiteiten op een bepaalde locatie mag niet leiden tot effecten op een andere locatie, bijvoorbeeld verslechtering van de waterkwaliteit door afstroming van verontreinigd water in bebouwd gebied. Concrete uitwerking van het tegen gaan van bronvervuiling en afwenteling heeft een positieve invloed op dit aspect. In de ontwerp-omgevingsvisie wordt niet concreet gemaakt hoe dit gebeurt. De doelen worden genoemd maar het is onduidelijk wat er wordt gedaan om deze te halen en of deze dan ook haalbaar zijn en gehaald gaan worden. Daarmee is het concrete effect niet te beoordelen.

Een van de bronnen van verontreiniging van het water is de landbouw. De provincie wil verontreiniging tegengaan maar zet ook in op het beschermen van de ruimte voor de landbouw, waardoor op plaatsen de landbouw een vervuilende factor voor de waterkwaliteit blijft. In gebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, klimaat en water wil de provincie inzetten op potentie voor multifunctionele landbouw en andere verbredingsactiviteiten die bijdragen aan gebiedsopgaven op het gebied van natuur, water en klimaat. De landbouw heeft een blijvende licht negatief effect op de waterkwaliteit. In aanvulling op de Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. Op basis van die visie kan de invloed van landbouw beter beoordeeld worden.

Een andere belangrijk driver van vervuiling is de verstedelijking en onderliggend de groeiende economie. Hiervoor zijn beleidskeuzes opgenomen zoals ontwikkeling van grootschalige nieuwe bedrijventerreinen, de bouw van minimaal 47.300 woningen in Overijssel met een ambitie van 60.000 woningen, en inzet op verdichting. Gevolgen hiervan op de waterkwaliteit zijn negatief door onder andere extra lozingen op oppervlaktewater, vervuild hemelwater vanaf gebouwen en wegen en extra huishoudelijk water.

De provincie wil de waterkwaliteit van zowel oppervlakte- als grondwater verbeteren en pakt dit op als een gezamenlijke opgave van Rijk, waterschappen, provincies en gemeenten met een mix van generieke en gebiedsgerichte maatregelen (H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie). Concrete uitwerking van deze ambitie heeft een positieve invloed op dit aspect. Ook hiervoor geldt, net als voor voorgaande, dat de uitwerking geen onderdeel is van de ontwerp-omgevingsvisie en dat het effect afhankelijk van het feitelijke resultaat wat gehaald wordt, niet van het nastreven van het doel.

De provincie wil daarnaast werken aan 10% meer groenblauwe dooradering en verbetering van biodiversiteit (H2.10 in ontwerp-omgevingsvisie). Zowel binnen als buiten natuurgebieden wil de provincie inzetten op goede ruimtelijke en milieucondities voor natuurtypen, planten en dieren. Het natuurlijk inrichten van watergangen als onderdeel van groenblauwe dooradering heeft een licht positieve invloed op de waterkwaliteit van oppervlaktewater. Net als het realiseren van gunstige milieucondities voor vis, waterplanten en macrofauna.

De provincie wil broeikasgasemissies uit veenweiden verminderen in het veenweidegebied Noordwest Overijssel (H6.2 in ontwerp-omgevingsvisie). De provincie zet hierbij in op het vernatten van delen van veenweidegebieden. Op korte termijn kan dit de waterkwaliteit negatief beïnvloeden doordat nutriënten vanuit het veen in het oppervlaktewater terecht komen en voor hoge productiviteit van het water zorgen. Wanneer dit op langere termijn leidt tot het aanpassen van de functie, bijvoorbeeld van landbouw naar natuur, heeft dit een positief effect op de waterkwaliteit door afname van het gebruik van pesticide en nutriënten wat nu gepaard gaat met het landbouwkundige gebruik en in de toekomst bij omvorming naar natuur niet meer aan de orde is. Dit is beoordeeld als een licht positief effect.

De provincie zet in op het opwekken van duurzame energie. De provincie wil inzetten op bodemenergie (H6.2 in ontwerp-omgevingsvisie), wat een bedreiging van de grondwaterkwaliteit kan vormen. Een open bodemenergiesysteem kan invloed hebben op de waterkwaliteit, zowel positief als negatief. Het positieve effect van een goed ontworpen en beheerd open bodemenergiesysteem is dat het de thermische belasting op het grondwater kan verminderen. Echter, als een open bodemenergiesysteem niet goed wordt ontworpen, geïnstalleerd of beheerd, kan het negatieve effecten hebben op de waterkwaliteit. Het is belangrijk om te benadrukken dat een goed ontworpen en beheerd open bodemenergiesysteem met de juiste maatregelen en monitoring kan zorgen voor een duurzame en verantwoorde benutting van de bodemenergie zonder schadelijke effecten op de waterkwaliteit. Dit heeft een mogelijk licht positief en mogelijk licht negatief effect op de waterkwaliteit.

De provincie biedt geen ruimte voor de opsporing en het winnen van schaliegas en steenkoolgas, wat ook een bedreiging van de grondwaterkwaliteit kan vormen. Dat is positieve voor de waterkwaliteit. De invloed is neutraal omdat hier nu ook niet op ingezet wordt.

Op basis van bovenstaande punten is er licht positieve en (licht) negatieve beïnvloeding van de waterkwaliteit door de ontwerp-omgevingsvisie. Daarnaast zijn er beleidskeuzes die niet te beoordelen of neutraal zijn omdat een concrete uitwerking ontbreekt of omdat er al bestaat beleid ligt waaraan de ontwerp-omgevingsvisie geen extra acties toevoegt.

4.8.6 Waterkwantiteit

Verstedelijking en economische groei zorgt voor een aanzienlijke toename van de drinkwatervraag. Daarna zorgt het voor een toename van zakelijke grondwateronttrekkingen (eigen bronnen). Deze vraag voor extra grondwateronttrekkingen wordt versterkt door warmere en drogere zomerperiodes. De provincie wil inzetten op drinkwaterbesparing bij particulieren, bij bedrijven en in de agrarische sector om daarmee de negatieve beïnvloeding te beperken. Het is met de ontwerp-omgevingsvisie onduidelijk hoe dit concreet gerealiseerd worden en welke effecten hiermee gehaald worden.

Drinkwateronttrekkingen wil de provincie meer diversifiëren door nieuwe bronnen te zoeken in de lage delen van de provincie, waar de effecten op de waterkwantiteit beperkter zijn en beter te mitigeren. De afhankelijkheid van grondwater moet daarmee verkleind worden.

Drinkwateronttrekking heeft an sich een negatieve invloed op waterkwantiteit, maar het spreiden van de bronnen heeft een licht positieve invloed.

Het principe "functie volgt peil" wordt gevolgd (H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie), waarbij de plek in het water- en bodemsysteem bepalend moet zijn voor de geschiktheid van een functie. Daarbij wil de provincie nattere omstandigheden, zeker in het voorjaar, in lagere delen van gebieden meer accepteren. Dit uitgangspunt biedt meer ruimte voor water, en heeft dus een positieve invloed op de grond- en oppervlaktewaterkwantiteit.

Het inzetten op een vitale bodem (H3.3 en H6.1 in ontwerp-omgevingsvisie) heeft een licht positieve invloed op de waterkwantiteit. De provincie wil inzetten op minder vergraven van de bodem en het vergroten van het organische stofgehalte in de bovenlaag van de bodem. Dit zorgt beide voor een beter bodemprofiel waardoor water beter vast wordt gehouden en er een betere buffercapaciteit van de bodem ontstaat (sponswerking). Dit draagt bij aan de aanwezigheid van water in de ondergrond voor natuur, landbouw en drinkwater, en is ook belangrijk voor het beheersen van weersextremen.

In lijn hiermee ligt de inzet van de provincie om het beek- en watersysteem te herstellen, waarmee de ecologische en landschappelijke kwaliteit versterkt wordt en het verbeteren van de sponswerking om water langer vast te houden, waaronder het tegengaan van droogval. Dit heeft een positieve uitwerking op het aspect waterkwantiteit, mits er een concrete uitwerking komt van dit beleid.

Ook wil de provincie inzetten op het beter vasthouden en laten infiltreren van hemelwater naar de ondergrond. Daarbij moet wegzijging en afvloeiing van kwalitatief goed gebiedseigen water vertraagd worden. De provincie wil vooral verkennen welke gebieden als hydrologische bufferzones nodig zijn om dit tegen te kunnen gaan. Dit kan een positief effect hebben op de waterkwantiteit, maar het effect wordt bepaald door de concrete uitwerking die op dit moment nog niet ingevuld is.

Landbouw en klimaat hebben ook een grote invloed op de waterkwantiteit. Bij warmere zomers met droge perioden is het groeiseizoen langer en de verdamping van gewassen hoger. Dit heeft een grote invloed op de waterkwantiteit en waterbeschikbaarheid. Ook is er in langdurige perioden extra beregening nodig in de landbouw wat leidt tot extra grondwateronttrekkingen. De provincie geeft voorkeur aan landbouw in landbouwgebieden zonder gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, water en klimaat.

Dit heeft licht negatieve gevolgen voor de waterkwantiteit; deze gebieden blijven zoals nu. Voor reguliere landbouw wordt het waterpeil laag gehouden, waardoor er minder berging is van water. Voor landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven en kansen voor natuur, klimaat en water, kijkt de provincie wel naar multifunctionele landbouw die bijdrage aan de gebiedsopgaven. De specifieke uitwerking hiervan is nog niet bekend, maar dit kan wel leiden tot het omvormen van landbouw waarbij meer water vastgehouden kan worden. Dit heeft daarom een licht positief effect op waterkwantiteit.

Tot slot heeft de inzet van de provincie op verstedelijking ook gevolgen voor de waterkwantiteit. Hiervoor zijn beleidskeuzes opgenomen zoals ontwikkeling van grootschalige nieuwe bedrijventerreinen, de bouw van minimaal 47.300 woningen in Overijssel met een ambitie van 60.000 woningen, en inzet op verdichting. De provincie wil bij nieuwe ontwikkelingen klimaatrobuuste ontwerpprincipes hanteren, wat de druk om het watersysteem enigszins verlichten, mits concrete uitwerkingen. Er is echter een woningbouwopgave en dat lukt niet zonder invloed op het watersysteem. Verstedelijking zorgt voor verdichting en verharding, en hierdoor voor minder infiltratie van (regen)water naar het grondwater, en versnelde afvoer door de extra verhardingen. Dit heeft een negatieve invloed op de watervoorraden en dus voor het aspect waterkwaliteit.

De bovenstaande punten laten zien dat de ontwerp-omgevingsvisie voornamelijk (licht) positieve invloed heeft op de waterkwantiteit, maar de waterkwantiteit ook (licht) negatief beïnvloedt. De uitwerking van de algemene beleidsuitgangspunten in concrete acties en maatregelen gaat bepalen hoe het feitelijk effect uitwerkt.

4.9 Natuur

4.9.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema natuur. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'staat van biodiversiteit' en 'areaal en kwaliteit natuurgebieden'. De conclusie van de passende beoordeling voor Natura 2000 is opgenomen in hoofdstuk 6.

4.9.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.7 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.7 Beoordelingsoverzicht Natuur ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Biodiversiteit	Conditie voor planten- en diersoorten op orde	Staat van de biodiversiteit	
Areaal en kwaliteit natuurgebieden	Behoud en versterking van de kwaliteit van natuur en een samenhangend netwerk van natuurgebieden	Areaal en kwaliteit van het Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000-gebieden	
			

4.9.3 Biodiversiteit

De provincie noemt in de ontwerp-omgevingsvisie dat bij ruimtelijke opgaven wordt ingezet op inbreiding boven uitbreiding. Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving (schaal, kwaliteiten en identiteit) en met ruimte voor andere grote opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en ook brede welvaart. Enerzijds wordt dus rekening gehouden met ruimte voor biodiversiteit, anderzijds zorgt inbreiding voor binnenstedelijke verdichting. Naast de biodiversiteitsopgave heeft de ontwerp-omgevingsvisie ook een grote opgave voor bodem, water, mobiliteit, woningbouw en duurzaamheid. Bij de diverse aspecten is ook sprake van ruimteclaims. Waardoor biodiversiteit (lokaal) in binnenstedelijk gebied kan afnemen. Daarnaast wordt ook ruimte geboden aan flexwoningen dit kan lokaal de biodiversiteit tijdelijk verslechteren en heeft daarom een **negatieve** invloed op het aspect 'staat van de biodiversiteit'.

Voor koolstofopslag wordt bos versterkt en aangelegd. Hierdoor neemt het aantal potentiële leefgebieden voor soorten afhankelijk van boshabitat toe en verbetert de kwaliteit van bestaande leefgebieden. De aanleg van bossen kan strijdig zijn met andere aanwezige natuurwaarden. Wanneer de aanleg van bos plaatsvindt nabij weidevogelleefgebied kan het weidevogelleefgebied zijn functie verliezen door het verlies aan openheid. Daarnaast bieden bosschages geschikt habitat voor predatoren zoals kleine marterachtigen.

De provincie wijst voorkeursgebieden aan voor het opwekken van windenergie. [OER Fase 2a](#) bevat een beoordeling voor de plaatsing van windmolens op de biodiversiteit

De ontwerp-omgevingsvisie focust voornamelijk op soorten met een beleidsdoel of gebieden met een beleidsdoel. De provincie zet zich in voor de instandhouding van wettelijk beschermde soorten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen actief en passief soortenbeleid. Dit heeft een **licht positieve** invloed op de wettelijk beschermde soorten. Daarnaast heeft de provincie 114 aandachtsoorten benoemd. Voor deze soorten worden extra maatregelen uitgevoerd, waarvoor initiatiefnemers subsidie kunnen aanvragen. Dit heeft een **licht positieve** invloed op de staat van biodiversiteit. Voor de overige soorten is geen sprake van invloed, maar blijkt uit paragraaf 2.2 dat bij autonome ontwikkelingen de beoordeling slecht is.

Daarnaast wordt ingezet op biodiversiteitverbetering binnen Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland, maar ook daarbuiten. Dit door middel van stimulering van de Basiskwaliteit Natuur, uitbreiding van agrarisch natuurbeheer, het behouden en verbeteren van waardevolle kleine wateren, de 114 aandachtsoorten, het toewerken naar 10% Groen-Blauwe dooradering, landbouwgebieden met meervoudige opgaven die bijdragen aan gebiedsopgaven op het gebied van natuur, water en klimaat en bij nieuwe ontwikkelingen het hanteren van de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving. Hierdoor verbetert de connectiviteit tussen bestaande natuurgebieden, leefgebieden in de stad en is sprake van kwaliteitsverbetering van leefgebieden.

Afhankelijk van de kwalitatieve invulling van blauw en groen, heeft dit een kleine of grotere positieve invloed op biodiversiteit in deze gebieden. Deze invulling kan bijvoorbeeld uitgewerkt worden in de basiskwaliteit natuur, welke ook onderdeel is van de ontwerp-omgevingsvisie. De basiskwaliteit natuur is in de ontwerp-omgevingsvisie opgenomen als inspirerend beleid. Door implementatie van de basiskwaliteit natuur is een **licht positief** effect te verwachten op de staat van biodiversiteit.

Verder zijn er diverse mobiliteitsopgaven (als gevolg van inbreiding en extra werklocaties), waarbij ook vliegverkeer is opgenomen. Een toename van weg- en vliegverkeer in de provincie zorgt voor een toename van geluidsbelasting en een negatieve invloed heeft op lokaal aanwezige soorten. Dit heeft een **negatieve** invloed op de biodiversiteit.

Verder richt de Ontwikkelopgave Natura 2000-gebieden zich op uitwerking van de beheerplannen, met onder andere hydrologisch systeemherstel en stikstofreductie. De Natuurdoelanalyses en de adviezen van de Ecologische Autoriteit concluderen dat deze maatregelen bepalend zijn voor de mate waarin biodiversiteit in stand wordt gehouden of versterkt. In de ontwerp-omgevingsvisie zijn geen aanvullende maatregelen opgenomen. De huidige situatie en de situatie met autonome ontwikkelingen is slecht. De ontwerp-omgevingsvisie geeft vooralsnog geen uitzicht op een duidelijke trendbreuk ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

4.9.4 Areaal en kwaliteit natuurgebieden

In de ontwerp-omgevingsvisie zijn diverse ontwikkelingen opgenomen waarin wordt ingezet op verbetering van kwaliteit binnen bestaande natuurgebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland). Dit door het toewerken naar 10% Groen-Blauwe dooradering, Catalogus Gebiedskenmerken, de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO), uitwerking van de basiskwaliteit natuur en uitvoering van herstel- en beheermaatregelen via de Ontwikkelopgave. Afhankelijk van de kwalitatieve invulling van blauw en groen, heeft dit een kleine of grotere **positieve invloed** op biodiversiteit in deze gebieden. Deze invulling kan bijvoorbeeld uitgewerkt worden in de basiskwaliteit natuur. De basiskwaliteit natuur is in de ontwerp-omgevingsvisie opgenomen als inspirerend beleid. Ook de maatregelen buiten de bestaande natuurgebieden, zoals implementatie van basiskwaliteit natuur, KGO, agrarisch natuurbeheer en de Groen-Blauwe dooradering kan een positieve invloed hebben op de kwaliteit van bestaande natuurgebieden. Het leefgebied van soorten die (mede) afhankelijk zijn van extensief agrarisch gebruik zal toenemen en door verbeterde connectiviteit (middels de Groen-Blauwe dooradering) zijn meer mogelijkheden voor migratie en (her)kolonisatie. Door implementatie van de basiskwaliteit natuur is een **licht positief** effect te verwachten op kwaliteit van bestaande natuurgebieden. De uitvoering van herstel en beheermaatregelen in en om Natura 2000-gebieden loopt via het programma Ontwikkelopgave, de invloed hiervan op de natuurgebieden kan daarom ook nu **niet worden beoordeeld**.

Er zijn diverse beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie met een ruimteclaim als gevolg. Afhankelijk van de betreffende ontwikkelingen, de locatie en inpassing kunnen deze gevolgen hebben voor het areaal en de kwaliteit van Natura 2000-gebieden en het NNN. In het algemeen kunnen ruimteclaims van andere opgaven (energietransitie, werklocaties en woningbouw) zorgen voor minder beschikbare ruimte voor natuur. [OER Fase 2a](#) bevat een beoordeling voor de plaatsing van windmolens op Natura 2000-gebieden.

Doordat de provincie inbreiding prioriteert boven uitbreiding, neemt de druk op natuurgebieden niet toe doordat inbreiding in bestaand bebouwd gebied plaatsvindt. De invloed van deze beleidskeuze heeft daarmee een **neutrale invloed** op dit aspect. Verder zet de provincie in op spreiding van recreatie. Daar waar recreatieve voorzieningen worden geplaatst kan lokaal wel sprake zijn van een toename van verstoring door recreatie. Afhankelijk van de locatie en type recreatie kan dit beleidsaspect een **licht negatieve** invloed hebben.

Verder richt de Ontwikkelopgave Natura 2000-gebieden zich op uitwerking van de beheerplannen, met onder andere hydrologisch systeemherstel en stikstofreductie. De Natuurdoelanalyses en de adviezen van de Ecologische Autoriteit concluderen dat deze maatregelen bepalend zijn voor de mate waarin biodiversiteit in stand wordt gehouden of versterkt. In de ontwerp-omgevingsvisie zijn geen aanvullende maatregelen opgenomen.

De huidige situatie en de situatie met autonome ontwikkelingen is slecht. De ontwerp-omgevingsvisie geeft vooralsnog geen uitzicht op een duidelijke trendbreuk ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

4.10 Landschap en openbare ruimte

4.10.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema landschap en openbare ruimte. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'waardevolle landschappen' en 'erfgoed en archeologie'.

4.10.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.8 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.8 Beoordelingsoverzicht Landschap en openbare ruimte ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Waardevolle landschappen	Zichtbaar en beleefbaar mooi	Het areaal en de kwaliteit van waardevolle landschappen	
Erfgoed en archeologie	Behouden en versterken van het (cultureel) erfgoed als drager van identiteit	Behoud en ontwikkeling van archeologie, gebouwd erfgoed (monumenten/ stads- en dorpsgezichten) en cultuurlandschap	

4.10.3 Waardevolle landschappen

De provincie streeft ernaar de (kern)kwaliteiten van de groene omgeving en haar landschappen te behouden en te versterken via haar ruimtelijk beleid. Dit wordt gedaan door het beschermen van bestaande gebiedskenmerken en het toevoegen van nieuwe (groene) ruimtelijke kwaliteiten. Bovendien moeten nieuwe ontwikkelingen aansluiten op de kenmerken van het gebied. Hier wordt met behulp van de Catalogus Gebiedskenmerken en de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO) door de provincie op gestuurd. Hierin wordt voor alle landschapstypen in Overijssel beschreven welke kwaliteiten en kenmerken behouden, versterkt en ontwikkeld kunnen of moeten worden. Dit heeft een **positieve** invloed op het behoud van de verscheidenheid aan landschappen. Het verminderen van broeikasemissies uit veenweiden en meer koolstof vast leggen kan helpen bij het stabiliseren van veenlagen en tegengaan van bodemdaling in veenweidegebieden. Dit is belangrijk voor het behoud van het ecosysteem en heeft dus een positief effect op het areaal en de kwaliteit van veenweidegebieden in Noordwest Overijssel. Daarnaast wordt het water- en bodemsysteem als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkeling, waardoor er rekening wordt gehouden met de natuurlijke structuur en functies van het landschap. Dit kan ongewenste veranderingen in het landschap voorkomen, wat mogelijk **positieve** effecten heeft op het behoud van (kleinschalige) landschapselementen, zoals houtwallen en singels.

Ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw en het behouden van voldoende grond voor de landbouw kunnen in conflict komen met de bescherming van waardevolle landschappen. Tegelijkertijd kunnen ze elkaar ook versterken door het aanwijzen van landbouwgebieden met kansen voor natuur- en cultuurhistorische gebieden. Ook het aanwijzen van gebieden voor piekberging kan leiden tot een verlies van land dat anders gebruikt zou kunnen worden voor landbouw, natuur of andere doeleinden. Dit kan het areaal voor waardevolle landschappen verminderen. Aan de andere kant kunnen door piekberging watersystemen beter worden beheerd, wat kan leiden tot een verbeterde kwaliteit van waardevolle landschappen. Denk bijvoorbeeld aan tijdelijke piekberging waardoor de hydrologie van natuurgebieden en moerassen kan verbeteren. Routestructuren verbeteren de toegankelijkheid van waardevolle landschappen voor een breder publiek. Dit kan leiden tot een grotere waardering en betrokkenheid bij deze gebieden, wat **positief** kan zijn voor het behoud. De aanleg van routes kan echter ook leiden tot plaatselijke aantasting van natuur en waardevolle landschappen.

De komst van nieuwe woningen door inbreiding, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en het opwekken van hernieuwbare energie kunnen ten koste gaan van het bestaande landschap. Aangezien de provincie er voor kiest om de woningbouwopgave zoveel mogelijk te realiseren binnen het gebouwde gebied ofwel woningbouw bij kernen, en niet in de groene omgeving, is de verwachting dat de druk op de aanwezige landschappen beperkt blijft. Aan de andere kant wordt het opwekken van hernieuwbare energie (wind- en zonne-energie) deels in het landelijke gebied gerealiseerd, wat een bedreiging is voor de kwaliteiten van het landschap, maar beleid om dit tegen te gaan is voorzien. Daarbij is het streven van de provincie om daar nieuwe kwaliteiten aan toe te voegen middels de instrumenten Catalogus Gebiedskenmerken en de KGO. Zo moeten nieuwe ontwikkelingen in de groene omgeving, bijvoorbeeld bij het realiseren van windturbines en bij het realiseren van zelfstandige opstellingen van zonnepanelen worden getoetst aan de Catalogus Gebiedskenmerken en is de KGO van toepassing. Hierdoor is de verwachting dat de impact beperkt blijft. Dit resulteert in een **licht negatieve invloed** op dit aspect.

Al met al wordt de invloed van de Omgevingsvisie op waardevolle landschappen positief en licht negatief beoordeeld.

4.10.4 Erfgoed en archeologie

De provincie noemt dat erfgoed kan dienen als onderlegger voor gebiedsgerichte en gebiedseigen oplossingen voor (toekomstige) opgaven. Dit bevordert de vertegenwoordiging van erfgoed en biedt mogelijkheden voor het behoud of de versterking ervan. Vanuit het perspectief van water- en bodem sturend beleid streeft de provincie ernaar de bodem niet te vergraven en niet te verontreinigen, wat een positieve invloed heeft op de archeologie. Een vitale bodem is beter bestand tegen klimaat-effecten (wateroverlast en droogte) voorkomt verzakkingen of andere abrupte veranderingen in het bodemsysteem. Dit zorgt ervoor dat eventuele archeologische vindplaatsen stabiel blijven. Door verdichting, verstoring, afdekking en vervuiling van bodems tegengaan verbetert het water en de kwaliteit van de bodem, wat **positief** kan bijdragen aan het behoud van gebouwd erfgoed en cultuurlandschap. Bovendien draagt het herbestemmen van leegstaand cultureel erfgoed in binnensteden en centra van dorpskernen positief bij aan het behoud van gebouwd erfgoed.

Agrarische gebieden zijn nauw verbonden met cultuurhistorische landschappen. Het behoud van landbouwgrond helpt bij het behouden van deze landschappen, die belangrijke historische en culturele waarden vertegenwoordigen in Overijssel. Bovendien zet de provincie in op duidelijkheid bieden over ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw met een landbouwvisie. Dit heeft een **positief** effect op behoud én ontwikkeling cultuurlandschap. Echter de uitwerking van de landbouwvisie is nu nog niet bekend, waardoor de invloed op erfgoed en archeologie **niet te beoordelen** is.

Echter, binnen kernen en steden kan de druk op gebouwd erfgoed en archeologische waardevolle gebieden toenemen door inbreiding. Daarnaast is voor de transitie naar hernieuwbare energiebronnen veel ruimte nodig (windturbines en zonneparken), wat ook kan resulteren in veel ondergrondse infrastructuur. In steden is de ondergrond vaak geroerd is, wat in sommige gevallen samenvalt met het archeologische pakket. Ook bestaan er delen waar de archeologische waarden nog geheel intact zijn. Door meer bodemingrepen neemt de druk op archeologie en ondergronds gebouwd erfgoed toe, wat een **negatieve** impact heeft op erfgoed.

Daarnaast wijst de provincie gebieden aan die geschikt zijn voor piekberging van water. Deze gebieden die geschikt zijn voor waterberging kunnen archeologische of cultuurhistorische waarden bevatten en verstoord worden door ingrepen, zoals graven en het aanleggen van infrastructuur. Dit kan leiden tot veranderingen in landgebruik en een verminderde toegankelijkheid van cultuurhistorische landschappen, wat een **negatieve invloed** heeft op het behoud van gebouwd erfgoed en cultuurlandschap

Bovenstaande punten zorgen ervoor dat de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect erfgoed en archeologie zowel positief als negatief wordt beoordeeld.

Economische kwaliteit

4.11 Economie

4.11.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema economie. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten ‘werkgelegenheid en werkloosheid’, ‘kennis en innovatie’, ‘bereikbaarheid’ en ‘vestigingslocaties’.

4.11.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.9 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.9 Beoordelingsoverzicht Economie ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Werkgelegenheid en werkloosheid	Behoud en groei van werkgelegenheid	Ontwikkeling werkgelegenheid en werkloosheid	
Kennis en innovatie	Stimuleren en faciliteren van economische ontwikkeling door middel van innovatie	De mate van kennisontwikkeling en innovatie	
Bereikbaarheid	Optimale verbinding tussen stedelijke netwerken en andere netwerken, waarin grotere en kleinere steden elkaar onderling versterken en aanvullen	Het aantal banen dat binnen een uur reistijd bereikt kan worden	
Vestigingslocaties	Vitale en zichzelf vernieuwende regionale economie met flexibele vestigingsmogelijkheden	Areaal en kwaliteit van vestigingslocaties voor specifieke sectoren	

4.11.3 Werkgelegenheid en werkloosheid

De Rijksopgave rond woningbouw heeft geleid tot de interbestuurlijke afspraak die is vastgelegd in twee woondeals, om 47.300 woningen te bouwen in Overijssel (74). Uit onderzoek van het PBL blijkt dat woningbouw in gemeenten buiten de Randstad nieuwe inwoners aantrekt maar niet automatisch leidt tot economische (werkgelegenheids)groei³. De invloed van deze beleidskeuze is dus **neutraal** op het aspect werkgelegenheid. Hetzelfde geldt voor het benutten van ruimte binnen de bebouwde kom (1). In de visie is opgenomen dat kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus te ontwikkelen worden ontwikkeld. De invloed hiervan op de werkgelegenheid is naar verwachting **neutraal**, omdat het beter benutten van deze ruimte niet direct leidt tot meer werkgelegenheid.

³ [Woon-werkdynamiek in Nederlandse gemeenten | Planbureau voor de Leefomgeving](#)

De provincie heeft als doel om 28.300 bestaande familiebedrijven te ondersteunen met kennis en subsidies. Familiebedrijven zijn vaak belangrijk voor de lokale economie en met extra middelen kunnen familiebedrijven zelfs uitbreiden (93). Dit heeft een **neutrale invloed** op het aspect, omdat de werkgelegenheid in de gehele provincie niet significant toe- of afneemt als gevolg van deze beleidskeuze.

Het stimuleren van functiemening op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met bijvoorbeeld horeca, sport en onderwijs kan dit effect versterken. Daarnaast is er aandacht voor het versterken van de Dagelijks Stedelijk Systeem (DSS) -regio's. Dit houdt in dat er ruimte wordt geboden aan bedrijvigheid en versterking van grootstedelijke cultuur. De invloed van deze beleidskeuze is daarom dus **positief**.

Daarnaast heeft de beleidskeuze om topwerklocaties (door) te ontwikkelen **een positieve invloed** op de ontwikkeling van werkgelegenheid en werkloosheid. Topwerklocaties zorgen voor een bijzonder ondernemersklimaat waardoor de aantrekkelijkheid van de regio versterkt voor nieuwe en bestaande bedrijven. Dit stimuleert de regionale economie en kan resulteren in meer werkgelegenheid en de werkloosheid verlagen.

Verder werkt de provincie mee aan de ontwikkeling van (grootschalige) nieuwe bedrijventerreinen. Hiermee zorgt de Omgevingsvisie voor het creëren van voldoende ruimte voor economische groei en het bieden van werkgelegenheid. Vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik wil de provincie bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën behouden. Daarnaast biedt deze beleidskeuze ruimte voor een toename van de werkgelegenheid. Ook wordt ingezet op het optimaal benutten van bestaande kantoorlocaties en wordt het zorgvuldig gebruik van vrijkomende winkelpanden en leegstaand cultureel erfgoed gestimuleerd. Als gevolg hiervan kan het aantal werklocaties toenemen. Dit heeft een **positieve invloed** op de ontwikkeling van werkgelegenheid en tegengaan van werkloosheid.

De ruimtevraag naar circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) is **niet te beoordelen**, omdat deze ruimtevraag momenteel nog niet inzichtelijk is. Dit geldt ook voor de beleidskeuze dat logistiek de versterkende factor voor de regionale economie is. De provincie ziet kansen voor de toenemende vraag naar havengebruik, op- en overslag via water, maar zijn verder niet geconcretiseerd in de Omgevingsvisie. De provincie hanteert als bijdrage aan circulaire economie een coördinerende aanpak op het voorkomen, verminderen en recyclen van afval, kennisdelen en toepassing in het VTH-instrumentarium. Dit kan leiden tot de ontwikkeling van nieuwe sectoren en bedrijven die zich bezighouden met recycling, hergebruik en duurzame productiemethoden. Aan de andere kant zullen bestaande bedrijven zich hun processen moeten aanpassen om te voldoen aan de nieuwe richtlijnen. Ook voor andere thema's worden er in de Omgevingsvisie strengere kwaliteitsambities gesteld, waaraan toekomstige bedrijventerreinen moeten voldoen. Bijvoorbeeld op de thema's bodem, water en duurzame energie. Dit compliceert in potentie de vestiging van bedrijventerreinen juist iets meer, aangezien het naleven van deze kwaliteitsambities extra eisen voor de bouw van bedrijventerrein met zich meebrengt voor ontwikkelaars en investeerders. Er is daarom sprake van een **licht negatieve invloed**.

Al met al hebben de beleidskeuzes daarom een positieve, neutrale en licht negatieve invloed op het aspect werkgelegenheid en werkloosheid. De invloed van een aantal beleidskeuzes zijn niet te beoordelen op dit aspect.

4.11.4 Kennis en innovatie

In de Omgevingsvisie wordt ingezet op een vitale economische ontwikkeling. Deze beleidskeuze kan leiden tot meer bewustzijn, kennis en ervaring rond het circulair, natuurinclusief en slimmer inrichten van productieprocessen en verdienmodellen. Deze ontwikkeling zorgt in zekere mate voor een toename van kennisontwikkeling en innovatie, en heeft daarom **een positieve invloed** op dit aspect.

De focus op circulaire economie creëert een vraag naar kennis en niet technologieën die efficiënter omgaan met grondstoffen en afval. Dit stimuleert onderzoek en ontwikkeling, wat leidt tot innovatieve oplossingen. Ook de inzet op innovaties, in het bedrijfsleven, overheid, agro- en foodsector, en dergelijke stimuleert kennisdeling, ketenontwikkeling en waar mogelijk en gewenst door actieve ondersteuning. Wat actieve ondersteuning precies inhoudt is onduidelijk, dus wordt daarom bestempeld als **'niet te beoordelen'**. Wanneer bedrijven dichter bij elkaar in bestaande werklocaties zijn gevestigd, vergemakkelijkt dit de samenwerking en kennisuitwisseling. Bovendien biedt de nabijheid van bedrijven en organisaties in stationsomgevingen kansen voor onderwijsinstellingen om samen te werken met bedrijven. Dit kan leiden tot stages, gezamenlijke onderzoeksprojecten en het delen van middelen, wat de ontwikkeling van kennis en innovatie bevordert. Er is dus sprake van een **positieve invloed**.

De provincie wil familiebedrijven met kennis en subsidies helpen om transitie-gereed te worden en bij vraagstukken van bedrijfsoverdracht. Dit heeft een positieve invloed op kennis en innovatie binnen familiebedrijven in de regio, doordat het hen helpt zich aan te passen aan veranderingen, investeringen in nieuwe technologieën te stimuleren en samenwerking te bevorderen. Bedrijven die zich vestigen op toekomstbestendige bedrijventerreinen zullen naar verwachting meer investeren in onderzoek en ontwikkeling om te voldoen aan de milieueisen en duurzaamheidsdoelstellingen. Dit bevordert kennisontwikkeling. De focus op een efficiënte logistieke keten moedigt bedrijven aan om te investeren in nieuwe technologieën en systemen, zoals automatisering en data-analyse, om de efficiëntie van hun logistieke processen te verbeteren. Er is dus sprake van een **positieve invloed** op het aspect kennis en innovatie.

Daarnaast is er aandacht voor het versterken van de Dagelijkse Stedelijke Systemen (DSS)-regio's. Dit houdt in dat er ruimte wordt geboden aan bedrijvigheid en versterking van grootstedelijke cultuur. De concentratie van regionale functies en voorzieningen in stedelijke gebieden bevordert netwerken en samenwerking, wat belangrijk is voor kennisuitwisseling en innovaties. Bovendien is het realiseren van topwerklocaties goed voor het verhogen van het kennisniveau binnen de regio. Door topsectorbedrijven en kennisinstellingen aan elkaar te koppelen, ontstaat er een extra stimulans voor economische ontwikkeling door middel van innovatie. Ook deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed**.

Al met al hebben de beleidskeuzes een positieve invloed op het aspect kennis en innovatie. Voor een aantal beleidskeuzes geldt dat de invloed niet te beoordelen is.

4.11.5 Bereikbaarheid

Door functies zoals wonen, werken en parkeren dicht bij elkaar te brengen, kunnen afstanden tussen woningen, werkplekken en voorzieningen aanzienlijk verkleinen. Dit resulteert in kortere reistijden en stimuleert een betere toegang tot openbaar vervoer en arbeidsplekken in de stad. Ook wordt ingezet op het optimaal benutten van bestaande kantoorlocaties en wordt het zorgvuldig gebruik van vrijkomende winkelpanden en leegstaand cultureel erfgoed gestimuleerd. Als gevolg hiervan kan de bereikbaarheid van banen toenemen. Het versterken van de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen, de nabijheid van woningbouwlocaties en nieuwe werklocaties in kernen en het realiseren van arbeidsplekken en voorzieningen in de stationsomgevingen vergroot de kans dat bewoners binnen een uur kunnen reizen naar hun werk. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect bereikbaarheid banen.

Over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen zal regionale afstemming plaatsvinden. De provincie bepaalt regelmatig in nauw overleg met partners wat de regionale opgaven zijn en maken met de regio's afspraken hoe en waar die worden ingevuld. Zoals de afspraken voor wonen en bedrijvigheid. Dit heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de verstedelijkingsopgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

Bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de (door)ontwikkeling van enkele onderscheidende topwerklocaties creëren meer werkgelegenheid in de regio, wat leidt tot een grotere vraag naar werknemers. Dit kan de bereikbaarheid van banen binnen een uur reistijd verbeteren, vooral als de terreinen strategisch zijn gelegen. De Omgevingsvisie zet in op toekomstbestendige werklocaties en bedrijventerreinen. De term 'toekomstbestendige' impliceert dat deze locaties goed uitgerust zijn met duurzame infrastructuur die het gebruik van verschillende vervoersmiddelen bevordert, zoals fietsen, openbaar vervoer en elektrische voertuigen. Dit zorgt voor een betere bereikbaarheid voor werknemers en bezoekers. Er is sprake van een **positieve invloed**.

Daarentegen is het belangrijk om op te merken dat de komst van extra woningen en inbreiding ook kan leiden tot meer verplaatsingen, wat zorgt voor extra druk op het wegennet. Dit kan negatieve effecten hebben op de bereikbaarheid in de steden, waardoor de reistijd in het algemeen en ook naar banen langer wordt. Door ruimte te besparen en landbouwgrond te behouden, kan de ontwikkeling van nieuwe woon- en werklocaties worden beperkt. Deze beleidskeuzes hebben een **licht negatieve** invloed op het aspect. Landbouwgrond kent in Overijssel een relatief groot landoppervlak (circa 60%) met relatief weinig banen. Deze beleidskeuze draagt dus niet bij aan de bereikbaarheid van het aantal banen.

Daarnaast kunnen autoluwe zones en flankerend parkeerbeleid ervoor zorgen dat werkplekken in het stedelijk gebied minder goed bereikbaar worden met de auto, maar omdat het aan de gemeenten is om hier keuzes over te maken, wordt deze beleidskeuze bestempeld als **niet te beoordelen**. Dit geldt ook voor de beleidskeuze dat logistiek de versterkende factor voor de regionale economie is. De provincie ziet kansen voor de toenemende vraag naar havengebruik, op- en overslag via water, maar zijn verder niet geconcretiseerd in de Omgevingsvisie.

Al met al is de invloed van de Omgevingsvisie zowel positief, neutraal, licht negatief als niet te beoordelen op het aspect bereikbaarheid.

4.11.6 Vestigingslocaties

Het opstellen van een systeem dat klimaateffecten opvangt en zorgt voor voldoende schoon water kan voordelig zijn voor bedrijven en organisaties die afhankelijk zijn van water, zoals landbouw en industrie. Dit vergroot de kwaliteit van een vestigingslocatie aanzienlijk, omdat het niet alleen voldoet aan de milieueisen en regelgeving, maar ook bijdraagt aan duurzaamheid waarmee bedrijven zich kunnen profileren. Er is dus sprake van een **licht positieve invloed**.

Daarnaast biedt het inrichten van Dagelijkse Stedelijke Systemen, waarbij grote steden de werkgelegenheid concentreren en beschikken over een goed ontwikkelde infrastructuur en openbaar vervoerssystemen. De verwachting is dat door werkgelegenheid te concentreren er diverse soorten vestigingslocaties worden ontwikkeld, zoals kantoren, industriële ruimtes en commerciële panden. Dit biedt bedrijven de mogelijkheid om een locatie te kiezen die het beste aansluit bij hun behoeften. Door deze concentratie in en nabij de grote steden in de DSS-regio's en de andere gebouwde gebieden, bij voorkeur op locaties die goed ontsluiten zijn voor openbaar vervoer, kunnen bedrijven profiteren van een breder aantal potentiële werknemers en een betere infrastructuur. Over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen zal regionale afstemming plaatsvinden. De provincie bepaalt regelmatig in nauw overleg met partners wat de regionale opgaven zijn en maken met de regio's afspraken hoe en waar die worden ingevuld. Zoals de afspraken voor wonen en bedrijvigheid. Dit heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de verstedelijkingsopgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

Het doel van de provincie is het vinden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving. Hierbij zet de provincie in op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond. In aanvulling op deze Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. De inhoud van deze landbouwvisie is momenteel onbekend dus de invloed ervan op het aspect vestigingslocaties is ook nog **niet te beoordelen**.

Ook wordt ingezet op het optimaal benutten van bestaande kantoorlocaties en wordt het zorgvuldig gebruik van vrijkomende winkelpanden en leegstaand cultureel erfgoed gestimuleerd. Deze beleidskeuzes hebben een **licht positieve invloed** op het areaal en de kwaliteit van vestigingslocaties.

De glastuinbouw wordt geconcentreerd in het glastuinbouwconcentratiegebied Koekoekspolder. Door de problematiek van het veenweidegebied en de ligging in het Nationaal landschap is verdere uitbreiding van glastuinbouw buiten het concentratiegebied naar de omgeving niet mogelijk. Deze beleidskeuze heeft een **neutrale invloed** op het aspect vestigingslocaties, omdat de ruimte voor glastuinbouw gelijk blijft.

Vanuit oogpunt voor zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik zorgt de Omgevingsvisie voor het behoud van het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën. Zo worden onder andere de bedrijventerreinen met hogere milieucategorieën (3, 4, 5) gekoesterd, omdat de provincie stelt dat dit type bedrijventerrein nodig is voor ruimte voor de sectoren circulaire economie en energietransitie. Bovendien ontstaat extra bedrijfsruimte door het beter benutten en herontwikkelen van bestaande werklocaties. Ook deze beleidskeuzes hebben een **licht positieve** invloed op het aspect vestigingslocaties.

Bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen moet ook rekening worden gehouden met aspecten zoals biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en brede welvaart. Dit kan het ook moeilijker maken voor bedrijven om zich te vestigen. Aangezien zij mogelijk moeten voldoen aan strengere eisen en voorwaarden. Daarnaast zijn alle ontwikkelingen erop gericht om klimaatrobuust, energiebesparend en beperkt in broeikasgasuitstoot te zijn, met een focus op duurzame energieopwekking. Hoewel deze richtlijnen bijdragen aan een duurzamer milieu, en in sommige gevallen nationaal beleid zijn, kunnen ze het vestigingsklimaat minder aantrekkelijk maken voor bedrijven. Dit omdat die mogelijk terughoudend zijn om te investeren in gebieden met strengere reguleringen en hogere kosten. Dit resulteert in een **licht negatieve** invloed op het aspect vestigingslocaties.

Samenvattend zijn er zowel licht positieve als licht negatieve effecten verbonden aan de beleidskeuzes bij het creëren van aantrekkelijke vestigingslocaties voor bedrijven. Een aantal beleidskeuzes zijn niet te beoordelen.

4.12 Mobiliteit

4.12.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema mobiliteit. Dit thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'autogebruik', 'OV-gebruik' en 'fietsgebruik'.

4.12.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.10 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.10 Beoordelingsoverzicht Mobiliteit ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Autogebruik	Afname van filezwaarte	Het aantal kilometerminuten per jaar	
OV-gebruik	Stimuleren en faciliteren van OV gebruik	Aantal reizigerskilometers in het openbaar vervoer	
Fietsgebruik	Aantal fietsverplaatsingen bevorderen voor reisafstanden tot 15 kilometer (grotweg 1 uur fietsen).	Aandeel verplaatsingen met de fiets	

4.12.3 Autogebruik

De provincie stimuleert alternatieve vormen van vervoer, zoals openbaar vervoer, wandelen en fietsen via het STOMP-principe. Hierdoor neemt het aantal kilometerminuten per jaar voor de auto naar verwachting af. Zijn de genomen maatregelen niet verder uitgewerkt, waardoor er wel een **licht positieve invloed** wordt verwacht, maar nog geen positieve invloed.

Een ander belangrijke beleidskeuze van de Omgevingsvisie is het streven naar inbreiding, diversiteit en multifunctioneel ruimtegebruik. Door zuinig om te gaan met ruimte en bestaande infrastructuur op orde te houden, kunnen nieuwe ontwikkelingen dichter bij bestaande woon- en werkgebieden worden gerealiseerd. Dit creëert nabijheid van wonen, werken en voorzieningen, en zorgt ervoor dat mensen minder snel geneigd zijn om de auto te gebruiken. Bovendien worden er bij het kiezen van arbeidslocaties plekken met goede OV-bereikbaarheid gekozen. Daardoor wordt het voor mensen gemakkelijker om te voet of met de fiets naar hun werk te gaan, wat bijdraagt aan een vermindering van het autoverkeer. Het versterken van de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen, het realiseren van arbeidsplekken en voorzieningen in de stationsomgevingen en het creëren van een beweegvriendelijke omgeving draagt hier ook aan bij. Er is sprake van een **positieve invloed** van deze beleidskeuzes op het aspect autogebruik.

Door het lokale en regionale wegverkeer in het Dagelijkse Stedelijke Systeem zoveel mogelijk te scheiden van het verkeer op het hoofdwegennet ontstaat er op het hoofdwegennet meer capaciteit rondom de steden. Deze transitie leidt naar verwachting tot een betere doorstroming en minder files op het hoofdwegennet ter hoogte van stedelijke gebieden. Uit de huidige situatie blijkt dat de capaciteitsproblemen namelijk vooral rondom steden optreden. Daarom heeft deze beleidskeuze een **positieve invloed** op het aspect autogebruik.

Over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen zal regionale afstemming plaatsvinden. Dit is van cruciaal belang voor de aanpak van de verstedelijkingsopgave. De provincie bepaalt regelmatig in nauw overleg met partners wat de regionale opgaven zijn en maken met de regio's afspraken hoe en waar die worden ingevuld. Dit heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de gehele opgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties. Daarentegen is het 'nog vorm te geven' publieke mobiliteitssysteem dat de ruggengraat is in het DSS van de stedelijke gebieden bestempeld als **niet te beoordelen**.

Door de spreiding van bezoekers en inwoners wordt de druk op populaire recreatiegebieden en toeristische attracties verminderd. Dit kan leiden tot een afname van filezwaarte naar deze locaties (**licht positieve invloed**). Daarentegen kunnen kansen voor een recreatieve/toeristische invulling van VAB's leiden tot een toename van het autogebruik, omdat dergelijke locaties in het buitengebied in het algemeen minder goed met OV te bereiken zijn en mogelijk ook verder weg liggen waardoor fietsen en wandelen minder voor de hand liggen (**licht negatieve invloed**).

Daarnaast zijn er andere beleidskeuzes die een **licht negatieve invloed** hebben. Zo wordt verwacht dat verdichting en bouwen voor de lokale behoefte door de komst van (flex)woningen zal leiden tot een toename van het autoverkeer in de kernen, wat haaks staat op de doelstellingen om het autogebruik te verminderen.

Wanneer woningen worden gebouwd op VAB's is de locatie vaak buiten stedelijke gebieden. Dit kan leiden tot een grotere afhankelijkheid van auto's, vooral als er beperkte openbaar vervoersverbindingen zijn.

Daarnaast kan de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en het aanwijzen van topwerklocaties ook zorgen voor extra verkeer. Wanneer deze nieuwe ontwikkelingen niet goed zijn ontsloten voor het openbaar vervoer, kan dit leiden tot een stijging van het autogebruik, wat weer zorgt voor een toename van files en verkeersdruk. Dit heeft een **licht negatieve invloed** op het autogebruik.

Samenvattend, hoewel de provincie maatregelen neemt om alternatieve vormen van vervoer te stimuleren en het autogebruik te verminderen, zorgt de ontwerp-omgevingsvisie ook voor een verwachte toename van het autogebruik.

4.12.4 OV-gebruik

Het streven naar inbreiding, hoogbouw, diversiteit en multifunctioneel ruimtegebruik creëert nabijheid van wonen, werken en voorzieningen. Door zuinig om te gaan met ruimte en bestaande infrastructuur op orde te houden, kunnen nieuwe ontwikkelingen dicht bij bestaande woon- en werkgebieden worden gerealiseerd. Deze beleidskeuze zorgt ervoor dat mensen minder snel geneigd zijn om de auto te gebruiken, omdat op deze locaties waarschijnlijk meer mogelijkheden voor OV zijn. Dit draagt dus **positief** bij aan de doelstellingen om OV gebruik te stimuleren.

De Omgevingsvisie zet in op het creëren van nabijheid van werken en goed bereikbare plekken, met name in de steden rondom knooppunten die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Daarnaast kan het versterken van de Dagelijkse Stedelijke Systemen (6) leiden tot betere verbindingen tussen stedelijke gebieden, waardoor het openbaar vervoer aantrekkelijker wordt. Deze beleidskeuzes stimuleren bewoners om het OV te gebruiken tussen woon- en werkgebieden in plaats van de auto. Bovendien wordt aan de randen van de steden de overstap van privéauto naar andere vormen van mobiliteit zoals OV gefaciliteerd. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect OV-gebruik.

Het STOMP-principe wordt gestimuleerd, waarbij er wordt ingezet op andere vormen van mobiliteit, waaronder openbaar vervoer. Dit wordt onder andere gerealiseerd door het toevoegen van hubs in centra, wijken, stadsranden en op grotere afstand van steden. Hier laat de provincie verschillende vormen van publiek vervoer op elkaar aansluiten, waaronder lijnbussen op plekken en tijden met veel reizigers, kleinere flexibele mobiliteitsdiensten op plekken en tijden met weinig reizigers. Hierdoor wordt ook het platteland beter ontsloten dan in de huidige situatie het geval is. Dit vergemakkelijkt het gebruik van openbaar vervoer en zal dus zorgen voor een hoger aantal reizigerskilometers in het OV. Er is sprake van een **positieve invloed**.

In de stationsomgevingen van de grote steden worden publieks- en arbeidsintensieve bedrijven, onderwijs en voorzieningen gerealiseerd. Omdat deze voorzieningen voor meer reisbewegingen zorgen, maar nabij het station zijn gelegen, zal dit naar verwachting leiden tot een toename in het OV-gebruik. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed** op het aspect.

Daarnaast kan de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en het aanwijzen van topwerklocaties ook zorgen voor extra vervoersbewegingen. Mochten nieuwe (top-)werklocaties ontwikkeld worden op locaties die niet goed ontsloten zijn met het OV wordt een kans voor toename van OV-gebruik gemist.

Over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen zal regionale afstemming plaatsvinden. De provincie bepaalt regelmatig in nauw overleg met partners wat de regionale opgaven zijn en maken met de regio's afspraken hoe en waar die worden ingevuld. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de verstedelijkingsopgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

In de Omgevingsvisie wordt ingezet op de spreiding van bezoekers en inwoners in ruimte en tijd, zodat de voordelen van vrije tijd, recreatie en toerisme in balans zijn. Door het verspreiden van bezoekers over verschillende tijdstippen en locaties, wordt de druk op volle bussen en treinen verminderd. Dit bevordert mensen om te kiezen voor OV gebruik en heeft een **positieve invloed**. Daarentegen kunnen kansen voor een recreatieve/toeristische invulling van VAB's leiden tot extra OV gebruik. Dat geldt echter alleen voor dergelijke locaties die goed met OV bereikbaar zijn.

Echter wordt verwacht dat door verdichting, de komst van een groot aantal (flex)woningen en bouwen voor de lokale behoefte door kan ervoor zorgen dat het huidige openbaar vervoer niet de benodigde capaciteit kan bieden. Er worden geen concrete maatregelen genomen om capaciteit van OV te vergroten. Als de capaciteit in het OV niet toereikend is, zullen mensen toch weer eerder de auto gebruiken. Deze beleidskeuzes hebben een **licht negatieve invloed** op het OV-gebruik.

Al met al is er sprake van een positieve, licht negatieve en niet te beoordelen invloed van de Omgevingsvisie op het aspect OV-gebruik.

4.12.5 Fietsgebruik

De provincie stimuleert alternatieve vormen van vervoer, zoals openbaar vervoer, wandelen en fietsen via het STOMP-principe. Dit wordt onder andere gerealiseerd door het toevoegen van hubs in centra, wijken, stadsranden en op grotere afstand van steden. Deze hubs fungeren als knooppunten waar verschillende vervoerswijzen samenkomen, waardoor een deel van de reis toegankelijker wordt met de fiets en dus het aandeel verplaatsing met de fiets bevordert. Er is sprake van een **positieve invloed** op het aspect fietsgebruik.

Het streven naar inbreiding, diversiteit en multifunctioneel ruimtegebruik creëert nabijheid van wonen, werken en voorzieningen. Door zuinig om te gaan met ruimte en bestaande infrastructuur op orde te houden, kunnen nieuwe ontwikkelingen waaronder het bouwen van flexwoningen dicht bij bestaande woon- en werkgebieden worden gerealiseerd. Met meer opties binnen handbereik, zoals winkels en scholen, wordt het voor inwoners en bezoekers aantrekkelijker om de fiets te pakken. Door de ontwikkeling van bedrijven, onderwijsinstellingen en voorzieningen in de nabijheid van stations maakt deze locaties naar OV ook beter bereikbaar voor fietsers. Deze beleidskeuzes hebben ook een **positieve invloed** op het aspect fietsgebruik.

Over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen zal regionale afstemming plaatsvinden. De provincie bepaalt regelmatig in nauw overleg met partners wat de regionale opgaven zijn en maken met de regio's afspraken hoe en waar die worden ingevuld. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de verstedelijkingsopgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

In de Omgevingsvisie wordt ingezet op de spreiding van bezoekers en inwoners in ruimte en tijd, zodat de voordelen van vrije tijd, recreatie en toerisme in balans zijn. Door het verspreiden van bezoekers over verschillende tijdstippen en locaties kunnen fietsroutes naar populaire gebieden minder druk zijn. Dit verhoogt de veiligheid en de toegankelijkheid van fietsinfrastructuur, wat het gebruik van de fiets aantrekkelijker maakt. Daarnaast wordt er ingezet op de ontwikkeling van routestructuren voor varen, wandelen en fietsen, recreatieve en toeristische invullingen van agrarische bebouwing en een beweegvriendelijke omgeving van de openbare ruimte. Deze infrastructuur bevordert niet alleen het fietsgebruik, maar maakt het ook gemakkelijker voor mensen om te kiezen voor actieve vervoersvormen. Hierbij is het van belang dat de diverse infrastructurele netwerken goed op elkaar aansluiten. Er is sprake van een **positieve invloed** op het aandeel verplaatsingen met de fiets.

Al met al is de invloed van de Omgevingsvisie op het aandeel verplaatsingen met de fiets zowel positief als niet te beoordelen.

Sociale kwaliteit

4.13 Wonen en woonomgeving

4.13.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema wonen en woonomgeving. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'woningbouwlocaties' en 'voorzieningen'.

4.13.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.11 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.11 Beoordelingsoverzicht Wonen en woonomgeving ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Woningbouwlocaties	Realiseren van 47.300 woningen realiseren in de periode 2022-2030	Voldoende en betaalbare woningbouwlocaties	
Voorzieningen	Vitale inwoners, kunnen zo lang mogelijk én zo goed mogelijk zelfstandig leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	Aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van voorzieningen	

4.13.3 Woningbouwlocaties

De provincie stelt in de Omgevingsvisie dat er voor kernen altijd ruimte is om te bouwen voor de lokale behoefte. Bovendien kan iedere kern niet alleen bouwen voor eigen behoefte, maar onder voorwaarden ook meer. Regionale afstemming en de principes van nabijheid en de mobiliteitstransitie, vragen dat er samenhang wordt aangebracht bij het programmeren van woningbouwlocaties en nieuwe werklocaties, waarbij goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid van beide. Het suggereert dat er door de Omgevingsvisie ruimte is voor herbestemming van gebieden in de bestaande omgeving, door het benutten van de ruimte binnen de bebouwde kom of het ontwikkelen van nieuwe woningbouwlocaties die aansluiten bij de behoefte van de lokale gemeenschap. Dit vergroot de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van woningen. Daarom heeft deze beleidskeuze een **positieve invloed** op het aantal mogelijke woningbouwlocaties.

De provincie Overijssel kent, net als de rest van Nederland, een woningtekort. De woningbouwopgave is vastgelegd in twee woondeals, om 47.300 woningen te bouwen met een ambitie van 60.000. Naast woningbouwplannen in dorpen, zoals eerder beschreven, is woningbouw in VAB ook onderdeel van de afspraken in woondeals. Dit draagt **positief** bij aan het aantal voldoende woningbouwlocaties. Daarentegen ziet de provincie ook kansen voor recreatieve/toeristisch invulling van VAB.

Naast de kwantitatieve opgave is er met de Omgevingsvisie aandacht voor de kwalitatieve opgave rondom wonen. Dit heeft betrekking op diverse woningen, bijvoorbeeld door de huisvesting van ouderen en aandachtsgroepen op de woningmarkt en zaken als verduurzaming door het toepassen van nieuwe bodemenergiesystemen. Het bouwen van flexwoningen speelt in op de dringende vraag naar woningen. Daarnaast zijn flexwoningen vaak goedkoper, wat kan bijdragen aan de beschikbaarheid van betaalbare huisvesting voor inwoners. Daarnaast streeft de provincie naar een verdeling van sociale, middenhuur en dure woningen van respectievelijk 30%, 40% en 30% voor nieuwe woningbouwplannen. De provincie coördineert en toetst deze verdeling, waardoor de verwachting is dat deze beleidskeuze **positief** bijdraagt aan een evenwichtig woningaanbod.

Het water- en bodemsysteem sturend in de ruimtelijke opgaven zoals verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening. Dit zorgt ervoor dat in theorie het aantal mogelijke locaties voor woningbouw in potentie minder kan zijn. Echter kan duidelijke sturing wat betreft locatiekeuze ook de woningbouwopgave versnelling door heldere kaders. Ook de beleidskeuze om ervoor te zorgen dat er bij nieuwe ontwikkelingen ruimte blijft voor bedrijven in de groene omgeving (landbouw en voedselproductie) laat in potentie minder ruimte voor woningbouw. Voor energietransitie geldt dat windturbines de mogelijkheid voor woningbouw kunnen beperken en dat wordt ingezet op energiebesparing van woningen. Deze beleidskeuzes kunnen een **licht negatieve** invloed hebben op voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.

Daarnaast stelt de Omgevingsvisie dat bij ruimtelijke initiatieven de toets op cultuurhistorische waarden plaatsvindt. Als een woningbouwlocaties wordt aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol, kunnen er beperkingen worden opgelegd aan de ontwikkeling. Dit kan de planning en het realiseren van woningen beïnvloeden en heeft daarom een **licht negatieve invloed**.

Echter sturen bovengenoemde beleidskeuzes ook op een proces van gezamenlijke aanpak, heldere kaders en het bieden van ruimte voor verstedelijking. De invloed hiervan is daarom ook **licht positief**.

Bovenstaande punten zorgen ervoor dat de invloed van de Omgevingsvisie op het aspect woningbouwlocaties zowel positief als licht negatief wordt beoordeeld.

4.13.4 Voorzieningen

Multifunctionaliteit krijgt door de Omgevingsvisie een belangrijkere rol dan monofunctionaliteit in de ontwikkelingen van gebieden. Dit heeft **een positieve invloed** op de aanwezigheid van voorzieningen, omdat het de mogelijkheid biedt om meer verschillende voorzieningen te realiseren binnen een gebied. Daarnaast stimuleert de provincie functiemenging op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te brengen met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs. Deze benadering heeft een **positieve invloed** op de kwaliteit van voorzieningen, omdat het de diversiteit van de aangeboden diensten en activiteiten vergroot en daarmee de aantrekkelijkheid van de locaties verhoogt.

Voor kernen is er altijd ruimte om te bouwen voor de lokale behoefte volgens de Omgevingsvisie. Ook wordt de ruimte binnen de bebouwde kom benut. Dit betekent dat er mogelijkheden zijn om nieuwe woningen en voorzieningen te realiseren die aansluiten bij de bestaande omgeving en de behoefte van de lokale gemeenschap. De groei van het aantal inwoners draagt ook positief bij aan het draagvlak voor bestaande voorzieningen. Ruimte voor onderwijs en voorzieningen in de stationsomgevingen van grote steden heeft een **positieve invloed** op de nabijheid van voorzieningen in de provincie, omdat het ervoor zorgt dat inwoners gemakkelijker toegang hebben tot de benodigde faciliteiten en diensten.

Het realiseren van voorzieningen vraagt om samenhang bij het programmeren van woningbouwlocaties en nieuwe werklocaties, waarbij ook goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid van beide. In de context van de verstedelijkingsstrategieën wordt ingezet op regionale afspraken over het invullen van de opgaven in wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen. Hiervoor zal regelmatig regionale afstemming plaatsvinden met partners. Dit heeft een **positieve invloed** op het accommoderen van de gehele opgave en het creëren van voldoende verstedelijkingslocaties.

Daarnaast is er in de Omgevingsvisie aandacht voor de aanwezigheid van groenvoorzieningen. Zo worden er door de provincie gebieden aangewezen die geschikt zijn om piekberging van waterafvoer op te vangen. Dit biedt kansen voor het creëren van groenvoorzieningen dichtbij huis, denk aan wadi's en groen natuurspeelplaatsen. Het meer vastleggen van koolstof via het gebruik van onder andere natuurgrond, draagt ook bij aan behoud en uitbreiden van natuurgebieden als groenvoorziening. Ook het behoud en versterken van de (kern)kwaliteiten van de Overijsselse landschappen, waaronder de Nationale Landschappen en landgoederen draagt bij aan het de aanwezigheid en kwaliteit van groenvoorzieningen van gebieden. Er is dus sprake van een **positieve invloed**.

Bovendien zet de Omgevingsvisie in op routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters en stimuleert de provincie een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Dit zorgt voor een toename in de aanwezigheid van groen- en sportvoorzieningen. Ook ondersteunt de provincie bij het komen tot sociale ontmoetingsplekken, dit draagt bij aan de behoefte van ontmoetingsplekken in dorpen en wijken waar inwoner elkaar kunnen ontmoeten. De recreatieve invulling van VAB kan leiden tot de ontwikkeling van nieuwe voorzieningen die specifiek zijn gericht op toeristen, zoals informatiecentra, speeltuinen, en evenementenruimtes. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect voorzieningen.

Aan de andere kant kan inbreiding leiden tot een forse toename van inwoners in een gebied, wat de druk op bestaande voorzieningen, zoals scholen, gezondheidszorg en winkels kan verhogen. Dit kan leiden tot wachtlijsten en dat inwoners geen gebruik kunnen maken van nabijgelegen voorzieningen, waardoor inwoners daarvoor verder moeten reizen. Daarnaast kunnen woningbouwlocaties en de ontwikkeling van bedrijventerreinen leiden tot verlies van groene ruimtes en recreatieve gebieden, wat een **negatieve invloed** heeft op sport- en groenvoorzieningen.

Al met al heeft de Omgevingsvisie een positief en licht negatieve invloed op het aspect voorzieningen. De invloed van een aantal beleidskeuzes op het aspect voorzieningen is niet te beoordelen.

4.14 Welzijn

4.14.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema welzijn. Het thema is beoordeeld aan de hand van de aspecten 'sociale samenhang', 'inclusiviteit', 'sociale veiligheid', 'gezondheidsbevordering' en 'toegankelijk groen'.

4.14.2 Beoordelingsoverzicht

Tabel 4.12 biedt een overzicht van de doelen per aspect. Daarnaast worden de criteria weergegeven die zijn gebruikt voor de beoordeling van deze aspecten, evenals de bijbehorende beoordelingsresultaten.

Tabel 4.12 Beoordelingsoverzicht Welzijn ontwerp-omgevingsvisie

Aspect	Doel	Criterium	ontwerp-omgevingsvisie
Sociale samenhang	Vitale inwoners, die zo lang mogelijk, én zo goed mogelijk zelfstandig kunnen leven in een samenleving waar mensen voor elkaar klaarstaan	De mate van (ervaren) sociale samenhang (onder andere eenzaamheid, contact buren	
Inclusiviteit	Inclusieve Overijsselse samenleving, waarin iedereen mee kan doen	De mate waarin de plek waar je woont of opgroeit bepaalt wat je kansen zijn om deel te nemen aan de samenleving	
(Sociale) veiligheid	Geen duidelijk doel geformuleerd	De (ervaren) (sociale) veiligheid	
Gezondheidsbevordering	In 2040 voldoen aan de doelstellingen uit het preventieakkoord	Het aandeel inwoners met een gezonde leefstijl	
Toegankelijk groen	Verbeteren van de toegang tot groenvoorzieningen	Afstand en toegankelijkheid van woningen tot groenvoorzieningen	

4.14.3 Sociale samenhang

De provincie zet in op het verstrekken van de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen middels in- en uitbreiding. Hierbij is er oog voor hoogwaardige kwaliteit van woon- en werkmilieus, er wordt rekening gehouden met de identiteit van de bestaande omgeving. De openbare ruimte wordt uitnodigend, veilig en toegankelijk ingericht met ruimte voor ontmoeten. Dit heeft een **positieve invloed** op het aspect sociale samenhang.

Daarnaast stimuleert de provincie bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht te hebben voor ruimte voor ontmoeting.. Bij sociale ontmoetingsplekken in dorpen en wijken ontmoeten mensen elkaar en kunnen ze van elkaar leren. Om elkaar te kunnen ontmoeten is ruimte nodig. De provincie ondersteunt bij het komen tot eigentijdse sociale ontmoetingsplekken. Wat de provincie precies gaat doen om dit te ondersteunen blijkt niet uit de visie. Daarnaast stimuleert de provincie functiemenging op binnenstedelijke werklocaties, denk hierbij aan het samengaan van (creatieve) bedrijvigheid met horeca, cultuur en/of sport. Deze functiemenging kan de sociale samenhang tussen verschillende groepen binnen de provincie bevorderen. De provincie heeft voornamelijk een ondersteunende/stimulerende rol, hierdoor is het effect beperkt en het resultaat sterk afhankelijk van de inspanning van andere partijen. De invloed van dit beleid op de sociale samenhang is daarom nog onduidelijk en daarom **niet te beoordelen**.

De provincie ondersteunt en stimuleert maatschappelijke initiatieven en zet in op het waarderen en ontzorgen van vrijwilligers. Dit sluit aan bij de lokale netwerken, omdat vrijwilligerswerk vaak een lokale aangelegenheid is. Op welke manier de provincie hierop inzet blijkt niet uit de Omgevingsvisie. Dit wordt uitgewerkt in de 'Uitvoeringsagenda Sociale Kwaliteit'. De invloed van de Omgevingsvisie is daarom nog onduidelijk en daarom niet te **beoordelen**.

De invloed van het beleid van de Omgevingsvisie op het aspect "sociale samenhang" is deels positief en nog niet te beoordelen.

4.14.4 Inclusiviteit

De provincie zet in op een regionale aanpak waarin de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systemen worden versterkt. Een goede bereikbaarheid binnen deze gebieden bevordert de kansen die iemand heeft om deel te nemen aan de samenleving. Daarnaast draagt de woningbouwopgave bij aan de regionale opgave rond de huisvesting van ouderen, starters en aandachtsgroepen. Een woning vormt de basis voor deelname aan de samenleving. Deze beleidskeuzes hebben daarom een **positieve invloed** op het aspect inclusiviteit.

Doordat de provincie in de programmering bij nieuwe plannen streeft naar 30% sociale huur van de woningen, neemt de ongelijkheid op basis van woonlocatie af. Er zal meer menging zijn tussen individuen van verschillende economische statussen. Naar verwachting heeft dit een **licht positieve invloed** op de mate waarin de plek waar iemand woont of opgroeit bepaalt wat diens kansen zijn om deel te nemen aan de samenleving. Echter bevat de visie geen uitwerking die bijdraagt aan de gewenste verdeling van de programmering. Het is daarom niet goed te beoordelen wat de invloed heeft van dit beleid op het aspect inclusiviteit.

Daarnaast ondersteunt de provincie initiatieven die bijdragen aan een inclusievere samenleving en staat inclusiviteit van het openbaar/publiek vervoer hoog op de agenda van de provincie. Ook ondersteunt de provincie om te komen tot sociale ontmoetingsplekken, een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting en maatschappelijke initiatieven. Dit zijn zaken die bijdragen aan een inclusieve samenleving en de kansen om deel te nemen aan de samenleving. De uitwerking van dit beleid is echter nog onvoldoende uitgewerkt, ook heeft de provincie voornamelijk een ondersteunende rol, hierdoor is het effect beperkt en het resultaat sterk afhankelijk van de inspanning van andere partijen. De invloed van dit beleid op het aspect inclusiviteit is daarom **niet te beoordelen**.

Al met al is de invloed van het beleid van de Omgevingsvisie op het aspect inclusiviteit beperkt. Een deel van het beleid heeft een (licht) positieve invloed en de invloed van een deel van het beleid is niet te beoordelen.

4.14.5 (Sociale) veiligheid

Belangrijke aspecten die in het algemeen bijdragen aan sociale veiligheid zijn onder andere: veiligheid in de openbare ruimte, sociale cohesie en preventie en interventie (denk hierbij aan buurtpreventieteams of educatieprogramma's over geweldspreventie). De provincie Overijssel zet met de ontwerp-omgevingsvisie in op het benutten van de ruimte binnen de bebouwde kom om kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus te ontwikkelen. De DSS regio's worden versterkt waardoor naar verwachting meer samenhang ontstaat in deze gebieden.

Er wordt ingezet op inbreiding én uitbreiding, is er oog voor hoogwaardige kwaliteit van de openbare ruimte en wordt rekening gehouden met de bestaande omgeving. Hoogwaardige woon-, leef- en werkmilieus en kwaliteit van de openbare ruimte hebben in potentie een **positieve invloed** op de ervaren (sociale) veiligheid, namelijk: veiligheid in de openbare ruimte.

Daarnaast blijft bij het voorkomen van verdere lichthinder binnen de provincie Overijssel de sociale veiligheid gewaarborgd. Het effect hiervan is **neutraal**, omdat wordt beoogd de huidige situatie te behouden.

Tot slot stimuleert de provincie bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht te hebben voor ruimte voor ontmoeting, praktijkvoorbeelden, inspiratie en handvatten. Eigentijdse sociale ontmoetingsplekken bieden de ruimte om een cultuur te creëren waar bewoners elkaar kennen en de sociale veiligheid binnen de provincie te vergroten. Ook stimuleert de provincie maatschappelijke initiatieven die de sociale veiligheid kunnen bevorderen. Wegens de stimulerende rol van de provincie is de invloed van dit beleid **niet te beoordelen**. De impact van het beleid op de (ervaren) (sociale) veiligheid is namelijk afhankelijk van de mate waarin andere partijen sociale ontmoetingsplekken realiseren.

Al met al is de invloed van het beleid in de Omgevingsvisie op het aspect '(sociale) veiligheid' zowel licht positief, neutraal als niet te beoordelen.

4.14.6 Gezondheidsbevordering

Over het algemeen zet de provincie in op goede kwaliteit woon-, leef- en werkmilieus. Gezondheidsbevordering en dus de mogelijkheid voor een gezonde leefstijl, vervoerskeuze en de beweegvriendelijkheid van de leefomgeving zijn hier integraal onderdeel van. Er wordt ingezet op sterke DSS-regio's waarvoor (sport)voorzieningen goed bereikbaar worden gemaakt voor inwoners. Ook wordt functiemening gestimuleerd waardoor werklocaties samengaan met bijvoorbeeld sport. Als gevolg van deze maatregelen is de fysieke leefomgeving ingericht om de gezondheid van inwoners te bevorderen.

De provincie kijkt ook hoe routestructureren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters geïntegreerd kunnen worden met opgaven voor infrastructuur, wonen en landelijk gebied. Door meer mogelijkheden tot bewegen te bieden, ontstaat een groter aandeel inwoners met een gezonde levensstijl. Dit heeft een **positieve invloed** op de gezondheidsbevordering. De toegankelijkheid van groen kan ook bijdragen aan een actievere levensstijl. De invloed van de Omgevingsvisie op dit aspect is toegelicht in paragraaf 3.5 van dit rapport. Daarnaast is het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobiliteitsdiensten, Privéauto) een uitgangspunt voor duurzame mobiliteit binnen de provincie Overijssel in de Omgevingsvisie. Dit zorgt in potentie ervoor dat mensen vaker kiezen voor lopen en fietsen ten opzichte van de auto. Dit heeft een **positieve invloed** op de gezondheidsbevordering, omdat mensen meer gaan bewegen.

Tenslotte stimuleert provincie een beweegvriendelijke omgeving. Gezien de stimulerende rol van de provincie is het resultaat afhankelijk van de inspanning van andere partijen. Daarom is de invloed van deze beleidskeuze **niet te beoordelen**.

Samenvattend kent de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel zowel beleid met een positieve invloed als beleid waarvan de invloed niet te bepalen is op het aspect gezondheidsbevordering.

4.14.7 Toegankelijk groen

Het Rijk kent een flinke opgave rond wonen, dit heeft geleid tot de afspraak om 47.300 nieuwe woningen te bouwen in Overijssel. De provincie geeft de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding, en houdt hierbij rekening met de bestaande omgeving. Er wordt ingezet om kwalitatief goede woon-, leef- en werkmilieus te ontwikkelen. (Toegankelijk) groen is hier een wezenlijk onderdeel van. Een risico van de verstedelijking is dat groen verdwijnt en daarom de afstand tot groen toeneemt. Er wordt daarom gesproken van een mogelijk **(licht) negatieve invloed**.

Enschede, Hengelo, Almelo, Tubbergen, Hardenberg, Zwolle, Raalte, Deventer, Kampen en Steenwijk zijn aangewezen gemeenten waarin wordt gezocht naar natuurinclusiviteit (zie kaart bijlage Natuur van de Omgevingsvisie). Door meer natuur in de stad te brengen neemt de afstand en toegankelijkheid van groen toe in deze steden. Ook worden bij nieuwe ontwikkelingen klimaatrobuuste ontwerpprincipes gehanteerd. Dit draagt in principe positief bij aan het aandeel groen. Dit beleid heeft daarom een **positieve invloed** op de afstand en toegankelijkheid van woningen tot groenvoorzieningen. Op deze kaart staan ook een aantal gebieden als 'Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave N2000'. Afhankelijk van de ontwikkelopgave in deze uitwerkingsgebieden kan de afstand van bepaalde woningen tot het groen afnemen. Ook dit heeft een **positieve invloed** op het aspect 'toegankelijk groen'. Tevens werkt de provincie aan het dichterbij brengen van natuur en landschap bij mensen via het programma Natuur voor Elkaar. Dit heeft een **positieve invloed** op het aspect toegankelijk groen. Daarnaast bekijkt provincie hoe routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters geïntegreerd kunnen worden met opgaven voor infrastructuur, wonen en landelijk gebied. Als gevolg hiervan wordt het groen in de provincie toegankelijker. Ook streeft de provincie naar gemiddeld 10% groenblauwe dooradering. Hierdoor neemt het toegankelijke groen toe en dit heeft een **positieve invloed** op dit aspect.

Ook bevat de Omgevingsvisie beleid waarvan de invloed op de toegang tot groenvoorzieningen nog niet te bepalen is. Dit geldt voor de beleidsuitspraak: *"Wij zetten in op: Natuur dichterbij mensen brengen door kennis en bewustzijn bij onze inwoners en ondernemers over de sociale, economische en maatschappelijke meerwaarde van natuur in de eigen omgeving te vergroten"*. De invloed van deze beleidskeuze op de afstand en toegankelijkheid van woningen tot groenvoorzieningen is op voorhand niet te bepalen, en valt daarom in de categorie: **'niet te beoordelen'** beleidsuitspraken.

Al met al is de invloed van beleid van de Omgevingsvisie op het aspect 'toegankelijk groen' dus positief, licht negatief en niet te bepalen.

5 Effectbeoordeling Regionaal Waterprogramma

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de effecten van de voorgestelde ambities en bijhorende uitwerking uit het Regionaal Waterprogramma beschreven. Dit wordt afgezet tegen de referentiesituatie. De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de situatie bij ongewijzigd beleid (autonome ontwikkeling). Het hoofdstuk is opgezet aan de hand van de relevante thema's en aspecten uit het Rad van de Leefomgeving. Per aspect zijn criteria opgesteld die iets zeggen over het aspect, waarvan vervolgens de huidige situatie, autonome ontwikkeling en het effect van de RWP zijn beoordeeld.

Voor de effectbeoordeling is als eerste gekeken welke beleidskeuzes van het RWP een relatie hebben met de aspecten van het Rad van de Leefomgeving. Als er een relatie is tussen een beleidskeuze en een aspect, dan is daarvan het effect beoordeeld. De relaties tussen alle beleidskeuzes van het RWP en de aspecten van het Rad van de Leefomgeving zijn weergegeven in een beleidsmatrix (bijlage 5).

Naast een effectbeoordeling van het RWP (paragraaf 5.3) is ook een effectbeoordeling opgenomen van drie alternatieven voor drinkwater (paragraaf 5.4). De beschrijving van deze alternatieven is te lezen in paragraaf 5.2.

5.2 Beschrijving alternatieven voor drinkwater

De hydrologische cyclus speelt een centrale rol in Overijssel, met water en bodem als essentiële elementen voor landbouw, natuurbehoud, drinkwatervoorziening en recreatie. De provincie streeft ernaar een duurzaam en robuust water- en bodemsysteem te realiseren in het licht van klimaatverandering. Het doel van de provincie is schoon grond- en oppervlaktewater dat voldoet aan de eisen van de KRW, beschermt tegen wateroverlast en een harmonieuze balans creëert voor flora en fauna. Het RWP beschrijft de maatregelen en acties die nodig zijn om deze doelen te bereiken, in overeenstemming met Europese richtlijnen. Samen met diverse partijen werkt de provincie aan een duurzame en veerkrachtige toekomst voor Overijssel, waar water en bodem worden beschermd en gekoesterd als de fundamenteën van ons unieke landschap en levenswijze.

Het RWP behandelt en omschrijft maatregelen die op diverse manieren relateren aan waterbeheer. Dit betreft drinkwater, oppervlaktewater en zwemwater, bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit, duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond, waterveiligheid en wateroverlast, en klimaatadaptatie. Voor het onderwerp Drinkwater zijn nog impactvolle keuzes te maken om Overijssel te kunnen blijven voorzien van drinkwater in de toekomst. De manier waarop drinkwaterwinning vorm wordt gegeven staat nog grotendeels open. Daarom worden er in deze OER alternatieven uitgewerkt voor de winning van drinkwater.

In dit OER zijn drie alternatieven beoordeeld voor de drinkwaterwinning (verderop meer informatie over de invulling van de alternatieven). Het gaat hier om drie verschillende concepten waarmee de toekomstige drinkwateraanbod ingevuld kan worden met winningen in Overijssel. Het betreft nog geen concreet uitgewerkte plannen, in het OER worden deze alternatieven getoetst op haalbaarheid en realiteitswaarde. Er worden dan ook geen modelberekeningen gedaan om effecten te bepalen; de winconcepten zijn hiervoor niet concreet genoeg. Bij een nadere uitwerking in de toekomst is voor de drinkwaterwinningen meer onderzoek nodig.

Daarmee komen dan in een verdere uitwerking diverse factoren, zoals de verhouding tussen oppervlaktewater en grondwater, de benodigde voorzieningen zoals zuiveringen, lokale effecten op grondgebruik en de mogelijke calamiteiten die kunnen optreden aan bod. Deze factoren vallen buiten de scope van het OER omdat ze onvoldoende concreet zijn en worden hierom niet meegenomen in de beoordeling van de alternatieven.

Omschrijving van de kaders

Voor het OER zijn alternatieven uitgewerkt voor de winning van drinkwater. In het kader van een OER moeten de alternatieven realistisch zijn, hierom moeten ze voldoen aan enkele uitgangspunten. De alternatieven mogen niet onder het niveau van de leveringszekerheid van drinkwater komen. Deze moet gewaarborgd blijven en aansluiten op het Global Economy-Scenario (GE-scenario) van +28% vraag aan drinkwater in 2050. Deze groei sluit aan op het Rijksbeleid STRONG. Om de drinkwatervraag te dekken, krijgt Overijssel nu aanvullende leveringen van drinkwater van buiten de provincie aangevoerd. Er moet rekening gehouden worden met het wegvallen van deze leveringen en de opvang hiervan door levering van binnen de provincie Overijssel. Hoewel de provincie in de adaptieve strategie drinkwater stevig inzet op waterbesparing, kan deze niet op voorhand worden ingeboekt. Ook daarom zal er rekening gehouden moeten worden met de maximale drinkwatervraag ontwikkeling.

Omdat in de huidige situatie de reserves nog niet overal op orde zijn, en er mogelijk bestaande leveringen wegvallen, is de totale opgave voor extra vergunningsruimte groter dan enkel de groeiende vraag. Dit leidt tot een opgave van ongeveer 37% aan benodigde aanvullende vergunningsruimte tot 2050 voor de beschouwde drinkwateralternatieven in dit OER. Dit is de totaalsom voor:

- Toename drinkwatervraag
- Opvangen van leveringen die nu van buiten de provincie komen
- Reserves op orde krijgen (Operationele Reserve en Niet Operationele Reserve)
- Productie en distributieverliezen

Een overzicht van de huidige en toekomstige drinkwaterafname (vraag), bijbehorende productiebehoefte en vergunningsruimte is weergegeven in Tabel 1. Tabel 2 geeft een overzicht van de bestaande vergunningsruimte per operationele winning. Alle alternatieven hebben een doorkijk tot 2050 en houden geen rekening met de afbouw van winningen uit hoge zandgronden, het uitgangspunt is dat bestaande winningen ten minste tot 2050 allemaal benut kunnen blijven worden. Binnen deze kaders zijn drie alternatieven geformuleerd.

1. Groei uit bestaande winningen
2. (Oppervlakte)waterwinning uit de IJsselvallei en Sallands Diep
3. Winning uit Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) en IJsselvallei

Voor ieder alternatief is na een algemene omschrijving ook een paragraaf opgenomen waarin de benodigde ruimtelijke ingrepen worden toegelicht. Dit omdat niet alleen de wateronttrekking invloed heeft op het gebied, bijkomende ruimtelijke ingrepen, zoals transport en zuivering, hebben ook invloed op de milieuthema's.

Tabel 1 is opgebouwd uit verschillende elementen. De bovenste rij geeft de vraag naar drinkwater aan in de provincie Overijssel. Om aan deze vraag te voldoen is een bepaalde productie binnen de provincie nodig, de productiebehoefte in Overijssel. Deze ligt in de huidige situatie onder de vraag omdat een deel van het drinkwater wordt geïmporteerd uit andere delen van Nederland en voor Twente een deel wordt voorzien met import vanuit Duitse waterbedrijven. De benodigde vergunningsruimte ligt boven de productiebehoefte omdat er een bepaalde marge moet zijn ingebouwd voor distributieverliezen, Operationele Reserve (OR) en Niet Operationele Reserve (NOR).

Samenhang tussen de verschillende onderdelen

De (benodigde) vergunningsruimte is een optelsom van de nominale productiecapaciteit, de OR en de NOR. De nominale productiecapaciteit is de productiebehoefte van Overijssel minus productie- en distributieverliezen. De productiecapaciteit is de werkelijke levering van drinkwater minus de import van buiten Overijssel.

Tabel 5.1 Overzicht van huidige stand van zaken en ontwikkeling in 2050 van drinkwaterwinning en behoefte in provincie Overijssel

Jaartal	Huidige situatie [Mm3/jaar]	2050 [Mm3/jaar]	Toename [Mm3/jaar]	Toename %
Drinkwaterlevering (vraag)	74,9	96,2	21,3	+28
Productiebehoefte in Overijssel	66,6	91,4	24,8	+37
Benodigde vergunningsruimte Overijssel	92	126	34,1	+37

*de volumes die voor 2050 zijn opgenomen in de tabel zijn op basis van het GE-scenario 2050 waarin een toename van 28% van de vraag wordt voorspeld.

Voor de afzonderlijke winningslocaties zijn de verleende vergunningen op een rijtje gezet. De optelsom is niet gelijk aan de benodigde vergunningsruimte. Een deel van de vergunningsruimte is niet inzetbaar. De inzetbare vergunningsruimte ligt lager dan de verleende vergunningsruimte vanwege technische beperkingen. Voorbeelden van technische beperkingen zijn putverstopping en verzilting. Daarnaast zijn er ook kwaliteitsproblemen die bij laagwater kunnen ontstaan of andere omgevingseffecten.

Tabel 5.2 Overzicht van huidige vergunningsruimte per winning. De getallen uit 2016 zijn ook in 2024 nog actueel

Cluster	Winning	2016 (Mm ³ /jaar)
Overijssel-Noord (OVN)	Diepenveen	4
Overijssel-Noord (OVN)	Deventer Ceintuurbaan	2,2
Overijssel-Noord (OVN)	Deventer Zutphenseweg	2,64
Overijssel-Noord (OVN)	Engelse werk diep	2
Overijssel-Noord (OVN)	Engelse werk middel diep	12
Overijssel-Noord (OVN)	Vechterweerd	8
Overijssel-Noord (OVN)	Havelterberg	6,3
Overijssel-Noord (OVN)	Sint Jansklooster	5
Overijssel-Noord (OVN)	Archemerberg	4
Overijssel-Noord (OVN)	Hammerflie	5
Overijssel-Noord (OVN)	Witharen	5
Overijssel-Noord (OVN)	Boerhaar	3,15
Overijssel-Noord (OVN)	Schalkhaar	2
Overijssel-Noord (OVN)	Totaal OVN	61,29
Overijssel-Zuid (OVZ)	Hoge Hexel	2,5
Overijssel-Zuid (OVZ)	Nijverdal	6
Overijssel-Zuid (OVZ)	Wierden	8
Overijssel-Zuid (OVZ)	Espelosebroek	4,5
Overijssel-Zuid (OVZ)	Goor	1,5
Overijssel-Zuid (OVZ)	Herikerberg	4
Overijssel-Zuid (OVZ)	Holten	2,5
Overijssel-Zuid (OVZ)	Manderveen	3
Overijssel-Zuid (OVZ)	Rodenmors	1,5
Overijssel-Zuid (OVZ)	Weerselo	1
Overijssel-Zuid (OVZ)	Hasselo	0,69
Overijssel-Zuid (OVZ)	Enschede-Losser	2,4
Overijssel-Zuid (OVZ)	Totaal OVZ	37,59
Totaal Overijssel		98,9

5.2.1 Alternatief 1: Groei uit bestaande winningen

Met alternatief 1 wordt beoordeeld wat de effecten zijn van een aanpak waarin productie van bestaande winningen wordt opgevoerd om aan te sluiten op de toenemende vraag naar drinkwater tussen 2016 en 2050. Hiervoor neemt de benodigde vergunningsruimte met 34 Mm³ toe van 92 naar 126 Mm³ per jaar. Dit is een stijging van 37%. Voor dit alternatief wordt uitgegaan van een verhoging van de benodigde vergunningsruimte van 37% voor elk van de bestaande winningen om aan de toekomstige drinkwatervraag te kunnen voldoen. Dit alternatief kent een insteek van drinkwaterwinning waarbij men doorgaat op de weg zoals het in het verleden ging.

Benodigde ruimtelijke ingegrepen

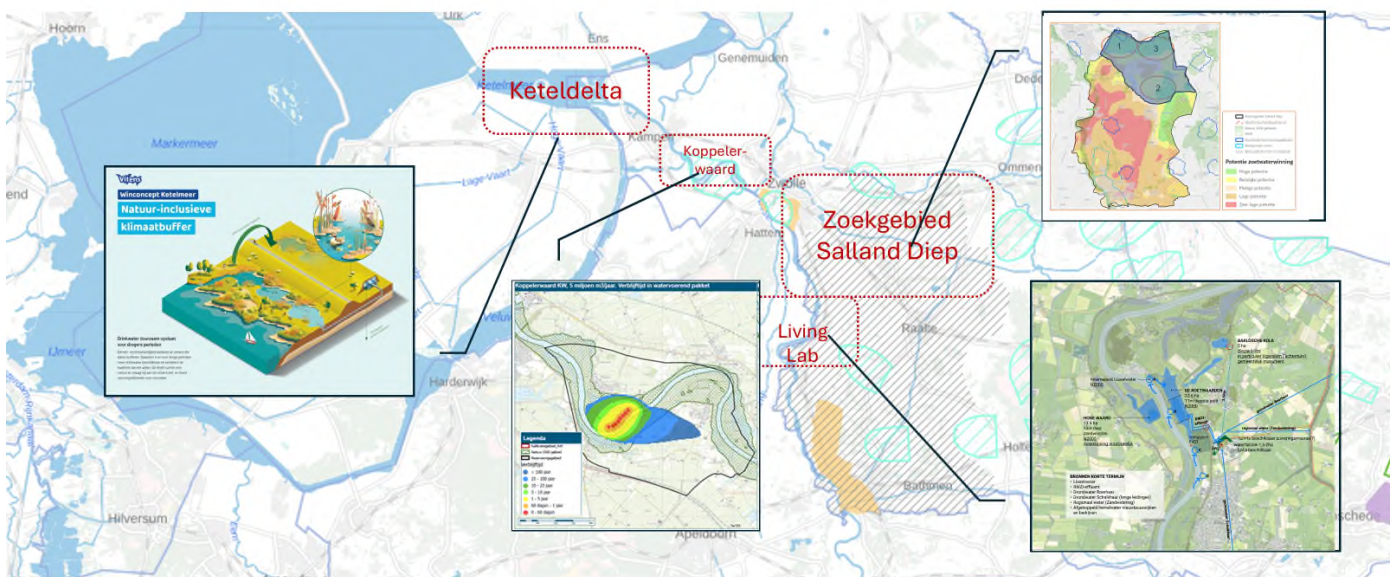
Ten eerste worden de bestaande winlocaties in stand gehouden of uitgebreid. Op sommige locaties betekent dit een uitbreiding van transportleidingen, het vergroten van de huidige tracés, en het uitbreiden van de capaciteit van de waterzuivering. Op andere locaties zijn volledig nieuwe zuiveringen nodig om de vergrote hoeveelheid gewonnen water te zuiveren tot drinkwater. Bij de grotere wincapaciteit hoort een grotere zuiveringscapaciteit en een transportnetwerk voor het drinkwater wat de grotere hoeveelheden kan verwerken. De impact die een uitbreiding van 37% van de vergunde wincapaciteit heeft kan aanzienlijk verschillen tussen de locaties, dit hangt sterk af van de lokale omstandigheden van de winning.

Dit alternatief zal ook een toename van de vergunningsruimte betekenen, wat zorgt voor een toename van het grondwaterbeschermingsgebied. Om de vergunningsruimte te vergroten moet aan verschillende randvoorwaarden worden voldaan, en het is discutabel in hoeverre het haalbaar is om een grotere winhoeveelheid vergund te krijgen. Er zijn namelijk veel juridische beperkingen voor het uitbreiden van vergunningen.

5.2.2 Alternatief 2: (Oppervlakte)waterwinning uit de IJsselvallei

Met alternatief 2 wordt de extra drinkwatervraag tot 2050 opgevangen door de inzet van gecombineerde grond- en oppervlaktewinning in de IJsselvallei. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de potentie om het IJsselwater direct of indirect te benutten. Anders dan in Alternatief 1 worden de bestaande winningen niet verhoogd. Binnen dit alternatief moet, gelijk aan de opgave bij alternatief 1, invulling gegeven worden aan een stijging van de benodigde vergunningsruimte voor drinkwaterwinning van 37%. Dit betekent een toename van 34 Mm³ drinkwaterwinning per jaar.

OER – locaties Alternatief 2

Figuur 5.1 Overzicht van huidige winningen in de provincie Overijssel rondom de IJssel

Met alternatief 2 wordt beoordeeld wat de effecten zijn van een aanpak waarin de benodigde toename van drinkwaterproductie wordt ingevuld met waterwinning uit de IJsselvallei. Hierbij gaat het in eerste instantie om het benutten van oppervlaktewater van de IJssel voor drinkwaterwinning, al dan niet aangevuld met grondwaterwinning in de IJsselvallei. Het RWP noemt dat in de IJsselvallei wordt verkend of oppervlaktewater op een grootschalige manier veilig kan worden gebruikt. Over de haalbaarheid van winning uit de IJsselvallei doet het RWP nog geen uitspraken, want dat moet volgen uit lopende verkenningen. Door alternatief 1 te beoordelen wordt een eerste stap gezet om te onderzoeken of het voornemen van het (concept) RWP haalbaar is. In dit alternatief wordt rekening gehouden met zowel directe winning van oppervlaktewater als winning uit oeverinfiltratie. Ook worden er combinaties gezocht met grondwaterwinning zoals Salland Diep om tot flexibele winconcepten te komen, waarbij soms meer oppervlaktewater en soms meer grondwater benut kan worden. Voor dit alternatief wordt rekening gehouden met winning uit de hele IJssel, vanaf Deventer tot aan Keteldiep. Bij winning uit de IJsselvallei wordt breed gekeken, zie Figuur 5.1. De rode vlakken geven een eerste indicatie voor het focusgebied van dit alternatief.

Dit alternatief kent tal van nuances en complicaties die verder moeten worden uitgewerkt. Voorbeelden hiervan zijn de transport- of zuiveringskosten en de infrastructuur die nodig is om de hele provincie van water afkomstig uit de IJssel te voorzien.

Er zijn geen uitgewerkte plannen waar drinkwaterwinningen in de toekomst plaatsvinden in de IJsselvallei. Ten behoeve van dit alternatief zijn enkele opties op een rijtje gezet. Op hoofdlijnen zijn er enkele (indicatieve) locaties in de IJsselvallei die onderdeel zijn van dit alternatief. De winlocaties samen zorgen voor een toename van de (vergunde) drinkwateronttrekkingen van (minimaal) 34 Mm³/j, waarmee invulling kan worden gegeven aan de benodigde toename van 34 Mm³ per jaar. Een belangrijke kanttekening is dat directe oppervlaktewaterwinning ook een buffer moet hebben om ca. 3 maanden te overbruggen in geval van calamiteiten/verontreinigingen. De vraag is wat hiervoor precies nodig is (spaarbekkens e.d.).

De beoogde winlocaties voor oppervlaktewaterwinning die meegenomen worden bij de beoordeling van alternatief 2 zijn:

Living lab, Zwolle

Dit betreft een directe oppervlaktewaterwinning met een winlocatie op de as Harculo-Sekdoornse Plas-Vechterweerd voor 10 tot 15 Mm³/j. Het innamepunt voor IJsselwater is bij Harculo, de Sekdoornse Plas dient als ruimtelijk ingepaste procesbekken met productiebedrijf Marslanden (zie ook figuur 3). De Vechterweerd dient als groot ruimtelijk ingepast reservoir, aansluitend op de bestaande drinkwaterwinning bij Vechterweerd.

Koppelerwaard, noordrand Zwolle

Dit betreft een oevergrondwaterinfiltratie in de Koppelerwaard aan de noordrand van Zwolle. Uitgangspunt is een winning van 7,5 Mm³/j op deze locatie. De winning vindt plaats via een puttenrij in de uiterwaarden evenwijdig aan de IJssel. Een puttenrij is een aantal verschillende waterwinputten die op een rij geplaatst worden. Op deze wijze zal het aandeel van rivierwater groot zijn, boven de 75%. Door de opstelling van de putten zal het opgepompte grondwater eerst een minimaal verblijftijd van 60 dagen door de bodem hebben, waarmee de bodempassage dient als waardevolle voorzuivering voor de drinkwaterbereiding.

De verwachting is dat ondanks de ligging nabij de IJssel er ook mitigerende maatregelen nodig zijn om effecten van lokale grondwaterstandsaling tegen te gaan. Dit kan bijvoorbeeld in combinatie met een nevengeul in de uiterwaarden aangelegd worden.

Voorbeeld van hoogwatervrije drinkwaterputten in uiterwaarden [bron: Wasserversorgung Rheinhessen-Pfalz GmbH, Brochure Uferfiltratwasserwerke Bodenheim und Guntersblum]

Keteldelta/Ketelmeer

Dit betreft oppervlaktewaterwinning vanuit het Ketelmeer, mogelijk met berging van water in de polder of als grondwater als back-up in perioden van droogte. Door water in de polder of als grondwater te bergen blijft hier een buffer water beschikbaar. Uitgangspunt is een winning van 10 Mm³/j, waarbij deze winning op te schalen is.

Salland Diep⁴

Dit betreft een diepe grondwaterwinning. De bodem in Salland is opgebouwd uit verschillende lagen. Diep onder het maaiveld zit een tientallen meters dikke kleilaag. Deze is gevormd vlak na de ijstijd. Door deze dikke kleilaag staat het water uit de verschillende bodemlagen amper met elkaar in contact. Vitens wil water winnen dat onder deze diepe kleilaag zit. Dit noemen we een diepe grondwaterwinning. Het diepe grondwater wordt constant aangevuld door neerslag die elders infiltreert. Binnen dit alternatief wordt uitgegaan van 5 Mm³/j drinkwaterwinning vanuit Salland Diep.

De totale opgave is een extra (vergunde) wincapaciteit van 34Mm³/j. Uitgangspunt voor dit alternatief is dat het haalbaar is 34 Mm³/j extra drinkwaterwinning te realiseren vanuit de IJsselvallei. Bovenstaande 4 locaties zijn voor de uitwerking gekozen, maar liggen niet vast. De te winnen hoeveelheden per locatie zijn (deels) uitwisselbaar. De genoemden getallen zijn indicaties; uitgangspunt is dat in totaal 34 Mm³/j gehaald wordt.

⁴ De locaties van de zoekgebieden voor drinkwaterwinning in Salland Diep zijn beoordeeld in het planMER "Drinkwaterwinning Salland Diep", 2023. Voor meer informatie, zie: [PlanMER Drinkwaterwinning Salland Diep](#)

Benodigde Ruimtelijke ingrepen

In dit alternatief worden de bestaande winningen uit grondwater behouden, daar vinden geen aanpassingen of wijzigingen plaats. Naast de grondwaterwinningen uit verschillende dieptes wordt winning uit oppervlaktewater toegevoegd om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Door waterwinningen uit grondwater en oppervlaktewater naast elkaar te laten bestaan, ontstaat een flexibeler systeem. In perioden dat winning uit oppervlaktewater onder druk komt te staan, kan er bijgeschakeld worden op de grondwaterwinningen, en andersom. Dit binnen de kaders van een gegeven bandbreedte en de vergunningsruimte op de verschillende winlocaties.

Hoe ziet oppervlaktewaterwinning eruit? Om de toenemende vraag richting 2050 op te vangen, zijn er vier indicatieve locaties aangegeven voor winning uit oppervlaktewater. Op iedere locatie zijn enkele ruimtelijke ingrepen nodig. Iedere locatie heeft namelijk een spaarbekken nodig om drie maanden droogte te kunnen overbruggen. De keuze voor 3 maanden is arbitrair, maar is nu richtinggevend aangehouden. In totaal wordt geschat dat hiervoor enkele honderden hectare nodig zal zijn, (ordegrootte 250 ha totaal). Daarnaast is er ook ontgronding nodig voor het aanleggen van de spaarbekkens, afhankelijk van de locatie en de mogelijkheden om bestaande structuren te gebruiken. Een andere belangrijke ruimtelijke ingreep is het aanleggen van transportleidingen van de winlocaties rondom de IJssel richting het oosten van de provincie Overijssel.

Naast de spaarbekkens is op iedere locatie een pompstation nodig en is additionele zuivering nodig. Dit hangt ook deels af van het soort winning dat op de locatie plaatsvindt. Hier zijn grofweg twee mogelijkheden voor: Oeverinfiltratie en directe onttrekking. Oeverinfiltratie trekt als het ware het water van de IJssel door de oever of een bodempassage heen. Dit zorgt er voor dat het water al wordt gezuiverd doordat het water door de zandlagen heen wordt getrokken. De andere mogelijkheid is directe onttrekking uit het oppervlaktewater. Met deze vorm van onttrekking is er geen voorzuivering door de bodem en is er een grotere zuiveringsinspanning nodig op het zuiveringsstation. Dit omdat het water ongefilterd de pompinstallatie binnenkomt.

5.2.3 Alternatief 3: Winning uit Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) en IJsselvallei

Met alternatief 3 wordt de toenemende benodigde toename van de drinkwateraanvraag tot 2050 van waterwinning gedekt door winning uit een combinatie van winning uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei, in plaats van uit bestaande winningen zoals het geval is in alternatief 1. Binnen dit alternatief moet, gelijk aan de opgave bij alternatief 1, invulling worden gegeven aan een stijging van de benodigde vergunningsruimte van 37%. Dit betekent een toename van 34 Mm³ per jaar.

Alternatief 3 heeft dezelfde uitwerking als alternatief 2, maar met de toevoeging van drinkwaterwinning uit de Sallandse Heuvelrug. In plaats van dat alle extra drinkwaterwinning wordt gedekt door winning uit de IJsselvallei (vanaf Deventer tot Keteldiep), wordt in dit alternatief onderzocht of de toenemende vraag *eerst* kan worden opgevangen door winning uit de Sallandse Heuvelrug. In het (concept) RWP wordt genoemd dat wordt verkend of een 'circulair winconcept' haalbaar is op de Sallandse Heuvelrug. Door winning uit de Sallandse Heuvelrug als alternatief te onderzoeken, wordt een eerste stap gezet om het 'circulaire winconcept' te verkennen.

Wat houdt het circulaire winconcept in; achtergronden bij het winconcept

In haar zoektocht naar een concept voor een nieuw waterwinningslandschap heeft Vitens in nauwe samenwerking met een consortium van bureaus het concept 'Panorama Waterland' ontwikkeld. Het concept is grof vertaald naar Salland, ingediend voor de 11e EO-Wijers prijs, als 'Verkenning Waterlandschap met eeuwige toekomst' en heeft deze prijs gewonnen. De subtitel is 'Een verkenning naar een duurzaam en verbindend waterlandschap, met meekoppelkansen voor duurzaam grondgebruik' vanwege de voordelen die worden gezien voor zowel natuur, als landbouw als drinkwatervoorziening. Provincie Overijssel is geïnteresseerd in de toepasbaarheid van het concept en heeft het opgenomen als één van de vier lange termijnmaatregelen genoemd in de Adaptieve Strategie Drinkwatervoorziening (ASD) Overijssel.

Het is nog geen uitgewerkt plan, maar een concept. In een onderzoek zijn vier uitwerkingsrichtingen onderzocht. Er zijn vier varianten ontwikkeld voor inpassing van elementen van het concept in het watersysteem van de Sallandse Heuvelrug. Uit een pre-verkenning is gebleken dat de vierde variant 'infiltratie van Reggeafvoer in de winter' het meeste draagvlak heeft bij de betrokken stakeholders, maar nadere uitwerking is nodig middels het starten van een Verkenning. Hoewel er dus nog geen keuze is gemaakt, is variant 4 in dit OER als uitgangspunt genomen. Samengevat is 'infiltratie van Reggeafvoer in de winter':

Het sluiten van de waterbalans van de Heuvelrug is mogelijk door in de winter een deel van de Reggeafvoer te infiltreren en dit in de zomer op te pompen. Dan zou in de zomer minder aanvoer nodig zijn. Door te infiltreren op de top van de Heuvelrug kan mogelijk gebruik gemaakt worden van de sponswerking van de bodem boven de diepe grondwaterstand ter plaatse.

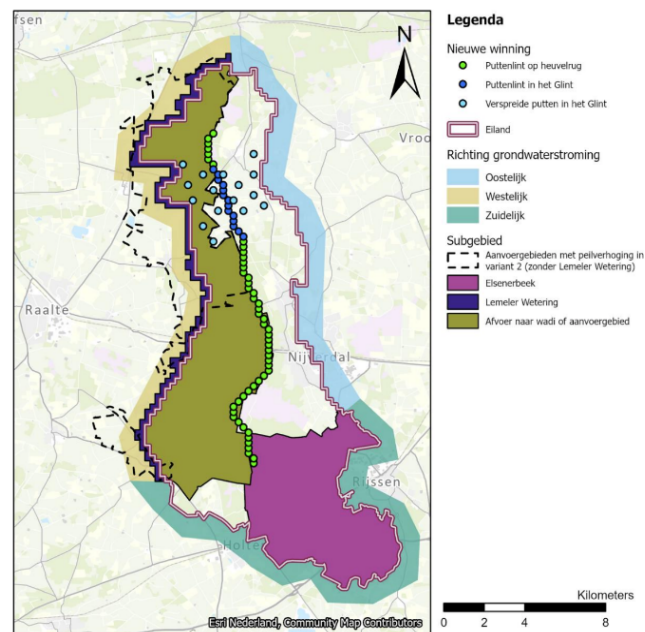
Voor dit alternatief geldt dat op de Sallandse Heuvelrug het watersysteem wordt aangepast om ervoor te zorgen dat er meer water wordt vastgehouden en/of kan infiltreren. De huidige winlocaties zijn verspreid over de Sallandse Heuvelrug en worden verplaatst en geoptimaliseerd om aan te sluiten bij het nieuwe winconcept. Hoe dit precies plaatsvindt, is nog niet bekend. Op basis hiervan wordt aangenomen dat er 15 Mm³/j extra gewonnen kan worden uit de Sallandse Heuvelrug, bovenop de bestaande winningen van in totaal 8 Mm³/j.

Er is in 2050 34Mm³/j extra nodig aan (vergunde) drinkwaterwinning. In dit alternatief wordt 15 Mm³/j gewonnen in de Sallandse heuvelrug, en de overige 19 Mm³/j wordt opgevangen door de winning uit de IJsselvallei. Hierbij wordt vooralsnog uitgegaan van winning op de bij alternatief 2 genoemde locaties. De jaarlijkse windebieten uit de IJsselvallei hoeven voor alternatief 3 niet zo hoog te zijn als bij alternatief 2 omdat hier de winning vanuit de IJsselvallei gecombineerd wordt met winning vanuit de Sallandse Heuvelrug. Hiermee wordt invulling gegeven aan de totale benodigde toename van 34 Mm³/j.

Wat betekent dit voor de ruimtelijke ordening:

Dit alternatief gaat uit van het infiltreren van extra water in de periode dat er water beschikbaar is. Dit zal met name in de winterperiode zijn. Hiermee komt er jaarrond meer grondwater beschikbaar voor de drinkwaterwinning. Het infiltreren van extra water vraagt aanpassingen van het watersysteem, dit kan met infiltratieputten of vloeivelden.

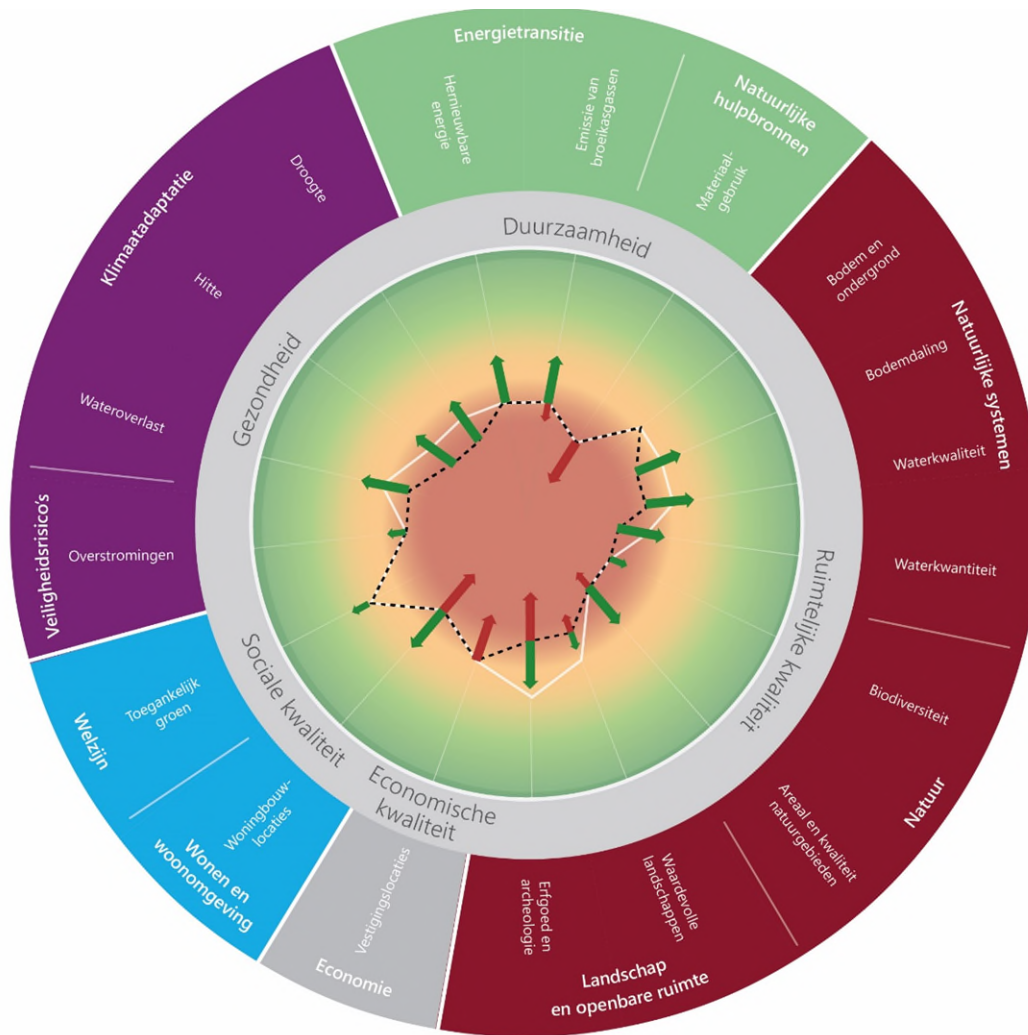
Drinkwaterwinning vindt plaats met een puttenlint over de Sallandse Heuvelrug en in het Glint. De onderstaande figuur toont de (mogelijke) plaatsing van de puttenlinten. Qua infrastructuur vraagt dit een leidingnetwerk van deze putten naar één of enkele zuiveringslocaties. Verwachting is dat er gebruik wordt gemaakt van de bestaande zuiveringen in het gebied. De extra wincapaciteit vraagt wel uitbreiding van deze bestaande zuiveringslocaties, in veel gevallen zal er dus worden uitgebreid in plaats van nieuw worden aangelegd.

Figuur 5.2 Definitie van het 'eiland', richtingen voor grondwaterstroming vanuit het eiland en subgebieden voor de inschatting van in- en uitgaande waterbalansposten – uit "Preverkenning Eeuwige Bron Sallandse Heuvelrug", Witteveen+Bos, 2022

5.3 Effecten RWP samengevat

Niet alle aspecten uit het Rad van de Leefomgeving hebben een relatie met het RWP. Dit zijn de aspecten die dit wel hebben: overstromingen, de intensiteit en periode van droogte, de intensiteit en periode van hitte, de kans op wateroverlast en de gevolgen daarvan, de emissie van broeikasgassen, het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie, materiaalgebruik, de bodem en ondergrond, bodemdaling, de kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater, de staat van biodiversiteit, het areaal en de kwaliteit van natuurgebieden, waardevolle landschappen, erfgoed en archeologie, vestigingslocaties, woningbouwlocaties en toegankelijk groen. Zie ook bijlage 5 voor het totaal overzicht.

Huidige situatie
 Referentiesituatie
 Positieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*
 Negatieve invloed beleid ten opzichte van referentiesituatie*

Positieve invloed
 Licht positieve invloed
 Neutrale invloed
 Licht negatieve invloed
 Negatieve invloed

* Hoe groter de pijl, hoe groter de positieve / negatieve invloed

Figuur 5.3 Visualisatie invloed van het RWP t.o.v. referentiesituatie (stippellijn) en de huidige situatie (witte lijn). De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen die plaatsvinden als de omgevingsvisie niet door zou gaan

5.3.1 Overstromingen

De provincie stelt projectbesluiten voor de versterking van primaire keringen vast die via het HWBP worden voorbereid. Dit bevordert de kans dat projecten plaatsvinden, en verkleint de kans op overstromingen vanuit de rivieren, en heeft daarom een positieve invloed op dit aspect. Daarnaast levert de provincie ten behoeve van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's eens per 6 jaar Overstromingsgevaar- en risicokaarten aan, en maakt zij via het Overstromingsrisicobeheerplan inzichtelijk hoe de provincie deze risico's vermindert. Ook dit heeft een positieve invloed op de kans en/of het gevolg van overstromingen. Daarnaast werkt de provincie samen en met de Veiligheidsregio's en andere (regionale) overheden aan crisisbeheersing bij overstromingen. Deze beleidskeuze vermindert het risico van wateroverlast door de gevolgen van een overstroming terug te dringen, en heeft daarom ook een **positieve invloed** op het aspect overstromingsrisico.

De provincie heeft regionale keringen aangewezen en genormeerd langs het Meppelerdiep en de Sallandse Weteringen. Daarnaast zijn er ter bescherming van de buitendijks gelegen Kampereilanden ook regionale keringen langs het Zwarte Water aangewezen en genormeerd. Net als bij de primaire keringen is 2050 het richtjaar voor deze maatregelen. In 2023 zijn de bijbehorende maatgevende waterstanden vastgesteld voor de toetsing, die uiterlijk in 2027 zal plaatsvinden. Het is afhankelijk van de uitkomsten van de toetsing welke vervolgstappen genomen worden. De invloed hiervan is nu nog niet te bepalen. Hetzelfde geldt voor de beleidskeuze 'kwetsbaarheid in beeld brengen via klimaat stresstesten'. Eind 2025 volgt een actualisatie van stresstesten op werkregioniveau. De DPRA-stresstest onderzoekt hoe kwetsbaar een gebied kan zijn voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming. Zo'n stresstest combineert informatie over mogelijke effecten van extreme weersituaties in de toekomst met gegevens over hoe gevoelig objecten en functies zijn voor deze effecten. Het inzichtelijk maken van deze kwetsbaarheden heeft geen directe invloed op het overstromingsrisico, dat is namelijk afhankelijk van welke maatregelen worden gekoppeld aan de uitkomsten van de testen. De invloed van deze beleidskeuze is daarom **niet te beoordelen**.

Binnen Rijn-Oost en bij Duitse partners wil de provincie Overijssel een veilig watersysteem agenderen met daarbij een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten. Het bovenregionale en internationale karakter van overstromingen kan niet onbenoemd blijven om het overstromingsrisico te verminderen. Echter is het **niet** mogelijk om invloed van de beleidskeuze 'een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten te agenderen' in dit stadium **te beoordelen**.

Tevens werkt de provincie mee aan de in 2026 te actualiseren voorkeurstategieën van Deltaprogramma's Rivieren en IJsselmeergebied en participeert de provincie in het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Het Deltaprogramma is een programma van de Nederlandse overheid, en richt zich onder andere op het land beschermen tegen overstromingen als gevolg van de klimaatverandering. De Deltabeslissing IJsselmeergebied is erop gericht de functies van het IJsselmeergebied ook in de toekomst te behouden en waar mogelijk te versterken. Voor het IRM levert de provincie kennis en advies zodat rivieren klimaatrobust worden onderhouden. Deze maatregelen zijn nodig om autonome ontwikkeling (klimaatverandering) op te vangen, de kans op een overstroming verbetert dus ten opzichte van de referentie situatie, dit resulteert in een **positieve invloed**.

De provincie houdt in haar omgevingsbeleid rekening met waterveiligheid en wateroverlast door het via de Omgevingsverordening aanwijzen van overstroombaar gebied, overstromingsrisicogebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen. Aan ontwikkelingen in deze gebieden worden voorwaarden gekoppeld. Omdat aan de voorwaarden zelf nog geen invulling is gegeven is de invloed **niet te beoordelen** of het effect op het overstromingsrisico neutraal of positief is.

De provincie neemt het principe “water en bodem sturend” als uitgangspunt voor de ruimtelijke opgaven en mogelijkheden voor gebruiksfunctie(s). Om dit te bereiken krijgen de waterschatten een plek in de ruimtelijke ordeningen ontwikkelt de provincie regels en richtlijnen om zich aan te passen aan de effecten van klimaatverandering. Ook wil de provincie procesmatige ondersteuning bieden in locatiekeuze en gebiedsinrichting en bouwwijze van de toekomstige ontwikkelingen. Tevens wil de provincie meer ruimte creëren voor beekdallandschappen om te zorgen voor een robuuster watersysteem, al deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect ‘overstromingsrisico’s’.

De provincie wil via haar ruimtelijk- en waterbeleid aansluiten bij een aantal structurerende keuzes van het Rijk zoals ‘We staan in de uiterwaarden (die vallen onder de Beleidslijn grote rivieren) geen nieuwe bebouwing meer toe’, ‘We maken de risico’s van overstromingen, wateroverlast, bodemdaling en drinkwaterbeschikbaarheid sturend bij de locatiekeuze en inrichting van woningbouw’ en ‘We benutten locaties waar in de toekomst ruimte nodig is voor waterberging, rivierafvoer en toekomstige dijkversterkingen niet (meer) voor bebouwing’. Wanneer deze keuzes doorwerking krijgen in de omgevingsverordening van de provincie hebben ze een positieve invloed op het overstromingsrisico. Echter zijn de keuzes nu nog onvoldoende uitgewerkt om deze als positief te beoordelen, en is de invloed op het overstromingsrisico **niet te beoordelen**.

Tot slot wijst de provincie via de Provinciale Omgevingsverordening regionale keringen aan en stelt zij de bijbehorende omgevingswaarden vast. Daarbij moet de provincie ook nadere regels stellen over het waterkerend vermogen van deze regionale waterkeringen. De invloed van dit beleid op het aspect overstromingen is afhankelijk van de uitwerking van deze omgevingswaarden, en daarom aan de hand van het waterprogramma **niet te beoordelen**.

Het waterprogramma bevat voornamelijk beleid dat een positieve invloed heeft op het aspect overstromingen. Daarnaast bevat het waterprogramma ook beleid waarvan de invloed op het aspect overstromingen niet te beoordelen is omdat dit afhankelijk is van de uitwerking van het beleid.

5.3.2 Droogte

De provincie co-financiert de subsidieregeling voor klimaatadaptieve initiatieven van verschillende werkregio’s. Er wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van het programma sponsstrategie als één van de vijf pijlers binnen het Novex-gebied regio Zwolle. In de programmering van bedrijventerreinen ontmoedigt de provincie de nieuwvestiging van bedrijven in Oost-Overijssel met een extreem grote watervraag. De provincie vraagt van bedrijven met een grote watervraag hun bedrijfsprocessen door te lichten om te proberen de vraag te verkleinen.

Deze beleidskeuzes dragen bij aan het water vasthouden in de gebouwde omgeving, als gevolg hiervan kan de grondwaterstand aanvullen en droogte worden tegen gegaan. Deze maatregelen hebben daarom een **positieve invloed** op het aspect droogte.

Daarnaast kent de provincie een Plan van Aanpak Waterbesparing. Dit plan richt zich op een besparing van 20% in drinkwatergebruik, met een focus op huishoudens, zakelijke gebruikers en waterbewust bouwen. Daarnaast zet de provincie zich in voor het implementeren van noodplannen en langetermijnstrategieën voor waterbesparing en droogtemanagement, gericht op het minimaliseren van de impact van droogte op landbouw, natuur en openbare voorzieningen. Ook werkt de provincie met de Unie van Waterschappen, ministeries I&W en LVVN aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). De provincie Overijssel werkt samen in het DAW aan waterkwaliteit en waterkwantiteit, hierbij hebben ze ook aandacht voor droogtebestrijding. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect droogte.

Locatiekeuze en locatie inrichting zijn van belang om toekomstbestendig te zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. De provincie wil via haar ruimtelijk- en waterbeleid aansluiten bij een aantal structurende keuzes van het rijk: één daarvan luidt 'We creëren ruimte voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in onze ruimtelijke inrichting, landgebruik en landbeheer'. Ook zet de provincie in op het vasthouden van water door ruimte te creëren voor beekdallandschappen, de herinrichting en hermeandering van beken te stimuleren, het ophogen van de peilen (waar mogelijk), en in te zetten op water vasthouding in de hogere delen door o.a. het opvangen van piekbuien. Deze beleidskeuzes hebben effect op de grondwaterstand en watervoorraad en daarmee hebben ze een **positieve invloed** op het aspect droogte. Tevens krijgt het waterschap een plek aan tafel bij de ruimtelijke ordening. Als gevolg hiervan kan het waterschap het waterbelang al vroeg in het plan proces inbrengen. Dit heeft een **positieve invloed** op het aspect droogte.

Op de hoge zandgronden van Overijssel is de kans op Droogte hoger dan in de lagere delen. De provincie zet in op het programma Zoetwater Oost-Nederland. In het werkprogramma zijn de maatregelen opgenomen die we in de periode 2022-2027 samen met regionale partners uitvoeren. Een voorbeeld is het Overijsselse programma Haarvaten Op Peil. Hierbij leveren ze kennis, advies en financiering zodat de zoetwateropgaven voor de hoge zandgronden gezamenlijk opgepakt wordt. De specifieke uitkomst hiervan op het aspect droogte is nog **niet te beoordelen**.

De provincie Overijssel gaat actieve infiltratie toestaan, mits kan worden gegarandeerd dat het grondwater niet verontreinigd raakt door het infiltratiewater en hier geen andere doorslaggevende nadelen aan zijn verbonden. Hiermee wordt de grondwatervoorraad vergroot en dit heeft een **positieve invloed** op de water beschikbaarheid en het aspect droogte.

Daarnaast zet de provincie in op een aantal maatregelen in het kader van monitoren en evalueren zoals: het registreren van onttrekkingen, inzicht creëren in de hoeveelheid water die Overijssel in komt en uitgaat en een evaluatie van haar onttrekkingsbeleid. Afhankelijk van de uitkomsten zet de provincie in op het aanscherpen van haar vergunningen- /onttrekkingsbeleid. Het is afhankelijk van de uitkomsten van de monitor/evaluatie welke maatregelen volgen, de invloed van dit beleid op het aspect droogte is daarom nu nog niet te beoordelen. Hetzelfde geldt voor het uitvoeren van de klimaatstresstesten in 2025.

Deze testen geven waardevolle informatie op het gebied van klimaatrisico's, de invloed hiervan is echter afhankelijk van de vervolg acties. Deze beleidskeuze is daarom nu ook **niet te beoordelen**.

Tevens wil de provincie een afwegingskader ontwikkelen voor onttrekkingen waarbij integraal naar grondwater en oppervlaktewater wordt gekeken, door onder andere rekening te houden met locatie, beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater op die locatie, vereiste kwaliteit en aanwezige alternatieven. Afhankelijk van de precieze invulling van dit afwegingskader heeft deze maatregel een effect op het aspect droogte, de invloed is daarom nu nog **niet te beoordelen**.

Ook draagt de provincie bij met kennis en expertise vanuit bodem en ondergrond aan provinciaal programma landelijk gebied, droogte problematiek, natuurontwikkeling en gebiedsontwikkeling rondom vitale en gezonde bodem. De beleidskeuze kent onvoldoende concreetheid om de invloed op het aspect 'droogte' **te beoordelen**.

In het RWP is opgenomen dat de provincie samenwerkt met partners in het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, als onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater, aan de vergroting van de waterbeschikbaarheid door het uitvoeren van maatregelen gericht op het vergroten van de grondwatervoorraad. Dit is ook omschreven in het beleidskader (paragraaf 2.2.1 van dit rapport) en wordt daarom beschouwd als voorzetting van de referentiesituatie en is **niet beoordeeld**.

Al met al is de invloed van het RWP positief. Ook kent het RWP een aantal beleidskeuzes waarvan de invloed op het aspect droogte nog niet beoordeeld is.

5.3.3 Hitte

De provincie co-financiert de subsidieregeling voor klimaatadaptieve initiatieven van verschillende werkregio's. Deze regio's zetten zich in voor een klimaatbestendig Nederland. Eén van hun doelen is dat Nederland in 2050 beter bestand is tegen hitte. Daarnaast wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van het programma sponsstrategie als één van de vijf pijlers binnen het Novex-gebied regio Zwolle. Deze beleidskeuzes hebben een **positieve invloed** op het aspect hitte.

De provincie gaat kwetsbaarheid voor o.a. hitte in beeld brengen via klimaat stresstesten. Daarnaast moet in de periode 2023 tot en met 2026 worden gezorgd dat de data uit de stresstesten uit 2019 en 2020 voor iedereen toegankelijk wordt en waar nodig gedeeld kan worden voor onderzoek en innovatie. De resultaten hebben geen directe invloed op het aspect hitte, echter wanneer verkoelende oplossingen worden geïmplementeerd naar aanleiding van het onderzoek draagt dit bij aan het tegengaan van hitte. De invloed van deze beleidskeuzes op het aspect hitte is daarom nu nog **niet te beoordelen**.

De provincie onderzoekt samen met partners de effecten van nachthitte op de gezondheid. Doel van het project is het verschaffen van inzicht in nachthitte in bebouwd gebied (steden en kleine kernen) om tot betere verkoelende oplossingen te komen en deze af te wegen.

Al met al is het beleid uit het regionaal waterprogramma zowel neutraal als positief op het aspect hitte. Ook is de invloed van sommige onderdelen van beleid op het aspect hitte nog niet te bepalen.

5.3.4 Wateroverlast

De provincie werkt samen met haar partners aan de uitwerking van de klimaatadaptatie-opgave rondom Novex-gebied regio Zwolle. De inzet van de provincie is sinds 2024 gericht op de ontwikkeling en uitvoering van het programma sponsstrategie als één van de vijf pijlers binnen het Novex gebied. De sponsstrategie is gericht op het vasthouden en bergen van water, deze beleidskeuze draagt daarom ook bij aan het verminderen van wateroverlast. Ook krijgt het waterschap een rol in de ruimtelijke ontwikkeling. Op deze manier wordt het waterbelang al meegenomen in de locatiekeuze.

Tevens co-financiert de provincie de subsidie regelingen van de DPRA werkregio's. Het doel van deze werkregio's is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en klimaatrobust is ingericht. Deze beleidskeuzes hebben daarom een **positieve invloed** op het aspect wateroverlast.

Daarnaast zet de provincie in op het ruimte creëren voor beekdallandschappen. Doordat er meer ruimte ontstaat voor beekdallandschappen, neemt het waterbergend vermogen in de provincie toe. Als gevolg hiervan kan ter plaatse van de beekdallandschappen de wateroverlast toenemen, deze locaties vormen een buffer waardoor de wateroverlast op andere plekken afneemt.

De provincie Overijssel coördineert samen met de provincie Drenthe het uitvoeren van een bovenregionale en grensoverschrijdende stresstest. Daarnaast worden de data van de stresstesten uit 2019 en 2020 voor iedereen toegankelijk worden gemaakt. Eind 2025 volgt een actualisatie van stresstesten op werkregio niveau. De DPRA-stresstest onderzoekt hoe kwetsbaar een gebied kan zijn voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming. Zo'n stresstest combineert informatie over mogelijke effecten van extreme weersituaties in de toekomst met gegevens over hoe gevoelig objecten en functies zijn voor deze effecten. Op basis van de stresstest wordt geanalyseerd waar en wanneer welke knelpunten kunnen ontstaan. De stresstest doet dit voor de gebouwde omgeving en het landelijk gebied. Het uitvoeren en inzichtelijk maken van deze testen heeft een neutrale invloed op het thema wateroverlast. Pas wanneer hieraan maatregelen worden gekoppeld, verandert dit in een positief effect. Het zelfde geldt voor de watersysteemanalyses van de waterschappen, hierin wordt getoetst of er voldaan wordt aan de normering voor regionale wateroverlast. Pas wanneer er maatregelen worden gekoppeld aan de uitkomsten is de invloed op het aspect wateroverlast te beoordelen, nu is de invloed **niet te beoordelen**.

Via de Omgevingsverordening wijst de provincie waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen aan. Ook neemt de provincie in de Omgevingsverordening een kaart met omgevingswaarden op voor regionale wateroverlast. Afhankelijk van hoe de betekenis van deze gebieden en de omgevingswaarden worden ingevuld, wordt het effect op wateroverlast bepaald. Het beleid is nu nog onvoldoende uitgewerkt om te kunnen beoordelen of de invloed neutraal of positief is.

Al met al is de invloed van het waterprogramma **positief** op de indicator wateroverlast. Maar ook is de invloed van een deel van het beleid nog **niet te bepalen**.

5.3.5 Emissie van broeikasgassen

In het Regionaal Waterprogramma wordt verwezen naar het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON). De provincie werkt samen met haar regionale partners aan dit programma om minder last te hebben van de toenemende droogte, zonder de wateroverlast verder te laten toenemen. In dit programma zijn maatregelen opgenomen om de zoetwatervoorraad te verbeteren. Echter is een grotere ruimtelijke schaal nodig om een provinciale aanpak van klimaatbestendige en water robuuste zoetwatervoorraden te realiseren. Daarom heeft de provincie een indeling gemaakt op basis van verschillen in de ondergrond. Dit heeft geleid tot een ruimtelijke ordening van waar hoe omgegaan kan worden met het maximaal benutten van neerslag binnen aanvaardbare overlast en overstromingsrisico's. De veen(weide)gebieden van Noordwest-Overijssel zijn aangewezen voor geleidelijke vernatting. Zoals beschreven in paragraaf 3.1.2 heeft deze maatregel een **positieve invloed** op de emissie van broeikasgassen afkomstig uit Overijssels veenweidegebieden.

Daarnaast wordt in het RWP een koppeling gemaakt met het Programma nieuwe energie (PPE) waarin Regionale Energie Strategieën worden opgesteld. Hierin wordt gezocht naar de samenwerking door de opwekking van hernieuwbare energie te combineren met klimaatadaptatie, zoals het klimaatadaptief maken van stedelijk dak in combinatie met zonne-energie. Dit heeft een **positieve invloed** op de emissiereductie van broeikasgassen aangezien de overstap naar hernieuwbare energie ervoor zorgt dat de uitstoot van broeikasgassen vermindert.

De alternatieven voor drinkwaterwinning zullen leiden tot de aanleg van extra winningen en uitbreiding van het leidingennetwerk. Bij de aanleg hiervan en gebruik van het netwerk is energie nodig. Dit zal naar verwachting niet volledige met duurzame energie mogelijk zijn en zal daarom leiden tot emissie van broeikasgassen. Dit heeft een **licht negatieve invloed** op het aspect.

Al met al is de invloed van het RWP op het aspect 'emissie van broeikasgassen' **positief** en **licht negatief**.

5.3.6 Hernieuwbare energie

Het RWP heeft op sommige vlakken een invloed op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. Zo wordt bijvoorbeeld een koppeling gelegd tussen het PPE en het RWP. Hierin wordt gezocht naar de samenwerking door de opwekking van hernieuwbare energie te combineren met klimaatadaptatie. Een voorbeeld hiervan is het klimaatadaptief maken van een stedelijk dak in combinatie met zonne-energie. Door de juiste verbanden te leggen tussen deze twee programma's kan het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie worden vergroot. Omdat voor deze beleidskeuze nu nog concrete uitwerking ontbreekt, is nu **nog niet te bepalen** of de invloed positief of neutraal is en daarom als niet te beoordelen bestempeld.

In het RWP is opgenomen dat de provincie de inzet van warmtetechnieken die gebruik maken van de ondergrond stimuleert, denk hierbij aan bodemenergiesystemen en duurzame energieopslag. Deze beleidskeuze heeft een **positieve invloed** op het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie.

Daarnaast wordt vanuit het RWP gewerkt aan ordende principes, beleidskaders en handvatten om betere afweging te kunnen maken bij conflicterend gebruik van de (onder)grond. Denk hierbij aan ruimte voor waterwinning of bodemenergie/geothermie. Een goed afwegingskader draagt bij aan de versnelling van de energietransitie. Echter is het afhankelijk van de invulling van dit kader of de beleidskeuze ook daadwerkelijk bijdraagt aan het aandeel en de hoeveelheid hernieuwbare energie. De invloed van dit beleid is daarom nu **nog niet te beoordelen** op dit aspect.

Al met al is de invloed van het RWP op het aspect 'emissie van broeikasgassen' nog niet te beoordelen en positief.

5.3.7 Materiaalgebruik

Er zijn diverse beleidskeuzes in het RWP die een vergroot materiaalgebruik tot gevolg hebben. Het RWP noemt dat de provincie concrete stappen neemt door pilotprojecten te starten voor hergebruik van waterstromen, onderzoek te initiëren naar het grootschalig benutten van beekafvoeren, en samenwerking met waterschappen en gemeenten te versterken voor de inrichting van polderwater als alternatieve bron.

De Provincie Overijssel, Vitens en de waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta hebben daarnaast in de Adaptieve Strategie Drinkwater (ASD) afgesproken om meer win- en reservecapaciteit van drinkwater te realiseren. Hiervoor worden ook nieuwe (alternatieve) bronnen en innovatieve technieken onderzocht. Hoewel hergebruik van water een positieve bijdrage kan leveren aan het materiaalgebruik, zorgt de infrastructuur die nodig is voor de mogelijke winning uit alternatieve bronnen en de aanvullende zuiveringscapaciteit voor hergebruikt water voor een aanzienlijke primaire grondstofvraag. Bij de aanleg van nieuwe drinkwaterlocaties is nieuwe infrastructuur nodig, waarvoor veel primaire grondstoffen nodig zijn. Bijvoorbeeld voor de uitbreiding van zuiveringsinstallaties en het aanleggen van diverse leidingen en pompen die noodzakelijk zijn voor het transport van drinkwater. Dit zorgt voor een toename van de milieu-impact en heeft dus een **negatieve invloed** op het aspect materiaal gebruik. Innovatieve technieken kunnen op den duur het materiaalgebruik verkleinen maar dit is afhankelijk van de innovatie en is daarom **nog niet te beoordelen**.

In het RWP is opgenomen dat er wordt ingezet op het voorkomen van overstromingen in samenwerking met verschillende overheden. De eerste en tweede laag van meerlaagseveiligheid, die wordt omschreven in het RWP, zorgen ook voor een aanzienlijke vraag naar primaire grondstoffen. Bijvoorbeeld voor de aanleg van nieuwe dijken waarvoor grote hoeveelheden grond, zand en stalen of betonnen damwanden voor nodig zijn, maar mogelijk ook voor andere maatregelen die nodig zijn om meerlaagseveiligheid te realiseren

Daarnaast stimuleert de provincie de inzet van warmtetechnieken om haar doelstellingen op het gebied van energietransitie te realiseren. Het installeren van nieuwe warmtetechnieken heeft **negatieve invloed** op het grondstoffen- en materiaalgebruik in de provincie Overijssel. Echter heeft de provincie een stimulerende rol dus is de daadwerkelijke impact hiervan **nog niet te bepalen**.

Een deel van het beoogde programma zorgt ervoor dat het materiaalgebruik voornamelijk toe zal nemen en wordt daarmee **negatief beoordeeld**. Ook bevat het programma beleidskeuzes waarvan de invloed nog **niet te bepalen** is.

5.3.8 Bodem en ondergrond

In het RWP is er een focus aangebracht op aanscherping van evaluatie van beschermingsbeleid van drinkwaterbronnen. De provincie zet in op overleg met gemeenten en waterschappen om noodzakelijke aanscherpingen in kaart te brengen en implementeert strengere voorschriften waar nodig. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuilende activiteiten, zoals PFAS-gebruik of bodemenergiesystemen. Wanneer er concrete uitwerking van deze maatregelen komt, heeft dat ook een licht positieve invloed op de bodem en ondergrond. Nu is de invloed hiervan echter nog **niet te beoordelen**.

Het RWP zet in op het stimuleren van de aanpak van specifieke verontreinigingen. Hieronder vallen ook bodemverontreinigingen, bodemsaneringen en de aanpak van asbest in de bodem. In de omgevingsverordening. In de omgevingsverordening worden extra regels gesteld aan verschillende milieubelastende activiteiten die verband houden met het graven in of saneren van de bodem. Dit heeft een **positieve invloed** op de bodem en ondergrond.

Daarnaast wordt duurzaam grondwater- en bodembeheer gestimuleerd via pilots. Dit kan betrekking hebben op maatregelen in het beheer en de inrichting om de gevolgen van bodemverontreiniging op de leefomgeving te verkleinen of om natuurlijke afbraak te bevorderen. Ook worden mogelijke aandachtslocaties voor PFAS geïnteriseerd, in reactie op de grote zorgen over deze stofgroep en bestuurlijke afspraken met betrekking tot de bodem. De invloed van pilots is beperkt wanneer deze niet worden opgeschaald, ook leidt een inventarisatie niet direct tot een betere bodemkwaliteit. Daarom is de invloed van deze beleidskeuze **niet te beoordelen**.

De provincie gaat de transitie van chemische bodemkwaliteit naar vitale bodem vormgeven. Hierbij kijken ze breed naar de chemische, biologische en fysische bodemkwaliteit en de maatschappelijke functies op maaiveld en in de bodem. Een vitale en veerkrachtige bodem is nodig om voedsel van goede kwaliteit te blijven produceren, om de effecten van klimaatverandering te beperken en om waardevolle natuur en biodiversiteit te beschermen. Ook zet de provincie in op terugdringen van emissies vanuit ons menselijk handelen. Concrete uitwerkingen van het inzetten op een vitale bodem heeft een positieve uitwerking, maar voor het uitgangspunt zoals nu opgenomen is de invloed op de bodem nog **niet te beoordelen**.

De provincie ontwikkelt en implementeert een Overijssels beleid voor nieuwe en opkomende stoffen, te beginnen met PFAS. Doordat PFAS zich in de bodem kan bevinden en accumuleren, en dit slecht is voor de bodemkwaliteit, heeft het ontwikkelen van nieuw beleid gericht op de aanpak van PFAS een **licht positieve** invloed op dit aspect mits er een concrete uitwerking volgt.

De provincie gaat inzetten op kennisontwikkeling en -deling op het gebied van grondwater- en bodemkwaliteit. Hiermee willen ze beter grip krijgen op de oorzaken van de achteruitgang van de grondwater- en bodemkwaliteit. Naast het ontwikkelen van kennis en inzicht gaat de provincie ook inzetten op regionale kennisnetwerken gericht op bodem en ondergrond. Dit als onderdeel van het nieuw te ontwikkelen landelijke kennis- en samenwerkingsnetwerk. Deze netwerken zijn gericht op kennisdeling, vergroten van bewustwording en bieden inspiratie aan deelnemers het delen van kennis en expertise met medeoverheden en initiatiefnemers.

De inzichten die ze komende jaren willen krijgen, die betrekking hebben op de bodem en de ondergrond zijn onder anderen:

- Nagaan welke activiteit de vergrijzing van grondwater veroorzaken en zo nodig reguleren van deze activiteiten
- Monitoren van grondwaterkwaliteit en aanvullende maatregelen treffen indien mogelijk

Het vergaren van deze kennis kan weer leiden tot het beter inrichten van beleid en heeft daarom een indirect positief effect op de bodem en ondergrond. Het is echter niet duidelijk of dit tot feitelijke effecten zal leiden waardoor dit punt als **niet te beoordelen** is benoemd.

Daarnaast heeft de provincie beleid op het gebied van grondwaterkwaliteit. De grondwaterkwaliteit beïnvloedt de bodem en ondergrond. De provincie voert bijvoorbeeld de KRW uit voor grondwater, in lijn met de Rijksregels en -omgevingswaarden. Daarbij willen ze de inbreng van gevaarlijke stoffen voorkomen en de inbreng van overige stoffen beperken. De provincie beschermt daarnaast grondwater in en buiten grondwaterbeschermingszones. Dit is positief voor de bodem en ondergrond omdat stoffen in het grondwater invloed heeft op de bodem en ondergrond. Deze acties zijn echter geen nieuw beleid en leiden daardoor niet tot nieuwe acties; de invloed is **neutraal**.

Onder de beleidskeuze voor het inrichten van het landelijk gebied wil de provincie inzetten op het meer vasthouden van water, in elke mogelijke vorm. Hieronder valt ook het vergroten van de sponswerking van de bodem en het toe laten nemen van de organische stof in de bodem. Dit betekent een **positieve invloed** op het aspect bodem en ondergrond.

De provincie implementeert de landelijke beleidskaders en programma's. Hierbij gaat het om de Omgevingswet, het interbestuurlijk programma bodem en ondergrond (2025-2030) en de beleidsbrief 'Water en Bodem Sturend'. Hierin draagt de provincie bij met kennis en expertise vanuit bodem en ondergrond aan droogte problematiek, natuurontwikkeling en gebiedsontwikkeling rondom vitale en gezonde bodem. De gezondheid van de bodem en ondergrond staat daarbij centraal. Ook gaat de provincie waar nodig regels schrijven of schrappen in de Omgevingsverordening om duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond te waarborgen. Daarbij gaat de provincie bijvoorbeeld ontgronding reguleren. Ook vergroot de provincie de bewustwording van de ondergrond door 3D/4D denken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze beleidskeuzes hebben een **positief invloed** op de bodem en ondergrond.

De provincie wil inzetten op het stimuleren van het optimaal en veilig benutten van bodemenergiesystemen en geothermie als onderdeel van de energietransitie. Om de doelstellingen op het gebied van energietransitie te realiseren, stimuleert de provincie de inzet van warmtetechnieken die gebruik maken van de ondergrond. Deze verstoring van de ondergrond. De provincie wil manieren stimuleren dat bij technieken zoals bodemenergiesystemen, geothermie, warmteopslag en energiegassen de bodem en ondergrond veilig en verantwoord kunnen worden benut en beschermd. Ondanks dat zal er een verstoring zijn van de bodem en ondergrond, de invloed op dit aspect is daarom **licht negatief effect**.

De provincie wil daar waar nodig regels in de Omgevingsverordening om duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond te waarborgen, schrijven of schrappen. Ze stellen beleidsregels op voor het bevoegd gezag. In samenwerking met andere provincies willen ze zorgen voor een goede doorvertaling en uitvoering van het landelijke beleidskader. Hierbij maken ze waar nodig gezamenlijk afspraken over deze implementatie en benodigde middelen vanuit het Rijk. Dit heeft mogelijk een licht positief effect op de bodem en ondergrond, maar de effecten hiervan zijn nog niet concreet en daarom nu **niet te beoordelen**.

Het beleid is **niet te beoordelen** of **neutraal** op het aspect de bodem en ondergrond. Daarnaast zijn er ook beleidskeuzes met een **(licht) positieve** en **(licht) negatieve** invloed.

5.3.9 Bodemdaling

In het RWP is opgenomen dat er wordt ingezet op een duidelijkere rolverdeling. De provincie wil de waterschappen positioneren om een plek in te nemen in de ruimtelijke ordening. Het waterschap speelt namelijk een cruciale rol in de weging van het waterbelang bij ruimtelijke planvorming. Weging van het waterbelang betekent rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen. Voor bodemdaling is dit van belang, omdat de inrichting van het watersysteem gevolgen kan hebben voor bodemdaling. De taken van het waterschap bij ruimtelijke plannen zijn o.a.: het waterschap wordt in een vroeg stadium betrokken bij ruimtelijke plannen om waterbelangen te behartigen, het waterschap verstrekt informatie over het watersysteem en stelt randvoorwaarden vast voor de planvorming, het waterschap beoordeelt conceptplannen en geeft een wateradvies om ervoor te zorgen dat wateraspecten voldoende worden meegenomen. Het betrekken van het waterschap heeft een **licht positieve** invloed op bodemdaling. Met name als het om ruimtelijke inrichting gaat van steden op slappe ondergrond en/of veenweidegebieden, omdat de invloed van ruimtelijke plannen hier het grootste zijn op bodemdaling. Het betrekken van het waterschap heeft als voordeel dat dit thema in acht wordt genomen.

De provincie gaat kleinere onttrekkingen registreren, zoals aanbevolen door de Rekenkamer Oost. Daarmee krijgen ze beter zicht op de totale onttrekkingen, en kunnen ze na enkele jaren beoordelen of een grondwateronttrekkingsplafond dan wel een soort verdringingsreeks voor grondwater nodig is. Daarnaast wil de provincie een inzicht in de hoeveelheid water die Overijssel in komt en uitgaat. De provincie wil een afwegingskader ontwikkelen voor onttrekkingen waarbij integraal naar grondwater en oppervlaktewater wordt gekeken, o.a. rekening houdend met locatie, beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater op die locatie, vereiste kwaliteit en aanwezige alternatieven. Als blijkt dat in gebieden grondwaterpeilen, jaarrond bekeken, steeds verder uitzakken, willen ze met waterschappen een aanpak ontwikkelen om deze dalende trend om te buigen. Grondwaterstanden hebben voornamelijk effect op bodemdaling in veenweidegebieden. De meeste grondwateronttrekkingen zijn op de hogere zandgronden van Overijssel en niet in het veenweidegebied. Daarnaast zijn er buiten veenweidegebieden zettingsgevoelige gebieden in Overijssel waar daling van de grondwaterstand lokaal tot zettingen kan leiden. Mogelijk geven nieuwe inzichten een beeld van de effecten op grondwater in en rond veenweidegebieden en zettingsgevoelige gebieden, en kan hier rekening mee worden gehouden. Het is niet duidelijk of er specifiek rekening wordt gehouden met bodemdaling. De invloed van deze beleidskeuzes op bodemdaling kan **niet beoordeeld** worden.

De provincie wil daar waar nodig regels in de Omgevingsverordening om duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond te waarborgen, schrijven of schrappen. Ze stellen beleidsregels op voor het bevoegd gezag. In samenwerking met andere provincies willen ze zorgen voor een goede doorvertaling en uitvoering van het landelijke beleidskader. Hierbij maken ze waar nodig gezamenlijk afspraken over deze implementatie en benodigde middelen vanuit het Rijk. Dit heeft mogelijk een licht positief effect op bodemdaling, maar de effecten hiervan zijn nog niet concreet en nu **niet te beoordelen**.

In het RWP staat dat de provincie de kennisbasis wil versterken van het kenniscentrum Bodemdaling en Fundering. Daarnaast wil de provincie onderzoek uitvoeren om bodemdalingsgevoelige gebieden te identificeren en beter inzicht te verkrijgen in de oorzaken en gevolgen van bodemdaling. De provincie zoekt hierin de samenwerking met Inter Provinciaal Overleg (IPO) en het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater. Het versterken van de kennisbasis heeft geen directe invloed op de mate van bodemdaling en daarmee is het effect **niet te bepalen**.

De provincie adviseert op vergunningaanvragen op de mijnbouw om de kwaliteit van de Overijsselse leefomgeving te borgen. Waar het gaat om risico's waarvoor de provincie geen bevoegd gezag is, beoordelen ze de adviezen van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en TNO aan het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG). Mijnbouw kan gepaard gaan met verzakkingen en bodemdaling. Dat de provincie adviseert heeft een **licht positieve** invloed op bodemdaling, mits concrete uitwerkingen om bodemdaling tegen te gaan hier onderdeel van uitmaken.

De provincie wil bij het maken van de locatiekeuze en inrichting van woningbouw sturen op de risico's van overstromingen, wateroverlast, bodemdaling en drinkwaterbeschikbaarheid. Hiermee wordt voorkomen dat nieuwbouw wordt gerealiseerd op locaties waar ze later spijt van gaan krijgen. Het bouwen op slappe bodem kan het aspect bodemdaling vergroten. Dat hier rekening mee wordt gehouden heeft **een positieve invloed** op bodemdaling.

Er is sprake van een positieve invloed van de beleidskeuzes die in het RWP terugkomen op het aspect bodemdaling. Daarnaast zijn er punten die niet te beoordelen zijn.

5.3.10 Waterkwaliteit

In het RWP is opgenomen dat er wordt ingezet op een duidelijkere rolverdeling. De provincie wil de waterschappen positioneren om een plek in te nemen in de ruimtelijke ordening. Het waterschap speelt namelijk een cruciale rol in de weging van het waterbelang bij ruimtelijke planvorming. Weging van het waterbelang betekent rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen en dus ook waterkwaliteit. Deze beleidskeuze heeft een **licht positieve** invloed op waterkwaliteit, het zorgt ervoor dat dit thema vroegtijdig in acht kan worden genomen.

De provincie zet in op het halen van de KRW-doelen voor oppervlaktewater en verbetert ook de ecologische waterkwaliteit van kleine wateren die buiten de KRW-rapportageverplichting vallen. De provincie voert ook de KRW uit voor grondwater, in lijn met de Rijksregels en -omgevingswaarden. Ze stellen regels voor de inbreng van verontreinigende stoffen (voorkomen van de inbreng van gevaarlijke stoffen, beperken van de inbreng van overige stoffen).

De provincie zorgt ervoor dat de toestand niet achteruitgaat en dat stijgende trends worden omgebogen. Eind 2024 is de provincie bezig geweest met het uitwerken van mogelijke acties binnen de 'KRW-Impuls'. Daarnaast is ook een provinciaal project geïnitieerd naar indirecte lozingen op het gemeentelijk rioleringsstelsel om te komen tot KRW-proof vergunningen met betrekking tot prioritair en specifiek verontreinigende stoffen, zodat bij het lozingspunt op het oppervlaktewater (RWZI) de waterkwaliteit aan de KRW-normen voldoet. Dit is geen nieuw beleid en doorvertaling vanuit landelijk KRW-beleid, het heeft daardoor een **neutrale invloed** omdat de ontwerp-Omgevingsvisie met deze beleidskeuze geen nieuwe invulling geeft.

Voor het behalen van de KRW is het belangrijk om de bronnen van vervuiling aan te pakken. De provincie werkt bijvoorbeeld mee in het DAW. Dat is een initiatief van LTO Nederland en wordt uitgevoerd in samenwerking door de Unie van Waterschappen, ministeries van I&W en LNV en IPO namens de provincies. Het programma houdt zich bezig met het verlagen van emissies vanuit open teelten en de veehouderij. Emissies vanuit de agrarische sector spoelen af- en uit naar oppervlaktewater en hebben een negatieve invloed op de waterkwaliteit. Dit programma is dus positief voor de waterkwaliteit, maar is net als de KRW geen nieuw beleid. Het wordt daardoor als **neutraal beoordeeld**.

Er zijn strategische grondwatervoorraden aangewezen om in de toekomstige drinkwaterbehoefte te voorzien door gebieden rondom potentiële winlocaties aan te wijzen als intrekgebieden, waar risicovolle functies worden geweerd. De aanscherping van bescherming van drinkwaterbronnen en aanwijzing van grondwatervoorraden heeft een **positieve invloed** op de lokale waterkwaliteit. Drinkwaterwinningen worden verweven met functies zoals natuurbeheer, extensieve recreatie of biologische landbouw, om ruimtelijke kwaliteit en waterbescherming te combineren. Het combineren van deze functies heeft naar verwachting geen invloed op de (grond)waterkwaliteit. De invloed is het aspect waterkwaliteit is daarom **neutraal**.

Verder werkt de provincie aan het beschermen van drinkwaterbronnen als onderdeel van de Adaptieve Strategie Drinkwater. De provincie evalueert het beschermingsbeleid en voert daarvoor overleg met gemeenten en waterschappen om noodzakelijke aanscherpingen in kaart te brengen en implementeert strengere voorschriften waar nodig. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuilende activiteiten, zoals PFAS-gebruik of bodemenergiesystemen. Concrete uitwerkingen hiervan hebben een **positieve invloed** op de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. Daarnaast werkt de provincie samen met gemeenten, waterschappen en Vitens aan gebiedsdossiers waarin risico's van elke waterwinning periodiek in kaart worden gebracht. Dit is erop gericht om de grondwaterkwaliteit te beschermen. Aan de hand van de gebiedsdossiers worden er concrete acties geformuleerd in uitvoeringsprogramma's. Dit is **positief** voor het aspect grondwaterkwaliteit.

De provincie wil samen met gemeenten kritisch blijven op riooloverstorten, omdat riooloverstorten ook de kwaliteit van het water negatief kunnen beïnvloeden. Als er een concrete uitwerking van deze aanpak komt, heeft het een positief effect op de waterkwaliteit. Omdat het ontmoedigen van chemische gewasbeschermers nog geen direct concreet resultaat geeft, wordt het nu beoordeeld als **licht positief**.

In het RWP komt naar voren dat de provincie samen met de waterschappen wil kijken of het nodig is de vergunningen aan te scherpen voor (indirecte) lozingen, zodat ook alleen de vergunde stoffen worden geloosd en geen andere.

De provincie wil ook samenwerken met Duitse partners voor de grenswateren. Ze zetten in op uitbreiding van en harmonisatie met de monitoring van de grenswateren waar data ontbreekt. Dit programma wordt komende jaren opgestart. Dit heeft een **licht positieve** invloed op waterkwaliteit doordat ze met extra data en samenwerking beter kunnen sturen op waterkwaliteit.

De provincie houdt de hygiëne van zwemwater in de gaten door regelmatig inspecties uit te voeren en watermonsters te nemen en te analyseren op bacteriën, algen en andere potentieel schadelijke stoffen. Dit heeft een **neutrale invloed**, het geeft voornamelijk inzicht in hoe de waterkwaliteit ervoor staat zodat daarop gestuurd kan worden en het is geen nieuw beleid maar gebeurd in de huidige situatie ook al. Daarnaast staat in het RWP dat de provincie de grondwaterkwaliteit, in afstemming met andere provincies, monitort en aanvullende maatregelen neemt als de monitoringsresultaten daar aanleiding toe geven. Effect is onzeker en het is geen concrete actie of invulling en daarmee **niet te beoordelen**.

Naast beleidskeuzes voor waterkwaliteit zijn er beleidskeuzes gemaakt voor bodemkwaliteit. De bodemkwaliteit heeft invloed op de waterkwaliteit omdat stoffen uit de bodem in het grondwater komen en via het grondwater ook uitspoelen naar oppervlaktewater. De beleidskeuzes voor bodemkwaliteit zijn gericht op de aanpak van bodemverontreinigingen, bodemenergiesystemen en de aanpak van PFAS waarbij de provincie locaties waarbij PFAS en het huidige gebruik hiervan leidt tot gezondheidsrisico's of risico's voor de drinkwatervoorziening inventariseert. Wanneer dit tot concrete uitwerking leidt heeft het naast bodemkwaliteit ook een licht positieve uitwerking op waterkwaliteit. Het gaat echter veelal om bestaand beleid waarbij het ontwerp-Omgevingsvisie geen nieuwe acties toevoegt.

De provincie zet in op kennisopbouw en -deling. Dit heeft een licht positieve invloed op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Extra kennis stelt de provincie in staat betere maatregelen op te stellen. Er zijn een aantal aspecten met betrekking tot grond- en oppervlaktewaterkwaliteit waar de provincie onderzoek naar wil doen:

- De provincie gaat na welke activiteiten de vergrijzing van het grondwater veroorzaken en reguleert zo nodig deze activiteiten
- De provincie doet onderzoek naar de oorzaken van de stijgende trends voor chloride (zout) in ons grondwater, want de KRW staat geen stijgende trend van verontreinigende stoffen toe
- De achteruitgang van de grondwater- en bodemkwaliteit
- Het ontwikkelen van een indicator om de vergrijzing van het grondwater uit te drukken

Het algemene oordeel is dat de beleidskeuzes die opgenomen zijn in het RWP voornamelijk een (licht) positieve invloed hebben op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Meerdere punten zijn niet te beoordelen of hebben een neutraal effect.

5.3.11 Waterkwantiteit

In het RWP is opgenomen dat er wordt ingezet op een duidelijkere rolverdeling. De provincie wil de waterschappen positioneren om een plek in te nemen in de ruimtelijke ordening. Het waterschap speelt namelijk een cruciale rol in de weging van het waterbelang bij ruimtelijke planvorming. Weging van het waterbelang betekent rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen en dus ook waterkwantiteit. Deze beleidskeuze heeft een **licht positieve** invloed op waterkwantiteit, het zorgt ervoor dat dit thema vroegtijdig in acht kan worden genomen.

De provincie werkt mee in het DAW. Dat is een initiatief van LTO Nederland en wordt uitgevoerd in samenwerking door de Unie van Waterschappen, ministeries van I&W en LNV en IPO namens de provincies. Het programma is gericht op het verbeteren van waterkwaliteit en waterkwantiteit in het agrarisch gebied, hierbij is ook aandacht voor droogtebestrijding. Dit programma is dus positief voor de waterkwantiteit, maar is geen nieuw beleid/programma. Het wordt daardoor als **neutraal** beoordeeld.

Daarnaast zet de provincie in op de Adaptieve Strategie Drinkwater (ASD). Dit bestaat uit verschillende aspecten om meer win- en reservecapaciteit van drinkwater te realiseren, waaronder het inrichten van waterwingebieden met strikte bescherming, grondwaterbeschermingszone, intrekgebied en boringsvrije zones. De strategie zorgt ervoor dat er meer strategische grondwatervoorraden ontstaan en meer diversificatie van waterwinning, zoals winning uit oppervlaktewater (IJssel), het hergebruiken van waterstromen of polderwater/beekafvoeren. Deze beleidskeuze heeft enerzijds **positieve invloed** op de grond- en oppervlaktewatervoorraden omdat het exploitatie van grondwateronttrekking tegen gaat. Een deel van het grond- en oppervlaktewater wordt uiteindelijk gewonnen waardoor de strategie ook een **licht negatieve invloed**. Deze beleidskeuze wordt daarom zowel **positief** als **licht negatief** beoordeeld voor dit aspect.

Onder het ASD vallen een aantal doelen voor de bescherming van drinkwaterbronnen. Zo moet het beschermingsbeleid geëvalueerd worden. De provincie voert overleg met gemeenten en waterschappen om noodzakelijke aanscherpingen in kaart te brengen en implementeert strengere voorschriften waar nodig. Er zijn strategische grondwatervoorraden aangewezen om in de toekomstige drinkwaterbehoefte te voorzien door gebieden rondom potentiële winlocaties aan te wijzen als intrekgebieden, waar risicovolle functies worden geweerd. De aanscherping van bescherming van drinkwaterbronnen en aanwijzing van grondwatervoorraden.

Voor elke waterwinning worden daarnaast de risico's periodiek in kaart gebracht in gebiedsdossiers. De provincie werkt hiervoor nauw samen met gemeenten, waterschappen en Vitens om data te verzamelen en te analyseren. Deze informatie wordt gebruikt om gerichte beheersmaatregelen te ontwikkelen. De aanscherping van bescherming van drinkwaterbronnen heeft een **positief** effect op de waterkwantiteit, mits er concrete maatregelen genomen worden en dit niet leidt tot een toename van onttrekking.

Voor aanvullende bronnen van drinkwater neemt de provincie ook concrete stappen door pilotprojecten te starten voor hergebruik van waterstromen, onderzoek te initiëren naar het grootschalig benutten van beekafvoeren, en samenwerking met waterschappen en gemeenten te versterken voor de inrichting van polderwater als alternatieve bron. Daarnaast wil de provincie nieuwe winvormen onderzoeken zoals circulaire winconcepten op de Sallandse Heuvelrug en grootschalig gebruik van oppervlaktewater in de IJsselvallei.

De provincie ondersteunt deze initiatieven door onderzoek te financieren naar haalbaarheid en milieueffecten, subsidies te verstrekken voor innovatieve projecten en duidelijke richtlijnen te ontwikkelen voor ruimtelijke inpassing en regelgeving. Het benutten van alternatieve bronnen voor drinkwater heeft positieve invloed op de watervoorraden en het watersysteem doordat er extra water wordt geïnfiltreerd en niet 1 bron wordt uitgeput. De vernatting die, met name, in de winter optreedt door extra water vasthouden heeft ook een positieve effect op andere functies, zoals o.a. hogere waterstanden voor natuur. Tegelijkertijd geldt nog steeds dat het grondwater uiteindelijk wordt onttrokken uit het natuurlijke systeem waardoor er ook een licht negatief effect is. Doordat de last meer verspreid wordt over het watersysteem en het uitgangspunt is dat het vasthouden van water ook voor vernatting zorgt, zeker in de winter, is het **positieve effect** groter dan het **negatieve effect**.

De provincie voert vervolgens ook beleid uit voor kleinere grondwateronttrekking. De waterschappen zijn bevoegd gezag voor kleinere onttekkings. De provincie werkt samen met de waterschappen om ook de kleinere onttekkings te registreren en monitoren, zoals aanbevolen door de Rekenkamer Oost. Daarmee krijgen ze beter zicht op de totale onttekkings, en kunnen ze na enkele jaren beoordelen of een grondwateronttekkings-plafond dan wel een soort verdringingsreeks voor grondwater nodig is. Daarnaast wil de provincie een inzicht in de hoeveelheid water die Overijssel in komt en uitgaat. De provincie wil een afwegingskader ontwikkelen voor onttekkings waarbij integraal naar grondwater en oppervlaktewater wordt gekeken, o.a. rekening houdend met locatie, beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater op die locatie, vereiste kwaliteit en aanwezige alternatieven. Als blijkt dat in gebieden grondwaterpeilen, jaarrond bekeken, steeds verder uitzakken, willen ze met waterschappen een aanpak ontwikkelen om deze dalende trend om te buigen. Ook monitort de provincie de grondwaterkwantiteit en nemen aanvullende maatregelen als de monitoringsresultaten daar aanleiding toe geven. Bovenstaande punten hebben alleen een **positieve** invloed op de grondwaterkwantiteit.

De provincie gaat actieve infiltratie toestaan, als één van middelen om aanvulling van de grondwatervoorraad te vergroten, mits kan worden gegarandeerd dat het grondwater niet verontreinigd raakt door het infiltratiewater, en er geen andere doorslaggevende nadelen aan zijn verbonden. Daarnaast gaat de provincie afspraken maken over het behouden en mogelijk creëren van steilranden en micro-reliëf in het landschap om water beter te behouden (bij piekafvoeren) en daarmee de grondwatervoorraad aan te vullen. Beide beleidskeuzes hebben een positieve invloed op de grondwatervoorraden, en dus een **positieve** invloed op dit aspect.

Ook ontmoedigt de provincie in de programmering van bedrijventerreinen de nieuwvestiging van bedrijven in Oost-Overijssel met een extreem grote watervraag. De provincie vraagt van bedrijven met een grote watervraag hun bedrijfsprocessen door te lichten om te proberen de vraag te verkleinen. Dit is ook een manier waarop de provincie actief inzet op waterbesparing. Dit is nieuw beleid vanuit de provincie en heeft een **positieve** invloed op de watervoorraad.

Voor oost Nederland is er specifiek een opgave voor het verbeteren van het oppervlaktewatersysteem. Concreet wordt aan een klimaatbestendig watersysteem gewerkt in het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON), een deelprogramma van het landelijke Deltaprogramma Zoetwater. Dit heeft een positieve invloed op de zoetwatervoorziening en de waterkwantiteit. De provincie werkt ook aan het uitvoeringsprogramma Haarvaten Op Peil (HOP). Dit is een programma specifiek voor de hogere delen in de provincie Overijssel, daar waar geen wateraanvoer is, is het uitvoeringsprogramma HOP in 2022 gestart. Dit is bestaand beleid en hier voegt het RWP geen nieuwe acties aan toe. De beoordeling van deze beleidskeuze is daarom **neutraal**.

Daarnaast zet de provincie in op het verbeteren van het oppervlaktewatersysteem door verschillende acties:

- Vergroten van de waterbeschikbaarheid
- In de hogere delen meer water vasthouden door opvangen van piekbuien. Dit doet de provincie door in te zetten op meer water vasthouden door peilen waar mogelijk te verhogen en door herinrichting en hermeandering van beken te stimuleren
- Vergroten van sponswerking: door aanleg van meer groen en het herstellen van veenweidegebieden wordt op een natuurlijke manier de sponswerking van het landschap vergroot
- Waterverdeling ten tijde van droogte. Om de juiste balans te vinden in de uiteenlopende belangen van waar water nodig is, is een afwegingskader grondwater nodig. Dat ontbreekt momenteel en daarom gaat de provincie dat ontwikkelen. Daarmee willen ze duidelijkheid geven aan water-intensieve bedrijven over gebieden waar wel en waar niet voldoende water beschikbaar is
- Langere termijn ruimtelijke functie-indeling
- Geleidelijke vernatting van veen(weide)gebieden
- Inzetten op water en bodem sturend: om tot een klimaatbestendig en robuuste waterkwantiteit te komen is implementatie van het principe van Water en Bodem sturend onontbeerlijk. Het principe is leidend om na te denken over welke functies waar passend zijn, zowel qua watervraag als qua wateroverlast

Deze acties hebben een **positieve** invloed op het oppervlaktewatersysteem en dus waterkwantiteit doordat ze zorgen voor meer watervoorraad, en het vasthouden van water.

De provincie zet in op waterbesparing van huishoudens, zakelijke gebruikers en door waterbewust te bouwen. Voor waterbewuste bouw zetten ze bij nieuwbouw en renovaties in op technieken zoals regenwatergebruik voor toiletten. De provincie wil hiervoor in gesprek met gemeenten, woningbouwcorporaties en de bouwsector om de mogelijkheden van waterbewust bouwen te verkennen i.r.t. de woningbouwopgave. Bij huishoudens is waterbesparing gericht op bewustwording van drinkwatergebruik. De uitwerking van dit plan levert waterbesparing op, wat een positieve invloed heeft op grond- en oppervlaktewatervoorraden. Of er daadwerkelijk een positief effect bereikt gaat worden is afhankelijk van de uitwerking van het plan en de concrete maatregelen die volgen. De landelijke verwachting is dat de drinkwatervraag zal toenemen. In het ontwerp-Omgevingsvisie wordt genoemd dat er wordt ingezet op waterbesparing, dit kan leiden tot een **positief** effect maar alleen als hier ook concrete resultaten worden behaald.

Bij de inrichting van het landelijk gebied, inclusief het watersysteem, richt de provincie zich op het beter vasthouden van water in welke vorm dan ook. Daarnaast is het nog onduidelijk of deze kleine onttrekkingen substantieel bijdragen aan problemen met de grondwaterkwantiteit. Om dit beter in kaart te brengen, werkt de provincie samen met de waterschappen aan een verbeterde registratie en monitoring van de onttrokken hoeveelheden bij kleinere winningen. Wanneer er concrete maatregelen worden uitgewerkt, zal dit een licht positieve invloed hebben op de bodem en ondergrond, maar momenteel is de impact hiervan nog **niet te beoordelen**.

In het RWP komen voornamelijk beleidskeuzes naar voren die een positieve uitwerking hebben op de grond- en oppervlaktewatervoorraden en gericht op een robuust watersysteem met voldoende water voor alle functies. Er zijn een aantal doelen voor de bescherming van drinkwaterbronnen binnen de provincie gegeven in het RWP. Deze zorgen voor alternatieve (en circulaire) grondwateronttrekking waarbij water ook beter wordt vastgehouden. Dit heeft een positieve invloed op de grondwaterkwantiteit, en dient naast drinkwater ook andere functies zoals landbouw en natuur. Er bestaat ook nog steeds een licht negatief effect, doordat er nog steeds water wordt onttrokken uit het natuurlijke systeem. Daarnaast is de invloed van een aantal beleidskeuzes op het aspect waterkwantiteit neutraal of niet te beoordelen.

5.3.12 Biodiversiteit

Het RWP kent een uitwerking van de ambities op het thema klimaatadaptatie van de ontwerp-Omgevingsvisie. Zo worden middels subsidieregeling inwonerscollectieven gefaciliteerd om klimaatadaptatieve projecten te ontwikkelen, er wordt gewerkt aan de ontwikkeling en uitwerking van de sponsstrategie. Al deze beleidskeuzes dragen bij aan meer groen en blauw in de stad. Afhankelijk van de kwalitatieve invulling van blauw en groen (bijvoorbeeld via de basiskwaliteit natuur) heeft dit een meer of minder **positieve invloed** op de biodiversiteit in deze gebieden.

In het RWP zijn diverse maatregelen opgenomen ter bescherming en verbetering van de (grond)water kwaliteit, in lijn met de KRW-doelen voor oppervlaktewater en verbetert ook de ecologische waterkwaliteit van kleine wateren die buiten de KRW-waterlichamen vallen. De Provincie voert ook de KRW uit voor grondwater, in lijn met de Rijksregels en -omgevingswaarden. Ze stellen regels voor de inbreng van verontreinigende stoffen (voorkomen van de inbreng van gevaarlijke stoffen, beperken van de inbreng van overige stoffen). De Provincie zorgt ervoor dat de toestand niet achteruit gaat en dat stijgende trends worden omgebogen. Doordat er onvoldoende oog is voor de benodigde waterkwaliteit voor natuurtypen, kan het effect op biodiversiteit lokaal negatief uitpakken. In het algemeen zal een verbetering van de waterbeschikbaarheid en de sponswerking een **positieve invloed** hebben op de biodiversiteit of het gewenste natuurtype.

De provincie Overijssel wil via ruimtelijk- en waterbeleid aansluiten bij een aantal structurerende keuzes van het Rijk voor water en bodem sturend. Dit heeft een positieve invloed op de biodiversiteit.

In het RWP komt naar voren dat de provincie inzet op de toekomstvisie gewasbeschermers dat uitspoelen naar oppervlaktewater moet beperken en samen met gemeenten kritisch blijven op riooloverstorten, omdat riooloverstorten de kwaliteit van het water negatief kunnen beïnvloeden.

Indien er concrete uitwerkingen van deze aanpak komt, heeft het een positief effect op de waterkwaliteit en indirect een **licht positief** effect op biodiversiteit.

Naast de waterkwaliteit wordt ook middels het RWP ingezet op het verbeteren van de waterkwantiteit en het oppervlakte watersysteem. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en de sponswerking heeft een positieve invloed op de biodiversiteit omdat de levering van voldoende zoetwater, ook ten tijde van droogte, bijdraagt aan de natuur en biodiversiteit.

De provincie zet in op kennisopbouw en -deling. Extra kennis stelt de provincie in staat betere maatregelen op te stellen. Indirect kan sprake zijn van een positief effect op biodiversiteit. Er zijn een aantal aspecten waar de provincie onderzoek naar wil doen:

- Verkennen om extra stoffen drempelwaarden vast te stellen als beleidskader in aanvulling op de genormeerde stoffen van de KRW. Dit is nodig om kwaliteitsverbetering te realiseren
- De Provincie gaat na welke activiteiten de vergrijzing van het grondwater veroorzaken en reguleren zo nodig deze activiteiten
- De Provincie doet onderzoek naar de oorzaken van de stijgende trends voor chloride (zout) in ons grondwater, want de KRW staat geen stijgende trend van verontreinigende stoffen toe

Naast de maatregelen gericht op verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit zijn ook maatregelen voorzien ten behoeve van de Adaptieve Strategie Drinkwater. Dit bestaat uit verschillende aspecten om meer win- en reservecapaciteit te realiseren, waaronder het inrichten van waterwingebieden met strikte bescherming, grondwaterbeschermingszone, intrekgebieden en boringsvrije zones. De strategie zorgt er voor dat er meer strategische grondwatervoorraden ontstaan, maar de strategie is gericht op grondwaterwinning. In het RWP komen beleidskeuzes naar voren die een positieve uitwerking hebben op de grond- en oppervlaktewatervoorraden. Het RWP werkt in de volle breedte aan het verbeteren van de oppervlaktewater en grondwatervoorraden. Dus het 'vasthouden' en 'bergen' met het oog op een robuuster watersysteem. Dit komt ten goede aan alle functies, waaronder drinkwater. Wanneer aangevulde watervoorraden worden onttrokken, is er een netto geen sprake van een vergrote grondwatervoorraad. Afhankelijk van het type onttrekking en de locatie en eventuele aanvullende maatregelen zoals infiltratie kan deze de hydrologische omstandigheden beïnvloeden.

5.3.13 Areal en kwaliteit natuurgebieden

In het RWP zijn diverse maatregelen opgenomen ter bescherming en verbetering van de (grond)waterkwaliteit, in lijn met de KRW-doelen voor oppervlaktewater en verbetert ook de ecologische waterkwaliteit van kleine wateren die buiten de KRW-waterlichamen vallen. De Provincie voert ook de KRW uit voor grondwater, in lijn met de Rijksregels en -omgevingswaarden. Ze stellen regels voor de inbreng van verontreinigende stoffen (voorkomen van de inbreng van gevaarlijke stoffen, beperken van de inbreng van overige stoffen). De Provincie zorgt ervoor dat de toestand niet achteruitgaat en dat stijgende trends worden omgebogen. Dit heeft een positieve invloed op de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater en vervolgens een **positief** effect op de abiotische condities in het NNN en Natura 2000-gebieden.

In het RWP komt naar voren dat de provincie inzet op ontmoedigen van het gebruik van chemische gewasbeschermers die gemakkelijk uitspoelen naar oppervlaktewater en samen met gemeenten kritisch blijven op riooloverstorten, omdat riooloverstorten de kwaliteit van het water negatief kunnen beïnvloeden. Indien er concrete uitwerkingen van deze aanpak komt, heeft het een positief effect op de waterkwaliteit en indirect een licht positief effect op de abiotische condities in het NNN en Natura 2000-gebieden. Omdat het ontmoedigen van chemische gewasbeschermers nog geen direct concreet resultaat geeft, wordt het nu beoordeeld als **licht positief**.

In het RWP komt naar voren dat de provincie samen met de waterschappen wil kijken of het nodig is de vergunningen aan te scherpen voor lozingen, zodat ook alleen de vergunde stoffen worden geloosd en geen andere. Daarbij willen ze ook onderzoeken of ze aan lozingsvergunningen de voorwaarde kunnen koppelen dat op termijn de hoeveelheid te lozen stof wordt verminderd, en willen ze maatwerkafspraken maken met de 20 grootste afvalwaterlozers in Overijssels om te komen tot verminderde emissies naar het oppervlaktewater. Dit heeft een **positieve** invloed op de waterkwaliteit van oppervlaktewater en vervolgens ook op de abiotische condities in het NNN en Natura 2000-gebieden doordat er op den duur minder vervuilende stoffen worden geloosd. Naast waterkwaliteit zet de provincie ook in op het verbeteren van de oppervlaktewaterkwantiteit en het oppervlaktewatersysteem. Voldoende zoet water is cruciaal voor de kwaliteit van N2000 en NNN-gebieden. Het vergroten van de waterbeschikbaarheid en de sponswerking heeft daarom een **positieve** invloed op de kwaliteit van natuurgebieden.

De provincie zet in op kennisopbouw en -deling. Extra kennis stelt de provincie in staat betere maatregelen op te stellen. Indirect kan sprake zijn van een positief effect op de abiotische condities in het NNN en Natura 2000-gebieden. Er zijn een aantal aspecten waar de provincie onderzoek naar wil doen:

- Verkennen om extra stoffen drempelwaarden vast te stellen als beleidskader in aanvulling op de genormeerde stoffen van de KRW. Dit is nodig om kwaliteitsverbetering te realiseren
- De Provincie gaat na welke activiteiten de vergrijzing van het grondwater veroorzaken en reguleren zo nodig deze activiteiten
- De Provincie doet onderzoek naar de oorzaken van de stijgende trends voor chloride (zout) in ons grondwater, want de KRW staat geen stijgende trend van verontreinigende stoffen toe

Naast de maatregelen gericht op verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit zijn ook maatregelen voorzien ten behoeve van de Adaptieve Strategie Drinkwater. Dit bestaat uit verschillende aspecten om meer win- en reservecapaciteit van water te realiseren, waaronder het inrichten van waterwingebieden met strikte bescherming, grondwaterbeschermingszone, intrekgebieden en boringsvrije zones. De strategie zorgt er voor dat er meer strategische grondwatervoorraden ontstaan, maar de strategie is gericht op grondwaterwinning. In het RWP komen beleidskeuzes naar voren die een positieve uitwerking hebben op de grond- en oppervlaktewatervoorraden. Dus het 'vasthouden' en 'bergen' met het oog op een robuuster watersysteem. Dit heeft een positieve invloed op alle functies, waaronder drinkwater. De (gedeeltelijke) onttrekking van de watervoorraden voor drinkwaterwinning volgens de ADS zal een licht negatieve invloed hebben op de beschikbaarheid van water voor de natuur. Afhankelijk van het type onttrekking en de locatie en eventuele aanvullende maatregelen zoals infiltratie kan deze de hydrologische omstandigheden beïnvloeden. De effecten van alternatieven voor waterwinning zijn in navolgende alinea's beoordeeld.

5.3.14 Waardevolle landschappen

In het RWP wordt meer ruimte gecreëerd voor beekdallandschappen. Hierdoor kunnen deze landelijke gebieden zich beter ontwikkelen en wordt de druk op landschapselementen in de nabijheid verminderd. Dit kan helpen om waardevolle landschappelijke elementen te beschermen tegen verstoring door bouwactiviteiten of andere activiteiten. Daarnaast zet het programma in op het behoud van steilranden en micro-reliëf in het landschap en het behoud van waardevolle rivierlandschappen door mee te werken aan de Deltaprogramma's Rivieren en IJsselmeergebied.

De provincie zet in op waterbesparing en droogtemanagement. Dit zorgt naar verwachtingen in het verminderen van de impact van droogte op landbouw, natuur en openbare voorzieningen. Het evalueren en waar nodig aanscherpen van het huidige onttrekkingenbeleid draagt hier ook **positief** aan bij.

Aan de andere kant houdt de provincie in haar programma rekening met waterveiligheid en wateroverlast. Dit gebeurt door het aanwijzen van overstroombare gebieden, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen via de Omgevingsverordening. Hoewel er voorwaarden worden gekoppeld aan de ontwikkelingen, kan dit leiden tot verstoringen van waardevolle landschappelijke elementen die zich in of nabij deze gebieden bevinden. Historische houtsingels of verkavelingspatronen kunnen bijvoorbeeld door de inundatie aangetast worden. Daarnaast kunnen waardevolle landschappen worden verstoord door het realiseren van nieuwe bronnen voor drinkwater. Dit heeft een **negatieve** invloed op waardevolle landschappen.

Daarnaast verkent de provincie de mogelijkheden voor duurzame warmte en energieopslag in de ondergrond. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuilende activiteiten, waaronder bodemenergiesystemen. Over het algemeen worden veel aanpassingen gemaakt aan het landschap, wat een bedreiging is voor de waardevolle landschappen. Hierdoor wordt de uitdaging vergroot om zowel duurzame ontwikkeling als het behoud van waardevolle landschappen in balans te houden. Daarentegen worden er ook kansen geboden om oorspronkelijke landschappen (denk aan groenblauw verbindingen) in ere te herstellen of nieuwe waardevolle landschappen te realiseren, in het kader van Kaderrichtlijn Water.

Het beoogde programma zorgt dat waardevolle landschappen zowel licht negatief als licht positief wordt beoordeeld.

5.3.15 Erfgoed en archeologie

De provincie hanteert het voorzorgprincipe door regels op te stellen in de Omgevingsverordening voor activiteiten in waterwingebieden, grondwaterbeschermingszones en boringsvrije zones. Dit beleid zorgt ervoor dat het (cultureel) erfgoed wordt behouden, wat een **positieve** invloed heeft op de archeologische waarden die hierin aanwezig zijn. Ook zet de provincie in op het vergroten van de bewustwording over de ruimteclaim in de bodem en ondergrond vanuit de lagenbenadering. Dit heeft een **positief** effect op behoud van archeologie, gebouwd erfgoed en cultuurlandschap.

Aan de andere kant houdt de provincie in haar programma rekening met waterveiligheid en wateroverlast door het aanwijzen van overstroombare gebieden, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen via de Omgevingsverordening. Hoewel er voorwaarden worden gekoppeld aan de ontwikkelingen, neemt de druk op archeologie en gebouwd erfgoed toe door meer bodemingrepen, wat een **negatieve** invloed heeft op archeologie. Daarnaast verkent de provincie de mogelijkheden voor duurzame warmte en energieopslag in de ondergrond. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuilende activiteiten, waaronder bodemenergiesystemen.

Hierdoor worden over het algemeen veel aanpassingen gemaakt aan het landschap, dit heeft een **negatief** effect op landschap waar archeologische waarden aanwezig zijn.

5.3.16 Vestigingslocaties

Bij het ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen moet er rekening worden gehouden met klimaatadaptief bouwen, bijvoorbeeld met bouwvoorschriften in overstromingsgebieden of normen voor hittebestendige stedelijke ontwikkeling. Daarnaast krijgen de bedrijven te maken met strengere maatregelen rondom vervuilende activiteiten, zoals PFAS-gebruik of bodemenergiesystemen. Dit kan het moeilijker maken voor bedrijven om zich te vestigen, aangezien zij mogelijk moeten voldoen aan strengere eisen en voorwaarden. De provincie geeft aan om bedrijven daarbij procesmatig te ondersteunen en begeleiden om te komen tot een goede locatiekeuze. Er is sprake van een **negatieve invloed**.

In de programmering van bedrijventerreinen ontmoedigt de provincie de nieuwvestiging van bedrijven in Oost-Overijssel met een extreem grote watervraag. De provincie vraagt van bedrijven met een grote watervraag hun bedrijfsprocessen door te lichten om te proberen de vraag te verkleinen. Daarnaast wil de provincie duidelijkheid geven aan water-intensieve bedrijven over gebieden waar wel en niet voldoende water beschikbaar is. Dit zorgt ervoor dat mogelijk minder bedrijven zich kunnen vestigen of kunnen uitbreiden op specifieke locaties. Daarom heeft het programma een **negatief effect** op het aspect vestigingslocaties.

Door de huidige eeuwigdurende vergunningen periodiek te evalueren, kan de provincie ervoor zorgen dat bedrijven blijven voldoen aan de geldende regelgeving en milieunormen. Dit kan bijdragen aan een gezondere en veiligere omgeving voor vestigingslocaties en dus de kwaliteit van vestigingslocaties verbeteren. Maar omdat de provincie nog 'na gaan moet of het mogelijk is', wordt dit bestempeld als '**niet te beoordelen**'.

Al met al is het beleid van het RWP zowel negatief als niet te beoordelen op het aspect vestigingslocaties.

5.3.17 Woningbouwlocaties

De provincie zorgt ervoor dat, naast een goede bescherming tegen verontreinigingen van het drinkwater, negatieve invloed op het natuurlijke watersysteem en de schade aan functies zoals natuur, landbouw en wonen zoveel mogelijk worden beperkt. Deze benadering heeft echter een **negatieve invloed** op het aantal mogelijke woningbouwlocaties, omdat strikte bescherming en beperking van verstoringen de beschikbaarheid van geschikte gebieden voor woningbouw vermindert. Bovendien moet bij het ontwikkelen van woningen rekening worden gehouden met klimaatadaptief bouwen. Klimaatadaptieve bouwtechnieken en materialen kunnen de bouwkosten verhogen.

Dit kan resulteren in hogere verkoop- of huurprijzen, waardoor het aantal betaalbare woningbouwlocaties afneemt. De provincie geeft aan om ontwikkelaars daar procesmatig bij te ondersteunen en te begeleiden om te komen tot een goede woningbouwlocatie. Dit draagt positief bij aan het realiseren van voldoende en betaalbare woningbouwlocaties.

Daarnaast houdt de provincie in haar programma rekening met waterveiligheid en wateroverlast. Dit gebeurt door het aanwijzen van overstroombare gebieden, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen via de Omgevingsverordening. Aan ontwikkelingen in deze gebieden worden voorwaarden gekoppeld. Deze voorwaarden kunnen extra eisen en beperkingen met zich meebrengen, zoals de voorwaarden voor buitendijks bouwen, waardoor het realiseren van nieuwe woningen in deze gebieden in potentie lastiger wordt of zelfs geen nieuwe bebouwing wordt toegestaan. Gelijktijdig draagt het RWP bij aan duurzame en veilige woningbouwlocaties. De beoordeling is daarom zowel negatief als positief.

Het programma zorgt er naar verwachting voor dat er een positief en negatief effect optreedt ten aanzien van het aspect woningbouwlocaties.

5.3.18 Toegankelijk groen

Het Regionaal Waterprogramma zet in op ruimtelijke adaptatie. Het overkoepelende doel ten aanzien van ruimtelijke adaptatie is dat Overijssel in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. De provincie wil procesmatige ondersteuning bieden wat betreft locatiekeuze, gebiedsinrichting en bouwwijze van toekomstige ontwikkeling. In potentie kan de locatiekeuze, gebiedsinrichting en bouwwijze van toekomstige ontwikkelingen bijdragen aan de afstand en toegankelijkheid van woningen tot groenvoorzieningen. Gezien de rol van de provincie is het effect van deze maatregel nog **niet te beoordelen**. Deze beleidskeuze is daarom ook als zodanig beoordeeld.

Daarnaast wordt op een natuurlijke manier de sponswerking van het landschap vergroot door aanleg van meer groen en het herstellen van veenweidegebieden. Door aanleg van meer groen wordt de afstand van woningen tot groenvoorzieningen waarschijnlijk verkleind. Er is sprake van een **licht positieve invloed**.

Concluderend heeft het RWP een licht positieve invloed en invloed die nog niet te bepalen is op het aspect 'toegankelijk groen', met als criterium: 'afstand en toegankelijkheid van woningen tot groenvoorzieningen'.

5.4 Effectbeoordeling alternatieven voor drinkwater

In dit OER zijn drie alternatieven voor drinkwater beoordeeld. Dit zijn:

1. Groei uit bestaande winningen
2. (Oppervlakte)waterwinning uit de IJsselvallei en Sallands Diep
3. Winning uit Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) en IJsselvallei

Alle drie de alternatieven voor drinkwater hebben zowel (licht) negatieve als (licht) positieve invloed op de verschillende aspecten. In onderstaande tabel zijn de beoordelingen van de alternatieven samengevat. In de navolgende subparagrafen worden deze beoordelingen toegelicht.

Tabel 5.3 Overzicht beoordeling invloed van de alternatieven voor drinkwater

Aspect	Doel	Criterium	RWP 1	RWP 2	RWP 3
Droogte	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater en het tegengaan van droogte	De intensiteit en periode van droogte	 	 	
Wateroverlast	Het zorgen voor voldoende schoon drinkwater, het sturen op kansrijke keuzes binnen de HWBP-projecten en het tegengaan van droogte, hitte en wateroverlast	Kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast			
Materiaalgebruik	Terugdringen van het grondstoffen- en materiaalgebruik (tot 50% in 2030 en 100% in 2050) en bijbehorende milieu-impact	Grondstoffen- en materiaalgebruik in Overijssel en bijbehorende milieu-impact			
Bodem en ondergrond	Een vitale bodem voor toekomstige generaties en zorgvuldig beheer van bodem en ondergrond.	Kwaliteit en het natuurlijke systeem van de bodem en ondergrond: bodemverontreiniging, bodemverdichting, bodemkoolstof en bodemvruchtbaarheid.	 		
Bodemdaling	Een mate van bodemdaling die (huidige en toekomstige) functies en gebruik van het gebied niet belemmeren of niet leiden tot groeiende beheerkosten	Beperkte bodemdaling die de huidige en toekomstige gebruiksfuncties niet belemmeren		 	
Waterkwaliteit	Voldoen aan KRW-doelstellingen: verbetering grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	Grond- en oppervlakte-waterkwaliteit	 	 	
Waterkwantiteit	Voldoende water aanwezig in ondergrond voor natuur, landbouw en drinkwater	Grond- en oppervlaktewater-kwantiteit		 	

Aspect	Doel	Criterium	RWP 1	RWP 2	RWP 3
Biodiversiteit	Conditie voor planten- en diersoorten op orde	Staat van de biodiversiteit			
Areaal en kwaliteit natuurgebieden	Behoud en versterking van de kwaliteit van natuur en een samenhangend netwerk van natuurgebieden	Areaal en kwaliteit van het Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000-gebieden			
Waardevolle landschappen	Zichtbaar en beleefbaar mooi	Het areaal en de kwaliteit van waardevolle landschappen			
Erfgoed en archeologie	Behouden en versterken van het (cultureel) erfgoed als drager van identiteit	Behoud en ontwikkeling van archeologie, gebouwd erfgoed (monumenten/ stads- en dorpsgezichten) en cultuurlandschap			

5.4.1 Overstromingen

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

In de alternatieven van het RWP wordt de manier van drinkwaterwinning onderzocht. Alternatief 1 betreft de groei uit bestaande winningen. Als gevolg van een uitbreiding van de vergunde wincapaciteit worden geen effecten verwacht op de kans en de schade van een overstroming. De invloed van dit alternatief op het overstromingsrisico is daarom neutraal.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

Met alternatief 2 wordt de extra drinkwatervraag tot 2050 opgevangen door de inzet van gecombineerde grond- en oppervlaktewinning in de IJsselvallei. Door onttrekking zal de afvoer van IJssel heel licht afnemen. Daarnaast is een buffer om ca. 3 maanden te overbruggen in geval van calamiteiten/verontreinigingen. Een dergelijke buffer en een lichte afname van de IJssel zijn, in relatie tot het overstromingsrisico, niet significant. De invloed van dit alternatief op het overstromingsrisico is daarom neutraal.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Dit alternatief kent net als alternatief 2 de mogelijkheid om water te winnen uit de IJsselvallei, hiervoor geldt ook dat dit geen significante invloed heeft op het overstromingsrisico. Daarnaast bestaat dit alternatief ook uit een deel van de Reggeafvoer op de Heuvelrug te laten infiltreren in de winter en in de zomer op te pompen. De invloed hiervan op het overstromingsrisico is naar verwachting minimaal, daarom is de invloed als neutraal beoordeeld.

Wat betreft het aspect overstromingen, is er geen onderscheid tussen de alternatieven 1, 2 en 3 van het Regionale Waterprogramma. De invloed van de verschillende alternatieven op het overstromingsrisico is naar verwachting voor alle drie neutraal.

5.4.2 Droogte

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Alternatief 1 betekent dat er extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit bestaande winningen. Dit heeft een positieve invloed op de beschikbaarheid van voldoende drinkwater. Het uitbreiden van de bestaande winningen zou ook een uitbreiding van de grondwaterbeschermingszone betekenen. In deze gebieden worden er vaak maatregelen genomen om het infiltratievermogen van de bodem te verbeteren, zodat regenwater beter in de grond kan worden opgenomen en niet direct als oppervlaktewater wegstroomt. Dit heeft een positief effect op het aspect droogte. Gelijktijdig leidt het accommoderen van een grotere watervraag, het vergroten van de onttrekkingshoeveelheid op bestaande locaties, tot snellere uitputting van het grondwater. Bij waterwinning uit het grondwater zijn de verdrogende effecten op het omgeving een belangrijk aandachtspunt. Dit heeft een negatieve invloed op het aspect droogte.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In alternatief 2 wordt de benodigde toename gedekt door oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei. Net als alternatief 1 heeft dit een positief effect op de beschikbaarheid van voldoende schoon drinkwater. Bij winningen uit oppervlaktewater vanuit de IJssel wordt de afvoer van de IJssel minder door de onttrekking. De hoeveelheid te onttrekken water is echter zeer klein ten opzichte van de totale afvoer van de IJssel. Het is dan ook de verwachting dat de onttrekking van water uit de IJssel geen significante invloed heeft op de waterstand van de rivier. In perioden met lage afvoeren op de rivier en restricties voor de scheepvaart, kan het wel tot discussies leiden. Door oppervlaktewaterwinning in de IJsselvallei kan de intensiteit van droogte in de IJsselvallei toenemen. Dit resulteert in een licht negatief effect op het aspect droogte. Een belangrijke kanttekening van dit alternatief is dat directe oppervlaktewaterwinning ook een buffer moet hebben om ca. 3 maanden te overbruggen in geval van calamiteiten/verontreinigingen. De vraag is wat hiervoor precies nodig is (spaarbekkens e.d.). Spaarbekkens kunnen een positief effect hebben op de droogteproblematiek, omdat deze kunnen dienen als buffer voor watertekorten ten tijde van droogte. Echter wordt dit water ook gewonnen als drinkwater, dus is het effect neutraal.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

In alternatief 3 wordt de benodigde toename van waterwinning gedekt door winning uit een combinatie uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei. Ook voor dit alternatief geldt dat dit een positieve invloed heeft op de beschikbaarheid van voldoende schoon drinkwater. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water vasthouden en infiltreren in de Sallandse Heuvelrug (via een puttenlint en een deel van de Reggeafvoer te infiltreren) zodat meer grondwater beschikbaar is voor waterwinning. Het infiltreren van extra water in de ondergrond is bedoeld voor het duurzamer/robuuster maken van het watersysteem zodat meerdere functies zoals natuur, drinkwater, daarvan kunnen profiteren. Dit resulteert in een positieve invloed. Het extra water wordt echter ook deels weer gewonnen voor drinkwater, waardoor er sprake is van een licht negatieve invloed. De uitwerking van de waterwinning uit de IJsselvallei heeft dezelfde beïnvloeding als genoemd onder alternatief 2.

Vergelijking Alternatieven

Alternatief 3 scoort het beste op het aspect droogte. Alternatief 1 heeft een negatieve beïnvloeding doordat grondwaterstanden dalen als gevolg van de extra waterwinning. Alternatief 2 heeft ook een negatieve beïnvloeding vanwege het winnen van water uit het natuurlijke systeem. Bij alternatief 3 heeft dit aspect, naast een positieve, ook een neutrale beoordeling doordat er extra water wordt geïnfiltreerd en vastgehouden. Alternatief 3 heeft mogelijk een negatieve beïnvloeding wanneer ingezet wordt op oppervlaktewater uit de IJsselvallei vanwege dezelfde reden als alternatief 2, echter wordt er eerst ingezet op winning vanuit de Sallandse Heuvelrug waardoor de potentiële negatieve beïnvloeding kleiner is dan bij alternatief 2.

5.4.3 Wateroverlast

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Alternatief 1 betekent dat er extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit bestaande winningen. Het uitbreiden van de bestaande winningen zou ook een uitbreiding van de grondwaterbeschermingszone betekenen. In deze gebieden worden er vaak maatregelen genomen om het infiltratievermogen van de bodem te verbeteren, zodat regenwater beter in de grond kan worden opgenomen en niet direct als oppervlaktewater wegstroomt. Dit heeft plaatselijk een licht positief effect op het thema wateroverlast.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In alternatief 2 wordt de benodigde toename gedekt door waterwinning uit de IJsselvallei. Hierbij gaat het in eerste instantie om het benutten van oppervlaktewater van de IJssel voor drinkwaterwinning, al dan niet aangevuld met grondwaterwinning in de IJsselvallei. Bij waterwinning uit het grondwater zijn de verdrogende effecten op de omgeving een belangrijk aandachtspunt. Er zijn echter geen gevolgen op wateroverlast, dus de grondwaterwinning heeft een neutrale invloed op dit aspect.

Bij winningen uit oppervlaktewater vanuit de IJssel wordt de afvoer van de IJssel minder door de onttrekking. De hoeveelheid te onttrekken water is echter zeer klein ten opzichte van de totale afvoer van de IJssel. Het is dan ook de verwachting dat de onttrekking van water uit de IJssel geen significante, en dus een neutrale invloed heeft op de waterstand van de rivier.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

In alternatief 3 wordt de benodigde toename van waterwinning gedekt door winning uit een combinatie uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water vasthouden en infiltreren in de Sallandse Heuvelrug (via een puttenlint en een deel van de Reggeafvoer te infiltreren) zodat meer grondwater beschikbaar is voor waterwinning. Het infiltreren van extra water in de ondergrond heeft een positieve invloed op het aspect wateroverlast. Voor dit alternatief geldt dat een puttenlint wordt aangebracht om water beter te laten infiltreren, dit heeft een positieve invloed op het thema wateroverlast. Daarnaast wordt het watersysteem aangepast zodat er 's winters meer water vastgehouden kan worden in de Reggeafvoer. Dit vermindert plaatselijk het risico op wateroverlast en heeft daarom een positieve invloed.

Vergelijking Alternatieven

Alternatief 1 heeft een lichtpositieve invloed op wateroverlast omdat het grondwaterbeschermingsgebied groeit. Alternatief 2 kent een neutrale invloed, er zijn geen gevolgen op het aspect wateroverlast. Tot slot scoort alternatief 3 het beste op dit aspect en heeft een positieve invloed. Bij dit alternatief wordt het watersysteem aangepast zodat er meer infiltratie en vasthouden van water mogelijk is. Dit verkleint het risico op wateroverlast omdat het in de ondergrond wordt opgeslagen.

5.4.4 Materiaalgebruik

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Voor een toename van de winning uit bestaande winlocaties is additionele infrastructuur nodig waarmee een groter volume water gezuiverd en getransporteerd kan worden. Dit kan bijvoorbeeld door de aanleg van aanvullende transportleidingssystemen en het uitbreiden van de zuiveringscapaciteit. Dit zorgt voor een toename van het materiaalgebruik. Echter betreft dit alternatief voornamelijk uitbreidingen van bestaande netwerken en niet volledig nieuwe netwerken. Hierdoor wordt het materiaalgebruik enigszins beperkt. Hiermee heeft alternatief 1 een **licht negatieve invloed** op het thema materiaalgebruik.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

Voor de oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei is veel aanvullende infrastructuur nodig. Er wordt binnen dit alternatief volledig nieuwe pompstations, transportnetwerken en waterwinningsinfrastructuur aangelegd. De transportinfrastructuur die nodig is, is aanzienlijk van formaat, doordat de IJssel ver in het westen van de provincie ligt, terwijl veel grotere steden in het oosten van de provincie liggen. Daarnaast moet ook meer zuiveringscapaciteit worden gerealiseerd bovenop de bestaande infrastructuur. Samen zorgt dit voor een aanzienlijke toename van het materiaalgebruik. Het materiaal dat wordt gebruikt is vervuilend van aard, namelijk hoofdzakelijk staal en beton. Hierdoor neemt ook de milieu-impact van het materiaalgebruik binnen de provincie toe. Samen zorgt dit voor een **negatieve invloed** op het thema materiaalgebruik.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Voor een combinatie van oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei en de Sallandse Heuvelrug is veel materiaal nodig. Onder andere voor transportbuizen en nieuwe waterwinningsinfrastructuur moet worden aangelegd. Voor de waterwinning uit de Sallandse Heuvelrug is relatief minder materiaal nodig; het infiltrerend vermogen moet worden ondersteund door een puttenlint aan te leggen. De extra wincapaciteit vraagt wel om een uitbreiding van een aantal zuiveringslocaties, maar er is geen volledig nieuwe aanleg nodig. Dit beperkt enigszins het benodigde materiaal.

Winning uit de IJsselvallei heeft een grotere negatieve invloed op het materiaalgebruik vanwege de toename van het aantal pompstations en de grote transportafstanden van het westen naar het oosten die moeten worden overbrugd. Samen heeft dit een **negatieve invloed** op het materiaalgebruik van de provincie en neemt de milieu-impact toe.

Vergelijking Alternatieven

Alle drie de alternatieven leiden tot meer materiaalgebruik. Voor alternatief 1 betreft dit voornamelijk uitbreidingen van bestaande netwerken en niet volledig nieuwe netwerken. Hierdoor wordt het materiaalgebruik enigszins beperkt ten opzichte van het materiaal dat nodig is bij alternatieven 2 en 3. Daarmee heeft alternatief 1 een licht negatieve invloed en alternatieven 2 en 3 een negatieve invloed op het thema materiaalgebruik.

5.4.5 Bodem en ondergrond

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

RWP Alternatief 1 betekent dat er extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit bestaande winningen (in totaal 37% uitbreiding van de vergunde wincapaciteit). Bij dit alternatief zijn er geen nieuwe gebieden die beïnvloed worden. Wel wordt de onttrekkingshoeveelheid op de bestaande locaties vergroot. Hierdoor treedt geen bodemverontreiniging of bodemverdichting plaats. De toenemende onttrekkingshoeveelheid heeft een neutraal effect op de ondergrond en de bodem.

Het uitbreiden van de bestaande winningen zou ook een uitbreiding van de grondwaterbeschermingsgebieden betekenen. In een grondwaterbeschermingsgebied worden verschillende maatregelen getroffen om de risico's op verontreiniging te minimaliseren. Landbouw wordt in deze gebieden beperkt, en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt geweerd. Dit heeft een positief effect op de bodemkwaliteit en dus het aspect bodem en ondergrond. Voor dit alternatief worden de transportleidingen uitgebreid, de huidige tracés worden vergroot en de capaciteit van de waterzuivering wordt vergroot. Op sommige locaties zijn volledig nieuwe zuiveringen nodig om de vergrootte hoeveelheid water aan te kunnen. Voor het aanleggen van deze transportnetwerken en zuiveringslocaties is verstoring van de bodem en ondergrond aannemelijk. Dit heeft een negatief effect op het natuurlijke systeem van de bodem en ondergrond.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

RWP Alternatief 2 zet in op het combineren van (nieuwe) oppervlaktewinning en het vergroten van bestaande grondwaterwinning. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor het mogelijk is om droogte in één gebied op te vangen door winning uit een ander gebied. Voor dit alternatief zijn nieuwe winlocaties nodig met benodigde zuiveringen en infrastructuur. Bouwwerkzaamheden leiden tot bodemverdichting en hebben risico's voor de bodemkwaliteit. Daarnaast worden spaarbekkens aangelegd en transportleidingen aangelegd / uitgebreid. Een spaarbekken is een kunstmatig aangelegd reservoir waarin bij een oppervlaktewaterwinning water wordt opgeslagen om perioden met problemen voor de drinkwaterwinning te overbruggen. Hiervoor is ontgronding en veel ruimte nodig (ordegrootte 250 ha). Voor het aanleggen / uitbreiden van transportnetwerken is verstoring van de bodem en ondergrond aannemelijk. Dit heeft een negatieve invloed op de ondergrond en verstoort het natuurlijke systeem van de bodem. Het effect van dit alternatief op bodem en ondergrond is daarom negatief.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Voor dit alternatief geldt dat op de Sallandse Heuvelrug het watersysteem wordt aangepast om ervoor te zorgen dat er meer water wordt opgeslagen in de periode dat er water beschikbaar is. In de extra watervraag wordt voorzien door een combinatie van winning uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei, in plaats van uit bestaande winningen zoals het geval is in alternatief 1. De toenemende vraag moet daarbij eerst worden opgevangen door winning uit de Sallandse Heuvelrug. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water vasthouden en infiltreren in de Sallandse Heuvelrug zodat meer grondwater beschikbaar is voor waterwinning. Dit is negatief omdat er ook grondwerk nodig is, en infrastructuur en transportleidingen moeten worden aangelegd wat leidt tot bodemverdichting en bodemverstoring. Daarnaast zijn er risico's voor de bodemkwaliteit. Er zal meer water infiltreren en met dit water kunnen ook metalen, gewasbeschermingsmiddelen en andere stoffen in de bodem terecht komen wat de bodemkwaliteit beïnvloedt. Het effect hiervan op bodem en ondergrond is licht negatief.

De nieuwe winningen op de Sallandse Heuvelrug zou een nieuw grondwaterbeschermingsgebied betekenen. In een grondwaterbeschermingsgebied worden verschillende maatregelen getroffen om de risico's op verontreiniging te minimaliseren. Landbouw wordt in deze gebieden beperkt, en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt geweerd. Dit heeft een positief effect op de bodemkwaliteit en dus het aspect bodem en ondergrond.

De uitwerking van de waterwinning uit de IJsselvallei heeft dezelfde beïnvloeding als genoemd onder alternatief 2. Beide beïnvloedingen samen, op de Sallandse Heuvelrug en in de IJsselvallei, hebben een negatief effect op de bodem en ondergrond.

Vergelijking Alternatieven

Voor alternatief 1 en 3 geldt dat het grondwaterbeschermingsgebied een positieve uitwerking heeft voor de kwaliteit van de bodem. Het uitbreiden van het transportnetwerk en (nieuwe) zuiveringsinstallaties heeft echter een negatief effect op de bodem en ondergrond. Ten opzichte van alternatief 2 en 3, scoort alternatief 1 desalniettemin het beste op het aspect bodem en ondergrond. Voor alternatief 2 en 3 geldt namelijk dat er extra bouwwerkzaamheden nodig zijn, en dit heeft een negatieve beïnvloeding op de bodem en ondergrond. Voor alternatief 3 geldt dat er ook een positief effect is op de bodem en ondergrond, namelijk het grondwaterbeschermingsgebied. Dit alternatief scoort toch lager dan alternatief 1, omdat er voor alternatief 3 nog een extra licht negatief effect bijkomt, door het risico op verontreinigende stoffen die door extra infiltratie de bodem in kunnen komen.

5.4.6 Bodemdaling

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

RWP Alternatief 1 betekent dat er extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit bestaande winningen. Er zijn geen nieuwe gebieden die beïnvloed worden. Wel wordt de onttrekkingshoeveelheid op de bestaande locaties vergroot waardoor grondwaterstanden in de omgeving dalen. Wanneer de bodem in de omgeving gevoelig is voor bodemdaling kan hierdoor extra bodemdaling optreden. Effect van deze variant op bodemdaling is licht negatief.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

RWP Alternatief 2 zet in op het combineren van oppervlaktewinning en bestaande grondwaterwinning. Extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit (nieuwe) oppervlaktewaterwinningen. Waterwinning uit oppervlaktewater in de IJsselvallei leidt niet tot significante verlaging van grondwaterstanden. Effect van deze variant op bodemdaling in veenweidegebieden of zettingsgevoelige gebieden is neutraal. Daarnaast wordt de onttrekking van grondwater vergroot. Op deze locaties is sprake van daling van de grondwaterstanden. Dit heeft een licht negatief effect.

De nieuw te bouwen drinkwatervoorzieningen, zuiveringsinstallaties en spaarbekken zorgen voor druk op de bodem van de constructies en daarmee bodemverdichting. Dit alternatief heeft daarom een licht negatief effect op bodemdaling.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit de Sallandse Heuvelrug met een nieuw winconcept en uit oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water vasthouden en infiltreren in de Sallandse Heuvelrug zodat meer grondwater beschikbaar is voor waterwinning. Het infiltreren van extra water in de ondergrond is positief voor het aspect bodemdaling (hoewel het gebied van de Sallandse heuvelrug waar dit speelt niet erg gevoelig is voor bodemdaling). Het extra water wordt echter ook weer gewonnen waardoor het effect wegvalt. Effect van deze variant op bodemdaling is neutraal. De uitwerking van de waterwinning uit de IJsselvallei heeft dezelfde beïnvloeding als genoemd onder alternatief 2. Er zal een licht negatief effect zijn vanwege nieuw te bouwen drinkwatervoorzieningen, zuiveringsinstallaties en spaarbekken wat de druk op de bodem laat toenemen. De invloed zal kleiner zijn dan bij alternatief 2 omdat bij alternatief 2 de voornaamste winning vanuit de IJsselvallei gebeurt en bij alternatief 3 het een mogelijk deel is.

Vergelijking alternatieven

Alternatief 3 scoort het beste op het aspect bodemdaling. Alternatief 1 heeft een licht negatieve beïnvloeding doordat grondwaterstanden extra dalen, wat kan resulteren in bodemdaling indien het bij veenweidegebieden of zettingsgevoelige gebieden gebeurt. Alternatief 2 heeft een licht negatieve beïnvloeding vanwege het risico op inklinken van de bodem door vergrote druk van spaarbekken en waterzuiveringsinstallaties, en neutrale beïnvloeding. Alternatief 3 heeft mogelijk een licht negatieve beïnvloeding wanneer ingezet wordt op oppervlaktewater uit de IJsselvallei vanwege dezelfde reden als alternatief 2, echter wordt er eerst ingezet op winning vanuit de Sallandse Heuvelrug waardoor de potentiële negatieve beïnvloeding kleiner is dan bij alternatief 2.

5.4.7 Waterkwaliteit**Effectbeoordeling RWP Alternatief 1**

Voor een toename van de winning uit bestaande winlocaties is het noodzakelijk dat de vergunningsruimte toeneemt. Een grotere vergunningsruimte zorgt voor een toename van het grondwaterbeschermingsgebied. Als het grondwaterbeschermingsgebied toeneemt, zorgt dit voor een beperking van alternatieve functies, zoals landbouw. Hierdoor wordt bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geweerd. Dat heeft een positief effect op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

Met Alternatief 1 wordt de onttrekkingshoeveelheid op de bestaande locaties vergroot waardoor grondwaterstanden dalen. Het extra onttrekken van water heeft geen directe invloed op de waterkwaliteit. Het kan wel betekenen dat grondwaterstromingen wijzigingen en dat daarmee aanwezige verontreinigingen in het grondwater mobiel worden. Of dit het geval is, is niet bekend. Het is een risico, en daarmee wordt deze variant als licht negatief beoordeeld.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

RWP Alternatief 2 zet in op het combineren van oppervlaktewinning en bestaande grondwaterwinning. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningssysteem waardoor het mogelijk is om droogte in één gebied op te vangen door winning uit een ander gebied. Het oppervlaktewater krijgt de Functie Drinkwater toegewezen, en krijgt daarmee extra status om verontreiniging tegen te gaan. Dit heeft een positieve invloed. Het oppervlaktewater moet wel gezuiverd worden, en hierbij kan een reststroom ontstaan waarbij sprake is van lozing op oppervlaktewater. Dan treedt hier een verslechtering van de waterkwaliteit op, dit is een licht negatieve invloed op de waterkwaliteit. Effecten van deze variant zijn zowel positief als licht negatief.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit de Sallandse Heuvelrug met een nieuw winconcept en uit oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water vasthouden en infiltreren in de Sallandse Heuvelrug zodat meer grondwater beschikbaar is voor waterwinning. Het effect van het infiltreren van water in de ondergrond is afhankelijk van de kwaliteit van het te infiltreren water. Kans is aanwezig dat hiermee nutriënten, metalen, en andere stoffen de bodem in gaan die leiden tot het verhogen van de voedselrijkdom van het grondwater. Ook verontreinigen kunnen hiermee in het grondwater komen. Effect van deze variant op waterkwaliteit is licht negatief.

Met Alternatief 3 wordt extra grondwater gewonnen op de Sallandse Heuvelrug. Het extra onttrekken van water heeft geen directe invloed op de waterkwaliteit. Het kan wel betekenen dat grondwaterstromingen wijzigingen en dat daarmee aanwezige verontreinigingen in het grondwater mobiel worden. Of dit het geval is, is niet bekend. Het is een risico, en daarmee wordt deze variant als licht negatief beoordeeld.

Bij de nieuwe locaties voor waterwinning op de Sallandse Heuvelrug is een grondwaterbeschermingsgebied nodig. Als het grondwaterbeschermingsgebied toeneemt, zorgt dit voor een beperking van alternatieve functies, zoals landbouw. Hierdoor wordt bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geweerd. Dat heeft een positief effect op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater.

De uitwerking van de waterwinning uit de IJsselvallei heeft dezelfde beïnvloeding als genoemd onder alternatief 2 maar in mindere mate dan alternatief 2.

Vergelijking Alternatieven

Alternatief 1, 2 en 3 hebben allen een licht negatief en positieve invloed op waterkwaliteit. Bij alternatief 3 spelen meer zaken waardoor er meer negatieve beïnvloedingen zijn, maar ook meer positieve beïnvloedingen. Alternatief 1 en 3 hebben een positieve uitwerking op de waterkwaliteit vanwege de grondwaterbeschermingszone waar o.a. bestrijdingsmiddelen geweerd worden en daardoor niet extra in het water komen. Er is sprake van een licht negatief effect vanwege het risico op veranderende grondwaterstromen die verontreinigingen kunnen verplaatsen. Alternatief 2 en 3 hebben beide een licht negatieve beïnvloeding op de waterkwaliteit.

Alternatief 2 vanwege de lozing van de reststroom van waterzuivering wat een risico vormt voor de waterkwaliteit. Dit speelt bij alternatief 3 ook, maar in mindere mate. Daarnaast is er licht negatieve invloed door de kans op het infiltreren van vervuild water.

5.4.8 Waterkwantiteit

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Alternatief 1 betekent dat er extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit bestaande winningen. Er zijn geen nieuwe gebieden die beïnvloed worden. Wel wordt de onttrekkingshoeveelheid op de bestaande locaties vergroot waardoor grondwaterstanden dalen. Dit heeft onvermijdelijk een negatieve beïnvloeding op de watervoorraden en grondwaterstanden, en dus op aspect waterkwantiteit. De negatieve beïnvloeding wordt met name verwacht op bestaande locaties op de hoge zandgronden.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

Bij Alternatief 2 wordt water voor de drinkwatervoorziening gewonnen uit nieuwe oppervlaktewaterwinningen en bestaande drinkwaterwinningen zoals bijvoorbeeld Salland Diep. Waterwinning uit oppervlaktewater in de IJsselvallei heeft naar verwachting geen significant effect op de IJsselwaterstanden en grondwaterstanden uit de omgeving. Daarnaast worden spaarbekken aangelegd. Het is een reservevoorraad voor de drinkwaterwinning, en heeft daarmee geen invloed op het natuurlijke systeem. Dit heeft een neutraal effect op de waterkwantiteit.

Bij dit alternatief wordt er nog steeds water uit het natuurlijke systeem onttrokken, uit grondwater en oppervlaktewater. Voor grondwater geldt dat er geen grotere onttrekking is ten opzichte van de huidige situatie, waardoor het als licht negatieve invloed wordt beoordeeld. Voor winning uit oppervlaktewater geldt dat het water niet weg is, maar op andere plekken via gebruik/ RWZI weer in het oppervlaktewatersysteem terugkomt. Dat betekent dat er een neutraal effect is op de waterkwantiteit.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Voor dit alternatief geldt dat op de Sallandse Heuvelrug het watersysteem wordt aangepast om ervoor te zorgen dat er meer water wordt opgeslagen in de periode dat er water beschikbaar is. Extra benodigd water voor de drinkwatervoorziening wordt gewonnen uit de Sallandse Heuvelrug (Panorama waterland) met een nieuw winconcept en uit oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei. Het winconcept Sallandse Heuvelrug is gebaseerd op extra water infiltreren, vasthouden en opslaan in de Sallandse Heuvelrug (via een puttenlint en een deel van de Reggeafvoer te infiltreren). Dit is bedoeld voor alle aanwezige functies: landbouw, natuur en ook drinkwater. Dit is positief voor de watervoorraad.

Het extra water wordt echter weer gewonnen voor drinkwater, waardoor er een netto neutraal effect is op het effect waterkwantiteit. Het uitgangspunt van deze aanpak is dat dit ervoor zorgt dat er meer water gewonnen kan worden.

De uitwerking van de waterwinning uit de IJsselvallei heeft dezelfde beïnvloeding als genoemd onder alternatief 2 voor de oppervlaktewateronttrekking. De invloed zal kleiner zijn dan bij alternatief 2 omdat bij alternatief 2 de voornaamste winning vanuit de IJsselvallei gebeurt en bij alternatief het een mogelijk deel is.

Vergelijking Alternatieven

Alternatief 3 scoort het beste op het aspect waterkwantiteit. Alternatief 1 heeft een negatieve beïnvloeding doordat grondwaterstanden dalen en extra water wordt gewonnen. Alternatief 2 heeft ook een licht negatieve beïnvloeding vanwege het winnen van grondwater uit het natuurlijke systeem. Bij Alternatief 3 heeft dit aspect een neutrale beoordeling doordat er extra water wordt geïnfiltreerd en vastgehouden.

5.4.9 Biodiversiteit

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

In alternatief 1 neemt de benodigde (bestaande) vergunningsruimte met 34 Mm³ toe van 92 naar 126 Mm³ per jaar. Dit betekent dat er extra benodigd water wordt gewonnen uit bestaande winningen. Als gevolg hiervan neemt de waterbeschermingszone toe en worden alternatieve functies geweerd. Lokaal kan dit positieve effecten hebben op biodiversiteit, waardoor het alternatief een **licht positieve** invloed heeft.

Doordat bij dit alternatief ingezet wordt op bestaande waterwinningen, kan de intensiteit van droogte rondom deze winlocaties toenemen. Lokaal kan dus ook sprake zijn van verslechtering door droogte, omdat condities voor planten- en diersoorten die van grond- en kwelwaterafhankelijke natuur zijn afnemen. De intensiteit en impact van droogte rond bestaande winningen is met name op hoge zandgronden groot, omdat daar weinig mogelijkheden zijn voor wateraanvoer. Dit alternatief is daarom ook als **negatief** beoordeeld.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In alternatief 2 wordt de benodigde toename gedekt door oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei. Met dit alternatief ontstaat er een flexibel winsysteem waardoor droogte van de bodem kan worden opgevangen door winning uit de IJsselvallei en andersom. Dit zorgt voor een **licht positieve** invloed op biodiversiteit doordat de druk op het lokale watersysteem flexibeler wordt gebruikt.

In dit alternatief worden spaarbekkens aangelegd. Dit kan voor vernatting zorgen wat bevorderlijk is voor de lokale natuur, en daarmee van licht positieve invloed is op nabijgelegen natuurgebieden en daarmee de biodiversiteit. Voor nodige spaarbekkens is het noodzakelijk grond te vergraven, mogelijk ook in bestaande natuurgebieden. Daarnaast kunnen er strijdigheden zijn tussen de locaties van de spaarbekken en al bestaande natuurwaarden.

Hierdoor kan lokaal sprake zijn van een afname van (bodem)biodiversiteit en daarmee is het alternatief ook van **licht negatieve** invloed.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

In alternatief 3 wordt de toenemende benodigde toename van waterwinning gedekt door winning uit een combinatie uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei. Ook voor dit alternatief geldt dat dit een toename betekent van 34 Mm³ per jaar en dient er invulling gegeven te worden aan een stijging van de benodigde vergunningsruimte van 37%. Door een combinatie van oppervlakte winning en winning uit de heuvelrug te realiseren, ontstaat er een flexibel waterwinningssysteem waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied. Dit heeft een **licht positieve** invloed op de flexibiliteit van het watersysteem en daarmee ook op de biodiversiteit.

Vergelijking Alternatieven

In alternatief 1 wordt ingezet op vergroting van bestaande winningen. Hierdoor kan de intensiteit van droogte rondom de bestaande winningen toenemen. De intensiteit en impact van droogte rond bestaande winningen is met name op hoge zandgronden groot, omdat daar weinig mogelijkheden zijn voor wateraanvoer. Om die reden heeft het alternatief een **negatieve** invloed op biodiversiteit. Doordat bij dit alternatief ook sprake is van een groter grondwaterbeschermingsgebied, met daarbij wering van andere functies, is ook sprake van lokaal **licht positieve** invloed op biodiversiteit.

Alternatief 2 betreft een flexibel winsysteem waarbij droogte van de bodem kan worden opgevangen door winning uit de IJsselvallei en andersom. Hierdoor wordt de druk op het lokale watersysteem flexibeler gebruikt. Bij dit alternatief worden ook spaarbekkens aangelegd. Deze leiden lokaal tot vernatting, met kansen voor biodiversiteit, maar ook mogelijk verlies van bestaande natuurwaarden, bodemverdichting en verlies van bodembiodiversiteit. Het alternatief heeft dus zowel een **licht positieve** als **licht negatieve** invloed op biodiversiteit.

Bij alternatief 3 wordt ingezet op een combinatie van oppervlaktewinning en winning uit de heuvelrug. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningssysteem waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied. Door de flexibiliteit van het watersysteem heeft dit alternatief een **licht positieve** invloed op biodiversiteit.

5.4.10 Beschermde natuurgebieden

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Het alternatief heeft uitsluitend betrekking op drinkwaterwinning. Bij alternatief 1 wordt ingezet op toename uit bestaande winningen. Voor een toename van de winning uit bestaande winlocaties, moet de vergunningsruimte toenemen. Voor natuur heeft dit een **positieve** invloed doordat met een toenemende vergunningsruimte ook de waterbeschermingszone toeneemt. Hierdoor worden namelijk alternatieve (potentieel vervuilende) gebruiken geweerd.

Door meer water te winnen uit bestaande winlocaties wordt ook meer water onttrokken uit het gebied. Als gevolg van dit alternatief kan de intensiteit van droogte op de locaties van bestaande waterwinningen toenemen. Hierdoor kunnen de grondwaterstanden dalen en kweldruk afnemen. In diverse Natura 2000-gebieden is hydrologie (waterkwaliteit en waterkwantiteit) een drukfactor. De intensiteit en impact van droogte rond bestaande winningen is met name op hoge zandgronden groot, omdat daar weinig mogelijkheden zijn voor wateraanvoer.

Door de extra winning komt de hydrologische situatie in nabijgelegen natuurgebieden (NNN en N2000) extra onder druk te staan. Dit betekent dat alternatief 1 een **negatieve** invloed heeft op de kwaliteit natuurgebieden. Het alternatief heeft geen directe gevolgen voor het areaal van bestaande natuurgebieden omdat er geen nieuwe winningen worden gerealiseerd. Wel kan bij de aanleg van benodigde infrastructuur sprake zijn van aantasting van bestaande natuurgebieden.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In alternatief 2 wordt ingezet op het combineren van oppervlaktewinning en bestaande grondwaterwinning. Met dit alternatief ontstaat er een flexibel winsysteem waardoor droogte van de bodem kan worden opgevangen door winning uit de IJsselvallei en andersom. Hierdoor heeft het alternatief een **positieve** invloed doordat de druk op het lokale watersysteem flexibeler wordt gebruikt.

In dit alternatief worden spaarbekkens aangelegd. Dit kan voor vernatting zorgen wat bevorderlijk is voor de lokale natuur, en daarmee van positieve invloed is op nabijgelegen natuurgebieden. Door oppervlaktewaterwinning in de IJsselvallei kan op kleine schaal de intensiteit van droogte op enkele locaties in de IJsselvallei toenemen, bijvoorbeeld in de uiterwaarden. Dit heeft een licht negatieve, lokale invloed op de beschikbaarheid van water in beschermde natuurgebieden en kan ook een **licht negatieve** invloed hebben op de waterkwaliteit.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

In alternatief 3 wordt de toenemende benodigde toename van waterwinning gedekt door winning uit een combinatie uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei. In de winter wordt water opgeslagen in de Sallandse Heuvelrug. Door een combinatie van oppervlakte winning en winning uit de heuvelrug te realiseren, ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied. De winning Sallandse Heuvelrug is onderdeel van een breder concept Panorama Waterland Sallandse Heuvelrug (PWSH) wat gericht is om de hydrologische omstandigheden voor Natura 2000 te verbeteren. Dit heeft een positieve invloed op de flexibiliteit van het watersysteem. Lokaal is hierdoor sprake van een verbetering van de hydrologische situatie in en rondom natuurgebieden. Het alternatief is daarom **licht positief** beoordeeld.

Vergelijking Alternatieven

In alternatief 1 wordt ingezet op vergroting van bestaande winningen. Hierdoor kan de intensiteit van droogte rondom de bestaande winningen toenemen. De intensiteit en impact van droogte rond bestaande winningen is met name op hoge zandgronden groot, omdat daar weinig mogelijkheden zijn voor wateraanvoer. Om die reden heeft het alternatief een **negatieve** invloed op de kwaliteit van natuurgebieden. Doordat bij dit alternatief ook sprake is van een groter grondwaterbeschermingsgebied, met daarbij wering van andere functies, is ook sprake van een **positieve** op de kwaliteit van natuurgebieden.

Alternatief 2 betreft een flexibel winsysteem waarbij droogte van de bodem kan worden opgevangen door winning uit de IJsselvallei en andersom. Hierdoor wordt de druk op het lokale watersysteem flexibeler gebruikt. Bij dit alternatief worden ook spaarbekkens aangelegd. Deze leiden lokaal tot vernatting, met kansen voor verbetering van kwaliteit en vergroting van areaal van natuurgebieden, maar ook mogelijk verlies van bestaande natuurwaarden, bodemverdichting en verlies van bodembiodiversiteit. Het alternatief heeft dus zowel een **positieve** als **negatieve** het areaal en de kwaliteit van natuurgebieden.

Bij alternatief 3 wordt ingezet op een combinatie van oppervlaktewinning en winning uit de heuvelrug. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied. Door de flexibiliteit van het watersysteem heeft dit alternatief een **licht positieve** invloed op het areaal en de kwaliteit van bestaande natuurgebieden.

5.4.11 Waardevolle landschappen

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Voor een toename van de winning uit bestaande winlocaties is het noodzakelijk dat de vergunningsruimte toeneemt. Een grotere vergunningsruimte zorgt voor een toename van het grondwaterbeschermingsgebied. Als het grondwaterbeschermingsgebied toeneemt, zorgt dit voor een beperking van alternatieve functies, zoals landbouw, met name als deze gebieden elkaar raken. Hierdoor wordt bijvoorbeeld het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geweerd, wat **positief** bijdraagt aan het verbeteren van de kwaliteit van deze waardevolle landschappen.

Met alternatief 1 wordt er meer water gewonnen uit bestaande winlocaties. Dit betekent ook dat er meer water uit het gebied wordt onttrokken. Dit zorgt voor een toenemende druk op de nabijgelegen landschappen door droogte en leidt tot een **negatieve** impact op de kwaliteit van deze waardevolle landschappen.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In dit alternatief worden waterwinlocaties toegevoegd, wat leidt tot een toename van diverse boringen. Daarnaast is het voor de oppervlaktewaterwinning uit de IJsselvallei noodzakelijk om spaarbekkens aan te leggen die in staat zijn om een droge periode van drie maanden te overbruggen. Voor deze spaarbekkens is echter ontgroning en veel ruimte nodig (ordegrootte 250 ha). Dit heeft een **negatieve** invloed op de aanwezige waardevolle landschappen, omdat dit leidt tot verstoringen van waardevolle landschappelijke elementen die zich in of nabij deze gebieden bevinden.

Naast de spaarbekkens zet alternatief 2 in op het combineren van oppervlaktewinning en bestaande grondwaterwinning. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor het mogelijk is om droogte in één gebied op te vangen door winning uit een ander gebied. Dit vergroot de beschikbaarheid van water voor de natuur van de landschappen, wat **positief** bijdraagt aan het behoud van de kwaliteit van deze gebieden.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Voor dit alternatief geldt dat op de Sallandse Heuvelrug het watersysteem wordt aangepast om ervoor te zorgen dat er meer water wordt opgeslagen in de periode dat er water beschikbaar is. Dit zal met name in de winter het geval zijn. Hiermee is er gedurende het jaar meer grondwater beschikbaar voor drinkwaterwinning. Daarnaast heeft dit een vernattende werking op het gebied rondom de Sallandse Heuvelrug en de nabijgelegen gebieden. Dit leidt tot een toename van de hoeveelheid beschikbaar water voor het omliggende landschap en zorgt voor een buffer tegen extreme weersomstandigheden. Dit heeft een **positieve** invloed op waardevolle landschappen.

Alternatief 3 heeft dezelfde uitwerking als alternatief 2 waarbij wordt ingezet op het combineren van oppervlakte winning en bestaande grondwaterwinning. Hierdoor ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor het mogelijk is om droogte in één gebied op te vangen door winning uit een ander gebied. Dit vergroot de beschikbaarheid van water voor de natuur van de landschappen, wat **positief** bijdraagt aan het behoud van de kwaliteit van deze gebieden.

Vergelijking alternatieven

Voor alternatief 1 geldt dat de toename van vergunningsruimte ten goede komt van de landschappelijke waarden. Echter zorgt het uitbreiden van de bestaande winningen ook voor een toenemende druk op de nabijgelegen landschappen. Daarom wordt de invloed van de alternatieven 1 en 2 zowel licht positief als licht negatief beoordeeld. Voor alternatief 3 komt de positieve invloed door de vernattende werking en omdat er een flexibel stelsel ontstaat. Dit laatste is bij alternatief 2 ook het geval, maar daar zorgt de aanleg van spaarbekkens mogelijk voor aantasting van de landschappelijke waarden door ontgronding.

5.4.12 Erfgoed en archeologie

Effectbeoordeling RWP Alternatief 1

Met alternatief 1 wordt er meer water onttrokken op de locaties van bestaande winningen voor drinkwater. Hierdoor kan de omgeving van deze winningen lokaal mogelijk meer verdrogen. Deze verdroging kan leiden tot schade aan archeologische vindplaatsen met organisch materiaal, zoals hout en textiel. Deze materialen zijn namelijk gevoelig voor veranderingen in vochtigheid, omdat deze archeologische voorwerpen in aanraking met zuurstof oxideren en dus aangetast worden. Dit kan leiden tot het verlies van waardevolle informatie die in de bodem is opgeslagen en heeft dus een **negatieve** invloed op behoud van archeologie.

Anderzijds worden door uitbreidingen van bestaande winningen en de nodige wateronttrekking alternatieve functies, zoals landbouw, geweid. Dit kan zorgen voor een afname van de totale druk op het watersysteem. Hierdoor worden archeologische organische materialen minder aangetast, wat een **positieve** invloed heeft op archeologie.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 2

In dit alternatief worden waterwinlocaties toegevoegd, wat leidt tot een toename van diverse boringen. De inzet van deze waterwinlocaties leidt tot een daling van de grondwaterstand waardoor archeologische organische materialen met zuurstof in aanraking komen en kunnen oxideren. De toevoeging van winlocaties kan op diverse locaties de archeologische waarden aantasten. Dit heeft een **negatieve** invloed op het behoud van het archeologisch erfgoed.

Daarnaast is het voor alternatief 2 noodzakelijk om spaarbekkens aan te leggen. Het aanleggen van deze spaarbekkens vereist het graven van grond, wat een sterk **negatieve** invloed heeft op de lokaal aanwezige archeologische waarden.

Effectbeoordeling RWP Alternatief 3

Ook in dit alternatief worden waterwinlocaties toegevoegd om aan de toenemende benodigde drinkwatervraag van de toekomst te voldoen. Door de toevoeging van deze waterwinlocaties worden er diverse boringen uitgevoerd in het gebied. Deze boringen kunnen de bodemstructuur aantasten en ook archeologische lagen. Dit kan tot mogelijke aantasting van archeologische waarden leiden, wat een **negatieve** invloed heeft op het behoud van archeologisch erfgoed.

Daarnaast wordt voor de winning uit de Sallandse heuvelrug het lokale watersysteem aangepast om meer water te infiltreren. Deze veranderingen in het bodemsysteem kunnen de vochtigheid en stabiliteit van de bodem beïnvloeden, waardoor archeologische organische materialen mogelijk beschadigingen. Dit heeft een **negatieve** invloed op de lokaal aanwezige archeologische waarden.

Vergelijking alternatieven

De uitbreiding van bestaande winningen in alternatief 1 kunnen het behoud van (cultureel) erfgoed zowel licht positief als licht negatief beïnvloeden. In alternatief 2 en 3 zorgt het toevoegen van waterwinlocaties voor aantasting van de archeologische waarden door diverse boringen. Zowel de aanleg van spaarbekkens in alternatief 2 en de winning uit de Sallandse heuvelrug in alternatief 3 hebben een sterk negatieve invloed op de lokaal aanwezige archeologische en cultuurhistorische waarden. Daarom wordt de invloed van de alternatieven 2 en 3 negatief beoordeeld.

6 Conclusie passende beoordeling Natura 2000-gebieden

Dit hoofdstuk bevat de conclusie van de passende beoordeling voor Natura 2000-gebieden. De gehele beschrijving is opgenomen in het deelrapport Natuur.

6.1 Waaron een passende beoordeling?

De ontwerp-omgevingsvisie en RWP schetsen een beeld voor de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel in 2035, met een doorkijk naar 2050. In de visie worden op hoofdlijnen keuzes gemaakt voor onder andere waterhuishouding, wonen, werken, recreëren en mobiliteit. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze keuzes afzonderlijk of in samenhang leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarom dient op grond van Artikel 16.53c van de Omgevingswet een passende beoordeling te worden opgesteld.

6.2 Ontwikkelingen Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel

In de Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel zijn diverse beleidsaspecten uitgewerkt aan de hand van een viertal leidende principes:

- Duurzaam omgaan met onze ruimte en voorraden
- Water en bodem sturend maken in onze ruimtelijke inrichting
- Inzetten op krachtige DSS-regio's (Dagelijkse Stedelijke Systemen)
- Voortbouwen op onze bestaande sterke netwerken

Per relevant beleidskader (afgeleid uit de leidende principes en thema's) is nagegaan of deze van invloed kan zijn op het areaal en de kwaliteit van natuurgebieden. Dit betreft zowel Natura 2000-gebieden als het Natuurnetwerk Nederland. Wanneer het aspect als relevant is aangemerkt, is het aspect relevant voor de passende beoordeling.

Globaal betreft het activiteiten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving (o.a. woningbouw, versterken van (kern)kwaliteiten van het landschap, energietransitie en waterhuishouding), waaronder activiteiten die in of nabij Natura 2000-gebieden plaatsvinden.

6.3 Ontwikkelingen RWP

De onderzochte varianten van RWP hebben betrekking op drinkwaterwinning. Hierbij zijn drie alternatieven onderzocht, te weten:

- Drinkwaterwinning uit bestaande winning
- Drinkwaterwinning uit oppervlaktewater en de IJsselvallei
- Drinkwaterwinning uit de IJsselvallei en de Sallandse Heuvelrug

Drinkwaterwinning kan leiden tot verlaging van de grond- en oppervlaktewaterstanden en verminderde kwel. Hierdoor kunnen abiotische condities in Natura 2000-gebieden veranderen wat gevolgen kan hebben voor de vegetatiesamenstelling en daarmee kwaliteit van habitattypen en leefgebieden van soorten.

Naast de alternatieven voor drinkwaterwinning zijn in het RWP diverse opgaven opgenomen voor het verbeteren van de waterkwantiteit, waterkwaliteit en het voldoen aan de normen voor de Kaderrichtlijn water. Dit zijn bijvoorbeeld maatregelen gericht op afspraken maken met partijen die water lozen op het oppervlaktewater, Het betreft veelal aanpassingen van huidige activiteiten die ten gunste komen van de waterkwaliteit. Eventuele ruimtelijke ingrepen kunnen tijdelijk verstoring tot gevolg hebben. Verder kunnen de activiteiten van invloed zijn op de hydrologie in en rondom Natura 2000-gebieden.

6.4 Doel passende beoordeling

De passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Voor projecten kan de passende beoordeling de basis vormen voor een noodzakelijke vergunningaanvraag (artikel 8.74b, Besluit kwaliteit leefomgeving -Bkl-). Voor plannen is geen sprake van een vergunningplicht, maar wel dient voldoende aannemelijk te worden gemaakt dat het plan uitvoerbaar is. Dat betekent concreet dat er voor de uitvoering van het plan geen onoverkomelijke belemmeringen mogen zijn en dat er zo nodig uitzicht moet zijn op de vergunbaarheid van binnen het plan mogelijk gemaakte ontwikkelingen. De omgevingsvisie en het RWP worden gezien als een plan. De doelen van de passende beoordeling zijn:

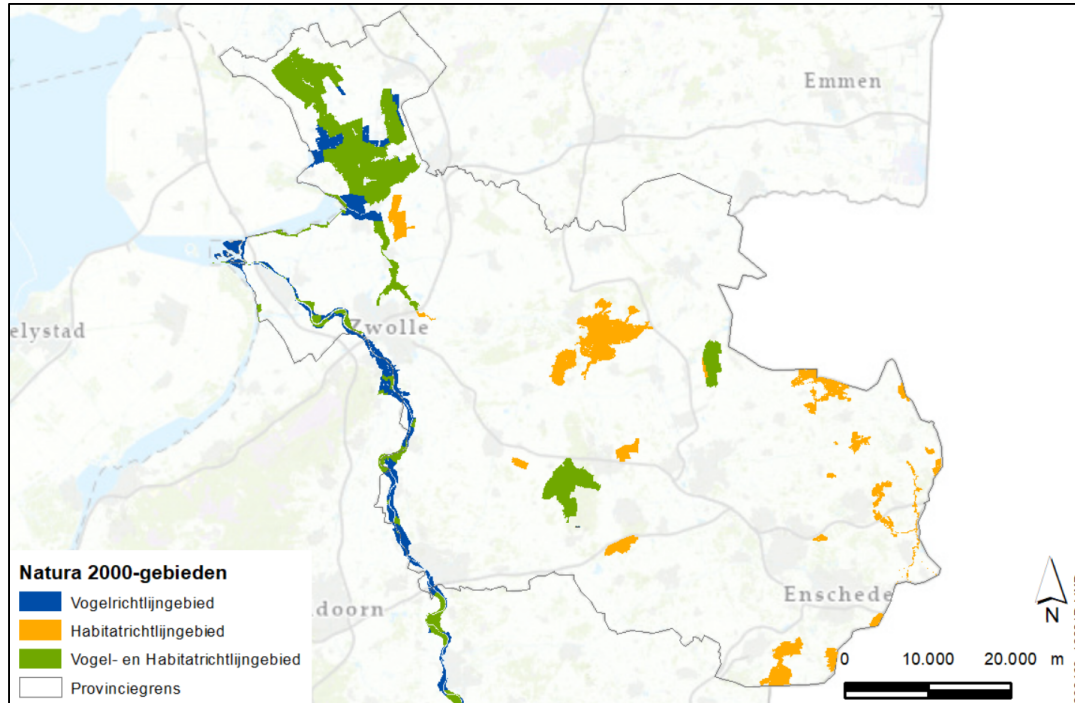
- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-netwerk als gevolg van de omgevingsvisie
- Het beschrijven van bronmaatregelen, mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te kunnen voorkomen en de vergunbaarheid van voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen aannemelijk te maken
- Het zo mogelijk benoemen van kansen op positieve effecten voor het Natura 2000-netwerk

Het detailniveau van de passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van de omgevingsvisie en het regionaal waterprogramma. Gezien het abstracte karakter van de ambities en bijhorende uitwerkingen in de omgevingsvisie is deze op hoofdlijnen. De passende beoordeling bestaat achtereenvolgens uit een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden, zoals aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen, en wordt beoordeeld of er sprake kan zijn van significante effecten en wat de consequenties daarvan zijn voor de omgevingsvisie.

Het aspect stikstofdepositie speelt een bijzondere rol. Stikstof verspreidt zich door de lucht en komt, bijvoorbeeld bij regen, weer op de grond. Diverse bronnen dragen (op kleine schaal) bij aan stikstofdepositie. Een (nieuwe) activiteit waardoor stikstof wordt uitgestoten kan echter grote effecten hebben op natuur. Voor Natura 2000-gebieden is vastgelegd welke soorten en habitats beschermd worden. Hiervoor zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Een groot aantal beschermde soorten en habitattypen is zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Voor deze habitattypen zijn kritische depositiewaarden vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde komt, zijn negatieve gevolgen voor de natuur niet uit te sluiten. Aanvullend zijn ook de (toenemende) druk van invasieve exoten, recreatiedruk en toename van klimaatdynamiek (op niet robuuste watersystemen) belangrijke drukfactoren. Deze effecten kunnen verder versterkt worden door een overmaat van stikstofdepositie.

6.5 Natura 2000-gebieden

In Nederland liggen ruim 160 Natura 2000-gebieden waarvan 24 geheel of gedeeltelijk in Overijssel (zie Figuur 6.1). In de aanwijzingsbesluiten van de afzonderlijke Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen opgenomen. Deze zijn gericht op het behoud of de uitbreiding van de omvang (populatiegrootte, oppervlakte habitatype of leefgebied van de soort) en behoud en verbetering van de kwaliteit (van het habitatype of leefgebied van de soort). In Tabel 6.1 is opgenomen of een gebied is aangewezen onder de Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn of beiden.

Figuur 6.1 Natura 2000-gebieden (gedeeltelijk) binnen de provincie Overijssel

Tabel 6.1 Natura 2000-gebieden binnen de provincie Overijssel

Natura 2000-gebied	Aanwijzing
Aamsveen	Habitatrichtlijn
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	Habitatrichtlijn
Bergvennen & Brecklenkampse Veld	Habitatrichtlijn
Boetelerveld	Habitatrichtlijn
Borkeld	Habitatrichtlijn
Buurserzand & Haaksbergerveen	Habitatrichtlijn
De Wieden	Vogel- en Habitatrichtlijn
Dinkelland	Habitatrichtlijn
Engbertsdijksvenen	Vogel- en Habitatrichtlijn
Ketelmeer & Vossemeer	Vogelrichtlijn
Landgoederen Oldenzaal	Habitatrichtlijn
Lemselermaten	Habitatrichtlijn
Lonnekermeer	Habitatrichtlijn
Olde Maten & Veerslootslanden	Habitatrichtlijn
Rijntakken	Vogel- en Habitatrichtlijn
Sallandse Heuvelrug	Vogel- en Habitatrichtlijn
Springendal & Dal van de Mosbeek	Habitatrichtlijn
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	Vogel- en Habitatrichtlijn
Vecht en Beneden-Reggegebied	Habitatrichtlijn
Veluwerandmeren	Vogel- en Habitatrichtlijn
Weerribben	Vogel- en Habitatrichtlijn
Wierdense Veld	Habitatrichtlijn
Witte Veen	Habitatrichtlijn
Zwarte Meer	Vogel- en Habitatrichtlijn

De mogelijke effecten van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP kunnen ook van invloed zijn op Natura 2000-gebieden buiten de provinciegrenzen. Denk daarbij aan potentiële effecten met een grotere reikwijdte, zoals stikstofdepositie of hydrologie. In de passende beoordeling wordt de aanname gedaan dat de potentiële effecten voor deze gebieden gelijk zijn aan de potentiële effecten op Overijsselse Natura 2000-gebieden (met uitzondering van oppervlakteverlies, aangezien activiteiten uitsluitend betrekking hebben op de provincie Overijssel).

6.6 Potentiële effecten

De ontwerp-omgevingsvisie en het RWP voorzien in diverse activiteiten die van invloed *kunnen* zijn op Natura 2000-gebieden. Dit kan ook een (tijdelijk) onbedoeld negatief effect zijn gedurende de aanlegfase, door bijvoorbeeld realisatie van infrastructuur of tijdelijke bemaling. Voor veel van de activiteiten geldt dat deze nog niet nader zijn uitgewerkt om de precieze invloed hiervan op Natura 2000-gebieden te bepalen. In de passende beoordeling wordt voor zo ver mogelijk beoordeeld wat de gevolgen zijn voor Natura 2000-gebieden. Mogelijke *negatieve* effecten als gevolg van de ontwerp-omgevingsvisie en RWP op Natura 2000-gebieden bestaan uit:

- Oppervlakteverlies
- Versnippering
- Hydrologie (waterkwantiteit, waterkwaliteit)
- Verstoring (licht, geluid, optisch, trillingen)
- Stikstofdepositie

In de ontwerp-omgevingsvisie en RWP zijn ook diverse aspecten opgenomen die *positief* kunnen zijn voor Natura 2000-gebieden. Zo is er een thema gericht op het versterken en beschermen van bestaande natuurgebieden en natuurwaarden buiten de natuurgebieden. Ook zijn er maatregelen gericht op hydrologisch systeemherstel en verbetering van de waterkwaliteit en kwantiteit. De passende beoordeling gaat in op effecten die mogelijk tot *significant negatieve gevolgen* kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden. De passende beoordeling is een wettelijk instrument op basis waarvan wordt bepaald of het plan uitvoerbaar is. Voor de aspecten met een positieve invloed staat de uitvoerbaarheid niet ter discussie. Om die reden blijven de aspecten met een positieve invloed in navolgende effectbeoordeling buiten beschouwing. In deze paragraaf is voor de relevante beleidskeuzes bepaald of er mogelijk sprake (kan) zijn van (onbedoelde) negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Dit zijn de beleidskeuzes waarvan in navolgende paragrafen wordt onderzocht of sprake kan zijn van (significant) negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden.

Daarbij geldt wel de kanttekening dat uit de sterk negatieve autonome trend een duidelijke 'sense of urgency' volgt voor robuust natuurherstel (zie ook paragraaf 2.3.3). De ontwerp-omgevingsvisie en het RWP lijkt voorsnog niet gericht op een duidelijke trendbreuk voor robuust natuurherstel, waarmee de vraag ontstaat of de autonome trend tijdig en voldoende bijgestuurd kan worden om het duurzaam realiseren van de Natura 2000-doelstellingen te bereiken.

Gelet op het abstractieniveau van de alternatieven en de potentiële impact van de alternatieven op de grondwaterstand en/of kwelstromen is het voor geen van de RWP alternatieven mogelijk om significant negatieve effecten uit te sluiten. In de verdere planvorming is nader onderzoek benodigd naar de effecten op grondwaterstanden en kwelstromen, waarna een nadere effectbeoordeling kan plaatsvinden.

Tabel 6.2 Potentiële effecten per relevante beleidskeuze uit de ontwerp-omgevingsvisie en RWP. X: mogelijk negatief effect; (X) afhankelijk van inpassing of gedurende realisatie kan sprake zijn van een negatief effect

Relevante beleidskeuzes	Oppervlakteverlies	Versnippering	Hydrologie	Verstoring	Stikstofdepositie
ontwerp-omgevingsvisie					
H2.6 Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving – schaal, kwaliteiten en identiteit – en met ruimte voor andere grote opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en ook brede welvaart. De uitwerking hiervan kan plaatsvinden in een stedenbouwkundig plan			X	X	X
H2.6 We zetten in op inbreiding voor uitbreiding. Uitbreiding is alleen mogelijk als goed onderbouwd is dat inbreiding niet mogelijk is	(X)	(X)	X	X	X
2.7 We zetten in op inspelen op klimaatverandering en zuinig omgaan met onze voorraden door het water- en bodemsysteem sturend te laten zijn in onze ruimtelijke inrichting bij nieuwe ontwikkelingen en bestaand gebruik na verloop van tijd hier op aan te passen			(X)		
H2.7 We zetten in op het bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering door het stimuleren van het besparen van energie en op het beperken van uitstoot van broeikasgassen door het opwekken van duurzame energie en het meer vastleggen van koolstof via het gebruik van natuur en landbouwgrond	(X)	(X)	(X)		
H2.8 Wij zetten in op het verder ontwikkelen van een vitale economie met voldoende en goede toekomstbestendige werklocaties die bijdraagt aan de brede welvaart van onze inwoners	(X)	(X)	(X)	(X)	X
H3.3 Water- en bodemsysteem zijn de onderlegger voor ruimtelijke opgaven zoals: verstedelijking, woningbouw, landbouw en energievoorziening.	(X)	(X)	(X)		
H6.1 We willen hemelwater beter vasthouden en laten infiltreren naar de ondergrond. Daarbij moet wegzijging en afvloeiing van kwalitatief goed gebiedseigen water vertraagd worden. Hiervoor verkennen we welke gebieden als hydrologische bufferzones nodig zijn om dit tegen te gaan.			(X)		
H6.1 Zoet water willen we zorgvuldig en hoogwaardig gebruiken, daarbij moeten we meer grip krijgen op onttrekkingen;			X		
H6.1 We volgen het uitgangspunt 'functie volgt peil': gebruik en functies moeten zich aanpassen aan grondwaterstanden, niet andersom. In het veenweidegebied doorbreken we hiermee de cyclus van grondwaterstanddaling, veenoxidatie en bodemdaling.			X		
H6.2 We willen koolstof vastleggen door aanpassingen in landgebruik	(X)	(X)	(X)		X

Relevante beleidskeuzes	Oppervlakteverlies	Versnippering	Hydrologie	Verstoring	Stikstofdepositie
H6.2 We zetten in op het opwekken van duurzame energie. Hieraan werken we in overleg met onze partners. Dit doen we door samen te zoeken naar locaties voor duurzame elektriciteitsproductie op land en duurzame warmtebronnen. We kijken hierbij naar verschillende mogelijkheden voor het opwekken van energie	X	X	X	X	X
H6.2 Windenergie: we zetten in op clustering: binnen de voorkeursgebieden stellen we geen eisen aan de omvang van de windturbineopstellingen. Buiten de voorkeursgebieden zijn alleen clusters van minimaal 4 windturbines toegestaan. We maken hiervoor een uitzondering voor bedrijventerreinen.	X	X		X	X
H6.2 Zonne-energie: we zetten in op het zoveel mogelijk combineren van het opwekken van zonne-energie met andere functies.	X	X		X	X
H6.2 Bodemenergie: bij het toepassen van nieuwe bodemenergiesystemen streven we ernaar dat dit zo optimaal mogelijk op elkaar afgestemd is met een maximale efficiency.	X	X		X	X
H6.10 We zetten in op het spreiden van bezoekers en inwoners in ruimte en tijd zodat de lusten van vrije tijd, recreatie en toerisme in balans zijn	X	X		X	X
RWP					
H2.3.1 "Programma ruimte wonen en retail waarbij een koppeling is voor het toevoegen van groen en blauw in de stad bij stedelijke herstructurering in de uitwerking van de woondeals in sleutelprojecten.";					X
H6.3 "We gaan actieve infiltratie toestaan, als één van middelen om aanvulling van de grondwatervoorraad ter vergroten, mits kan worden gegarandeerd dat het grondwater niet verontreinigd raakt door het infiltratiewater, en er geen andere doorslaggevende nadelen aan zijn verbonden.";			(X)		X
Nieuwe winvormen onderzoeken We houden rekening met een stijging van het drinkwatergebruik van 30% in 2050 t.o.v. 2016, met toenemende verschillen tussen zomer- en wintergebruik. Daarmee worden alle uit te voeren maatregelen urgent. Daarbij denken we van de lange termijn naar de korte termijn. De nieuwe winvormen en winningen vragen om innovatieve concepten en nieuwe ruimtelijke inpassingen, die ontwikkeltijd nodig hebben.			X	X	X
Waterkwaliteit verbeteren: <ul style="list-style-type: none"> • Chemische gewasbescherming te ontmoedigen waar passend • maatwerkafspraken te maken met de 20 grootste afvalwaterlozers in Overijssels om te komen tot verminderde emissies naar het oppervlaktewater • De provincie Overijssel gebruikt de KRW als leidraad voor een klimaatbestendig en waterrobuuste grond- en oppervlaktewaterkwaliteit 			(X)		

6.6.1 Oppervlakteverlies en versnippering

Wanneer activiteiten binnen Natura 2000-gebieden plaatsvinden is mogelijk sprake van negatieve effecten door oppervlakteverlies en/of versnippering. Hierdoor kunnen kwalificerende habitats of leefgebieden van soorten verdwijnen. Doordat op dit moment nog onvoldoende duidelijk is over de locatie van ruimtelijke ontwikkelingen is een effect nog niet met zekerheid uit te sluiten. Het is echter ook nog niet vastgesteld of er sprake zal zijn van oppervlakteverlies of versnippering. Wanneer sprake is van oppervlakteverlies van habitattypen of leefgebieden van soorten is het aannemelijk dat significant negatieve gevolgen niet kunnen worden uitgesloten. Door zorgvuldige inpassing van activiteiten die ruimtebeslag als gevolg hebben, namelijk buiten Natura 2000-gebieden, kunnen deze effecten wel uitgesloten worden.

6.6.2 Hydrologie

Toename van verharding, bebouwing, bedrijvigheid of (gewijzigde) grondwateronttrekking kunnen van invloed zijn op de waterkwaliteit en/of waterkwantiteit.

- Waterkwaliteit
 - Verminderde aanvoer basen
- Waterkwantiteit
 - Grondwater
 - Oppervlaktewater
 - Kwel

In de Overijsselse Natura 2000-gebieden komen diverse habitattypen voor die grond- en/of kwelwaterafhankelijk zijn. Door het verlagen van grondwaterstanden of wegvallen van basenrijke kwel kunnen habitattypen verdrogen en verzuren. Als gevolg hiervan verandert de vegetatiesamenstelling en neemt de kwaliteit van habitattypen af. Wanneer dergelijke effecten groot zijn in omvang of langdurig aanhouden kan het habitatype op termijn zelfs helemaal verdwijnen. Verdroging kan ook vermessing tot gevolg hebben (door het vrijkomen van nutriënten door mineralisatie). Uit de Natuurdoelanalyses blijkt dat hydrologie in vrijwel alle Natura 2000-gebieden een knelpunt is. Het gaat daarbij zowel om waterkwaliteit als waterkwantiteit. Dit heeft diverse oorzaken, waarbij in een aantal gevallen nog onderzoek plaatsvindt, maar wateronttrekking (voor diverse doelen) een knelpunt is. Verder versterken de effecten van verdroging de effecten van stikstofdepositie.

De alternatieven voor wateronttrekking uit het RWP hebben verschillende invloeden op Natura 2000-gebieden. Bij alternatief 1 wordt gekozen voor uitbreiding van bestaande winningen. Dit betekent dat de huidige druk van wateronttrekking op Natura 2000-gebieden wordt vergroot. Met name bij de gebieden op hogere zandgronden is dit een knelpunt, omdat daar minder sprake is van wateraanvoer. In alternatief 2 wordt ingezet op het combineren van oppervlaktewinning en bestaande grondwaterwinning. Met dit alternatief ontstaat er een flexibel winsysteem waardoor droogte van de bodem kan worden opgevangen door winning uit de IJsselvallei en andersom. In dit alternatief worden spaarbekkens aangelegd. Afhankelijk van de locatie en invulling kan deze zowel bijdragen aan het halen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen als strijdig zijn met deze doelen. De spaarbekkens kunnen voor vernatting zorgen, maar ook bestaande waarden aantasten. Ook dan door oppervlaktewaterwinning in de IJsselvallei de intensiteit van droogte in de IJsselvallei (Natura 2000-gebied Rijntakken) toenemen.

In alternatief 3 wordt gekozen voor een flexibel systeem. De benodigde toename van waterwinning wordt gedekt door winning uit een combinatie uit de Sallandse Heuvelrug en de IJsselvallei. In de winter wordt water opgeslagen in de Sallandse Heuvelrug. Door een combinatie van oppervlakte winning en winning uit de heuvelrug te realiseren, ontstaat er een flexibel waterwinningsstelsel waardoor droogte in één gebied kan worden opgevangen door winning uit een ander gebied. De infiltratie in de Sallandse Heuvelrug vindt plaats buiten het groeiseizoen. De wijze van invulling is nog niet bekend, mogelijk is voor de realisatie nog een aanvullende beoordeling nodig. Dit kan zowel betrekking hebben op het infiltreren als de benodigde infrastructuur hiervoor.

Wanneer de alternatieven nader zijn uitgewerkt is het mogelijk om de exacte effecten te bepalen van de RWP alternatieven. Hiervoor is een modellering benodigd met de verwachte verlaging van grondwaterstanden en veranderingen in de kwelflux. Afhankelijk van de reikwijdte van de effecten en de aanwezigheid van grond- en/of kwelwater afhankelijke habitattypen kan sprake zijn van (significant) negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden. Na een dergelijke effectbeoordeling is duidelijk waar het risico aanwezig is op (significant) negatieve gevolgen en kunnen ook mitigerende maatregelen (zoals infiltratie) in de effectbeoordeling betrokken worden.

Er zijn ook diverse ontwikkelingen die mogelijk van invloed kunnen zijn op de hydrologie in en rondom Natura 2000-gebieden. Hierbij is te denken aan activiteiten waardoor het verhard oppervlak toeneemt (mobiliteitsopgaven) of woningbouw. Ook zijn er activiteiten die van positieve invloed kunnen zijn, afhankelijk van de wijze van invulling. Dit gaat bijvoorbeeld om maatregelen gericht op realiseren van de KRW doelen, de implementatie van de Groen-Blauwe dooradering en de basiskwaliteit natuur. Bij uitvoering van deze maatregelen kan tijdelijk sprake zijn van onbedoeld negatieve effecten, bijvoorbeeld door tijdelijke bemaling. Of deze ook van invloed zijn is op dit moment nog niet met zekerheid vast te stellen. Dit betekent echter ook dat effecten nog niet met zekerheid zijn uit te sluiten. Dit betekent niet dat de plannen (de NOO en het RWP) niet uitvoerbaar zijn. Wanneer meer duidelijk is over het type onttrekking, de locatie en het (indien nodig) betrekken van eventuele mitigerende maatregelen kan het plan alsnog uitvoerbaar zijn binnen het Natura 2000-beschermingsregime.

6.6.3 Verstoring (licht, geluid, optisch, trillingen)

Onder verstoring worden bijvoorbeeld verstoring door licht, geluid en optische verstoring door werkzaamheden en een toename van (recreatief) gebruik bedoeld. Er is uitsluitend sprake van verstoring wanneer deze nabij het Natura 2000-gebied plaatsvindt. De omgevingsvisie is op dit moment nog dusdanig abstract in de fysieke uitwerking hiervan dat nog niet met zekerheid te zeggen is óf de ontwikkelingen plaatsvinden in of nabij een Natura 2000-gebied. Zekerheidshalve worden de effecten alsnog beschouwd.

Tijdelijke verstoring

In de ontwerp-omgevingsvisie zijn diverse ruimtelijke ontwikkelingen opgenomen. Ook in het RWP is het aannemelijk dat fysieke ingrepen noodzakelijk zijn om de alternatieven te realiseren. Dit varieert van woningbouw, tot (waterwin)infrastructuur en KRW- en natuurherstelmaatregelen. Wanneer deze ontwikkelingen in of nabij Natura 2000-gebieden plaatsvinden zal in veel gevallen sprake zijn van tijdelijke verstoring. Hierbij is te denken aan activiteiten zoals inzet van mobiele werktuigen, geluidsverstoring door bouwwerkzaamheden en menselijke aanwezigheid.

Door tijdelijke verstoring kunnen soorten het gebied tijdelijk vermijden, of zelfs voor langere termijn verlaten. Afhankelijk van de periode kunnen ook broedsels mislukken.

Verstoring door recreatie

Er wordt in de ontwerp-omgevingsvisie voorzien in recreatieve voorzieningen en woningbouw. Als gevolg van (toename van) recreatieve voorzieningen of een toename van omwonenden kan sprake zijn van verstoring van Vogel- en/of Habitatrichtlijnsoorten of typische soorten van habitattypen. Wanneer deze soorten (of leefgebieden) verstoord worden kunnen soorten uit het gebied verdwijnen, waardoor het instandhoudingsdoel minder goed of niet gehaald wordt (ingeval van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten) of de kwaliteit van habitattypen afneemt (bij afname van typische soorten). Met name de effecten van recreatie en vogels zijn goed onderzocht (Krijgsveld *et al.*, 2022). Incidenteel onrust of een keer opvliegen heeft vaak geen gevolgen voor vogels, alert zijn en opvliegen voor predatoren is immers aan de orde van de dag (Krijgsveld *et al.*, 2022). Als dit regelmatig optreedt zijn significante gevolgen niet uitgesloten want dat kan doorwerken in bijvoorbeeld het broedsucces of kwaliteit van het rustgebied. Ook als deze verstoring optreedt in essentiële onderdelen van het leefgebied waarvoor weinig tot geen alternatieven bestaan zijn dit soort effecten niet op voorhand uitgesloten. De incidentele verstoring kan dan leiden tot een blijvend effect op de kwaliteit van het leefgebied.

In Krijgsveld *et al.* (2022) zijn verschillende vormen van activiteiten onderzocht. Daaruit blijkt dat het type en de intensiteit van de activiteit de mate van verstoring bepalen. De reactie van vogels is afhankelijk van de verstoringsbron (zoals wandelaar, speedboot), maar ook met het aantal verstoringsbronnen dat op een plek is, of de situatie waarin vogels zich bevinden en de voor hen aanwezige alternatieven. Het blijkt dat de vluchtafstanden van vogels het grootst zijn voor activiteiten in de lucht en het kleinst voor recreatie op land. Het verschil is groot: over het geheel genomen is de vluchtafstand voor verstoringsbronnen in de lucht 10 tot 20 keer zo groot als voor die op land, en 3 tot 10 keer zo groot als voor die op water. Vluchtafstanden van vogels voor recreatievormen op water zijn 1 tot 4 keer zo groot als die op land. Dit hangt nauw samen met de soorten vogels die voorkomen op water, en bovendien met de openheid ervan. Effecten in open landschap (van bijvoorbeeld fietsers) zijn groter dan in besloten landschap. Bijvoorbeeld grote groepen rustende eenden op het open water zien een mens sneller aankomen (en vliegen daar sneller weg) dan kleine zangvogels in het dichte struikgewas van een bos. Ook zijn effecten mede afhankelijk van het aantal activiteiten en de duur van activiteiten en of men bij deze activiteiten vanaf het land leefgebieden betreedt.

In de Natuurdoelanalyse is voor diverse gebieden met doelen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten recreatie als een primaire drukfactor benoemd. Voor een aantal gebieden, zoals de Wieden Weerribben, is in het Natura 2000-beheerplan voorzien in een recreatieve zonering. Dat is niet voor alle Natura 2000-gebieden het geval. Bij het realiseren van recreatieve voorzieningen is zowel het effect van de activiteit op zichzelf, als in cumulatie met andere recreatieve voorzieningen essentieel om de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen te bepalen.

Conclusie

De mate van verstoring is afhankelijk van de grootte van de ontwikkelingen, de locaties van de ontwikkelingen, de periode waarin de verstoring plaatsvindt, de duur van de werkzaamheden en de locatie en mate van recreatieve druk (ook in combinatie met reeds aanwezige recreatieve voorzieningen). Door een zorgvuldige locatiekeuze, recreatieve zonering en inpassing van maatregelen tegen licht, geluid en optische verstoring kunnen mogelijk negatieve effecten worden beperkt dan wel voorkomen. Significante negatieve gevolgen door toename van verstoringfactoren zijn op dit moment niet met zekerheid uit te sluiten. Dit betekent niet dat de plannen (de NOO en het RWP niet uitvoerbaar zijn). Door het betrekken van mitigerende maatregelen, de uitvoeringsperiode af te stemmen op de kwetsbare periode van soorten en een zorgvuldige inpassing kan het plan alsnog uitvoerbaar zijn binnen het Natura 2000-beschermingsregime.

6.6.4 Stikstofdepositie

Stikstofdepositie is een natuurlijke voedingsstof voor planten. Te veel stikstof kan echter leiden tot veranderingen in de vegetatiesamenstelling. Snelgroeiende soorten nemen toe, langzaam groeiende soorten nemen af. De kwaliteit van habitattypen en leefgebieden van soorten kan hierdoor verminderen, of zelfs helemaal verdwijnen. In de ontwerp-omgevingsvisie zijn diverse activiteiten benoemd die kunnen leiden tot een toename van stikstofdepositie. Hierbij is te denken aan woningbouwopgaven, mobiliteitsopgaven en maatregelen ten behoeve van de energietransitie. De uitstoot van stikstofdepositie kan betrekking hebben op de aanlegfase en/of gebruiksfase. Ook door ruimtelijke aanpassingen die nodig zijn voor het RWP is mogelijk sprake van tijdelijke toename van stikstofdepositie.

De provincie Overijssel heeft voor alle stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden Natuurdoelanalyses opgesteld. In de Natuurdoelanalyses is inzichtelijk gemaakt voor welke gebieden stikstofdepositie in de huidige situatie en op lange termijn (2030) een knelpunt vormt. Hieruit blijkt dat voor het overgrote deel van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden stikstofdepositie een knelpunt vormt voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen, zowel in de huidige situatie als op lange termijn.

In zowel de aanleg- als gebruiksfase is het niet uit te sluiten dat er een mogelijke toename van stikstofdepositie plaatsvindt. Zo kan woningbouw in de aanlegfase zorgen voor een toename van stikstofdepositie. Ditzelfde geldt voor een toename aan verkeersbewegingen bij de uitbreiding van woon- en werklocaties, projecten in de industrie en de energietransitie. Tijdelijke effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de aanlegfase kunnen beperkt worden door bijvoorbeeld gebruik te maken van emissiearm materieel. Significante negatieve gevolgen door toename van stikstofdepositie zijn op dit moment niet met zekerheid uit te sluiten. Dit betekent niet dat de plannen (de NOO en het RWP niet uitvoerbaar zijn). Door het betrekken van mitigerende maatregelen en een zorgvuldige inpassing kan het plan alsnog uitvoerbaar zijn binnen het Natura 2000-beschermingsregime.

6.6.5 Conclusie Passende Beoordeling

De ontwerp-omgevingsvisie en het RWP zijn lange termijn visies die effect hebben op de fysieke leefomgeving tot 2035 met een doorkijk naar 2050. Door de lange looptijd en het hoge abstractieniveau kunnen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden als gevolg van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP niet met zekerheid op voorhand uitgesloten worden. Dit betekent niet dat het plan niet uitvoerbaar is. Tegelijkertijd is namelijk ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen. Zowel bij de realisatie van beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP als het gebruik hiervan kunnen doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Door het betrekken van mitigerende maatregelen en een zorgvuldige inpassing kan het plan alsnog uitvoerbaar zijn binnen het Natura 2000-beschermingsregime. Hierbij is te denken aan bronmaatregelen of een zorgvuldige locatiekeuze van onder meer woningbouwontwikkelingen en uitbreiding van bedrijventerreinen om verstoring (zoals licht, geluid, optisch) te voorkomen. Daarnaast kan het nodig zijn om op Natura 2000-gebiedsniveau de huidige impact van recreatie verder inzichtelijk te maken, voordat onderbouwd kan worden dat nieuwe recreatieve ontwikkelingen geen effect hebben op Natura 2000-gebieden. Door te voorzien in een zonerings in locatie, type recreatie en/of tijd is het mogelijk de recreatieve druk op Natura 2000-gebieden te verminderen. Daarnaast kunnen de overgangsgebieden mogelijk ook een rol spelen in het mitigeren van de recreatieve druk op Natura 2000-gebieden.

Daarbij geldt wel de kanttekening dat uit de sterk negatieve autonome trend een duidelijke 'sense of urgency' volgt voor robuust natuurherstel. De ontwerp-omgevingsvisie lijkt vooralsnog niet gericht op een duidelijke trendbreuk voor robuust natuurherstel, waarmee de vraag ontstaat of de autonome trend tijdig en voldoende bijgestuurd kan worden om ook meer ruimte te bieden voor andere gewenste maatschappelijke ontwikkelingen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt, in bijvoorbeeld opvolgende programma's en de omgevingsverordening, en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, kan nader onderzoek nodig zijn naar de effecten op Natura 2000-gebieden en de mogelijkheden om deze te beperken (passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

7 Beoordeling doelbereik

In dit hoofdstuk is op kwalitatieve wijze beoordeeld in hoeverre de ambities/doelen die de provincie Overijssel stelt ook daadwerkelijk behaald kunnen worden. Het detailniveau van het doelbereik sluit aan op het abstractieniveau van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP en de effectbeoordeling daarvan in het OER. Bij de beoordeling van doelbereik is gebruik gemaakt van de effectbeoordeling uit hoofdstuk 4 en 5. Het doelbereik is ook gevisualiseerd in grafieken per ambitie/doel op een schaal van 0 tot 100. Daarin is 40 te zien als een matig doelbereik, 50 als gemiddeld, 60 als redelijk, 70 als voldoende en 80 als ruim voldoende.

Daarnaast brengen we in beeld in hoeverre er onzekerheid is of de doelen nog verder te halen zijn. Deze onzekerheid wordt bepaald doordat de provincie ook afhankelijk is van andere partijen en doordat bepaalde beleidskeuzes van ontwerp-omgevingsvisie en RWP nog niet te beoordelen zijn. De onzekerheid wordt groter naarmate de provincie afhankelijk is van andere partijen. In het geval dat een beleidskeuze niet of te beperkt is uitgewerkt, wordt deze in de effectbeoordeling bestempeld als ‘niet te beoordelen’ en leidt dit ook tot een grotere onzekerheid. Ook bepaalde trends (bijvoorbeeld autonome ontwikkeling van klimaatverandering) en een aanpassing of aanvulling van het beleid en/of programma worden meegenomen in de beoordeling.

In de ontwerp-omgevingsvisie heeft de provincie elf ambities opgesteld en voor het RWP zeven doelen. In dit hoofdstuk wordt per ambitie van de ontwerp-omgevingsvisie/doel van het RWP de beoordeling van doelbereik beschreven. Iedere paragraaf start met de ambitie van de ontwerp-omgevingsvisie op het thema dan wel het doel van het RWP beschreven.

7.1 Beoordeling doelbereik ambities ontwerp-omgevingsvisie

7.1.1 Water, bodem en klimaatadaptatie

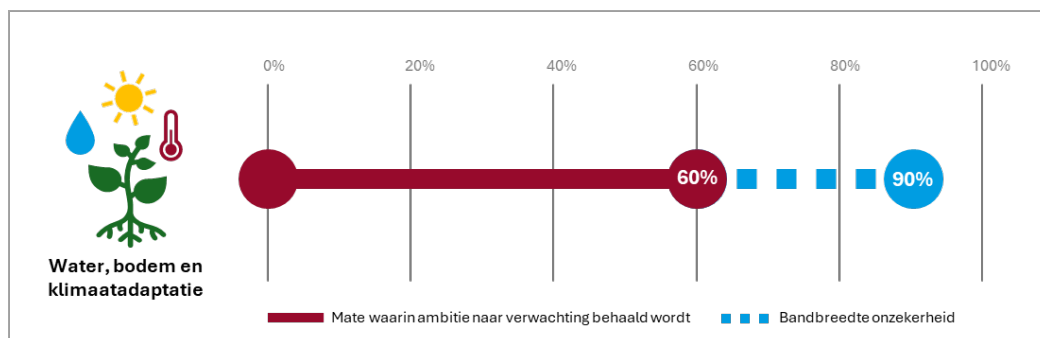
Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

We willen een klimaatrobuust water- en bodemsysteem door beter aan te sluiten bij de natuurlijke kenmerken en processen. Hierdoor zijn we beter bestand tegen weersextremen zoals droogte, piekbuien, piekafvoeren en hittegolven. We willen vervuiling en uitputting van onze natuurlijke bronnen zoals onze zoetwatervoorraad en bodems tegengaan.

Zo willen we:

- Goed beschermd zijn tegen wateroverlast en overstromingen
- Voldoende zoetwater beschikbaar hebben voor landbouw, natuur, industrie en drinkwater
- Schoon water
- Gezonde en vruchtbare bodems
- Een klimaatrobuuste leefomgeving

Beoordeling doelbereik

De provincie heeft een sterke focus op het realiseren van een klimaatrobuust water- en bodemsysteem. De ingezette beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP dragen bij aan het behalen van de ambitie. De kans dat deze ambitie wordt behaald is dan ook redelijk, al zijn er verschillende factoren die de mate waarin de ambitie nog verder gerealiseerd kan worden kunnen beïnvloeden. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Het hanteren van de eerdergenoemde ladder als het gaat om prioriteitstelling van het gebruik van de ondergrond: 1. Drinkwater, 2. Energietransitie, 3. Tijdelijk gebruik, 4. Permanent gebruik, 5. Verboden activiteiten (o.a. schaliegas en opslag kernafval) (H6.1 ontwerp-omgevingsvisie). Deze prioritering helpt bij een goede afweging van belangen in de ondergrond
- De provincie willen de waterschappen positioneren om een plek in te nemen in de ruimtelijke ordening. Het waterschap speelt namelijk een cruciale rol in de weging van het waterbelang bij ruimtelijke planvorming. Dit zorgt ervoor dat de wateropgave wordt meegenomen bij het plannen van een ontwikkeling (H2.2 - RWP)
- Door regionale keringen te versterken en aan te passen aan de vastgelegde norm in de Omgevingsverordening (H6.1) draagt positief bij aan het beschermen van de regio tegen wateroverlast en overstromingen
- Het beperken van risico's op en gevolgen van overstromingen in de toekomst doordat primaire keringen langs het hoofdwatersysteem uiterlijk in 2050 voldoen aan de Omgevingswaarden uit de Omgevingswet. Ten behoeve van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) worden overstromingsrisico's in beeld gebracht en een Overstromingsrisicobeheerplan opgesteld, waarin meerlaagsveiligheid centraal staat (H6.1)
- De beleidskeuze om de nazorg toekomstbestendig te maken draagt bij aan de bodemkwaliteit door de nazorg te verkleinen, wordt gestreefd naar een situatie waarin de bodem zo goed is hersteld dat er minder actieve nazorg nodig is. In deel 3 is het toetsingskader opgenomen voor het beoordelen en de aanpak van bodemverontreiniging onder de Wet bodembescherming. (H5.3.1 – RWP)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- De provincie wil procesmatige ondersteuning bieden in locatiekeuze, locatieinrichting en bouwwijze van toekomstige ontwikkelingen (H2.3.1 – RWP).
- Provinciaal Plan van Aanpak Waterbesparing: Dit plan richt zich op een besparing van 20% in drinkwatergebruik, met een focus op huishoudens, zakelijke gebruikers en waterbewust bouwen (H3.4.3 – RWP). Deze besparingsaanpak is proces en communicatie gericht. Concrete maatregelen ontbreken vanuit de overheid. Daarbij is het relevant te vermelden dat het primair gaat om drinkwaterbesparing, maar 'het besparen' vanuit de ambitie is breder ingestoken. De provincie zet in op het zuinig omgaan met de voorraden (voldoende en schoon water beschikbaar is voor functies, zoals wonen, natuur, landbouw, (industriële) consumptie of drinkwaterwinning). Aangezien in de visie onvoldoende is uitgewerkt op welke manier wordt ingezet op waterbesparing zorgt voor onzekerheden in het behalen van de ambitie

- Wij houden via onze Omgevingsverordening rekening met waterveiligheid en wateroverlast door het aanwijzen en actueel houden van watergebiedsreserveringen in de vorm van overstroombaar gebied, overstromingsrisicogebieden, waterbergingsgebieden, primaire watergebieden en essentiële waterlopen. Aan ontwikkelingen in deze gebieden worden voorwaarden gekoppeld; deze worden de komende jaren geëvalueerd en mogelijk geactualiseerd." (8.3.7 - RWP)
- Wij willen vanuit 'Water en Bodem Sturend' in ons omgevingsbeleid bij zowel locatiekeuzes als ruimtelijke inrichting beter rekening houden met risico's vanuit waterveiligheid en regionale wateroverlast. Dit wordt de komende periode nader uitgewerkt. (H8.3.7)
- De provincie gaat opzoek naar hydrologische bufferzones om wegzijging en afvloeiing van kwalitatief goed gebiedseigen water tegen te gaan. Het vasthouden en infiltreren van hemelwater naar de ondergrond heeft een positief effect op wateroverlast, echter heeft een verkenning naar deze zones geen direct effect, en is het onzeker in hoeverre dit beleid bijdraagt in het behalen van de doelstelling

Het realiseren van een drinkwaterbesparing van 20% is een uitdaging die sterk afhankelijk is van de medewerking van diverse gebruikers. Ook de praktische effecten van de watergebiedsreserveringen en de doorwerking van 'water en bodem sturend' in de ruimtelijke ordening moeten in de toekomst nog meer duidelijkheid geven. Daarnaast is de provincie voor het behalen van haar doelen afhankelijk van de inzet van verschillende partners zoals terreinbeherende organisaties, landbouw, waterschappen, drinkwaterbedrijven en de landelijke invulling van 'water en bodem sturend'. Deze factoren spelen een rol in de mate waarin de ambitie nog verder gerealiseerd kan worden.

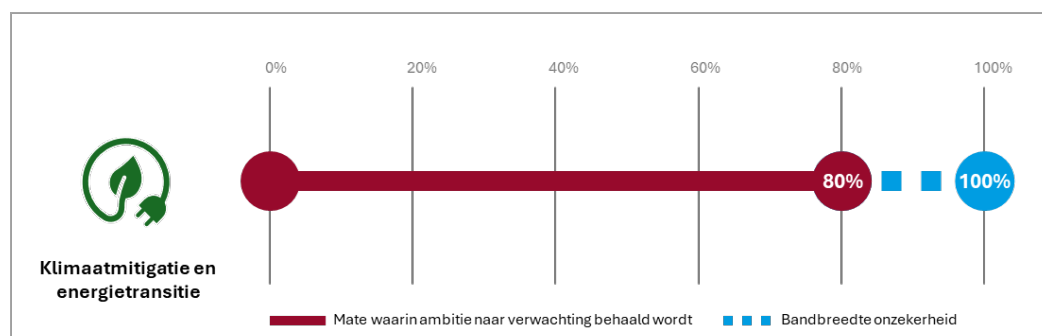
7.1.2 Klimaatmitigatie en energie(transitie)

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

We dragen bij aan het **beperken van klimaatverandering** door in te zetten op:

- Het beperken van de uitstoot van broeikasgassen
- Vastlegging van koolstof in landbouw en landgebruik
- Het besparen van energie
- Het verbeteren van energienetwerken
- Het opwekken van duurzame energie
- Het beperken van uitstoot in mobiliteit

Beoordeling doelbereik

De kans dat de ambitie voor klimaatmitigatie en energie(transitie) wordt behaald is ruim voldoende, gezien de concrete beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie, het RWP en de potentie die blijkt uit 'OER fase 2a, PPE', die aangeven dat de beoogde opwek van 2 TWh duurzame energie in 2030 haalbaar lijkt, met ruimte voor verdere groei na die periode. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Door aanleg van meer groen en het herstellen van veenweidegebieden wordt op een natuurlijke manier de sponswerking van het landschap vergroot. Dit leidt tot een grotere opnamecapaciteit van de bodem, wat ook de koolstofvastlegging bevordert (H4.3.3 - RWP)
- Er wordt ingezet op het opwekken van duurzame energie door samen met partners te zoeken naar locaties voor duurzame elektriciteitsproductie op land en duurzame warmtebronnen. Hierbij wordt gekeken naar verschillende mogelijkheden voor het opwekken van energie (H6.2)
- Er wordt geen ruimte geboden voor de opsporing en het winnen van schaliegas en steenkoolgas (H6.2) Dit helpt om de uitstoot van broeikasgassen, die voornamelijk voorkomt uit het verbranden van fossiele brandstoffen, te beperken
- Het willen vastleggen van koolstof door aanpassingen in landgebruik door:
 - Het uitbreiden van het areaal bos, waar mogelijk gecombineerd met andere doelstellingen
 - Het revitaliseren van bossen door omgevingsfactoren en beheer te verbeteren;
 - Het uitbreiden van houtige landschapselementen als onderdeel van groenblauwe dooradering
 - Het benutten van kansen om door vernatting van natuur uitstoot van broeikasgassen te verminderen (H6.2)
- Door het stimuleren van energiebesparing bijvoorbeeld bij woningen, bedrijven, scholen en verenigingen draagt positief bij aan het besparen van energie. Ook de inzet op minder, andere, schonere en efficiëntere keuzes voor mobiliteit, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van (rest)energie en nabijheid/concentratie van functies draagt bij aan het besparen van energie (H6.2)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. In de energievisie worden concrete beleidskeuzes en richtlijnen ontwikkeld voor het verbeteren van de energienetwerken en energie-infrastructureur, zodat gekomen wordt, nu en in de toekomst, tot een betaalbaar, betrouwbaar, veilig, duurzaam en rechtvaardig energiesysteem. Echter dient dit nog uitgewerkt te worden tot een programma.

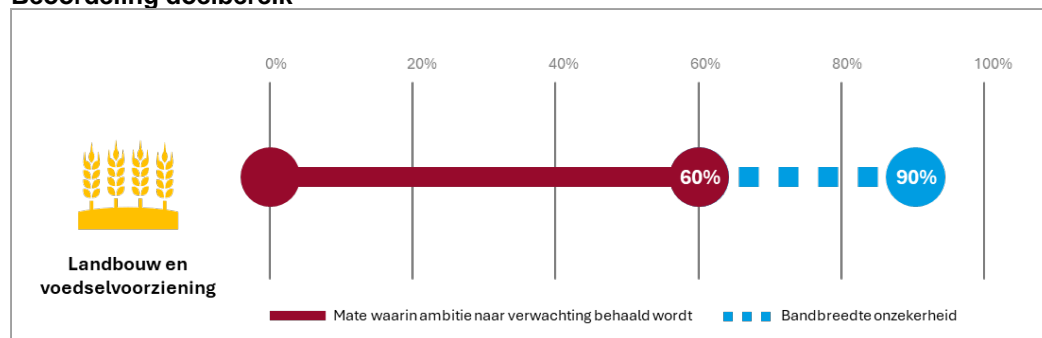
Het realiseren van een betaalbaar, veilig, duurzaam en rechtvaardig energiesysteem is een complexe opgave met inherente onzekerheden. Specifiek voor de veenweidegebieden is de provincie afhankelijk van het waterschap voor de peilopzet om emissiereductie te realiseren. Daarnaast vormt netcongestie, waar de provincie afhankelijk is van de netbeheerders, een potentiële belemmering voor de verdere uitrol van duurzame energie. Het terugdringen van emissies in de landbouwsector vereist samenwerking met de nationale overheid en verduurzaming van gebouwen is in sterke mate afhankelijk van de acties van particulieren, verenigingen en bedrijven. Ook is de provincie afhankelijk van de inzet van veehouderijen voor het verminderen van broeikasgasemissies vanuit de landbouw. Tot slot is de realisatie van de energietransitie afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen, bijvoorbeeld via RES Overijssel.

7.1.3 Landbouw en voedselvoorziening

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Het vinden van een **goede balans** tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving, waarbij we inzetten op **zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik** ter bescherming van goede landbouwgrond.

Beoordeling doelbereik

De kans dat de ambitie voor land en voedselvoorziening wordt behaald is redelijk, gezien de beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie die positief bijdragen aan het binden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving, met een focus op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Er wordt gestuurd op multifunctioneel en multidimensionaal ruimtegebruik om de landbouwfunctie goed samen te laten gaan met andere opgaven met behoud van ruimtelijke kwaliteit (uitwerking in gebieden door middel van onder andere gebiedsprocessen) (H6.3)
- Door glastuinbouw te concentreren in het glastuinbouwconcentratiegebied Koekoekspolder, kan de problematiek van het veenweidegebied en de ligging in het Nationaal landschap door verdere uitbreiding van glastuinbouw worden verminderd (H6.3) Dit draagt bij aan een gezonde leefomgeving
- Het aanpassen van de Kwaliteitsimpuls Agro & Food (KAF) van een instrument dat is gericht op (randvoorwaarden voor) uitbreiding van agrarische bedrijven, naar een instrument dat gericht is op (het stimuleren van) extensivering, uitbreiding/verbreding van verdienmodellen en nieuwe functies. Dit draagt positief bij aan het inzetten op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- Het vinden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving, waarbij we inzetten op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond (H6.3)
- In aanvulling op de Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw

- Inzet op duidelijkheid bieden over de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw door onderscheid te maken in twee type grondgebonden landbouwgebieden: landbouwgebieden met generieke opgaven en kansen, en landbouwgebieden met gebiedsspecifieke opgaven voor water, klimaat en natuur. In aanvulling op deze ontwerp-omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. Afhankelijk van de uitwerking hiervan en zorgt dus voor onzekerheid

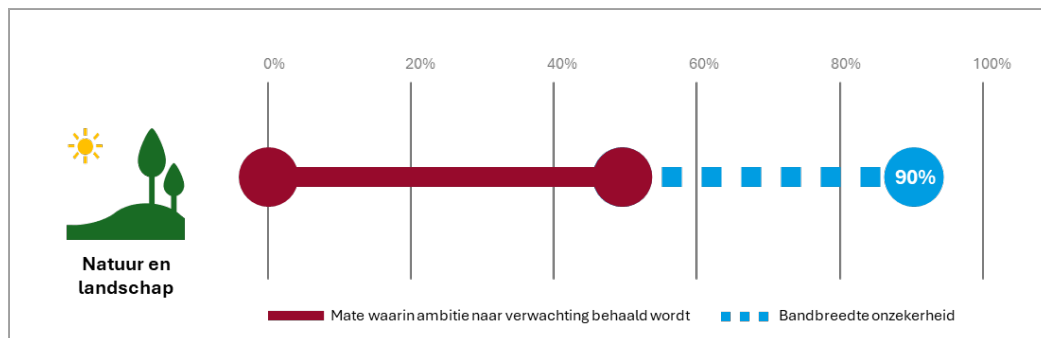
Het behouden van voldoende landbouwgrond in combinatie met zuinig ruimtegebruik is een constante uitdaging, zeker gezien andere ruimteclaims. Een cruciale externe factor binnen deze sector is de onduidelijkheid over de nationale stikstofregels en de bijhorende regelingen voor agrariërs, die een grote impact kunnen hebben op de bedrijfsvoering en de mogelijkheden voor verduurzaming. Bovendien is de provincie sterk afhankelijk van de agrarische sector zelf om de beoogde balans te bereiken. Het verminderen van de stikstofuitstoot, geuroverlast en het verbeteren van mestbeheer, zijn essentieel om de negatieve invloeden van veehouderijen te beperken. Hierdoor kan zowel de voedselvoorziening worden gewaarborgd als de gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving worden beschermd. Tot slot is de financiering van langjarige ecosysteemdiensten, die essentieel zijn voor een gezonde leefomgeving, een punt van onzekerheid door complex overheidsbeleid, economische factoren en maatschappelijke prioriteiten.

7.1.4 Natuur en landschap

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Wij willen onze natuur en biodiversiteit **duurzaam beschermen, beleven en benutten**, en natuur en landschap **dichter bij mensen brengen**. Dit willen wij zowel binnen als buiten de natuurgebieden, in de groene omgeving én in het bebouwde gebied.

Beoordeling doelbereik

Naar verwachting is de haalbaarheid van deze ambitie gemiddeld. De effectbeoordeling laat zien dat het RWP en ontwerp-omgevingsvisie diverse beleidskeuzes bevatten die gericht zijn op het verbeteren van de staat van biodiversiteit, het vergroten van het areaal en de kwaliteit van de leefomgeving, en het versterken van de groenblauwe dooradering. Daarnaast wordt er actief ingezet op het behoud en de versterking van waardevolle landschappen.

Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Waar nodig de ecologische kwaliteit van de kleinere wateren die buiten de KRW vallen verbeteren (H4.4.1 – RWP)
- Uitvoering van herstel en beheermaatregelen in en om Natura 2000 gebieden wordt gedaan via het programma Ontwikkelopgave. (H6.6)
- Het behouden en versterken van (kern)kwaliteiten in de groene omgeving via ruimtelijk beleid
- Het beschermen van de biodiversiteit door de condities voor wilde plant- en diersoorten buiten de natuurgebieden op orde te houden en daar waar nodig op orde te brengen (Vogel- en Habitatrichtlijn) (H6.6)
- Door voorkeur te geven aan inbreiding boven uitbreiding, wordt ingezet op het benutten van de ruimte in bestaande stedelijke gebieden. Dit vermindert de druk op de natuur in de groene omgeving en helpt bij het behouden van biodiversiteit (H6.6)
- Door bezoekers te spreiden in ruimte en tijd, wordt de druk op populaire natuurgebieden verminderd. Dit helpt om overbelasting van natuurgebieden te voorkomen en bevordert de instandhouding van biodiversiteit (H6.10)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- Wij zetten in op werken aan biodiversiteitsverbetering, binnen Natura 2000 gebieden en ons Nationaal Natuur Netwerk, toewerken naar 10% Groen-Blauwe dooradering en werken aan de basiskwaliteit natuur (H2.10)
- Samen met gemeenten kritisch te blijven op riooloverstorten (H4.4.1 – RWP)
- Samen met de waterschappen kijken of het nodig is de vergunningen aan te scherpen voor lozingen, en maatwerkafspraken maken met de 20 grootste afvalwaterlozers in Overijssels om te komen tot verminderde emissies naar het oppervlaktewater. (H4.4.1 – RWP)
- Voor kernen is altijd ruimte om te bouwen voor de lokale behoefte (H6.6)
- We zetten ons in voor de instandhouding van wettelijk beschermde soorten; Daarbij maken we onderscheid tussen actief en passief soortenbeleid (H6.6)

Verder richt de Ontwikkelopgave Natura 2000-gebieden zich op uitwerking van de beheerplannen, met onder andere hydrologisch systeemherstel en stikstofreductie. Voor een duurzame bescherming van de natuur is stikstofreductie noodzakelijk. De Natuurdoelanalyses en de adviezen van de Ecologische Autoriteit concluderen dat deze maatregelen bepalend zijn voor de mate waarin biodiversiteit in stand wordt gehouden of versterkt. In de ontwerp-omgevingsvisie zijn geen aanvullende maatregelen opgenomen. Zonder duidelijke richtlijnen en maatregelen om de stikstofuitstoot te verlagen, is het onduidelijk of de gestelde doelen daadwerkelijk bereikt kunnen worden. De ontwerp-omgevingsvisie geeft vooralsnog geen zicht op een duidelijke trendbreuk ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Daarmee is het onzeker in hoeverre deze beleidskeuze bijdraagt aan het halen van de ambitie.

De ambitie Natuur en landschap kent een hoge verwachte realisatie van 90%, wat wordt ondersteund door een breed scala aan beleidskeuzes. Toch zijn er een aantal factoren die het bandbreedte van onzekerheid vergroten. Zo is de provincie voor de invulling van de basiskwaliteit natuur afhankelijk van de keuze van Provinciale Staten. De effectiviteit van het kritisch blijven op riooloverstorten hangt af van de samenwerking met gemeente en de bereidheid van gebruikers.

De uitkomst van gesprekken met waterschappen over lozingsvergunningen en maatwerkafspraken is onzeker. Ook de concrete invulling van het programmeren van woningbouw en werklocaties in relatie tot nabijheid en mobiliteitstransitie, en de interpretatie van actief soortenbeleid als wettelijk taak, dragen bij aan de onzekerheid. Daarnaast spelen onduidelijkheden rondom de nationale stikstofregeling en de complexe opgave van hydrologisch systeemherstel een belangrijke rol in de onzekere uitkomst.

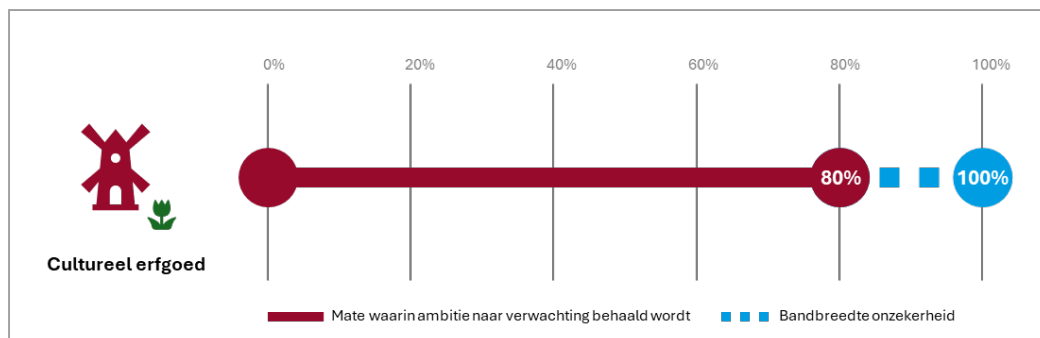
7.1.5 Cultureel erfgoed

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Ons beleid is om ons kenmerkende en typisch **Overijsselse cultureel erfgoed te behouden, te versterken en te gebruiken als inspiratiebron en drager van identiteit voor gebiedseigen ontwikkelingen**. Daarnaast kunnen we ook leren van het verleden, hoe bijvoorbeeld onze voorouders al leefden met het principe van het water- en bodemsysteem sturend te laten zijn. Deze lessen uit het verleden kunnen een inspiratiebron zijn voor de opgaven waar we nu voor staan. Het is van belang om de kennis uit het verleden voor de opgaven van nu te benutten.

Bij de inpassing van de nationale en provinciale opgaven dienen **erfgoed en ruimtelijke kwaliteit als vertrekpunt te worden genomen**, en als **integraal onderdeel van de transformatie** te worden behouden of versterkt. Op die manier draagt cultureel erfgoed bij aan een gebiedseigen toekomst van Overijssel, waarin onze inwoners zich thuis voelen en bezoekers onze provincie of gebieden binnen onze provincie blijven herkennen als typisch (of kenmerkend) Overijssel. Dit geldt niet alleen voor het cultureel erfgoed boven de grond, maar ook ondergronds. We vinden het belangrijk om dit cultureel erfgoed – Het verhaal van Overijssel - door te kunnen geven aan volgende generaties. Cultureel erfgoed verbindt mensen, het biedt houvast en handvatten om nieuwe ontwikkelen gebiedseigen vorm te geven met respect voor het bestaande.

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze ambitie behaald wordt is ruim voldoende, dit komt omdat er al vigerend beleid is voor cultureel erfgoed dat positief bijdraagt aan het halen van deze ambitie. De beleidskeuzes uit de ontwerp-omgevingsvisie dragen ook positief bij aan het halen van deze ambitie, maar zijn vooral een bevestiging van vigerend beleid. Daarnaast is er slechts een kleine bandbreedte van onzekerheid om de ambitie geheel te halen.

Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Beschermen en behoud van cultureel erfgoed in lijn met gemeentelijk beleid en rijksbeleid (zoals rijksmonumenten, waaronder archeologie) (H6.5). Dit is overigens in aansluiting op vigerend beleid
- Behoud en versterken van cultureel erfgoed door het stimuleren van het herbestemmen en het hergebruik van cultureel erfgoed (H6.5)
- Behoud van karakteristieke cultuurlandschappen bij ruimtelijke initiatieven door toetsing aan de Cultuurhistorische Waardenkaart en voor hulp en advies kunnen gemeenten en particulieren terecht bij Steunpunt Cultuur Erfgoed Overijssel (H6.5)
- Er is aandacht voor (zichtbaarheid/leefbaarheid) de materiële en immateriële waarden van Overijssel: het 'Verhaal van Overijssel' en in de Omgevingsvisie levert de Cultuurhistorische Waardenkaart input om nieuwe ontwikkelingen gebiedseigen vorm te geven (H6.5)
- Het water- en bodemsysteem worden gebruikt als sturend voor nieuwe ontwikkelingen en bestaand gebruik hier op aan te passen. Dit draagt bij aan het stabiliseren van de grondwaterstand en het voorkomen van bodemdaling. Dit is vooral belangrijk in gebied waar cultureel erfgoed zich bevindt, zodat dit erfgoed behouden blijft (H2.7)
- 'Functie volgt peil' als uitgangspunt: gebruik en functies moeten zich aanpassen aan grondwaterstanden. In veenweidegebied wordt hiermee de grondwaterstanddaling, veenoxidatie en bodemdaling doorbroken (H6.1). Dit kan ertoe leiden dat organische archeologische resten beter beschermd blijven, omdat deze niet droog komen te liggen

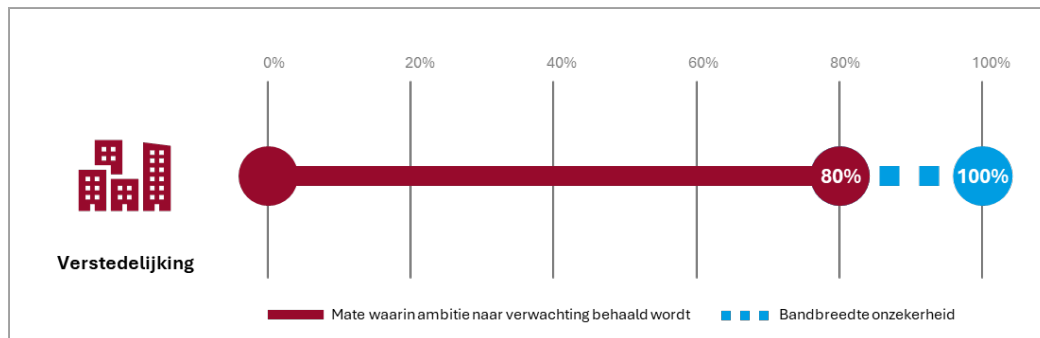
Alle bovenstaande beleidskeuzes dragen bij aan het doelbereik. Echter, op het gebied van cultureel erfgoed is de provincie afhankelijk van samenwerking met kennis- en erfgoedpartners om haar doelen te bereiken. Dit kan enige onzekerheid met zich meebrengen. Daarnaast kan de hoeveelheid ruimteclaims door het toevoegen van een groot aantal woningen (inbreiding binnen kernen en steden) en energievoorzieningen wat leidt tot meer bodemingrepen zorgen voor een toenemende druk op erfgoed en de ruimtelijke kwaliteit van de provincie (zoals ook in de effectbeoordeling in 4.10 is benoemd). Daarnaast wijst de provincie gebieden aan voor waterberging. Deze gebieden kunnen cultuurhistorische waarden bevatten en verstoord worden door ingrepen, zoals graven en het aanleggen van infrastructuur. Door weging van ruimteclaims kan erfgoed minder prioriteit krijgen dan andere ruimtelijke opgaven. Het is onzeker hoe de weging van de ruimteclaims uiteindelijk uitpakt en het cultureel erfgoed kan worden ingepast.

7.1.6 Verstedelijking

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Er blijft onverminderd vraag naar ruimte voor wonen, werken en voorzieningen. De ontwikkeling in de woon- en leefomgeving van onze inwoners raakt logischerwijze ook aan de behoefte aan mobiliteit, ontspanning en recreatie, energie, groen en biodiversiteit, cultureel erfgoed en klimaat. Daarom pakken we deze opgaven niet los van elkaar, maar in samenhang van het Dagelijkse Stedelijke Systeem (DSS) op. Dit geldt niet alleen in de steden, maar in alle kernen in de provincie. **Wij zetten hierbij in op het zuinig, zorgvuldig en meervoudig gebruiken van onze ruimte** en kijken daarvoor in eerste instantie naar het benutten van bestaand bebouwd gebied. We zetten in op geconcentreerde groei van steden én van de goed bereikbare middelgrote kernen en de dorpen, met functies in nabijheid van elkaar. **We streven hierbij naar een leefbare en sociaal- en economisch waardevolle leefomgeving.** Voor de vraag naar wonen, werken en voorzieningen is er daarnaast ook ruimte nodig buiten het bestaande bebouwde gebied. **Dat doen we zorgvuldig in afweging met andere functies en ruimtelijke kenmerken van het gebied** en zoveel mogelijk aansluitend aan bebouwd

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze ambitie wordt gerealiseerd is ruim voldoende, mede dankzij diverse beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie. De provincie zet in op een evenwichtige ontwikkeling, waarbij economische groei hand in hand gaat met een duurzame en kwalitatieve leefomgeving. De beleidskeuzes richten zich op het versterken van stedelijke systemen, het stimuleren van efficiënt ruimtegebruik en het bevorderen van aantrekkelijke omgeving voor wonen, werken en recreëren. Desondanks is er een bandbreedte van onzekerheid die de volledige realisatie van de ambitie kan beïnvloeden. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- De provincie zet in op een regionale aanpak waarin de provincie de drie Overijsselse Dagelijkse Stedelijke Systeem versterken en daarbij ruimte biedt om te bouwen voor lokale behoefte. Door de focus te leggen op lokale behoeften wordt beschikbare ruimte efficiënter benut en voorkomt dit onnodige uitbreiding van stedelijke gebieden (H2.8)

- Het streven naar diversiteit boven monofunctionaliteit en het multifunctioneel en multidimensionaal ruimtegebruik op gebieds- en gebouwniveau in binnensteden, waar mogelijk in wijken, centrumschil, dorpen en bedrijventerreinen draagt positief bij aan het meervoudig gebruiken van de ruimte (H6.6)
- Door in te zetten op inbreiding boven uitbreiding wordt zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik bevordert (H6.7)
- Vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik willen we behoud van het bestaande areaal werklocaties en huidige milieucategorieën. Het uitgangspunt is inbreiding gaat voor uitbreiding bij de ontwikkeling van nieuw aanbod bedrijventerrein: Door in de planontwikkeling in te zetten op intensief ruimtegebruik (meerlaags bouwen en functiemenging) duurzame energie, klimaatadaptatie (water/bodem), circulaire economie, duurzame ruimtelijke inpassing (groene omlijsting) en landschappelijke kwaliteit (H6.8)
- Het hanteren van 'clusteren' als uitgangspunt voor nieuwe regionale bedrijventerreinen in stedelijk gebied gelegen aan de corridors A1/A35 en A28 bevordert de ambitie om in te zetten op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik (H6.8)
- Het zien van ruimte voor publieks- en arbeidsintensieve bedrijven, onderwijs en voorzieningen in de stationsomgevingen van de grote steden Enschede, Zwolle, Deventer, Almelo en Hengelo. Dit bevordert het creëren van een aantrekkelijke werk- en leefomgeving voor innovatieve en creatieve startups en scale-ups die zorgen voor economische groei
- Het stimuleren van functiemenging op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs, draagt bij aan het meervoudig gebruiken van de ruimte

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- Op bestaande en nieuwe locaties vragen we in de planontwikkeling inzet op intensief ruimtegebruik (meerlaags bouwen en functiemenging) duurzame energie, klimaatadaptatie (water/bodem), circulaire economie, duurzame ruimtelijke inpassing (groene omlijsting) en landschappelijke kwaliteit. Kwaliteitsambities: streven naar toekomstbestendige bedrijventerreinen op de thema's bodem en water, circulair bouwen, duurzaam gebruik, gezonde en groene leefomgeving, groene energie, zorgvuldig en intensief ruimtegebruik, organisatiegraad, huisvesting arbeidsmigranten en tegengaan van congestie. Met deze aspecten zetten we in op een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen. (H6.8)
- We hanteren 'clustering' als uitgangspunt voor nieuwe regionale bedrijventerreinen in stedelijk gebied gelegen aan de corridors A1/A35 en A28 (H6.8)
- De binnenstedelijke stationsomgevingen zien we als dynamische werklocaties waar een mix van functies samen komen. Vaak is dit een gebied met een aantrekkelijke werk- en leefomgeving voor innovatieve en creatieve startups en scale-ups die zorgen voor economische groei. Dankzij de slimme samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en onderzoek leidt kennisuitwisseling hier tot nieuwe technologische ontwikkeling en ontstaan innovatieclusters. Met name in de stationsomgevingen van de grote steden Enschede, Zwolle, Deventer, Almelo en Hengelo zien we ruimte voor publieks- en arbeidsintensieve bedrijven, onderwijs en voorzieningen (H6.8)

- We stimuleren functiemening op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs. (H6.8)

De bovenstaande beleidskeuzes versterken het behalen van de ambitie. Daarentegen brengt de stikstofproblematiek nieuwe onzekerheden door mogelijke beperkingen en vertragingen. De recente uitspraak van de Raad van State over intern salderen waarin deze niet meer betrokken kan worden in de voortoets zal de haalbaarheid van grootschalige verstedelijkingsplannen onder druk zetten. Daarnaast vormt de huidige krapte op de arbeidsmarkt een onzekerheidsfactor. De mate waarin deze krapte doorzet of afneemt is afhankelijk van verschillende factoren. Het inrichten van topwerklocaties en het stimuleren van (grootschalige) bedrijventerrein door de provincie zal deze onzekerheidsfactor wel doen inkrimpen. Wederzijdse afhankelijkheid met overige stakeholders zoals ondernemers, gemeentes, ontwikkelaars en woningcorporaties draagt ook bij aan de bandbreedte van onzekerheid.

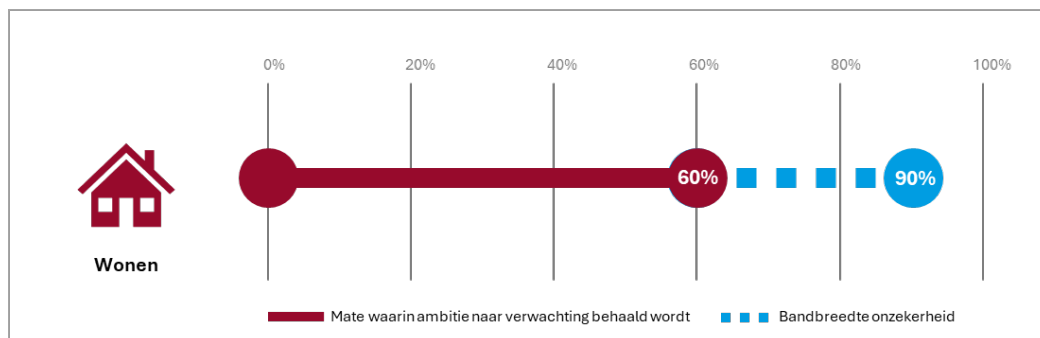
7.1.7 Wonen

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Onze ambitie is dat er **voor iedereen een passende woning** is in de provincie. Dit betekent dat er fors woningen bijgebouwd moeten worden. Daarbij kijken we niet alleen kwantitatief naar de **hoeveelheid te bouwen woningen**, maar ook naar de **juiste doelgroepen** in het licht van demografische veranderingen en **betaalbaarheid**.

Bij nieuwbouw willen we kansen benutten om slim te combineren en andere doelen zoals energie-, klimaat- en natuurinclusief bouwen mee te nemen. We zijn zuinig op de beschikbare ruimte en streven naar mixmilieus en nabijheid van werken, voorzieningen, openbaar vervoer en de groene omgeving of gebieden voor sport en ontspanning. We zetten hierbij in op het zuinig, zorgvuldig en meervoudig gebruiken van onze ruimte en kijken daarvoor naar het benutten van bestaand bebouwd gebied (zie ook paragraaf 6.6

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze ambitie behaald wordt is redelijk. De woondeals bevatten specifieke afspraken over het aantal te bouwen woningen, de verdeling over verschillende prijscategorieën en de locaties waar gebouwd dient te worden. Deze richtlijnen zijn gericht op het versnellen van de woningbouwopgave. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Voor kernen is altijd ruimte om te bouwen voor de lokale behoefte bevordert een divers woningaanbod (H6.6)
- Het realiseren van flexwoningen om sneller te kunnen voorzien in de vraag naar woningen, waarbij het flexwonen meer is dan het tijdelijk gebruik van een locatie (6.7)
- Door in te zetten op inbreiding boven uitbreiding wordt zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik bevordert (H6.7)
- De Rijksopgave rond woningbouw heeft geleid tot de interbestuurlijke afspraak die is vastgelegd in twee woondeals, om 47.300 woningen te bouwen in Overijssel met een ambitie van 60.000 woningen. (Interbestuurlijke afspraak rijk-provincie-gemeenten: woondeals) (H6.7)
- Kansen zien voor een recreatieve/toeristische invulling van vrijkomende agrarische bebouwing onder bepaalde voorwaarden. Dit kan leiden tot een gebruik van ruimte die anders mogelijk niet beschikbaar zou zijn voor woningbouw(H6.10)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- We zetten in op inspelen op klimaatverandering en zuinig omgaan met onze voorraden (voldoende en schoon water beschikbaar is voor functies, zoals wonen, natuur, landbouw, (industriële) consumptie of drinkwaterwinning) door het water- en bodemsysteem sturend te laten zijn in onze ruimtelijke inrichting bij nieuwe ontwikkelingen en bestaand gebruik na verloop van tijd hier op aan te passen (H2.7)
- Het vinden van een goede balans tussen voedselproductie en een gezonde leefomgeving, waarbij we inzetten op zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik ter bescherming van goede landbouwgrond. In aanvulling op deze Omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw (H6.3)
- Conform de interbestuurlijke afspraken hanteren Overijsselse overheden en partners bij het realiseren van nieuwbouwwoningen de principes van 30% sociale huurwoningen, 40% betaalbare en middenhuur en 30% duurdere koop- en huurwoningen. Deze afspraak geldt op gemeenteniveau (H6.6)

De bovenstaande beleidskeuzes versterken het behalen van de ambitie wonen. Tegelijkertijd brengen verschillende onzekerheden en afhankelijkheden uitdagingen met zich mee die de haalbaarheid van woningbouwopgaven beïnvloeden.

De stikstofproblematiek brengt ook deze ambitie in het geding. Mogelijke beperkingen en vertragingen in vergunningverlening kunnen de realisatie van nieuwbouwopgave onder druk zetten. De recente uitspraak van de Raad van State over intern salderen, waarin dit niet langer betrokken kan worden in de voortoets, vergroot de onzekerheid voor grootschalige woningbouwplannen. Daarnaast is de beschikbaarheid van drinkwater en netcapaciteit een potentiële beperkende factor. De ambitie om het water- en bodemsysteem sturend te laten zijn in ruimtelijke ontwikkeling (H2.7) betekent dat woningbouw op sommige locaties mogelijk beperkt wordt door waterschaarste of netcongestie. De huidige krapte op de arbeidsmarkt kan ook een beperkende factor spelen.

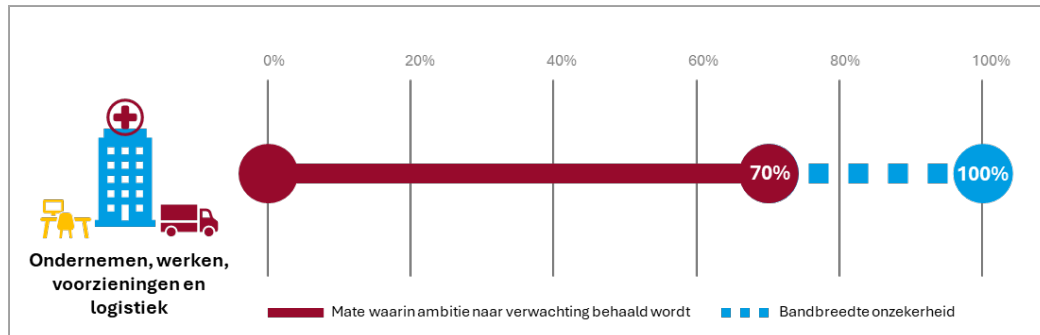
Tekorten aan vakmensen in de bouwsector kunnen de uitvoerbaarheid van woningbouwplannen vertragen. Ook stijgende grondstofprijzen zorgen voor onzekerheid. Fluctuaties in de kosten van bouwmaterialen kunnen de haalbaarheid van betaalbare woningbouw beïnvloeden. Dit raakt met name de ambitie om een gebalanceerde verdeling van woningtypen (30% sociale huur, 40% middenhuur en betaalbare koop, 30% dure woningen) te realiseren. Verder is de realisatie van woningbouw afhankelijk van gemeenten, woningcorporaties en ontwikkelaars. Gemeentelijke afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars bepalen in grote mate het woningaanbod. Kortom, de ambitie voor wonen is haalbaar binnen de juiste beleidskaders, maar wordt ook sterk beïnvloed door externe factoren.

7.1.8 Ondernemen, werken, voorzieningen en logistiek

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Kansen voor alle inwoners op **passend werk** met mogelijkheden om zich te ontwikkelen. Inzet op een **economische groei die bijdraagt** aan bestaanszekerheid, een hoger welvaartsniveau en daarmee aan de brede welvaart van onze inwoners.

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze ambitie behaald wordt is voldoende, gezien de brede ondersteuning door diverse beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie. De provincie streeft naar vitale economische centra met voldoende werkgelegenheid, waarbij tegelijkertijd de kwaliteit en beschikbaarheid van voorzieningen en een efficiënte logistieke infrastructuur wordt gewaarborgd. De focus op intensief ruimtegebruik, duurzaamheid en hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit spelen hierbij een belangrijke rol. Er is echter een bandbreedte van onzekerheid die het volledig behalen van de ambitie kan beïnvloeden, met name door externe factoren zoals de stikstofproblematiek, landelijke regels, belemmeringen voor bedrijven en organisaties vanuit regeldruk en de economische conjunctuur. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- De provincie zet in op een vitale economische ontwikkeling bijdragend aan de brede welvaart van alle inwoners van de provincie. Dit biedt inwoners meer kansen om passend werk te vinden (H2.8)
- Op bestaande en nieuwe locaties wordt er in de planontwikkeling inzet gevraagd op intensief ruimtegebruik (meerlaags bouwen en functiemenging) duurzame energie, klimaatadaptatie (water/bodem), circulaire economie, duurzame ruimtelijke inpassing (groene omlijsting) en landschappelijke kwaliteit.

Door in te zetten op duurzame ontwikkeling door kwaliteitsambities wordt niet alleen de economische groei bevorderd, maar zorgt dit ook voor een toekomstbestendige economie (H6.8)

- De binnenstedelijke stationsomgevingen zien we als dynamische werklocaties waar een mix van functies samen komen. Vaak is dit een gebied met een aantrekkelijke werk- en leefomgeving voor innovatieve en creatieve startups en scale-ups die zorgen voor economische groei. Dankzij de slimme samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en onderzoek leidt kennisuitwisseling hier tot nieuwe technologische ontwikkeling en ontstaan innovatieclusters. Met name in de stationsomgevingen van de grote steden Enschede, Zwolle, Deventer, Almelo en Hengelo zien we ruimte voor publieks- en arbeidsintensieve bedrijven, onderwijs en voorzieningen. Dit betekent dat er een breed scala aan werkgelegenheidsmogelijkheden ontstaat, wat belangrijk is voor verschillende doelgroepen en opleidingsniveaus (H6.8)
- Het stimuleren van functiemenging op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs. Hierdoor ontstaat een diverser aanbod van werkgelegenheid. (H6.8)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- In huidige prognoses voor bedrijventerreinen is de additionele ruimtevrage voor de circulaire economie nog niet opgenomen. In nauw overleg met onze partners verkennen we deze ruimtevrage naar een circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) en sturen we op (toekomstig) ruimtebeslag (H6.8)

Al met al ondersteunen de beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie de ambitie om het ondernemerschap, werkgelegenheid, voorzieningen en logistiek in Overijssel te versterken. De nadruk op multifunctionaliteit, functiemenging, het versterken van kernen en stationsomgevingen, en de aandacht voor groen- en recreatieve voorzieningen dragen bij aan aantrekkelijke leef- en werkomgevingen. Daarnaast zijn er specifieke beleidskeuzes gericht op de ontwikkeling van bedrijventerrein, het ondersteunen van topwerklocaties en familiebedrijven, wat het ondernemerschap en de werkgelegenheid ten goede komt. Wel is het belangrijk om de mogelijke druk op bestaande voorzieningen door inbreiding in de gaten te houden. Bovendien kunnen externe factoren significante invloed hebben op het uiteindelijke succes van deze ambities. Zo kan een hoogconjunctuur leiden tot meer investeringen, bedrijfsgroei en een hogere vraag naar arbeid en voorzieningen, terwijl een laagconjunctuur juist kan leiden tot terughoudendheid, banenverlies en een verminderde vraag. Daarnaast vormen onzekerheden vanuit landelijke regels een belangrijke factor. Denk hierbij aan mogelijke veranderingen in uitkeringen en pensioenen, die invloed kunnen hebben op de bestedingskracht en de arbeidsmarkt. De ambitie om in te zetten op economisch groei kan voor het vestigen van (nieuwe) bedrijven in Overijssel op sommige locaties mogelijk beperkt worden vanuit water- en/of natuurwetgeving en door netcongestie. De concrete invulling van de samenhangende programmering van wonen werken, mobiliteit en voorzieningen vraagt nog om verdere uitwerking om een optimaal resultaat te garanderen voor alle aspecten van deze brede ambitie.

7.1.9 Mobiliteit en luchtvaart

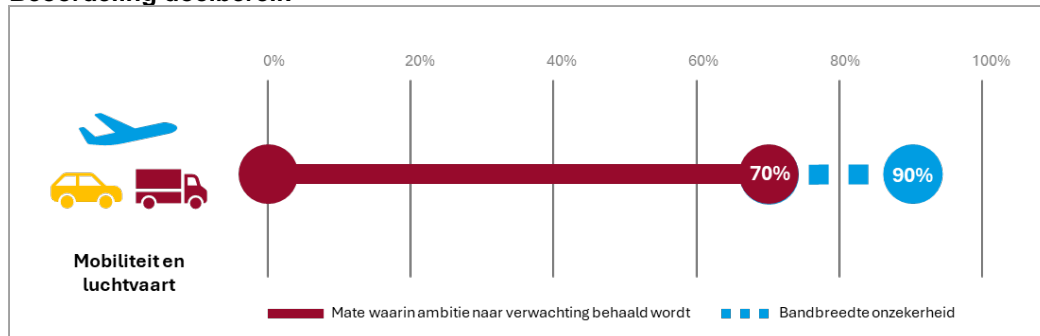
Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

We hebben de ambitie **de bereikbaarheid te verbeteren voor al onze inwoners** - ongeacht leeftijd, geslacht, inkomen of lichamelijke beperking - zodat bereikbaarheid geen beperking vormt om deel te nemen aan de maatschappij. Deze ambitie geldt ook voor logistiek en goederen, essentieel voor onze economische ontwikkeling.

Tegelijkertijd willen we met betere bereikbaarheid **ruimte bieden aan leefbare steden en dorpen, de verstedelijkingsopgave** en bijdragen aan duurzame economische ontwikkeling, de energietransitie, de gezondheid van onze inwoners en natuur en sociale verbondenheid.

Voorop staat dat onze **bereikbaarheid veilig georganiseerd** moet zijn, voor zowel de gebruiker, medeweggebruiker als omstander. Dat doen we door de autoafhankelijkheid te

Beoordeling doelbereik

De kans dat de ambitie, die beoogt de bereikbaarheid voor alle inwoners te verbeteren, wordt behaald, is voldoende. De Omgevingsvisie omvat diverse beleidskeuzes die hier sterk aan bijdragen en een positieve impuls geven aan de toegankelijkheid van Overijssel. Verdere uitwerkingen van beleid opgenomen in het regionaal mobiliteitsprogramma zijn niet meegenomen in doelbereik. Voor het behalen van het doelbereik ligt namelijk de focus op de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Door te verdichten op goed bereikbare plekken met oog voor het creëren van nabijheid, worden mogelijkheden voor levendigheid gecreëerd en wordt bespaard op ruimte die benodigd is voor mobiliteit (H2.6)
- Verstedelijking wordt beschouwd als een samenhangende opgave. Sectorale opgaven houden rekening met de opgaven in andere sectoren. De principes van nabijheid en de mobiliteitstransitie, vragen dat er samenhang is tussen het programmeren van woningbouwlocaties, voorzieningen en werklocaties en dat goed gekeken wordt naar de bereikbaarheid. Dit wordt samen met Rijk en regio verder uitgewerkt in drie verstedelijkingsstrategieën voor de drie Dagelijkse Stedelijke Systemen (Stedendriehoek, Twente en Zwolle). Hierbij is ook aandacht voor de relatie tussen stad en land en de verhouding tussen de verschillende kernen in het Dagelijks Stedelijk Stelsel (H6.6)

- De inzet op duurzame mobiliteit door bijvoorbeeld het STOMP-principe, het verbeteren van regulier lijngebonden OV, autoparkeren inwisselen voor fietsparkeren, het realiseren van hubs rondom centra en wijken, moedigt inwoners aan om gebruik te maken van duurzame vervoersmiddelen, zoals fietsen en lopen
- Daarnaast zet de provincie in op het clusteren van tank- en elektrische laadinfrastructuur, waar mogelijk in combinatie met beveiligde truckparkings. Dit draagt positief bij aan bereikbaarheid veilig organiseren (H6.9)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- Om een goede bereikbaarheid te waarborgen is het cruciaal om het lokale en regionale verkeer in het Dagelijkse Stedelijke Systeem zoveel mogelijk te scheiden van het (inter)nationale verkeer op de hoofdinfrastructuur/corridors. De capaciteitsproblemen ontstaan immers vooral rondom de steden. Het provinciale en stedelijke hoofdwegennet en het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem vormen de backbone van de mobiliteit in het DSS van de stedelijke gebieden. Aanvullend op deze netwerken is maatwerk mogelijk voor de “first en last mile” van en naar deze verbindende netwerken te optimaliseren voor de reiziger. (H6.9)
- We stimuleren een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Daarnaast stimuleren we om de ruimte uitnodigend, veilig en toegankelijk in te richten (H6.12)

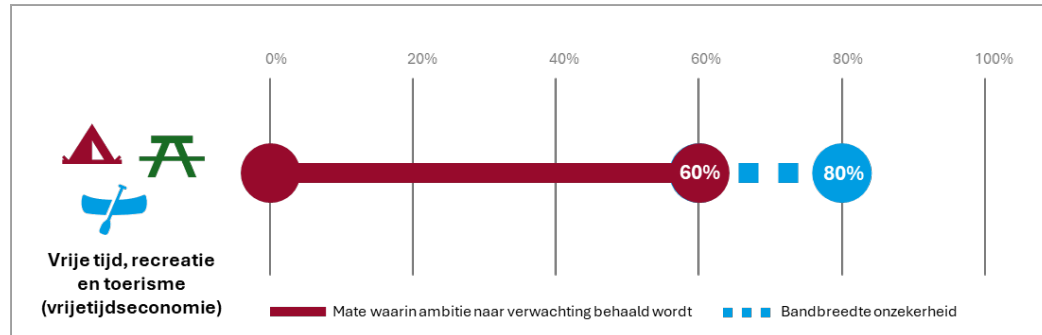
De beleidskeuzes onderstrepen de inzet van de provincie op duurzame en efficiënte mobiliteit door middel van ruimtelijke planning, regionale samenwerking en het stimuleren van duurzame vervoerswijzen. De ambitie van mobiliteit en luchtvaart kent echter wel een kleine bandbreedte van onzekerheid (20%). Deze onzekerheid wordt gevoed door een aantal factoren zoals het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem, waarvan concrete invulling en implementatie nog bepalend zullen zijn. Daarnaast is het onzeker in hoeverre het stimuleren van een beweegvriendelijke omgeving op zichzelf voldoende zal zijn om de bereikbaarheid van alle inwoners te garanderen. De aanhoudende dominantie van de auto in het buitengebied blijft een uitdaging, terwijl de provincie voor de uitvoering van haar plannen sterk afhankelijk is van de medewerking van diverse externe partners. Zo is de provincie voor de hoofdinfrastructuur afhankelijk van I&W en RWS en voor de verbetering en uitbreiding van het openbaar vervoer van ProRail en andere (lokale) vervoersbedrijven.

7.1.10 Vrije tijd, recreatie en toerisme (vrijetijdseconomie)

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Het behouden en versterken van de vrijetijdseconomie binnen onze provincie. We zetten daarbij in op kwaliteit, nieuwe producten, voldoende ruimte voor de sector en spreiding van gasten (inwoners en bezoekers) in ruimte en tijd. Als randvoorwaarden hierbij gelden: een goede bereikbaarheid, voldoende faciliteiten voor wandelen en fietsen en een gastvrije sector. We willen dat recreatie en toerisme integraal in diverse gebiedsontwikkelingen en -processen wordt meegenomen, omdat dit van meerwaarde is voor de recreatiebehoefte van de eigen inwoners en de toeristische gasten die we jaarlijks in Overijssel ontvangen.

Beoordeling doelbereik

De kans dat dit doel behaald wordt is redelijk. Er is concreet beleid dat zal bijdragen aan het behalen van deze ambitie, met nog een kleine bandbreedte van onzekerheid. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Door de recreatieve druk te spreiden, blijven toeristisch-recreatieve iconen zoals de Nationale Parken aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers (H6.10)
- Het mengen van functies op (binnenstedelijke) werklocaties door (creatieve) bedrijvigheid samen te laten gaan met horeca, sporten, cultuur, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en onderwijs. De nabijheid van deze voorzieningen draagt bij aan een gevarieerd aanbod en goede bereikbaarheid via het spoor en voor wandelen en fietsen (H6.8)
- Inzet op een beleefbare vrijetijdslandschappen met karaktervolle plekken om te wonen, te werken en om vrije tijd door te brengen biedt mogelijkheden voor inwoners en bezoekers om te recreëren binnen de provincie en draagt bij aan de lokale economie (6.10)
- De provincie zet in op het zoveel mogelijk beperken van impact op het omliggende landschap door bouwen. Het landschap beweegt mee met het natuurlijk systeem en er is aandacht voor landschapsbeleving en recreatie. Om het landschap te beschermen wordt duurzame energie bijvoorbeeld alleen in bebouwd gebied en op industrieterreinen en werklocaties opgewekt (2.6)
- Een recreatieve/toeristische invulling van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) kan bijdragen aan de lokale economie en behoud van voorzieningen in het landelijk gebied (H6.10)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

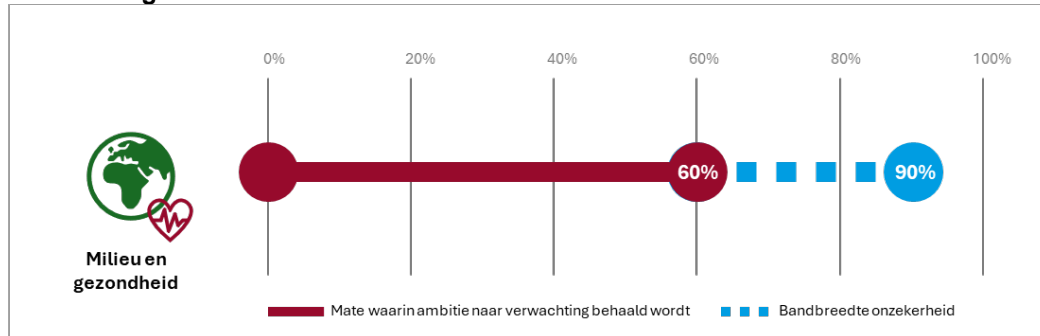
- Hoe kan spreiding van recreatie echt gerealiseerd worden? Dit is sterk afhankelijk van ondernemers in recreatie en toerisme en het gedrag van bezoekers
- Vanaf 2013 ligt het beheer en onderhoud van routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters bij gemeenten. Daardoor is de provincie afhankelijk van gemeente voor het verbeteren van recreatieve routes
- Afhankelijkheid van ondernemers en economische conjunctuur

7.1.11 Milieu en Gezondheid

Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Onze ambitie is dat onze inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen wonen, werken, recreëren en leven in een **gezonde en veilige fysieke leefomgeving**. De kwaliteit van het milieu is daarbij een belangrijke factor. We hechten grote waarde aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor onze inwoners en bezoekers. **We willen de milieukwaliteit verbeteren en gezondheidswinst realiseren voor onze inwoners.** Een gezonde, schone en veilige leefomgeving is geen luxe; het is een noodzaak voor het welbevinden van onze inwoners. Het is daarnaast een fundament onder een duurzame economie en een biodiverse natuur die tegen een stootje kan.

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze ambitie naar verwachting wordt behaald is redelijk. De Omgevingsvisie bevat diverse beleidskeuzes die gericht zijn op het bevorderen van zowel de milieukwaliteit als de gezondheid, waarbij een aantal beleidskeuzes een directe bijdrage leveren aan deze ambitie. Echter, de effectbeoordeling laat ook zien dat er potentiële negatieve effecten zijn, met name door ontwikkelingen zoals de woningbouwopgave en economische groei, waarbij een verhoogde capaciteit van RWZI's leidt tot hogere geuremissies, inbreiding van de woningbouwopgave minder gunstig is ten aanzien van luchtkwaliteit en een toename van het aantal verkeersbewegingen leidt tot een hogere geluidsbelasting. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Er wordt ingezet op het spreiden van bezoekers en inwoners in ruimte en tijd zodat overbelasting van populaire recreatiegebieden wordt voorkomen, wat belangrijk is voor het behoud van een gezonde leefomgeving. (H6.8)
- De inzet op duurzame mobiliteit, zoals het STOMP-principe leidt tot verminderen van de uitstoot van schadelijke stoffen en verkeersgeluid. Dit verbetert de luchtkwaliteit en draagt bij aan een gezondere leefomgeving. Daarnaast draagt actieve mobiliteit (fietsen en lopen) bij aan bevordering van gezondheid. Door te investeren in infrastructuur voor duurzame mobiliteit, zoals fietspaden en veilige voetgangersoversteken, wordt veiligheid van inwoners vergroot (H6.9)
- Het voorkomen van nieuwe saneringssituaties door gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Daarnaast reguleert de provincie externe veiligheidsrisico's van het transport van gevaarlijke stoffen over de weg met een basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Dit draagt bij aan het beschermen van vitale functies en voorzieningen (zoals zorgcentra en energiecentrales) (H6.11)

- Een coördinerende aanpak op het milieuthema afval, richting bedrijventerreinen of specifiek risicovolle bedrijven/branches. Als bijdrage aan de Circulaire Economie wordt er richting gegeven op het voorkomen, verminderen en recyclen van afval, kennisdelen en toepassing in het VTH-instrumentarium. Dit draagt bij aan de ambitie om de milieukwaliteit te verbeteren

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- Het voorkomen van verdere toename van de geluidbelasting, tegengaan van overlast door cumulatie van bronnen en een daling van het aantal geluidgehinderden in Overijssel (H6.11)
- De luchtkwaliteit in Overijssel voldoet in 2030 aan de luchtkwaliteitseisen. We streven naar het voldoen aan tenminste de WHO-advieswaarde (2021) voor fijn stof en stikstof(oxide). (H6.11)
- Het voorkomen van verdere lichthinder, verstoring en gezondheidsschade als gevolg van lichthinder. Naast schade voor de gezondheid van mensen, is er ook natuurschade door overmatige verlichting. De sociale veiligheid dient bij het voorkomen van lichthinder vanzelfsprekend gewaarborgd te blijven. (H6.11)
- We stimuleren een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Daarnaast stimuleren we om de ruimte uitnodigend, veilig en toegankelijk in te richten. (H6.11)
- Door de fysieke ruimte en leefomgeving van inwoners gezonder in te richten kan veel gezondheidswinst worden geboekt en levert de omgeving zo een bijdrage aan de ervaren (positieve) gezondheid van inwoners. (H6.12)

De realisatie van de ambitie kent een bandbreedte van onzekerheid van 30% die wordt gevoed door verschillende factoren. Zo is de concrete uitwerking nog onduidelijk van het beleid om verdere toename van de geluidsbelasting te voorkomen, cumulatie tegen te gaan en het aantal geluidgehinderden te verminderen. Het behalen van de luchtkwaliteitsdoelstellingen is mede afhankelijk van (inter)nationale ontwikkelingen. Ook de effectiviteit van het voorkomen van verdere lichthinder hangt af van de te nemen maatregelen. Daarnaast is het onzeker in hoeverre het stimuleren van een beweegvriendelijke omgeving daadwerkelijk leidt tot significante gezondheidswinst. Het is belangrijk dat de provincie concrete invulling geeft aan deze beleidsvoornemens.

7.1.12 Sociale kwaliteit en (positieve) gezondheid

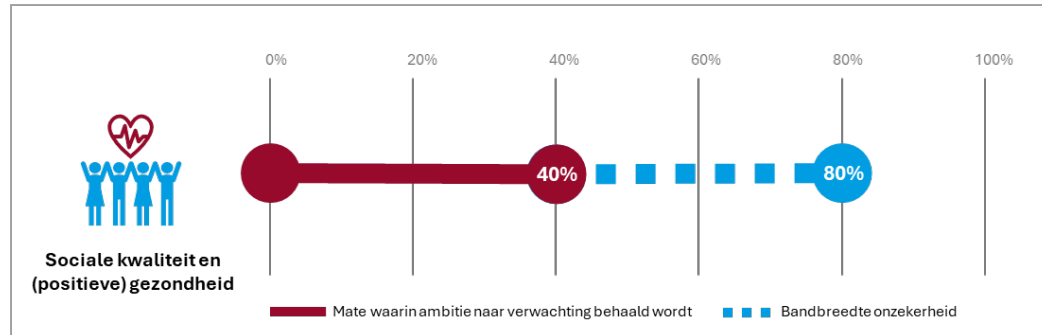
Ambitie ontwerp-omgevingsvisie

Onze ambitie is een **inclusieve samenleving**: een samenleving zonder fysieke of sociale beperkingen, waarin iedereen mee kan doen en iedereen zich veilig voelt om zichzelf te zijn.

Om dit te bereiken werken we aan de hand van twee ambities:

- Inwoners van Overijssel zijn een leven lang gezond en vitaal, kunnen zichzelf zijn en meedoen in een inclusieve samenleving
- We versterken het zelforganiserend vermogen van inwoners van Overijssel met duurzame voorzieningen en verbindingen

Beoordeling doelbereik

De verwachting is dat deze ambitie matig behaald zal worden met nog een redelijke onzekerheidsmarge of doelen toch verder zijn te halen. De Omgevingsvisie bevat diverse beleidskeuzes die potentieel bijdragen aan deze ambitie. Echter, de effectbeoordeling laat ook zien dat de invloed van sommige beleidskeuzes nog onduidelijk is of sterk afhankelijk van de inspanningen van andere partijen, wat de grote onzekerheid rondom het behalen van de ambitie verklaart. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Bij inbreiding moet wel rekening gehouden worden met de bestaande omgeving – schaal, kwaliteiten en identiteit – en met ruimte voor andere grote opgaven op het gebied van biodiversiteit, klimaatverandering, duurzaamheid en ook brede welvaart. De uitwerking hiervan kan plaatsvinden in een stedenbouwkundig plan. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid van de leefomgeving en bevordert inclusie (H2.6)
- Duurzame mobiliteit, zoals het STOMP-principe maakt het voor alle inwoners gemakkelijker om zich te verplaatsen, ongeacht hun beschikbare middelen, status, leeftijd of fysieke mogelijkheden. Dit bevordert de toegang tot werk, onderwijs en andere voorzieningen
- Routestructuren voor varen, wandelen, fietsen en ruiters zijn van groot belang voor de recreatiebehoefte van eigen inwoners en die van inkomende gasten. Vanaf 2013 ligt het beheer en onderhoud van routestructuren bij gemeenten. Wel wordt er bekeken hoe het thema routestructuren kan integreren met opgaven voor infrastructuur, wonen en landelijk gebied. Goed ontwikkelde routestructuren maken het voor diverse groepen, zoals gezinnen, ouderen en mensen met een beperking, gemakkelijker om deel te nemen aan recreatieve activiteiten. Dit bevordert inclusie door ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot recreatievoorzieningen (H6.10)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- We stimuleren om bij ruimtelijke ontwikkelingen aandacht te hebben voor ruimte voor ontmoeting (H6.12)
- We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een inclusievere samenleving. Daarvoor is een toegankelijke openbare ruimte van groot belang (H6.12)
- We ondersteunen bij het komen tot eigentijdse sociale ontmoetingsplekken (H6.12)
- We stimuleren een beweegvriendelijke omgeving die stimuleert tot bewegen en sporten. Daarnaast stimuleren we om de ruimte uitnodigend, veilig en toegankelijk in te richten. (H6.12)

- Door de fysieke ruimte en leefomgeving van inwoners gezonder in te richten kan veel gezondheidswinst worden geboekt en levert de omgeving zo een bijdrage aan de ervaren (positieve) gezondheid van inwoners (H6.12)
- We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een inclusievere samenleving. Daarvoor is een toegankelijke openbare ruimte van groot belang (H6.12)

De realisatie van de ambitie kent een zeer grote bandbreedte van onzekerheid. Dit wordt met name veroorzaakt door het feit dat veel van de beleidskeuzes van de provincie een stimulerende en ondersteunend karakter hebben. De concrete impact hiervan is onzeker en afhankelijk van de mate waarin andere partijen deze stimulans oppakken. Daarnaast erkent de provincie zelf dat haar directe invloed op een inclusieve samenleving beperkt is en dat de sleutel tot succes grotendeels ligt bij gemeenten, welzijnsorganisaties en verenigingen. Ook maatschappelijke trends spelen een rol die de provincie niet altijd kan beïnvloeden. Om de ambitie daadwerkelijk te realiseren, zal het van belang zijn dat de provincie haar stimulerende rol effectief invult met concrete instrumenten en nauwe samenwerking met andere partijen weet te bewerkstelligen.

7.2 Beoordeling doelbereik doelen RWP

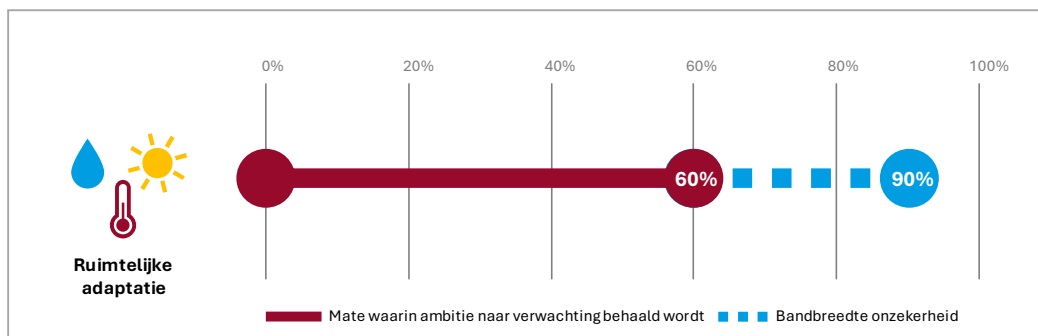
7.2.1 Ruimtelijke adaptatie

Doelen RWP

Het overkoepelde doel ten aanzien van ruimtelijke adaptatie is dat Overijssel in 2050 **klimaatbestendig en waterrobuust** is ingericht. Hieronder vallen de subdoelen:

- Overijssel heeft een klimaatrobuuste leefomgeving en ruimtelijke inrichting, zowel boven als beneden maaiveld
- Overijssel is beter bestand tegen weersextremen zoals droogte, piekbuien, piekafvoeren, hittegolven, wateroverlast en overstromingen
- Vitale en kwetsbare functies zijn beschermd door de locatiekeuze en/of het ontwerp aan te passen
- Water en bodem zijn sturend in de ruimtelijke ordening
- Waterschappen zijn eerder betrokken in de planvorming zodat zij hun kennis van het bodem- en watersysteem mee kunnen geven

Beoordeling doelbereik

De kans dat het doel uit het RWP voor ruimtelijke adaptatie wordt behaald is redelijk, al zijn er verschillende factoren die de uiteindelijke mate van succes kunnen beïnvloeden. Hieronder de beleidskeuzes uit het RWP en de ontwerp-omgevingsvisie die positief bijdragen aan het doelbereik:

- Door het ondersteunen en delen van kennis met partners over de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving wordt er meer rekening gehouden met bovennormatieve weerextremen in beleid, ruimtelijke inrichting en het ontwerp van maatregelen. Het water vasthouden in de gebouwde omgeving draagt bij aan het tegengaan van droogte, hittestress en wateroverlast (H2.3.1 - RWP en ontwerp-omgevingsvisie H6.7).
- De grondwatervoorraad wordt bevorderd met actieve infiltratie. Dit heeft een positieve invloed op de water beschikbaarheid en het tegengaan van droogte (H6.3.1 - RWP)
- Het vasthouden van water door: het ophogen van de peilen (waar mogelijk), bijvoorbeeld via het programma 'Haarvaten op Peil' en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), en herinrichting en hermeandering van beken te stimuleren. Dit heeft een positief effect op de grondwaterstand en sluit aan bij de natuurlijke kenmerken en processen (H6.3.1 - RWP)
- Concreet wordt aan een klimaatbestendig watersysteem gewerkt in het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, als onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater, aan de vergroting van de waterbeschikbaarheid door het uitvoeren van maatregelen gericht op het vergroten van de grondwatervoorraad (H2.3.3 - RWP)
- Overstromingsrisicogebieden beschermen tegen onaanvaardbare maatschappelijke overstromingsschade vanuit het hoofd- en regionale watersysteem. Regionale keringen voldoen uiterlijk in 2050 aan de in de Omgevingsverordening vastgelegde norm (H8.1 - RWP en ontwerp-omgevingsvisie H6.1)
- Primaire keringen langs het hoofdwatersysteem voldoen uiterlijk in 2050 aan de Omgevingswaarden uit de Omgevingswet. Ten behoeve van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) worden overstromingsrisico's in beeld gebracht en een Overstromingsrisicobeheerplan opgesteld, waarin meerlaagsveiligheid centraal staat (H8.1 - RWP en ontwerp-omgevingsvisie H6.1)

Alle bovenstaande beleidskeuzes dragen bij aan het doelbereik. Echter, op het gebied van regulering is de provincie afhankelijk van andere partijen zoals het waterschap en terreinbeheerorganisaties (bijvoorbeeld natuurmonumenten) voor het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen. Dit brengt onzekerheid met zich mee. Hetzelfde geldt voor maatregelen in het kader van monitoren en evalueren zoals: het registreren van onttrekkingen, inzicht creëren in de hoeveelheid water die Overijssel in komt en uitgaat en een evaluatie van haar onttrekkingsbeleid. Het is afhankelijk van de uitkomsten van de monitor/evaluatie welke maatregelen volgen, dit zorgt voor een hogere mate van onzekerheid. Dit geldt ook voor het uitvoeren van de klimaatstresstesten in 2025, de invloed hiervan is namelijk afhankelijk van de vervolgacties. Daarnaast is er ook een beleidskeuze waarvan de precieze invulling ontbreekt, namelijk het ontwikkelen van een afwegingskader voor onttrekkingen. De exacte invulling van dit afwegingskader is bepalend of het doel nog verder te halen is.

Tot slot is de provincie afhankelijk van de invulling van Water en Bodem Sturend (WBS) door het rijk. De provincie wil vanuit WBS in haar omgevingsbeleid bij zowel locatiekeuzes als ruimtelijke inrichting beter rekening houden met risico's vanuit waterveiligheid en regionale wateroverlast. De aanpak in Overijssel richt zich voornamelijk op procesmatige ondersteuning, waaronder hulp bij locatiekeuze, gebiedsinrichting en de bouwmethoden voor toekomstige ontwikkelingen. Daarnaast wordt de ontwikkeling van adaptatiestrategieën ondersteund en wordt samenwerking met gemeenten, waterschappen en andere betrokken partijen gefaciliteerd. Er vindt monitoring en evaluatie plaats van de geïmplementeerde adaptatiemaatregelen en beleidsontwikkeling. Ook wordt er ingezet op het vergroten van bewustwording en kennis over klimaatverandering. Gezien de faciliterende en procesmatige rol van de provincie is het doelbereik afhankelijk van andere partijen en kent het doelbereik van ruimtelijke adaptatie een flinke mate van onzekerheid.

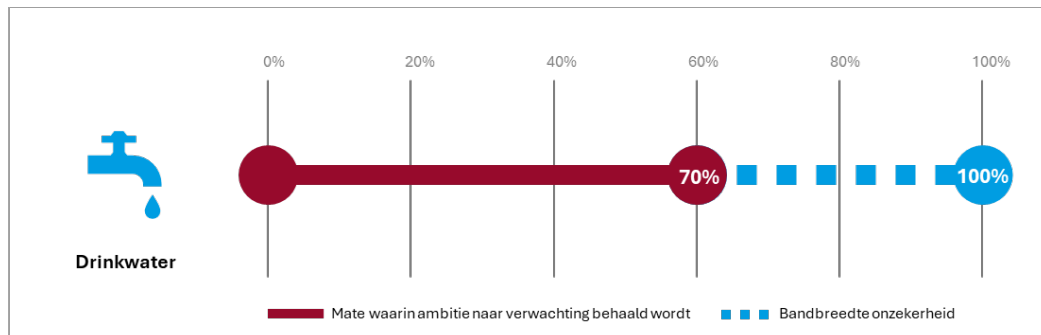
7.2.2 Drinkwater

Doelen RWP

De Drinkwaterrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water (KRW) zien samen met nationale wet- en regelgeving toe op het waarborgen van de drinkwatervoorziening. Het nationale drinkwaterbeleid is vastgelegd in de Beleidsnota Drinkwater 2021- 2026. Het richt zich op het behouden van de kwaliteit en kwantiteit van drinkwaterbronnen en anticipeert op de toekomstige vraag. Daarnaast stelt artikel 7 van de KRW dat de zuiveringsinspanning voor drinkwaterproductie niet verder mag toenemen en op termijn omlaag moet. Het provinciale beleid en doelen zijn opgesteld in overeenstemming met Europees en nationaal beleid en wetgeving. Om de uitdagingen aan te pakken, streeft de provincie Overijssel daarom de volgende doelen na:

- **Beschermen en behouden van drinkwaterbronnen**
- **Beschikbaar stellen van aanvullende bronnen om de toekomstige vraag op te vangen**
- **Afvlakken van de toenemende drinkwatervraag door besparing**

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze doelstelling wordt behaald is voldoende. Echter, voor het onderwerp drinkwater zijn nog impactvolle keuzes te maken om Overijssel te kunnen blijven voorzien van drinkwater in de toekomst. Namelijk de keuze uit de alternatieven voor drinkwater. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- De provincie neemt concrete stappen door pilotprojecten te starten voor hergebruik van waterstromen, onderzoek te initiëren naar het grootschalig benutten van beekafvoeren, en samenwerking met waterschappen en gemeenten te versterken voor de inrichting van polderwater als alternatieve bron (H3.4.2 - RWP)
- De provincie hebben samen met Vitens en de waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta afgesproken meer win- en reservecapaciteit van drinkwater te realiseren in de Adaptieve Strategie Drinkwater (ASD). Dit programma levert nu al resultaten op de korte termijn, zo wordt er in West-Overijssel totaal 5,6 Mm³/jaar aan extra productiecapaciteit verwacht voor eind 2025 (Notitie Voortgang en Koers, juni 2024)
- Het Provinciaal Plan van Aanpak Waterbesparing richt zich op een besparing van 20% in drinkwatergebruik, met een focus op huishoudens, zakelijke gebruikers en waterbewust bouwen (H3.4.3 - RWP)
- De provincie zal het beschermingsbeleid voor drinkwaterbronnen evalueren en aanscherpen, met name door mogelijke nieuwe regels voor vervuilende stoffen zoals PFAS en strengere voorschriften voor bodemenergiesystemen. Dit draagt positief bij aan de kwaliteit van drinkwater (H3.4.1 – RWP)
- De uitwerkingen van de alternatieven zorgen alle drie voor aanvullende drinkwaterbronnen. Dit draagt positief bij aan doelbereik

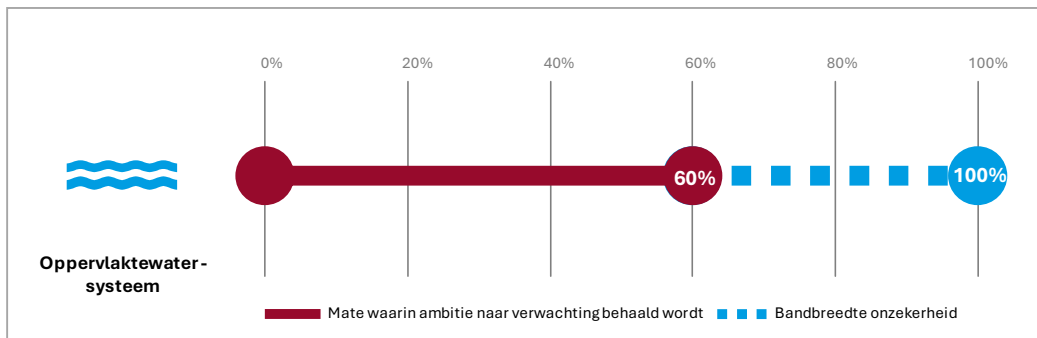
Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Met de ASD moet de haalbaarheid en de locaties voor permanente oppervlaktewaterwinning nog verder worden onderzocht. Bovendien zal de drinkwatervraag blijven toenemen door de woningbouwopgave en toenemende bedrijvigheid binnen de provincie, waarbij het überhaupt de vraag is of aan de toekomstige drinkwatervraag kan worden voldaan. Het drinkwater moet regelmatig getest worden om te controleren of het voldoet aan de kwaliteitseisen (via Drinkwaterrichtlijn en KRW). Bij verslechtering kunnen maatregelen worden genomen zoals beschreven in het Stroomgebiedsbeheersplan, onderdeel van de KRW. De provincie speelt hierin een centrale rol. Tot slot is de provincie voor de uitvoering van de beleidskeuzes afhankelijk van waterschappen en drinkwaterbedrijven. En van bedrijven, organisaties en bewoners als het gaat om besparing van drinkwatergebruik.

7.2.3 Oppervlaktewatersysteem

Doelen RWP

- Er is voldoende, schoon oppervlaktewater, dat ten minste **voldoet aan de chemische en ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water**
- De kwaliteit van de kleine wateren die geen KRW-waterlichaam zijn, wordt **beschermd en waar mogelijk verbeterd**
- Waardevolle kleine wateren zijn van dermate goede kwaliteit dat a) deze ontbrekende schakel in het herstel van KRW-waterlichamen weer functioneert (bronnen en bovenlopen) en b) de bij deze wateren horende biodiversiteit weer robuust is (vennen)
- We beperken de gevolgen van overstroming (zie paragraaf waterveiligheid en overlast) en perioden van droogte
- Het watersysteem is **klimaatadaptief ingericht zodat wateroverlast wordt voorkomen** (opvangen piekafvoeren), natuur en biodiversiteit wordt ondersteund en grondwateraanvulling wordt bevorderd (tegengaan verdroging)
- Er zijn **voldoende officiële zwemwaterlocaties (en daarmee veilige) beschikbaar waarbij vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd**

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze doelstelling behaald wordt is redelijk. In het RWP zijn de KRW-doelen (KRW: Kaderrichtlijn Water) voor oppervlaktewater opgenomen en verbetert ook de ecologische waterkwaliteit van kleine wateren die buiten de KRW-rapportage verplichtingen vallen. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- De provincie zet in op het halen van de KRW-doelen voor oppervlaktewater en verbetert ook de ecologische waterkwaliteit van kleine wateren die buiten de KRW-rapportageverplichting vallen. De provincie voert de KRW ook uit voor grondwater, in lijn met de Rijksregels en -omgevingswaarden (H4.1 - RWP)
- De provincie is bezig met het uitwerken van mogelijke acties binnen de KRW-Impuls. Deze impuls richt zich op het aanpakken van de te hoge belastingen van stoffen, waardoor zowel een goede Chemische Toestand als een goede Ecologische Toestand niet bereikt worden. Daarnaast is ook een provinciaal project geïnitieerd naar indirecte lozingen op het gemeentelijk rioleringsstelsel om te komen tot KRW-proof vergunningen met betrekking tot prioritare en specifiek verontreinigende stoffen, zodat bij de lozingspunt op het oppervlaktewater (RWZI) de waterkwaliteit aan de KRW-normen voldoet (H4.3.3 - RWP)

- De provincie werkt samen in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) aan verbeteren van waterkwaliteit en waterkwantiteit in het agrarisch gebied (H2.3.4 - RWP)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. De onzekerheid wordt groter doordat de provincie afhankelijk is van andere partijen:

- Waterschappen: bij het bewaken en controleren van waterkwaliteit van zwemwater en bij het aanscherpen van vergunningen voor (indirecte) lozings. Daarbij willen ze ook onderzoeken of ze aan lozingsvergunningen de voorwaarde kunnen koppelen dat op termijn de hoeveelheid te lozen stof wordt verminderd, en willen ze maatwerkafspraken maken met de 20 grootste afvalwaterlozers in Overijssel om te komen tot verminderde emissies naar het oppervlaktewater
- Gemeenten: voor de uitwerking van stedelijke watervisies en rioleringsplannen
- Overheden: in de samenwerking via het Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)-netwerk
- Duitse partners: In het RWP is het volgende benoemd: Uitbreiding van en harmonisatie met de monitoring van de Duitse partners voor de grenswateren waar data ontbreekt, wordt komende jaren opgestart

7.2.4 Bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit

Doelen RWP

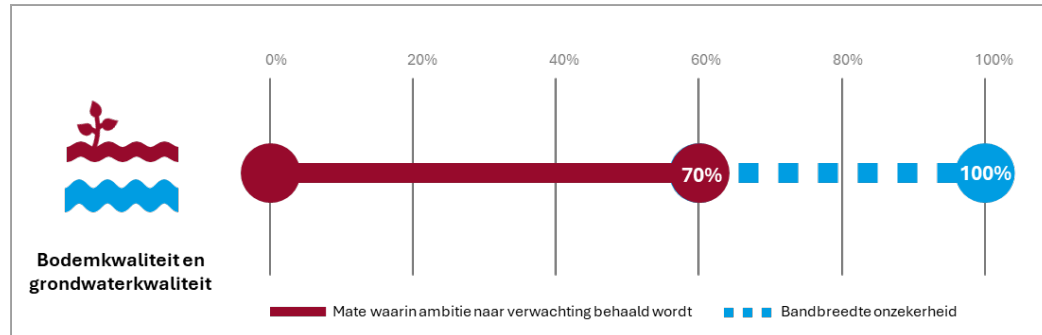
Bodemkwaliteit

- Wij streven naar een bodem in topconditie in 2050. Dit geldt voor de zowel de chemische, fysische en biologische kwaliteit
- We voorkomen dat de bodem- en grondwaterkwaliteit verder verslechtert door preventieve maatregelen
- We buigen de trend om van saneren van verontreinigde bodems naar het behouden van de goede kwaliteit en zorgvuldig beheer
- Alle bekende bodemverontreinigingen met humane of verspreidingsrisico's, behorende tot de spoedoperatie, zijn gesaneerd dan wel beheerst in 2030. Dit gaat om locaties waarvoor provincie vangnet voor is
- We hebben en werken volgens een samenhangend beleidskader en een afgestemd normenkader voor het bodem- en watersysteem

Grondwaterkwaliteit

- Ons grondwater is van goede kwaliteit en voldoet ten minste aan de chemische doelen van de Kaderrichtlijn Water
- Drinkwaterbedrijven kunnen drinkwater blijven maken van ons grondwater en dat drinkwater voldoet aan alle eisen. Drinkwaterbedrijven hoeven geen extra zuivering aan te brengen omdat de kwaliteit achteruitgaat. Op termijn verbetert de grondwaterkwaliteit
- We begrijpen de oorzaken van 'vergrijzing' van het grondwater en beginnen die terug te dringen

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze doelstelling wordt behaald is voldoende, al zijn er verschillende beleidskeuzes nog niet concreet waardoor een zekere mate van onzekerheid optreedt. Hieronder de beleidskeuzes uit het RWP en de ontwerp-omgevingsvisie die positief bijdragen aan het doelbereik:

- De provincie gaat verontreinigingen aan de bron tegen (o.a. industrie, landbouw, RWZI's, overstorten, medicijngebruik) (vereisten uit de KRW) (H3.3 - ontwerp-omgevingsvisie)
- De provincie geeft de transitie van chemische bodemkwaliteit naar vitale bodem vorm (5.3.1 - RWP). Dit draagt positief bij aan het ombuigen van de trend van saneren van verontreinigde bodems naar het behouden van de goede kwaliteit en zorgvuldig beheer
- Daarnaast zet de provincie in op het terugdringen van emissies vanuit menselijk handelen (H5.3.1 - RWP). Het terugdringen van emissies draagt positief bij aan het voorkomen dat de bodem- en grondwaterkwaliteit verder verslechtert
- De provincie beschermt grondwater in en buiten grondwaterbeschermingszones (vroeger grondwaterbeschermingsgebieden genoemd). Dit is positief voor de bodem en ondergrond omdat stoffen in het grondwater invloed heeft op de bodem en ondergrond (H5.3.2 - RWP)

Alle bovenstaande beleidskeuzes dragen bij aan het doelbereik. Echter, op het gebied van regulering is de provincie afhankelijk van andere partijen zoals waterschappen, gemeenten en terreinbeheerorganisaties (bijvoorbeeld Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer), bedrijven voor het tegengaan van verontreinigen. Dit brengt onzekerheid met zich mee. Hetzelfde geldt voor de aanscherping van evaluatie van beschermingsbeleid van drinkwaterbronnen. Mogelijk worden strengere maatregelen toegevoegd tegen vervuulende activiteiten, zoals PFAS-gebruik of bodemenergiesystemen. Echter ontbreekt er een concrete uitwerking van deze maatregelen, waardoor het de mate van onzekerheid vergroot. Daarnaast gaat de provincie met betrekking tot grond- en oppervlaktewaterkwaliteit onderzoek doen naar de oorzaken van de vergrijzing van het grondwater. De vergrijzing van grondwater verwijst naar het proces waarbij grondwater ouder wordt naarmate het langer in de ondergrond verblijft. Dit kan worden veroorzaakt door factoren zoals verminderde neerslag, veranderingen in het gebruik van waterbronnen, en het opkomen van verouderde waterlagen die langer in contact blijven met de bodem en gesteente. Oudere grondwaterlagen kunnen verschillende kwaliteitseffecten hebben, zoals verhoogde concentraties van mineralen of verontreinigingen, en kunnen ook minder goed reageren op veranderingen in het milieu. Uit de resultaten van het onderzoek moeten blijken of uiteindelijk regulering nodig is voor deze activiteiten. Bovendien is de provincie afhankelijk van de rijksoverheid voor de mogelijke doorwerking van het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater.

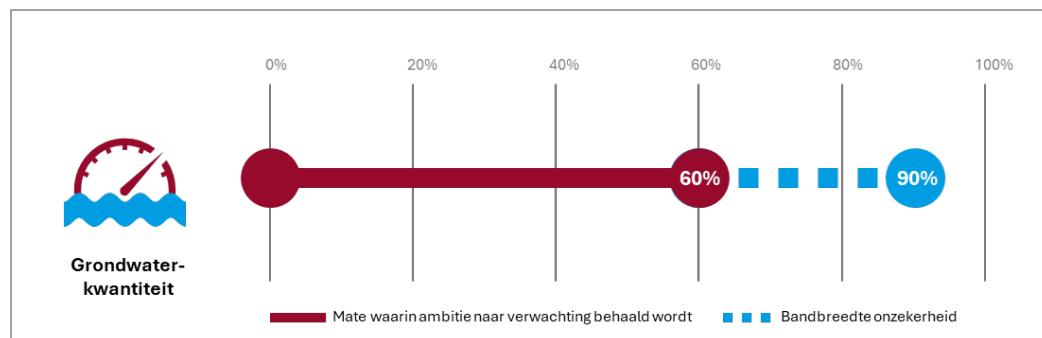
7.2.5 Grondwaterkwantiteit

Doelen RWP

De doelen zijn:

- We zorgen dat er voldoende grondwater beschikbaar blijft voor functies die een goede grondwaterkwaliteit vereisen. In droge perioden zal het niet altijd mogelijk zijn al die functies te bedienen. Dan kunnen beperkingen nodig zijn
- Conform de KRW is onttrekking per grondwaterlichaam gemiddeld niet groter dan de aanvulling en dalen de grondwaterpeilen niet
- We houden meer water vast dan nu. Een consequentie kan zijn dat zich, zeker in het voorjaar, nattere omstandigheden voordoen
- We hebben goed zicht op de hoeveelheid onttrokken grondwater zodat we over enkele jaren kunnen vaststellen of het nodig is een grondwateronttrekkingsplafond en/of een soort verdringingsreeks vast te stellen
- We besparen water waar mogelijk
- Functies die minder eisen stellen aan een grondwaterkwaliteit proberen we zoveel mogelijk door te sluizen naar andere bronnen

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze doelstelling wordt behaald is redelijk, al zijn er verschillende factoren die de uiteindelijke mate van succes kunnen beïnvloeden. Hieronder de beleidskeuzes uit het RWP en de ontwerp-omgevingsvisie die positief bijdragen aan het doelbereik:

- De provincie gaat het huidige onttrekkingenbeleid evalueren en zo nodig aanscherpen. Grondwater moet worden gereserveerd voor hoogwaardig gebruik: in eerste instantie voor de publieke drinkwatervoorziening, en pas daarna voor industrieel gebruik (voor zover de kwaliteit hoog moet zijn, bijvoorbeeld als grondstof voor dranken of conserven), kapitaalintensieve landbouw en pas daarna voor andere functies; daarbij geldt als randvoorwaarde dat er voldoende water voor natuurgebieden overblijft (vereisten uit de KRW) (H6.3 - RWP)
- In de programmering van bedrijventerreinen de nieuwvestiging van bedrijven in Oost-Overijssel met een extreem grote watervraag ontmoedigen. De provincie vraagt bedrijven met een grote watervraag hun bedrijfsprocessen door te lichten om te proberen de vraag te verkleinen (H6.3 - RWP)

- We werken samen met partners in het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, als onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater, aan de vergroting van de waterbeschikbaarheid door het uitvoeren van maatregelen gericht op het vergroten van de grondwatervoorraad”(H6.3 - RWP)
- Het monitoren van de grondwaterkwantiteit en aanvullende maatregelen treffen indien nodig (H6.3 - RWP)

Alle bovenstaande beleidskeuzes dragen bij aan het doelbereik. In het RWP beschrijft de provincie zelf al: “Het is nog onbekend of kleine onttrekkingen substantieel bijdragen aan grondwaterkwantiteitsproblemen. Om dat beter in beeld te krijgen werken we samen met de waterschappen hoe we ook de onttrokken hoeveelheden van kleinere winningen beter kunnen registreren en monitoren”. Een beleidskeuze die daarnaast ook voor onzekerheid zorgt gaat er over dat de provincie de grondwaterkwaliteit, in afstemming met andere provincies monitort en aanvullende maatregelen neemt als de monitoringsresultaten daar aanleiding toe geven. De aanvullende maatregelen zijn bepalend voor de mate waarin het doel verder wordt gehaald.

Daarnaast zijn er nog andere afhankelijkheden. Zo zal de drinkwatervraag blijven toenemen door de woningbouwopgave en toenemende bedrijvigheid binnen de provincie, waarbij het überhaupt de vraag is of aan de toekomstige drinkwatervraag kan worden voldaan. Hiervoor wil de provincie een afwegingskader ontwikkelen. Dit ontbreekt momenteel nog en zorgt dus voor een mate van onzekerheid. Daarnaast is de provincie afhankelijk van waterschappen, gemeenten, de landbouw, terreinbeherende organisaties (denk aan organisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten) om de grondwatervoorraad te vergroten. Bovendien is de provincie afhankelijk van de rijksoverheid voor de mogelijke doorwerking van het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater.

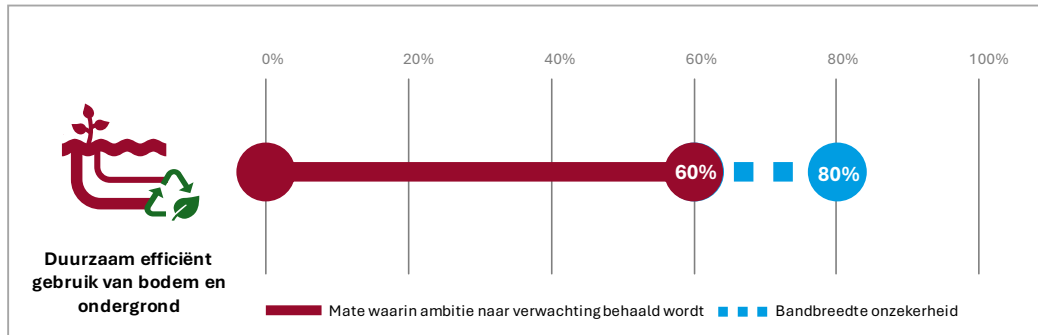
7.2.6 Duurzaam en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond

Doelen RWP

We streven naar een bodem in topconditie door bodem en ondergrond duurzaam en efficiënt te benutten en te beschermen. Er is een goede balans tussen benutten en beschermen van de bodem en ondergrond. Hierbij kan soms actief herstel op sommige locaties nodig zijn. Onze inzet is om de volgende trends om te buigen:

- Van degraderende bodems naar het vergroten van de bodemdiensten en -functies. Dit betekent de achteruitgang en verslechtering van onze bodems stoppen. En onze bodem, als onderdeel van het natuurlijk systeem, beter inzetten om onze opgave te realiseren
- Van enkelvoudig naar meervoudig ruimtegebruik, waar het kan. In de ondergrond is het gebruikelijk om verschillend gebruik te scheiden. De inzet vanuit de Omgevingswet en Nota Ruimte is om de ruimte, ook ondergronds, optimaal en meervoudig te benutten. Waar het kan, zoeken we in de ondergrond naar het samengaan van functies die elkaar versterken of niet significant negatief beïnvloeden
- Van bodem als grote onbekende naar inspiratiebron voor ruimtelijke ontwikkelingen en duurzaam gebruik. Vanuit een idee van maakbaarheid verstoren we, veelal onbewust, verschillende bodemvormende lagen die nodig zijn voor een gezonde en vitale bodem. Ook hebben bodemvormende processen gezorgd voor een uniek landschap wat bijdraagt aan de identiteit van een gebied

Beoordeling doelbereik

De verwachting dat deze doelstelling behaald wordt is redelijk met mogelijkheden om dit nog een stuk verder te behalen. Het RWP bevat diverse beleidskeuzes die potentieel bijdragen aan deze ambitie. Echter de effectbeoordeling laat ook zien dat de invloed van sommige beleidskeuzes nog onduidelijk is of sterk afhankelijk van de inspanningen van andere partijen, wat de grote onzekerheid rondom het behalen van de ambitie verklaart. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan het doelbereik:

- De provincie geeft de transitie van chemische bodemkwaliteit naar vitale bodem vorm (5.3.1 - RWP). Dit toont aan de provincie zich beter gaat inzetten voor een goede balans tussen benutten en beschermen van de bodem en ondergrond
- Daarnaast zet de provincie in op het terugdringen van emissies vanuit menselijk handelen (H5.3.1 - RWP). Het terugdringen van emissies draagt positief bij aan het voorkomen dat de bodem- en grondwaterkwaliteit verder verslechtert
- De provincie verzorgt een Overijssels beleid nieuwe en opkomende stoffen, te beginnen met PFAS. In het RWP is een beleidskader opgenomen. Hiermee wordt invulling gegeven aan het landelijke wettelijke kader (H5.3.1 - RWP)
- Het uitvoeren van pilots draagt positief bij aan het stimuleren van duurzaam grondwater- en bodembeheer door bijvoorbeeld maatregelen in het beheer en de inrichting om de gevolgen van bodem verontreiniging op de leefomgeving te verkleinen en het stimuleren van afbraakprocessen (5.3.1 - RWP)
- Daarnaast investeert de provincie in de mogelijke aandachtslocaties voor PFAS, naar aanleiding van de grote zorgen over deze stofgroep en bestuurlijke afspraken Bodem. Dit draagt positief bij aan het streven naar het toekomstbestendig maken van het bodem/watersysteem (5.3.1 - RWP)

Naast beleidskeuzes die positief bijdragen aan het halen van het doelbereik, zijn er ook beleidskeuzes die zorgen voor een zekere mate van onzekerheid. Dit betreft:

- In aanvulling op de ontwerp-omgevingsvisie wordt een landbouwvisie opgesteld die zich meer richt op het toekomstperspectief van de landbouw. Afhankelijk van de uitwerking hiervan kan dit plaatselijk de vitaliteit van de bodem zowel verbeteren als verslechteren. De invloed hiervan is nu nog niet te bepalen en daarmee neemt de mate van onzekerheid toe
- De provincie stimuleert de aanpak van specifieke verontreinigingen: de provincie stelt beoordelingskaders op voor locaties waar bodemverontreiniging in de grond en het grondwater aanwezig is. Onder de Omgevingswet verschuift de bevoegdheid van bodemsanering van provincie naar gemeente. Daarmee is de provincie in de uitvoering afhankelijk van gemeenten

Bovendien is de provincie afhankelijk van de rijksoverheid voor de mogelijke doorwerking van het programma Bodem, Ondergrond en Grondwater. Daarnaast is de rol van gemeenten op het gebied van bodem en ondergrond groter geworden na inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Doelen RWP

Het hoofddoel is het **beschermen van Overijssel tegen overstromingen en wateroverlast door het creëren van ruimte voor een robuust watersysteem inclusief waterkeringen.**

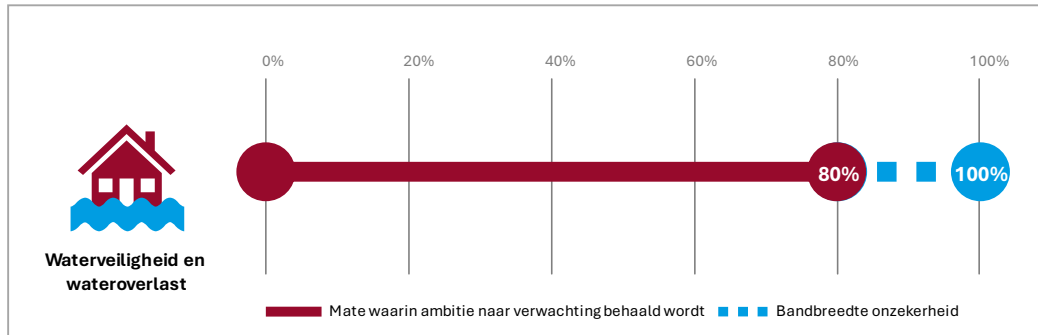
De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) is eind 2007 in werking getreden en in 2009 opgenomen in de Nederlandse wet- en regelgeving. Het belangrijkste doel is de beperking van de gevolgen van overstromingen voor de gezondheid van mensen, het milieu en cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid. Het interbestuurlijke Deltaprogramma streeft voor 2050 naar een waterrobuust Nederland, waarbij optimale waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid als doel centraal staan en klimaatadaptatie als middel wordt ingezet om gevolgen van extreem weer beheersbaar te houden. Als doel voor waterveiligheid geldt dat er voor iedereen achter de dijken een maximale kans van 10^{-6} is om te overlijden door een overstroming. In ons provinciale omgevingsbeleid houden we rekening met risico's vanuit waterveiligheid en wateroverlast door kaderstellende normeringen en door middel van een klimaatbewuste locatiekeuze, gebiedsinrichting en bouwwijze de mogelijkheden voor waterafvoer en -berging niet te belemmeren en nadelige gevolgen (schade en slachtoffers) te beperken.

Vanuit onze wettelijke taken, zetten we in op de volgende doelen

- Het (achterliggend) gebied beschermen tegen onaanvaardbare maatschappelijke schade (mens, milieu, cultuurhistorie, economie et cetera) door overstromingen vanuit het hoofd- en regionale watersysteem. Dat betekent:
 - Primair waterkeringen voldoen uiterlijk in 2050 aan de landelijk bepaalde normen vanuit de Omgevingswet
 - Regionale keringen voldoen uiterlijk in 2050 aan de in de Omgevingsverordening vastgelegde norm
- Het voorkomen of beperken van ontoelaatbare wateroverlast door overstroming (inundatie) vanuit oppervlaktewater door een langdurige periode van neerslag. Het bergend vermogen van het oppervlaktewatersysteem is nu en in de toekomst voldoende als maatregel tegen verdroging en tegelijkertijd om piekafvoeren te kunnen opvangen. Dit bereiken we door in onze omgevingsverordening omgevingswaarden op te nemen voor het voorkomen of beperken van wateroverlast, en tevens te onderzoeken hoe we de normering op termijn meer klimaatadaptief kunnen maken
- Ontwikkelingen beter laten aansluiten bij de kenmerken van het water- en bodemsysteem. Kwetsbare plekken zoals beekdalen, zones rond waterkeringen en laaggelegen gebieden worden zoveel mogelijk vermeden. Nieuwe ontwikkelingen vragen op dergelijke locaties een zwaardere inspanning om klimaatadaptief te zijn; we willen de waterschappen dan ook vroegtijdig bij de planvorming betrekken

7.2.7 Waterveiligheid en wateroverlast

Beoordeling doelbereik

De kans dat deze doelstelling naar verwachting wordt behaald is ruim voldoende. De ontwerp-omgevingsvisie en het RWP bevat diverse beleidskeuzes die gericht zijn op het beschermen van Overijssel tegen overstromingen en wateroverlast, waarbij een aantal beleidskeuzes een directe bijdrage leveren aan deze doelstelling. Hieronder de beleidskeuzes die positief bijdragen aan doelbereik:

- Als provincie positioneren wij de waterschappen om een plek in te nemen in de ruimtelijke ordening (H2.2 - RWP)
- De provincie gaat gemeenten helpen om de landelijke Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving lokaal toe te passen en rekening houdend met de gebiedskenmerken. Hierbij zet de provincie in het delen van kennis van onderzoeken, beleidsontwikkeling en voorbeelden vanuit binnen en buiten de provincie (H2.3 - RWP)
- Primaire keringen langs het hoofdwatersysteem voldoen uiterlijk in 2050 aan de Omgevingswaarden uit de Omgevingswet. Ten behoeve van de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR) worden overstromingsrisico's in beeld gebracht en een Overstromingsrisicobeheerplan opgesteld, waarin meerlaagsveiligheid centraal staat (H6.2 - ontwerp-omgevingsvisie)
- Het (achterliggend) gebied beschermen tegen onaanvaardbare maatschappelijke overstromingsschade vanuit het hoofd- en regionale watersysteem. Regionale keringen voldoen uiterlijk in 2050 aan de in de Omgevingsverordening vastgelegde norm (H6.2 - ontwerp-omgevingsvisie)

Alle bovenstaande beleidskeuzes dragen bij aan het doelbereik. Echter, op het gebied van subsidieregelingen voor klimaatadaptieve initiatieven is de provincie afhankelijk van initiatiefnemers om haar doelen te bereiken. Dit kan enige onzekerheid met zich meebrengen. Daarnaast is de provincie afhankelijk van terreinbeherende organisaties (denk aan organisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten), Overijssels bedrijfsleven en Overijsselse inwoners in het creëren van bewustwording en handelingsperspectief over waterveiligheid en wateroverlast.

Tot slot is de provincie afhankelijk van waterschappen om via het HWBP de primaire waterkeringen te verbeteren. De komende periode wil de provincie met de waterschappen afspraken maken over hoe de landelijke actualisatie van de reserveringszones voor primaire waterkeringen doorvertaald kan worden in het omgevingsbeleid. Op dit punt ontbreekt een concrete uitwerking en daarmee is het niet inzichtelijk of een feitelijk effect bereikt wordt.

8 Mitigerende maatregelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zijn per thema de mitigerende maatregelen en aanbevelingen voor vervolg opgenomen. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen om een negatieve invloed van een beleidskeuze op een aspect te verminderen. De aanbevelingen gaan over de fase die na de omgevingsvisie en RWP volgt.

8.1 Milieukwaliteit en Gezondheid

Voor geluid zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Voor het mitigeren van geluidbelastingen van wegverkeer is het vervangen van de wegdekverharding door stillere verharding een mogelijkheid om te onderzoeken
- Plaats geluidsschermen of geluidswallen langs wegen, indien de ruimte dit toelaat, om geluidsoverlast voor nabijgelegen woningen te verminderen
- Ontwikkel alternatieve routing voor zwaar verkeer naar bedrijventerreinen en voorzieningen. Dit kan helpen om de geluidsimpact in stedelijke gebieden te verminderen
- Woningbouwplan voorzien van een geluidsluwe gevel waardoor een goed woonklimaat wordt geborgd
- Afstandsbepalingen voor geluid kunnen mitigerend werken, daarnaast kan (grootschalige) clustering van geluidsbronnen de geluidsoverlast verminderen

Voor luchtkwaliteit zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Implementeer een reeks generieke maatregelen gericht op de algehele verbetering van de luchtkwaliteit in stedelijke gebieden en langs verkeers- en industrieclusters. Deze maatregelen omvatten onder andere het bevorderen van duurzame vervoerswijzen, het aanleggen van groene buffers, het optimaliseren van verkeersstromen, en het stimuleren van schone technologieën in de industrie. Door deze maatregelen te implementeren, kunnen de negatieve effecten op de luchtkwaliteit, zoals de uitstoot van stikstofoxiden (NO_x), worden gecompenseerd. Dit draagt bij aan het behalen van de wettelijke normen voor luchtkwaliteit en helpt om de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) dichterbij te brengen, ondanks de licht negatieve effecten die zich lokaal kunnen voordoen. Deze aanpak zal naar verwachting leiden tot significante gezondheidswinst voor de gemeenschap
- Grote reducties zijn mogelijk indien geen verbrandingsmotoren worden toegestaan. Dit kan door het instellen van een milieuzone in steden, omdat verkeer de grootste bronnen van NO₂-emissies zijn. Daarnaast zijn er minder vergaande maatregelen mogelijk, zoals het verbod op sfeerverwarming waaronder (hout)kachels en terrasverwarming
- Om de luchtkwaliteit te verbeteren kunnen ook (elektrische) mobiliteitshubs worden geïnstalleerd in het buitengebied om autogebruik te verminderen. Door als provincie in te zetten op een slim netwerk van oplaad punten voor e-bikes en elektrische auto's kan de luchtkwaliteit lokaal verbeteren

Voor geur zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Indien dit nog niet het geval is, gebruik afgesloten tanks voor de opslag van afvalwater en slib om geuruitstoot te minimaliseren
- Plant bomen en struiken rondom de rioolwaterzuiveringsinstallatie en bedrijventerreinen. Natuurlijke vegetatie kan helpen om geurstoffen te absorberen en de luchtkwaliteit te verbeteren

- Ook voor geur geldt dat afstandsbepalingen mitigerend kunnen werken. Daarnaast kan grootschalige clustering ook geuroverlast terugdringen

Voor licht zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het gebruik van efficiënte verlichting met een laag lichtverbruik kan helpen om de hoeveelheid licht die 's nachts wordt uitgestraald te verminderen. Deze verlichting kan worden uitgerust met bewegingssensoren of timers om alleen te branden wanneer dat nodig is

Voor zoönose en endotoxinen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- De afstand van mens tot dier waarborgen door bijvoorbeeld fysieke scheidingen, zoals hekken of afscheidingen tussen werkruimtes voor mensen en dieren om direct contact te minimaliseren of door een zoneringsplan voor specifieke bedrijven (zoals kinder- en zorgboerderijen). Hierbij worden verschillende zones aangewezen voor menselijke activiteiten en dieren, zodat de afstand gewaarborgd blijft
- De contacten buiten bedrijf minimaliseren door een geïntegreerde bedrijfsvoering waarbij alle activiteiten, van dierenverzorging tot verwerking en distributie, op één locatie plaatsvinden om de kans op verspreiding van infectieziektes te minimaliseren

Aanbevelingen vervolg

Wat betreft zoönose en endotoxinen is nog veel onbekend. Nader onderzoek naar de verspreiding en de invloed van zoönose en endotoxinen is wenselijk om hier als provincie passend beleid op te formuleren. Zeker om dat de omgevingsvisie inzet op functiemenging en meervoudig ruimtegebruik. De milieuthema's in het algemeen vragen om een inzet op ruimtelijke samenhang, mede in relatie tot de woningbouwopgave. Daarnaast is er sinds de start van de Omgevingswet veel veranderd voor gemeenten in relatie tot milieuthema's zoals geluid en geur. De provincie kan een ondersteunende of faciliterende rol in nemen om kennis en kunde tussen gemeente uit te wisselen en/of optreden als een adviesorgaan.

8.2 Veiligheidsrisico's

Voor overstromingen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het [ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving](#) is een beslissingsondersteunend instrument bij locatiekeuzes voor nieuwe woningbouw, werklocaties, publieke gebouwen of industriegebieden een goede afweging te maken vanuit het water- en bodemsysteem. In het RWP wordt in paragraaf 8.3.2. ook naar het ruimtelijk afwegingskader verwezen. Dit instrument richt zich op het maken van ruimtelijke keuzes met betrekking tot de locatie van nieuwe functies. Daarnaast kan het kader ook worden toegepast op al vergevorderde plannen, waarbij bewuste beslissingen worden genomen over de meest geschikte bouwlocaties binnen het plangebied. Het ruimtelijk afwegingskader is gebaseerd op: waterveiligheid, wateroverlast, bodemdaling en de beschikbaarheid van drinkwater. Door het afwegingskader te borgen in de omgevingsverordening van de provincie Overijssel kunnen eisen worden gesteld aan ontwikkelingen afhankelijk van risico's vanuit het water en bodem systeem. Een vergelijkbaar voorstel wordt gedaan in het RWP paragraaf 8.3.7

- Wat betreft eisen voor ontwikkelingen kan worden gedacht aan de volgende voorbeelden⁵:
 - Er moeten maatregelen getroffen worden om veilig te kunnen schuilen of te evacueren in het geval van een overstroming
 - Er dienen maatregelen genomen te worden om schade te beperken in een geval van een overstroming, mits deze doelmatig zijn
 - Bij overstromingen mag er geen schade optreden aan gebouwen en elektrische installaties in de openbare ruimte en blijven hoofdwegen begaanbaar

Voor milieurampen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- **Beleidskaders voor opslag:** Het ontwikkelen van beleidskaders die de hoeveelheid en de opslaglocaties van gevaarlijke stoffen reguleren. Dit kan inhouden dat er vergunningseisen komen voor opslagcapaciteit en dat er veilige opslagmethoden worden voorgeschreven
- **Voorlichtingsprogramma's:** De provincie kan voorlichtingscampagnes opzetten gericht op buurtbewoners en bedrijven over de risico's van gevaarlijke stoffen, wat de gemeenschap kan helpen beter voorbereid te zijn op mogelijke incidenten
- **Samenwerkingsinitiatieven:** Het stimuleren van samenwerkingsinitiatieven tussen lokale bedrijven en de provincie om veilige alternatieven voor gevaarlijke stoffen te onderzoeken en implementeren, evenals betere productieprocessen
- **Financiering voor veilige innovaties:** De provincie kan subsidies of andere financiële prikkels aanbieden voor bedrijven die investeren in veilige productiemethoden of in onderzoek naar minder schadelijke stoffen
- **Locatiekeuze:** De provincie kan richtlijnen ontwikkelen voor locatiekeuze van risicovolle bedrijven om een milieuramp als gevolg van een overstroming te voorkomen.
- **Bedrijfsinrichting:** De provincie kan bedrijven stimuleren om waterbestendige bouwtechnieken en -materialen te gebruiken bij de inrichting van hun panden. Dit kan bijvoorbeeld het gebruik van verhoogde vloeren, waterdichte materialen en het ontwerpen van afwateringssystemen omvatten
- **Monitoring en handhaving:** Het opzetten van een provinciaal systeem voor monitoring en handhaving van de regelgeving met betrekking tot gevaarlijke stoffen. Dit kan ook inhouden dat er regelmatig inspecties plaatsvinden bij bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken
- **Noodplannen en training:** De provincie kan richtlijnen opstellen voor noodplannen en training voor bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken, evenals voor hulpdiensten in de regio, om adequaat te kunnen reageren in geval van een incident

Voor verkeersveiligheid zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het aantal gelijkvloerse kruisingen beperken, waardoor het aantal oversteekbewegingen afneemt. Indien het aanleggen voor ongelijkvloerse kruisingen niet mogelijk is, vanwege ruimtegebruik of beperkingen door de bodemopbouw en bodemsterkte, is het advies om aanvullende maatregelen te nemen, zoals visuele onderbrekingen voor automobilisten, duidelijke markeringen voor langzaam verkeer en verbeterde zichtbaarheid van verkeerslichten
- Onderzoek het aanpassen van de snelheid van 50 km/u naar 30 km/u in binnenstedelijke gebieden. Door lagere snelheid kan de impact van ongevallen worden vermindert

⁵ [Overstromingen | Bouw Adaptief](#)

- In de omgevingsvisie wordt beperkt ingegaan op de toename van het aantal fietsers, de grote variatie in soorten fietsen en de toename van snelheidsverschillen op fietsroutes. Door de verschillende type fietsroutes (snelfietsroute, doorfietsroute, hoofdfietsroute, fietsroute) en (mogelijke) knelpunten binnen de gemeente in kaart te brengen, kan de gemeente bestaande routes veiliger maken, veilige routes aantrekkelijker maken en nieuwe (snel)fietsroute veilig aanleggen
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen de voetganger en fietser zoveel mogelijk scheiden van autoverkeer

Aanbevelingen vervolg

Klimaatadaptief bouwen is gericht op het voorbereiden op de gevolgen van overstromingen en het beperken van schade en overlast (Laag 2 in de meerlaagse veiligheid). De gestelde eisen op de website [bouwadaptief](#) zijn niet direct gebaseerd op herhalingstijden, maar zijn gericht op het effectief robuust maken van het gebied voor verschillende scenario's met diverse overstromingsdiepten. Indien een specifiek overstromingsscenario niet relevant is, vervalt de bijbehorende eis. Bij buitendijkse overstromingen zijn vaak lagere overstromingsdiepten realistischer dan extreme diepten. Het uitgangspunt is een gemiddelde waterdiepte die in het gebied verwacht wordt voordat de nieuwbouw gerealiseerd wordt. Voor vitale functies kunnen deze voorwaarden (of prestatie-eisen) anders zijn dan voor woningbouw.

Bij het ontwikkelen van een project met waterstof(dragers) is het van belang alle relevante partijen qua veiligheid op het juiste moment te betrekken in het proces. Niet alleen kan de veiligheid in het ontwerp en de uitvoering dan worden gewaarborgd, ook wordt zo de basis gelegd voor draagvlak en een effectieve incidentbestrijding. In de industrie wordt waterstof al lang gebruikt en is veel kennis over veiligheid. Deze kennis kan gebruikt worden om het gebruik van waterstof in bijvoorbeeld vervoer of woningen veiliger te maken.

8.3 Klimaatadaptatie

Voor droogte, hitte en wateroverlast zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het RWP bevat waardevolle mitigerende maatregelen voor de negatieve gevolgen van extra verstedelijking op de aspecten: droogte, hitte en wateroverlast. In het RWP wordt namelijk gesproken over de regulering van de maatlat groene klimaatadaptieve bebouwing. Deze maatlat beschrijft doelen en prestatie-eisen, en geeft richtlijnen voor de thema's wateroverlast, droogte, hitte, biodiversiteit, bodemdaling en gevolgbeperking overstromingen. De maatlat schrijft geen specifieke maatregelen voor. Daardoor blijft er lokaal ruimte voor maatwerk en krijgen innovatieve en slimme oplossingen alle ruimte. Idealiter wordt de maatlat niet alleen gebruikt voor nieuwe ontwikkelingen maar wordt de maatlat ook langs bestaand gebied gelegd. Vergroenen kan ook plaatsvinden op daken of door ruimte voor de auto te vervangen door groen. Daarnaast dienen niet alleen (prestatie)eisen te worden opgesteld voor het stedelijke gebied, maar kunnen de juiste eisen voor het buitengebied ook bijdragen aan klimaatadaptatie

Aanbevelingen vervolg

In bepaalde beleidskeuzes vanuit de Omgevingsvisie en het Regionale Waterprogramma heeft de provincie een faciliterende of stimulerende rol. Om het doelbereik van de provincie haar ambities op klimaatadaptatie (een klimaatrobuust water-bodemsysteem) te vergroten kan de provincie haar rol in deze beleidskeuzes versterken, door de leiding te nemen of bepaalde zaken te reguleren. Denk hierbij aan doelen en/of eisen stellen voor groenpercentages zoals genoemd op de website [bouwadaptief](#). “30% van het oppervlak bestaat uit groen. Het horizontale en verticale oppervlak wordt in samenhang met de groenblauwe structuren in de bredere omgeving ingericht.” Het percentage groen oppervlak (privaat en openbaar) wordt berekend over het totale plangebied. Groen oppervlak kan onder andere bestaan uit beplanting op maaiveld, boomkronen (na 20 jaar) en groene daken. Het percentage in de eis kan afhankelijk van de behoefte aan groen op buurniveau naar boven of beneden worden bijgesteld. Op de website staan ook voorbeelden van doelen en eisen omtrent wateroverlast. “De ontwikkeling gebeurt waterneutraal en leidt niet tot extra aanvoer/afvoer van water. Hemelwater wordt zoveel mogelijk vastgehouden en hergebruikt in het plangebied.”

Daarnaast dient beleid verder te worden uitgewerkt, zoals ook wordt genoemd in het RWP en de ontwerp-omgevingsvisie. De provincie wil bijvoorbeeld aansluiten via haar ruimtelijk- en waterbeleid bij de structurerende keuzes van water- en bodem sturend. Dit vraagt om een regionale uitwerking van de betekenis van deze keuzes voor de provincie. Denk hierbij aan locatiekeuze op provinciale schaal en ook algemene inrichtingsvereisten. Aan ontwikkelingen in gebieden met kans op overstroming en wateroverlast worden voorwaarden gekoppeld. Deze voorwaarden vormen richtlijnen om klimaatrobuuste en toekomstbestendige ontwikkelingen te garanderen. Voor vitale en kwetsbare functies kunnen deze voorwaarden afwijken om schade en/of uitval van deze functies te voorkomen.

8.4 Energietransitie

Voor de emissie van broeikasgassen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Om de uitstoot van broeikasgassen, als gevolg van de beleidskeuzes in de ontwerp-omgevingsvisie, te mitigeren kan nog meer worden ingezet op elektrisch rijden dan met huidig landelijk en Europees beleid al gebeurt. Elektrische voertuigen (EV's) stoten tijdens het rijden geen CO₂ of andere broeikasgassen uit, in tegenstelling tot conventionele voertuigen die op fossiele brandstoffen rijden. Hoewel de productie van elektriciteit voor EV's ook emissies met zich meebrengt, kunnen deze aanzienlijk lager zijn als de elektriciteit afkomstig is van hernieuwbare bronnen zoals wind, zon of water. Dit maakt het potentieel voor EV's om duurzamer te zijn naarmate het elektriciteitsnet schoner wordt. Elektrische motoren zijn doorgaans efficiënter dan verbrandingsmotoren. Dit betekent dat EV's meer kilometers kunnen rijden per eenheid energie, wat leidt tot een lagere totale uitstoot van broeikasgassen per gereden kilometer. De technologie rondom elektrische voertuigen en het elektriciteitsnet blijft zich ontwikkelen, wat kan leiden tot verdere verminderingen in de uitstoot van broeikasgassen in de toekomst. Innovaties zoals betere batterijtechnologieën en een groter aandeel hernieuwbare energie in de elektriciteitsmix zullen de milieuvordelen van elektrisch rijden verder versterken

Verskillende beleidsmaatregelen kunnen bijdragen aan de toename van elektrische voertuigen (EV's), namelijk:

- **Regionale subsidies en financiële prikkels:** de provincie kan subsidies of belastingvoordelen implementeren voor de aanschaf van EV's, gericht op inwoners en bedrijven in de regio. Dit verlaagt de drempel voor de overstap naar elektrische voertuigen
- **Laadinfrastructuur:** Investerings in een uitgebreid netwerk van laadstations zijn cruciaal. Beleid dat de aanleg van publieke en privé-laadpunten stimuleert, vergroot de toegankelijkheid en het gebruiksgemak van EV's
- **Duurzaamheidsstrategieën:** Overijssel kan duurzaamheidsdoelen formuleren die specifiek gericht zijn op het verhogen van het aantal EV's in de regio. Dit kan ook het stimuleren van elektrische voertuigen in provinciale en gemeentelijke wagenparken omvatten
- **Regionale Wetgeving en Beleid:** de provincie kan wetgeving en beleid ontwikkelen die strengere emissienormen voor voertuigen in de regio vastlegt, wat de vraag naar EV's zou kunnen vergroten
- **Voorlichting en Educatie:** Overijssel kan campagnes opzetten om inwoners te informeren over de voordelen van elektrisch rijden, inclusief informatie over subsidies, laadmogelijkheden en milieuvriendelijkheid. Dit kan ook workshops en evenementen omvatten
- **Fiscale Voordelen voor Lokale Bedrijven:** de provincie kan fiscale voordelen bieden aan lokale bedrijven die investeren in elektrische voertuigen voor hun wagenpark. Dit stimuleert de adoptie van EV's in de zakelijke sector
- **Samenwerking met Lokale Gemeenten:** de provincie Overijssel kan samenwerken met gemeenten om gezamenlijke initiatieven te ontwikkelen voor de promotie van elektrische voertuigen, zoals gezamenlijke laadpunten of regionale evenementen

Door deze beleidsmaatregelen te combineren, kan de provincie de adoptie van elektrische voertuigen stimuleren en de emissie van broeikasgassen verder terug dringen.

Aanbevelingen vervolg

De ontwerp-omgevingsvisie zet in op het verbeteren van energienetwerk, energie-infrastructuur en het opwekken van duurzame energie, maar maakt dit niet verder concreet. Het Provinciaal Programma Energiestrategie geeft al verdere invulling voor de grootschalige opwekking van duurzame energie. Om de energietransitie echt te kunnen maken is het belangrijk om te zorgen dat het energiesysteem als geheel hierop voorbereid is. Ook als verder wordt gekeken dan de horizon van de ontwerp-omgevingsvisie naar een klimaat- en energieneutrale provincie in 2050. Eind februari 2025 heeft Provinciale Staten de Energievisie vastgesteld. Deze Energievisie gaat al onder meer in op de invulling van de energiemix in 2050 gericht op de Overijsselse energievraag en welke keuzes gemaakt worden rond het ontwerp van het energiesysteem. De Provincie is zich ook bewust van afhankelijkheden daarin wat betreft voortgang, technologische ontwikkelingen en keuzes die buiten Overijssel worden gemaakt. Daarom zal de Energievisie iedere 4 jaar worden herijkt. Daarnaast bekijkt de Provincie de mogelijkheden om zaken mogelijk te maken via de omgevingsverordening en/of een programma. Aanbeveling is om de inzet van deze instrumenten en periodieke actualisatie van de Energievisie in nauwe afstemming met gemeentes en netbeheerders te doen om te zorgen voor de juiste relevantie en draagvlak.

8.5 Natuurlijke hulpbronnen

Voor materiaalgebruik zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Specifiek benoemen op welke manier wordt bijgedragen aan duurzaam omgaan met het gebruik van materiaal, hergebruik van grondstoffen en het sluiten van (regionale) kringlopen. Bijvoorbeeld door het formuleren van concrete reductiedoelstellingen en Kritieke Prestatie Indicatoren.
- Standaardiseer het gebruik van de R-ladder en de circulaire ontwerpprincipes en geef deze mee als richtlijn voor de programma's en projecten die op basis van deze visie uitgevoerd zullen worden, om materiaalgebruik zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld om richting te geven aan de beoogde nieuwbouw en renovatieprojecten die plaats gaan vinden. Een aantal voorbeelden van werken volgens deze principes zijn:
 - Overweeg of ontwikkelingen plaats moeten vinden en stel de vraag: is deze ontwikkeling echt nodig?
 - Maak zo veel mogelijk gebruik van al bestaande gebouwen en infrastructuur in plaats van de bestaande bouw te slopen en iets nieuws neer te zetten. Grote nieuwbouw- en renovatieopgaven vragen namelijk om veel primaire grondstoffen die vaak schaars zijn en/of een grote milieu-impact hebben
 - Bepaal of assets daadwerkelijk aan vervanging toe zijn. Door zo veel mogelijk levensverlengend onderhoud te plegen, wordt de totale vraag naar nieuwe materialen beperkt. Denk bijvoorbeeld aan het wegennetwerk van de provincie
 - Maak zo veel mogelijk gebruik van secundaire materialen. Stem bijvoorbeeld infrastructurele projecten op elkaar af. Vrijkomende materialen uit een project kunnen op die manier hoogwaardig worden hergebruikt. Of maak voorafgaande aan de sloop een slooanalyse (inventarisatie wat er bij sloop vrijkomt en wanneer) op te stellen, kunnen kansen voor hergebruik vergroot worden
 - Met het opstellen van een materialenpaspoorten voor gebouwen en objecten (inventarisatie van aanwezige materialen, de kwaliteit van materialen, losmaakbaarheid en restlevensduur) kunnen kansen voor hergebruik in de toekomst vergroot worden
 - Pas indien mogelijk biobased grondstoffen toe in het ontwerp waardoor het gebruik van milieubelastende materialen zoals staal en beton zo klein mogelijk blijft. Geef daarin ook de ruimte aan innovatieve materialen

De bovenstaande maatregelen gelden ook voor het RWP. Deze maatregelen zijn specifiek te maken voor het RWP, bijvoorbeeld door:

- Gebruik voor de uitwerking van de meerlaagse waterveiligheid zo veel mogelijk materialen met een lage milieu-impact. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van grondconstructies. Grond heeft een aanzienlijk lagere milieu-impact dan constructieve oplossingen van staal of beton
- Materialen die vrijkomen bij grondwaterzuivering kunnen opnieuw worden ingezet

Voor grondstoffenkringloop zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Maatregelen opnemen die specifiek benoemen hoe laagwaardige afvalverwerking kan worden verbeterd. Bijvoorbeeld door:
 - Te benoemen wat er onder laag- en hoogwaardige afvalverwerking wordt verstaan
 - Te benoemen op welke wijze bedrijven worden gestimuleerd om restmaterialen uit hun productieketens hoogwaardig te hergebruiken. Bijvoorbeeld door restmaterialen te verkopen als grondstof indien dit past binnen fungerende wet- en regelgeving

- Door materiaalstromen van bedrijven (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen) met elkaar te verbinden kan bedrijfsafval ook worden verminderd

Aanbevelingen vervolg

De circulaire economie is erop gericht de milieu-impact van materiaalgebruik zo veel mogelijk te voorkomen en te beperken. Om hier stappen in te zetten, zet de ontwerp-omgevingsvisie in op het duurzaam en circulair omgaan met (primaire) grondstoffen. Echter, de doorvertaling naar concrete doelstellingen is beperkt. De ontwerp-omgevingsvisie toont wel aan dat er ruimte wordt gereserveerd voor de circulaire economie. Echter vindt deze concretisering niet plaats voor de te realiseren infrastructuur, bijvoorbeeld voor de woningbouwopgave of de infrastructuur die noodzakelijk is voor de energietransitie en de verbeterde verbinding tussen de DSS-regio's. Zonder dat er specifieke, concrete, tussentijdse doelstellingen worden gekoppeld aan het materiaalgebruik van de provincie, zullen stappen richting de circulaire economie beperkt blijven.

Naast het concretiseren van doelstellingen is het van toegevoegde waarde om circulaire ontwerp- en beheerfilosofieën goed te borgen in de werkprocessen van de provincie. Bijvoorbeeld door de circulaire ontwerpprincipes in haar werkprocessen van assetmanagement te integreren. Het gevolg hiervan kan zijn dat niet-essentiële opgaven worden voorkomen, waardoor het materiaalgebruik van de provincie afneemt. Anderzijds kunnen deze aanpakken ruimte bieden voor oplossingen waarmee innovatieve, circulaire maatregelen kunnen worden geïmplementeerd.

8.6 Natuurlijke systemen

Voor bodem en ondergrond zijn de volgende mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Verstedelijking is negatief voor bodem en ondergrond. De provincie geeft in de ontwerp-omgevingsvisie aan in te zetten op zo veel mogelijk bouwen in harmonie met water- en bodem sturend en zo veel mogelijk openhouden van de ondergrond. Hiermee worden de negatieve effecten beperkt en gaat het om een licht negatief effect. Mitigeren van dit negatieve effect kan door minder te bouwen, en bij de wijze van bouwen rekening te houden met de bodem

Voor bodemdaling zijn de volgende mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Verstedelijk is negatief voor bodemdaling, omdat het leidt tot extra druk op de bodem. Ook het (lokale) verlagen van de grondwaterstanden ten behoeve van ontwikkelingen is negatief. De provincie geeft in de ontwerp-omgevingsvisie aan in te zetten op zo veel mogelijk bouwen in harmonie met water- en bodem sturend en zo veel mogelijk openhouden van de ondergrond. Hiermee worden de negatieve effecten beperkt en gaat het om een licht negatief effect. Mitigeren van dit negatieve effect kan door minder te bouwen. Daarnaast door tijdens nieuwe verstedelijkingsplannen de ondergrond zo veel mogelijk open te houden en zo min mogelijk te verdichten of te beroeren, zoals de provincie ook in het ontwerp-omgevingsvisie heeft staan
- Vanuit het RWP is bij de alternatieven sprake van een licht negatief effect. Dit komt de grondwaterstands dalingen bij alternatief 1 en door nieuwe infrastructuur bij alternatief 2 en 3. Voor het verlagen van grondwaterstanden bij alternatief 1 is een mitigerende maatregel dat winningen waarbij dit het geval is (en veenweidegebieden en zettingsgevoelige gebieden) beïnvloeden, niet uitgebreid zouden moeten worden. Een andere optie is het toepassen van 'functie volgt peil' nabij winningen die leiden tot grondwaterstand verlagings, en/of via actieve infiltratie en het vasthouden/opslaan van water een waterbuffer creëren.

Dit werkt alleen wanneer de infiltratie groot genoeg is om te compenseren voor de onttrekking. Voor alternatief 2 en 3 geldt dat infrastructuur mogelijk is. Bij aanleg kan zo goed mogelijk rekening gehouden worden met de bodemeigenschappen en bodemdaling om effecten te beperken. Ook kan bodem meegewogen worden bij de locatiekeuze om effecten te beperken

Voor waterkwaliteit zijn de volgende mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Verstedelijking is negatief voor de waterkwaliteit. De provincie geeft in de ontwerp-omgevingsvisie aan in te zetten op zo veel mogelijk bouwen in harmonie met water- en bodem. Daarnaast zet de provincie in op het tegen gaan van verontreiniging bij de bron. Het mitigeren van de negatieve effecten van verstedelijking op de waterkwaliteit kan wanneer bij nieuwbouw projecten ingezet wordt op de omgang van (hemel)water. Waarbij vervuild (hemel)water niet direct geloosd wordt op oppervlaktewater
- Vanuit het RWP wordt ingezet op verschillende alternatieven om aan de groeiende vraag aan drinkwater te voldoen. Hiervoor moet extra water gewonnen worden. Het kan wel betekenen dat grondwaterstromingen wijzigen en dat daarmee aanwezige verontreinigingen in het grondwater mobiel worden. Als mitigerende maatregelen geldt hier dat er goed onderzoek nodig is voordat een grondwaterwinning wordt uitgebreid of een nieuwe locatie wordt gestart. Daarmee kan gekeken worden of dit risico te ondervangen is. Het is niet op voorhand te zeggen of het risico geheel uit te sluiten is

Voor waterkwantiteit zijn de volgende mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Vanuit de ontwerp-omgevingsvisie wordt ingezet op vitale bodem en water- en bodem sturend. Dit leidt tot verbeteringen in het natuurlijke systeem en een positief effect op waterkwantiteit. Echter, door de verstedelijking en onder andere de woningbouwopgave zal er gebouwd worden en kan ook als deze principes gevolgd worden een negatief effect niet geheel voorkomen worden. Mitigeren van dit negatieve effect kan alleen door minder te bouwen
- Vanuit het RWP wordt gekeken naar alternatieven om aan de toekomstige drinkwatervraag te voldoen. Hiervoor is een grotere onttrekking van (grond)water noodzakelijk, wat leidt tot een negatief effect op waterkwantiteit. Als mitigerende maatregelen geldt dat er maatregelen genomen dienen te worden om de (grond)watervoorraad op orde te houden en verlaging van grondwaterstanden te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door infiltratie van water in de ondergrond en door de spreiding van de winningen. Andere belangrijke mitigerende maatregel is het beperken van de drinkwatervraag waardoor minder water gewonnen hoeft te worden

Aanbevelingen vervolg

Uit de analyse van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP blijkt dat er vaak standpunten en doelen beschreven worden die reeds voortkomen uit andere beleidsstukken en wetgeving; bijvoorbeeld de KRW en de aanpak van bodemverontreinigingen. Ook is er vaak geen concrete uitwerking gegeven van hoe de doelen gehaald gaan worden. De feitelijke impact van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP is op sommige aspecten is daardoor beperkt. Voor bodem en water belangrijke keuzes die wel gemaakt worden:

- Water en bodem sturend maken in de ruimtelijke inrichting. Dit is een omslag die de laatste tijd steeds meer aandacht krijgt en langzaamaan ook concreter wordt. Door het op te nemen in de ontwerp-omgevingsvisie is duidelijk dat de provincie zich hierachter schaart en zich hiervoor in gaat zetten
- Overstap van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil'. Het waterpeil werd traditiegetrouw aangepast aan de functie van het gebied. Met de keus om over te stappen op 'functie volgt peil' wordt het water en bodemsysteem meer centraal gezet en wordt onder andere bodemdaling beperkt. Dit is een belangrijke stap voor het natuurlijk systeem van water en bodem
- Met de alternatieven in het RWP wordt verkend wat alternatieve opties voor drinkwaterwinning betekent om te kunnen voorzien aan de toekomstige drinkwater vraag en de drinkwater beter veilig te stellen voor de toekomst. Voor het natuurlijke systeem van water en bodem is het een positieve verandering om niet alleen op grondwaterwinningen in te zetten, maar het spectrum te verbreden naar oppervlaktewaterwinningen. In de beoordeling wordt de vergelijking gemaakt met de huidige situatie waarbij er minder drinkwater wordt gewonnen dan in het alternatieven. De alternatieven geven invulling aan de extra drinkwater vraag en hebben daarmee een grotere wateronttrekking. Dit leidt onvermijdelijk tot (licht) negatieve effecten, voornamelijk bij alternatief 1. Bij alternatief 2 en 3, met winning van oppervlaktewater en winning met het Sallandse Heuvelrug concept, zijn de effecten minder groot dan bij alternatief 1 waar volledig wordt ingezet op bestaande grondwaterwinningen. Alternatief 2 is het effect zelfs neutraal omdat de onttrekking wordt gecompenseerd met aanvulling van het watersysteem door infiltratie en vasthouden

Deze punten, samen met andere in de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP genoemde punten, kunnen een verschil gaan maken voor de toekomst van het natuurlijke systeem wanneer deze concrete invulling krijgen. Daar ontbreekt het op dit moment veelal aan. Niet alle beleidskeuzes zelf leiden direct tot een feitelijke verandering in het natuurlijke systeem. Daar is een concrete uitwerking voor nodig.

8.7 Natuur

Voor staat van biodiversiteit zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Ruimte voor biodiversiteitsopgaven bij inbreiding in combinatie met de andere ruimteclaims in de vorm van: natuurinclusief bouwen, toepassen van gebiedseigen zaadmengsels in de openbare ruimte en natuurvriendelijk maaibeheer
- Mobiliteitsopgaven ruimtelijk inpassen waardoor deze geen tot minimale versnippering van natuurwaarden tot gevolg hebben. Zowel vanuit fysiek ruimtebeslag als verminderde geschiktheid van leefgebieden door verstoring
- Bij invulling van Groen-Blauwe dooradering inzetten op verbinding van gevoelige, geïsoleerde populaties, om effect van verbinding zo groot mogelijk te maken. Aandachtspunt bij de verbindingen is het voorkomen van verspreiding van invasieve soorten
- Bij het verbeteren van connectiviteit ook onderzoeken of invasieve soorten in de (nabije) omgeving aanwezig zijn om onbedoelde verspreiding van deze soorten te voorkomen; en/of
- Zorgvuldige inpassing van maatregelen gericht op koolstofopslag in de vorm van bossen om strijdigheid met andere natuurwaarden (weidevogels) te voorkomen

Voor areaal en kwaliteit natuurgebieden zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Een integraal programma gericht op robuust systeemherstel van abiotische condities, met inbegrip van bronmaatregelen om de stikstofbelasting op bestaande natuurgebieden terug te dringen, robuuste arealen van (gevoelige) natuurwaarden en recreatieve zoning
- het aanwijzen van een overgangsgebied rondom Natura 2000-gebieden, deze kunnen bijdragen aan het halen van de doelen binnen Natura 2000-gebieden
- bij het verbeteren van connectiviteit ook onderzoeken of invasieve soorten in de (nabije) omgeving aanwezig zijn om onbedoelde verspreiding van deze soorten te voorkomen
- op Natura 2000-gebiedsniveau onderzoeken waar vormen van recreatie wel en niet kunnen worden toegestaan. Daarbij wordt aanbevolen om aandacht te besteden aan de verschillende vormen van recreatie, locaties, perioden en de rol die overgangsgebieden kunnen spelen in het mitigeren van recreatieve druk op Natura 2000-gebieden. Afhankelijk van de resultaten van het onderzoek kunnen maatregelen worden vastgesteld en uitgevoerd
- zorgvuldige inpassing van maatregelen gericht op koolstofopslag in de vorm van bossen om strijdigheid met andere natuurwaarden te voorkomen
- bij fysieke ingrepen deze met emissiearm of emissie loos materieel uitvoeren; en/of
- het toepassen van een recreatiezoning om verstoring door recreatie te beperken tot specifieke gebieden en elders voldoende rust te realiseren

Aanbevelingen vervolg

Voor het RWP zijn voor natuur geen mitigerende maatregelen nodig. Bij het RWP is met name de zorgvuldige inpassing belangrijk. Er zijn diverse maatregelen in het RWP gericht op verbetering van waterkwaliteit en waterkwantiteit die van positieve invloed kunnen zijn op de Natura 2000-gebieden, afhankelijk van de wijze van uitvoering. Hierbij is te denken aan meekoppelkansen waarbij connectiviteit tussen gevoelige natuurwaarden verbeterd worden via de beekdalen, verbetering van leefgebieden van Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten en verbetering van abiotische condities van habitattypen door een toename van waterkwantiteit en waterkwaliteit (verminderde uitspoeling van meststoffen en toename van basenrijke kwel).

Uit de effectbeoordeling van de ontwerp-omgevingsvisie en het RWP blijkt dat er vaak nog geen concrete uitwerking is gegeven aan de beleidskeuzes. De impact ervan kan daardoor sterk verschillen. Wel is duidelijk dat met de huidige beleidskeuzes er nog geen sprake is van een duidelijke trendbreuk ten opzichte van de autonome ontwikkelingen voor de staat van biodiversiteit en areaal en kwaliteit van natuurgebieden. Het is mogelijk dat deze gedeeltelijk worden ondervangen door een verdere uitwerking van de basiskwaliteit natuur, Groen-Blauwe dooradering en uitbreiding van agrarisch natuurbeheer. Een concretisering van deze beleidskeuzes, zowel in doelbereik als wijze van implementatie zorgt ervoor dat inzichtelijk kan worden gemaakt wat de bijdrage is van deze beleidskeuzes aan de staat van biodiversiteit en areaal en kwaliteit van natuurgebieden.

De Ontwikkelopgave Natura 2000 draagt ook bij aan het areaal en de kwaliteit van natuurgebieden volgt uit de Natura 2000-beheerplannen, waarvan uit de adviezen van de Ecologische Autoriteit blijkt dat deze nog niet voldoende zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Aanvullende maatregelen zijn benodigd. De eerste beheerplanperiode loopt (bijna) ten einde voor diverse Natura 2000-gebieden.

Hierdoor is een herziening noodzakelijk. Hierin kunnen aanvullende maatregelen worden geborgd die vervolgens via de Ontwikkelopgave worden gerealiseerd.

Een aanbeveling is om een integrale aanpak te hanteren gericht op robuust systeemherstel van abiotische condities, met inbegrip van bronmaatregelen om de stikstofbelasting op bestaande natuurgebieden terug te dringen en het realiseren van robuuste arealen van (gevoelige) natuurwaarden. Hierbij wordt aanbevolen om ook rekening houden met de diverse ruimteclaims uit de andere beleidssectoren, zoals woningbouw, energievoorzieningen, mobiliteit en woningbouw.

8.8 Landschap en openbare ruimte

Voor waardevolle landschappen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Ontwerp windturbines en zonneparken op een manier die beter op gaat in het landschap. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van kleuren en materialen, zoals doeken of schermen die passen bij de omgeving of door het aanplanten van bomen en struiken rondom de installaties. Daarnaast bevat de handreiking wind⁶ inspiratie voor een optimale ontwerpkeuzes bij windenergieprojecten, met een groot aantal voorbeelden om te illustreren hoe projecten passend zijn op locatie
- Naast het behouden van waardevolle landschappen ook investeren in het herstellen van verloren of historische landschappelijke elementen, zoals het terug brengen van rivierarmen, beken en houtwallen
- Creëer bufferzones rond kwetsbare landschappelijke waarden. Deze zones kunnen helpen om verstoringen van waardevolle landschappelijke elementen te voorkomen
- Selecteer zorgvuldig locaties voor duurzame warmte- en energieopslag die zo min mogelijk impact hebben op waardevolle landschappen. Vermijd gebieden met hoge archeologische of culturele waarden

Voor erfgoed en archeologie zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het integraal afstemmen van de ruimteclaims in de ondergrond zoals waterberging, vergroening, energievoorziening en mobiliteit is noodzakelijk en vereist nauwe samenwerking tussen verschillende belanghebbenden en beleidssectoren. Het ontwikkelen van een beleidskader en strategieën kan hierbij helpen
- Bij waterwinning uit het grondwater zijn de verdrogende effecten op het omgeving een belangrijk aandachtspunt. Stel een monitoringsplan op om over betrouwbare informatie te beschikken van de grondwaterpeilen en de archeologische toestand van de omgeving. Dit kan helpen om tijdig in te grijpen als er negatieve effecten worden waargenomen

Aanbevelingen vervolg

Specifieke aanbevelingen voor de omgevingsvisie en op volgende programma's zijn:

- Het integraal afstemmen van ruimteclaims van binnenstedelijke ontwikkelen en in de groene omgeving, zoals woningbouw, klimaatadaptatie, energievoorzieningen en mobiliteit is noodzakelijk en vereist nauwe samenwerking tussen verschillende belanghebbenden en beleidssectoren, waaronder kennis- en erfgoedpartners. Het ontwikkelen van een beleidskader en strategieën kan hierbij helpen

⁶ [Handreiking Wind](#), Provincie Overijssel, 16 juli 2017.

8.9 Economie

Voor werkgelegenheid en werkeloosheid zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Zorg voor duidelijke richtlijnen en ondersteuning voor bedrijven om te helpen bij het aanpassen van hun processen aan nieuwe richtlijnen, bijvoorbeeld bij het verminderen en recyclen van afval
- Stimuleer samenwerking tussen ontwikkelaars, overheid en andere belanghebbenden om een evenwicht te vinden tussen kwaliteitsambities en de haalbaarheid van projecten
- Voer regelmatig evaluaties uit van de kwaliteitsnormen om ervoor te zorgen dat ze realistisch, haalbaar en in lijn zijn met de behoeften van de regio

Voor bereikbaarheid banen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Investeren in een efficiënt en frequent openbaar vervoerssysteem kan de bereikbaarheid van banen verbeteren wanneer meer inwoners het openbaar vervoer te gebruiken in plaats van de auto
- Werklocaties dienen te worden voorzien van voldoende (fiets)parkeerplaatsen met oplaadpunten voor auto's en ebikes om de bereikbaarheid te vergroten
- In de buitengebieden blijft de auto een belangrijk vervoersmiddel, dus is het van belang dat er werklocaties in stedelijk gebied rekening houden met voldoende parkeergelegenheid (inclusief oplaadpunten)

Voor vestigingslocaties zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het integraal afstemmen van de ruimteclaims van binnenstedelijke ontwikkelingen zoals woningbouw, klimaatadaptatie, energievoorziening en bedrijventerreinen is noodzakelijk en vereist nauwe samenwerking tussen verschillende belanghebbenden en beleidssectoren. Het ontwikkelen van een beleidskader en strategieën kan hierbij helpen
- Moedig bedrijven aan om verticale ontwikkeling te overwegen, zoals het bouwen van extra verdiepingen boven bestaande gebouwen. Dit maakt het mogelijk om meer ruimte te creëren zonder extra grond in beslag te nemen
- Ontwikkel beleid dat gericht is op het ondersteunen van bedrijven die willen verduurzamen binnen bestaande gebieden, zoals subsidies of het aanstellen van Healty Safety and Environment manager
- Naast het procesmatig ondersteunen en begeleiden van bedrijven om te komen tot een goede locatiekeuze ook subsidies of belastingvoordelen bieden aan bedrijven die willen investeren en bijdragen aan een duurzamer milieu
- Ontwikkel beleid en regelgeving op de watervraag voor bedrijven om duidelijkheid te geven aan water-intensieve bedrijven en betrek partijen in het aanwijzen van geschikte gebieden

Voor kennis en innovatie zijn er geen mitigerende maatregelen nodig.

Aanbevelingen vervolg

De provincie Overijssel verkent met haar partners de ruimtevrage naar een circulaire economie (productie, logistiek, opslagruimte) en stuurt op (toekomstig) ruimtebeslag. Het is cruciaal om bij de planning van nieuwe locaties of de herinrichting van bestaande gebieden (zoals bedrijventerreinen en havens) rekening te houden met de tijd die deze ontwikkelingen in beslag nemen. Tot nu toe is er echter weinig aandacht in het beleid voor de vraag naar geschikte ruimte voor de circulaire economie.

De provincie moet deze kwestie op hun agenda zetten en afwegingen maken tussen verschillende functies en doelen om vertraging in de transitie te voorkomen. De verkenning biedt aanknopingspunten voor beleidsvorming in deze context.

Over het algemeen kan worden gesteld dat er structureel aandacht nodig is voor voldoende en geschikte ruimte voor circulaire economie. Een aantal type locaties is strategisch belangrijk voor de transitie naar een circulaire economie volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)⁷.

Het gaat om:

1. Bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie (HMC) en multimodale transportmogelijkheden (bereikbaar via water, spoor en weg)
2. Aan water gelegen bedrijventerreinen met milieuruimte
3. Plek voor circulaire economie in haven- en industriegebieden
4. Bedrijventerreinen in stadsranden
5. Bedrijfslocaties bij ov, winkelcentra en in woonwijken voor reparatie, delen, hergebruik en recycling

Het is essentieel om locaties die cruciaal zijn voor de circulaire economie te identificeren en ervoor te zorgen dat deze in gebruik kunnen blijven voor circulaire activiteiten. Dit kan worden bereikt door flexibiliteit en aanpassingsvermogen in te bouwen. Op deze manier kunnen onomkeerbare keuzes worden voorkomen die de transitie naar de circulaire economie zouden kunnen belemmeren. Het aantal beschikbare locaties is beperkt en er is ook concurrentie van andere functies voor deze ruimte.

8.10 Mobiliteit

Voor autogebruik zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Zorg bij een recreatieve/toeristische invulling van VAB's of wanneer woningen worden gebouwd op VAB's voor goede openbaarvervoersverbindingen. Dit kan door busdiensten of shuttles te faciliteren die frequent en op aantrekkelijke tijden rijden
- Beperk de beschikbaarheid van parkeerruimte in nieuwe woongebieden en verhoog parkeerprijzen om bewoners aan te moedigen alternatieven te gebruiken. Dit kan ook leiden tot het gebruik van openbaar vervoer of fietsen
- Stimuleer autodelen door het opzetten van deelvervoer-programma's en het creëren van speciale parkeerplaatsen voor deelauto's. Dit kan leiden tot een lagere behoefte aan autobezit

Voor OV-gebruik zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Bij een recreatieve/toeristische invulling van VAB's zorgen dat naast goed openbaarvervoersverbindingen, de fietsinfrastructuur op orde is of waar nodig nieuw aanleggen

Aanbevelingen vervolg

Een van de beleidskeuzes van de provincie voor het thema mobiliteit en luchtvaart luidt: "Om een goede bereikbaarheid te waarborgen is het cruciaal om het lokale en regionale verkeer in het Dagelijkse Stedelijke Systeem zoveel mogelijk te scheiden van het (inter)nationale verkeer op de hoofdinfrastructuur/corridors. De capaciteitsproblemen ontstaan immers vooral rondom de steden.

⁷ [Ruimte voor circulaire economie | Planbureau voor de Leefomgeving](#)

Het provinciale en stedelijke hoofdwegennet en het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem vormen de backbone van de mobiliteit in het DSS van de stedelijke gebieden. Aanvullend op deze netwerken is maatwerk mogelijk voor de “first en last mile” van en naar deze verbindende netwerken te optimaliseren voor de reiziger.” De ambitie van de provincie is het verbeteren van de bereikbaarheid (veilig georganiseerd, toegankelijkheid voor alle inwoners, bijdragen aan ontwikkeling). Om het doelbereik te vergroten moet invulling gegeven worden aan ‘het nog vorm te geven publieke mobiliteitssysteem’. De provincie werkt aan een regionaal mobiliteitsprogramma om beleid op gebied van mobiliteit uit te werken. Om hier verder invulling aan te geven kan gedacht worden aan het bieden voor voldoende fietsparkeergelegenheid. Ook draagt laadinfrastructuur voor e-bikes bij aan het faciliteren van fietsgebruik. Tenslotte dient het buitengebied van de provincie goed bereikbaar te blijven, ook hier moet een goede invulling aan worden gegeven in lijn met de ambities van de provincie.

8.11 Wonen en woonomgeving

Voor woningbouwlocaties zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Afhankelijk van het lokale water- en bodemsysteem kunnen voor ontwikkelingen prestatie-eisen worden gesteld gerelateerd aan de klimaatrisico's. Op deze manier blijven veel gebieden geschikt voor woningbouwlocaties, echter vraagt dit om een financiële investering aan de voorkant. Dit maakt het mogelijk om meer ruimte beschikbaar te houden voor woningbouwlocaties
- Naast het procesmatig ondersteunen en begeleiden van ontwikkelaars om te komen tot een goede locatiekeuze ook subsidies of belastingvoordelen bieden aan ontwikkelaars die willen investeren en bijdragen aan een klimaatadaptief en energiezuinig bouwen
- Toekomstige bewoners van woningbouwlocaties in overstromingsgebieden informeren over de potentiële risico's, door te kiezen voor een woning in dit gebied, accepteren zij deze risico's en dragen de verantwoordelijkheid dragen om met deze risico's om te gaan.
- Stimuleer innovatieve ontwikkelingen die gericht zijn op klimaatadaptief bouwen en bouwen op water, als een duurzame en veilige oplossing voor de uitdagingen van overstromingen

Voor voorzieningen zijn mitigerende maatregelen mogelijk namelijk:

- Het bevorderen van samenwerking tussen verschillende sectoren, zoals onderwijs, gezondheidszorg en winkels, kan leiden tot een meer geïntegreerde benadering van het aanbieden van voorzieningen, wat de aanwezigheid en nabijheid kan verhogen. Bijvoorbeeld een bibliotheek combineert met een winkel of horeca
- Zorg voor goede verbindingen tussen nieuwe en bestaande sport- en groenvoorzieningen. Dit kan de toegankelijkheid verbeteren en ervoor zorgen dat inwoners gemakkelijk gebruik kunnen maken van deze voorzieningen

Aanbevelingen vervolg

Woningbouwontwikkelingen kennen een aantal randvoorwaardes. Aansluiting op het drinkwater en het elektriciteitsnet zijn hier voorbeelden van. Gezien de ontwikkelingen in het kader van netcongestie en een toenemende drinkwatervraag zijn deze aansluitingen nu en in de toekomst niet altijd vanzelfsprekend. Om de groeiende vraag naar woningen te kunnen blijven faciliteren in Overijssel dient voldoende afstemming plaats te vinden met netbeheerders en drinkwaterbedrijven om ervoor te zorgen dat nieuwbouwontwikkelingen van drinkwater en elektriciteit worden voorzien.

Bij drinkwater kan ook het beperken van de drinkwatervraag bijdragen door bijvoorbeeld bij nieuwbouwwontwikkelingen grijswatersystemen aan te leggen voor douche en wc.

8.12 Welzijn

Voor het aspect toegankelijk groen zijn mitigerende maatregelen mogelijk, namelijk:

- Gezien de woningbouwopgave wordt geadviseerd om eisen aan de oppervlakte en invulling van het groen te stellen om toegankelijk groen te kunnen garanderen. Dit kan worden vastgesteld in de provinciale verordening middels een instructieregels naar gemeente. De eis: 'Het horizontale en verticale oppervlak wordt in samenhang met de groenblauwe structuren in de bredere omgeving ingericht en creëert een hoogwaardige habitat voor ten minste gebouw bewonende soorten' kan bijvoorbeeld worden gesteld om de groenblauwe structuur en biodiversiteit te versterken op de planlocatie en in de directe stedelijke omgeving.⁸ Ook de 3-30-300-regel kan bijdragen aan toegankelijk groen. Om aan de 3-30-300-regel te voldoen moet een pand voldoen aan elk van de drie losse onderdelen van de regel
 - De 3-regel staat voor het zicht op drie 'significante' bomen vanuit elk (woon)pand. Een boom heeft dan een kroonoppervlak (of kroonprojectie) van 28 m² en die staat binnen 25 meter van het pand
 - De 30-regel staat voor het percentage boomkroonbedekking in de directe omgeving (500 meter) van een pand
 - De 300-regel staat voor de maximale afstand in meters tot een park of koele openbare plek/plantsoen vanaf een pand

Aanbevelingen vervolg

De provincie ondersteunt en stimuleert maatschappelijke initiatieven zoals eigentijdse sociale ontmoetingsplekken, een beweegvriendelijke omgeving en initiatieven die bijdragen aan een inclusievere samenleving. De provincie stelt inspiratieboeken op voor een inclusievere samenleving, het inrichten van de fysieke leefomgeving en sociale ontmoetingsplekken. Om het doelbereik te vergroten kunnen concrete doelen en eisen worden gesteld voor bestaande bouw en nieuwe ontwikkelingen betreffende sociale samenhang (faciliteiten), inclusiviteit (inrichtingseisen), (sociale) veiligheid, gezondheidsbevordering en toegankelijk groen. Deze begrippen verder concretiseren en kwantificeren in de uitwerking van het beleid draagt positief bij aan het thema welzijn, als dit ook in afstemming gebeurt met de partijen als gemeentes, woningcorporaties en welzijnsorganisatie.

⁸ [Biodiversiteit | Bouw Adaptief](#)

9 Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid

9.1 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit OER is kwalitatief van aard, gericht op kansen en risico's en sluit aan bij het strategische en lange termijn karakter van de Omgevingsvisie en het RWP. De visie is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in programma's of andere instrumenten. Voor dit OER zijn de gedane aannames, gebaseerd op expert judgement en de beoordelingen in de deelrapporten, afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijn. Meer gedetailleerde effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking tot beleid in (verdergaande) programma's en projecten. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring en evaluatie in beeld worden gebracht.

9.2 Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn essentieel om te kunnen bepalen of de ambities en bijbehorende effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Met maatregelen of door het beleid aan te passen kan hierop worden bijgestuurd als dit niet het geval is. Deze paragraaf benadrukt het belang van monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie en beschrijft hoe het OER daarin kan ondersteunen.

Monitoring en evaluatie maken deel uit van de beleidscyclus. Onder de Omgevingswet hebben plannen geen specifieke einddatum meer, wat betekent dat ze in principe niet na tien jaar geactualiseerd hoeven te worden. Dit is anders dan onder de vorige wetgeving. Visies en plannen zijn onder de Omgevingswet flexibeler en bieden ruimte voor innovaties en maatschappelijke ontwikkelingen. Monitoring helpt bij het signaleren van de behoefte aan bijsturing of ingrijpen. Dit kan leiden tot het nemen van maatregelen, het aanpassen van bestaande plannen of het opstellen van nieuwe (deel)plannen. Monitoring en evaluatie zijn ook belangrijk bij de communicatie met belanghebbenden, zoals bewoners en ondernemers. Ze geven inzicht in de mate waarin projecten en plannen bijdragen aan de ambities en doelen van het beleid, zoals een overkoepelende (omgevings)visie.

9.2.1 Belang van monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie vormt een belangrijk onderdeel van de realisatie van de Omgevingsvisie. De lange looptijd van de Omgevingsvisie vraagt om regelmatige monitoring en evaluatie van de visie. Ook geeft de Omgevingsvisie veel ruimte aan partijen om initiatieven te ontplooiën binnen de kaders van de visie. Monitoring en evaluatie is essentieel om te bepalen of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de visie nog kunnen worden bereikt en wat de effecten van het beleid zijn. Dit biedt bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, extra maatregelen te nemen.

Monitoring is een belangrijk aspect in zowel de EU-richtlijn voor milieueffectrapportage als de Nederlandse Omgevingswet. In de Omgevingswet zijn specifieke bepalingen opgenomen met betrekking tot monitoring, niet alleen voor milieueffectrapportage (zie Omgevingsbesluit artikel 11.5 en 11.20), maar ook voor andere onderwerpen (hoofdstuk 20). De verantwoordelijke instanties, zoals het Rijk, de provincie of de gemeente, kunnen besluiten om bepaalde milieueffecten te monitoren.

Het doel is om de monitoring in verhouding te laten zijn met de activiteit en de mogelijke milieugevolgen. Indien mogelijk wordt gebruik gemaakt van bestaande wettelijke monitoringsregelingen om dubbel werk te voorkomen, zoals de Kaderrichtlijn Water en actieplannen geluid.

Figuur 9.1 Beleidscyclus (Bron: Aan de slag met de Omgevingswet, Ministerie van BZK)

9.2.2 Monitoring voor de Omgevingsvisie en RWP

Om deze effecten van de Omgevingsvisie en het RWP te kunnen volgen wordt aansluiting gezocht bij de [Monitor Leefomgeving](#). Deze monitor is ontwikkeld voor de ontwerp-omgevingsvisie en bestaat uit de twaalf thema's van het Rad van de Overijsselse Leefomgeving. Voor elk thema zijn drie indicatoren gekozen die samen een beeld geven van de kwaliteit van de bestaande en te verwachten Overijsselse leefomgeving. Per aspect kan de gebruiker doorklikken, om meer informatie te krijgen over de betreffende indicator en de beoordeling daarvan.

Om tot de Monitor Leefomgeving te komen is een selectie gemaakt van 3 aspecten voor elk van de 12 in het Rad onderscheiden thema's (en 4 voor het thema natuur en landbouw), dus in totaal 37 indicatoren. Bij de selectie van indicatoren zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Wat zijn voor (bijstelling van) de Omgevingsvisie de belangrijkste indicatoren?
- Is sprake van een relatief constante of juist veranderlijke indicator? Een adaptieve Omgevingsvisie wordt immers aangepast aan veranderende omstandigheden
- Welke data is beschikbaar, en hoe recent en op welk schaalniveau is dat? Voor sturing op basis van informatie uit de monitor zijn recente gegevens nodig. Soms zullen daartoe aanvullende gegevens moeten worden verzameld, ook op regionaal niveau

Het streven is om op basis van de informatie uit de monitor na te gaan of bijsturing van het in de ontwerp-omgevingsvisie en RWP vastgestelde beleid nodig is. Daartoe stelt de provincie per indicator in samenspraak met bestuur en politiek grenswaarden vast. Zo wordt op voorhand bepaald wanneer sprake is van een goede, matige of slechte situatie, en of de provincie al dan niet 'op koers ligt'. Dit is vergelijkbaar met de beoordeling van de 'huidige situatie' en de 'autonome ontwikkeling' in het OER.

Monitoring op deze thema's is van belang. De rol van monitoring ligt echter niet altijd primair bij de provincie; ook andere partijen kunnen hier een rol in spelen, zoals gemeenten, terrein beherende organisaties en waterschappen. Mogelijk heeft dit op een later moment invloed op het beleid in de Omgevingsvisie en effectbeoordeling zoals opgenomen in deze OER.

9.2.3 Relatie met uitwerking verschillende programma's

De provincie Overijssel heeft als doel om een effectief omgevingsbeleid te ontwikkelen dat gericht is op het behalen van specifieke doelen en opgaven. De provincie werkt aan de uitvoering van dit beleid door in gebiedsprocessen samen te werken met medeoverheden, partners, ondernemers en inwoners. Dit houdt in dat de provincie in nauw overleg met deze betrokkenen onderzoekt en bepaalt welke maatregelen nodig zijn om de gestelde doelen te behalen.

Om de klimaat- en milieudoelstellingen te realiseren, maakt de provincie gebruik van een hoofdstrategie genaamd 'doelgerichte samenwerking en uitvoering in gebiedsprocessen', naast thematische samenwerking en uitvoering. Deze thematische samenwerking gebeurt onder andere via programma's die onder de Omgevingswet vallen, zoals het Regionaal Waterprogramma, Natura 2000-beheerplannen en het Provinciaal Programma Energiestrategie.

De provincie stimuleert en inspireert ook door middel van kennisdeling, subsidies en het aanbieden van handreikingen. Dit omvat ook kwaliteitsimpulsen die gericht zijn op duurzame ontwikkeling in de regio. De reguliere werkzaamheden van de provincie op het gebied van beheer, vergunningverlening en toezicht zijn eveneens van belang voor de uitvoering van het omgevingsbeleid.

Bij de samenwerking en uitvoering richt de provincie Overijssel zich op de meest effectieve en geschikte methoden en instrumenten om de gestelde doelen te bereiken.

Kenmerk

R013-1294146AVG-V01-agv-NL

Bijlagen

Kenmerk

R013-1294146AVG-V01-agv-NL

Bijlage 1 Begrippen- en afkortingenlijst

(Separaat aangeleverd)

Bijlage 2 **Omgevingseffectrapportage**
Beoordeling Perspectieven door
Witteveen + Bos

(Separaat aangeleverd)

Kenmerk

R013-1294146AVG-V01-agv-NL

Bijlage 3

**Deelrapport Natuur, actualisatie najaar
2023 (OER fase 1)**

(Separaat aangeleverd)

**Bijlage 4 Relatie ontwerp-omgevingsvisie en
aspecten beoordelingskader OER**

(Separaat aangeleverd)

**Bijlage 5 Relatie RWP en aspecten
beoordelingskader OER**

(Separaat aangeleverd)